

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2005

Η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται από την Επιτροπο Διοικήσεως στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 6 των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 μέχρι 2004. Αντίγραφό της κοινοποιείται στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Νοέμβριος 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

ΜΕΡΟΣ Α

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

I.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
II.	ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	
1.	<i>Η στελέχωση του Γραφείου</i>	7
2.	<i>Το νέο κτίριο του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως</i>	8
3.	<i>Σχέσεις με Εκτελεστική και Νομοθετική Εξουσία</i>	9
III.	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	10
IV.	ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 2005 – Αριθμητική και Στατιστική Ανάλυση	
1.	<i>Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2005</i>	12
2.	<i>Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε κατά το 2005</i>	13
3.	<i>Ανάλυση διερευνηθέντων παραπόνων</i>	16
4.	<i>Τελικές Εκθέσεις</i>	17
5.	<i>Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία</i>	18
6.	<i>Ανάλυση παραπόνων κατά θέμα</i>	18
7.	<i>Ανάλυση παραπόνων κατά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία</i>	19

ΜΕΡΟΣ Β

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ

I.	ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	
1.	<i>Εισαγωγή</i>	25
2.	<i>Αστυνομία</i>	27
3.	<i>Φυλακές</i>	32
4.	<i>Αλλοδαποί κρατούμενοι</i>	37
5.	<i>Θέματα Εργασίας</i>	39
6.	<i>Θέματα Υγείας</i>	43
7.	<i>Δικαιώματα των Μαθητών</i>	44
8.	<i>Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου</i>	45

II. ΤΟΜΕΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

1. Εισαγωγή	48
2. Αιτητές Ασύλου	49
3. Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες	58
4. Φοιτητές	59
5. Μεικτοί γάμοι	59
6. Καθυστερήση έκδοσης των αδειών παραμονής	60
7. Απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας	61
8. Μακρόχρονοι Μετανάστες	62
9. Αλλοδαποί Εργαζόμενοι	63
10. Απελάσεις	64
11. Συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών	66
12. Ακύρωση θεωρήσεων εισόδου	66

III. ΤΟΜΕΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. Εισαγωγή	68
2. Υπουργείο Εσωτερικών	69
3. Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων	72
4. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	74
5. Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	75
6. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	79
7. Επαρχιακές Διοικήσεις	87

IV. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1. Εισαγωγή	90
2. Δήμοι	90
(i) Καθυστερήση Εξέτασης Αιτήσεων για Εξασφάλιση πολυεποδομικής/οικοδομικής άδειας	90
(ii) Αίτηση για την ανάπτυξη συνιδιόκτητου τεμαχίου	92
(iii) Παράνομες οικοδομές και Ανάπτυξη	93
(iv) Οχηλρία από γειτονικές αναπτύξεις	97
(v) Ο περί Γάμου Νόμος	99
3. Κοινότητες	100
(i) Προκήρυξη Προσφορών	100
(ii) Επιβολή Τελών	101
(iii) Έκτακτα Επιδόματα	102
(iv) Διάνοιξη δρόμων	104

V. ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

<i>1. Εισαγωγή</i>	105
<i>2. Θέματα Παιδείας και Μαθητών</i>	106
<i>3. Θέματα Εκπαιδευτικών</i>	106
(i) Αξιολογήσεις εκπαιδευτικών λειτουργιών	106
(ii) Ενέργειες Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας	107
(iii) Ενέργειες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού	110
<i>4. Υπαλληλικά Θέματα</i>	111
(i) Διαδικασία προσλήψεων	111
(ii) Προαγωγές	114
(iii) Τοποθετήσεις – Μετακινήσεις	115
(iv) Αξιολογήσεις	116
(v) Οικονομικά και άλλα ωφελήματα	117
(vi) Πειθαρχικές διαδικασίες	119
(vii) Δικαίωμα αναφοράς	121
(viii) Οργανωτική δομή Τμημάτων	121
(ix) Συνθήκες υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας	122
(x) Εκπαίδευση προσωπικού – Τερματισμός υπηρεσιών	122
(xi) Προσλήψεις – Αξιολογήσεις εκτάκτων	124

VI. ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

<i>1. Εισαγωγή</i>	125
<i>2. Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων</i>	125
<i>3. Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας</i>	131

ΜΕΡΟΣ Α

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 2005 ήταν ένας δύσκολος και επομένως ενδιαφέρων χρόνος για το θεσμό. Ο Επίτροπος Διοικήσεως βρέθηκε και αυτή τη φορά αντιμέτωπος με ένα εξαιρετικά μεγάλο όγκο παραπόνων και με τα ίδια περιορισμένα και ανεπαρκή μέσα για την αντιμετώπιση τους.

Το 2005 υποβλήθηκαν συνολικά 3,185 παράπονα, αριθμός που ξεπέρασε κάθε προηγούμενη επίδοση και ο πολίτης για άλλη μια φορά απέδειξε ότι παραμένει ο κεντρικός ιστός στην προώθηση και ανέλιξη του θεσμού αφού οι αναφορές του ολοένα και περισσότερο δίνουν στον Επίτροπο τη δυνατότητα να διεισδύει βαθύτερα στο διοικητικό σύστημα και να λειτουργεί καταλυτικά για την αναμόρφωση του.

Στον αντίποδα, το κράτος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει το θεσμό με γραφειοκρατική αδράνεια και να επικαλείται τη γνωστή αδυναμία της στενότητας πόρων ως να επρόκειτο για οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία, αγνοώντας ουσιαστικά τον καθοριστικό παράγοντα της ανεξαρτησίας του.

Μέσα από αυτή την αντίφαση πάντως και τις εγγενείς δυσκολίες, ο θεσμός, κατάφερε για άλλη μια φορά να αποδείξει το δυναμισμό, την πρωτοτυπία και την αμεσότητα της παρέμβασής του, την ικανότητα του να προτείνει στη διοίκηση και τον πολίτη νέους τρόπους συνεργασίας, επίλυσης προβλημάτων και προώθησης αμοιβαίων στόχων.

Σημαντικό νέο στοιχείο στη δράση του Επιτρόπου το έτος αυτό υπήρξε η λειτουργία των δυο νέων αρχών. Της Αρχής κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας που εξελίσσονται σε πηγή ανανέωσης για το θεσμό και οι καινοτόμες δονήσεις τους διατρέχουν όλο το φάσμα των επιμέρους αρμοδιοτήτων του. Οι αρχές αυτές, βασισμένες κυρίως στην έννοια της καθολικής αξιοπρέπειας παρά στην ατομική αξία του ανθρώπου, καθιστούν το άτομο ως θεμέλιο λίθο στην οικοδομή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας γίνεται ο κοινός παρονομαστής όλων των ανθρώπων κάθε φυλής και χρώματος.

Η εν πολλοίς ανατρεπτική νέα αυτή προσέγγιση έδωσε την ευκαιρία για καινούργια ανοίγματα σε ζωτικής σημασίας θεματικούς κύκλους του Γραφείου κυρίως αυτούς που αφορούν τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην γενικότερη τους εκδήλωση που τα

τελευταία χρόνια δίνουν κυρίως το στίγμα της παρουσίας του και του πρωτοποριακού του ρόλου.

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που σύμφωνα με τον Ιδρυτικό Νόμο του Επιτρόπου Διοικήσεως αποτελούν τον ένα από τους δυο βασικούς άξονες της λειτουργίας του, βρέθηκαν και αυτό το χρόνο στο επίκεντρο των πιο σημαντικών ερευνών σε θέματα καίριας σημασίας για τις σχέσεις εξουσίας και πολίτη όπως διαμορφώνονται στα πλαίσια νέων δικαιωμάτων και ισορροπιών. Οι Εκθέσεις που υποβλήθηκαν στον κύκλο αυτό είδαν το φως της δημοσιότητας, συζητήθηκαν σε Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, προκάλεσαν συζητήσεις, αντιδράσεις και προβληματισμό. Με ένα λόγο, συνέβαλαν στον ανοικτό διάλογο που ο Επίτροπος επιδιώκει να δημιουργήσει ανάμεσα στο κράτος και τον πολίτη, άρα και στην προώθηση πρωταρχικών στόχων του Γραφείου.

Από τις Εκθέσεις που ξεχώρισαν, ιδιαίτερη μνεία μπορεί να γίνει σε αυτές που αναφέρονται στη δράση της Αστυνομίας στα πλαίσια μαζικών εκδηλώσεων (βλέπε Έκθεση για εκδήλωση διαμαρτυρίας πατατοπαραγωγών, γεγονότα στο Τσιμεντοποιείο Μονής,) με καινοτόμο στοιχείο τη θέση ότι η εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και η διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι εξορισμού αντιθετικά μεγέθη. Τουναντίον σε μια δικαιοκρατούμενη πολιτεία η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης όχι μόνο δεν αντιβαίνει στα ανθρώπινα δικαιώματα αλλά δεν μπορεί παρά να τα υπηρετεί.

Καθώς και στις όχι λίγες περιπτώσεις όπου η δημόσια διοίκηση να παραβιάζει την υποχρέωση της, να προστατεύσει τα δικαιώματα ανυπεράσπιστων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ή να χαράξει μια οργανωμένη πολιτική σε δύσκολα και επίμονα κοινωνικά ζητήματα, όπως η αντιμετώπιση των νέων μεταναστευτικών ρευμάτων, των νέων αντιλήψεων ως προς τις προσωπικές σχέσεις, των ανισοτήτων, η σχέση του ιδιωτικού με το δημόσιο βίο, θέματα που προϋποθέτουν μια ανοικτή και καθαρή ματιά που δεν σκιάζεται από εμμονές σε παγιωμένες θέσεις, προκαταλήψεις και αγκυλώσεις, αλλά απαιτούν προσαρμοστικότητα, συνεργασία με αρμόδιους κοινωνικούς φορείς και εγρήγορση.

Το γεγονός ότι στη νομοθεσία επίσημα καταδικάζεται ο ρατσισμός, οι φυλετικές διακρίσεις, οι διακρίσεις με βάση τη σεξουαλική προτίμηση και συμπεριφορά και διακηρύσσεται ανυποχώρητη υποστήριξη στην ισότητα των φύλων και στις οικολογικές παραμέτρους δεν σημαίνει ότι όλα αυτά είναι αυτονόητα και δεδομένα. Οι εμπειρίες του Επιτρόπου Διοικήσεως, παλιές και νέες, αποδεικνύουν ότι όλα αυτά

απαιτούν συνεχή υπεράσπιση και δεν αποφεύγονται με τη συγκάλυψη αλλά με τη συστηματική επεξεργασία, την εμβάθυνση, την κινητοποίηση ευαισθησιών και με την ειλικρίνεια.

Η ειλικρίνεια και η αμεσότητα είναι στοιχεία που αρμόζουν στον Επίτροπο Διοικήσεως. Σε αυτά στηρίζεται και επενδύει για τις σωστές αρμονικές σχέσεις του με τον πολίτη και τις δημόσιες υπηρεσίες. Η ειλικρίνεια και η αμεσότητα έχουν να κάνουν με την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της παρέμβασης του Επιτρόπου. Οι ιδιότητες όμως αυτές μαζί με την ανεξαρτησία του θεσμού, που σημαίνει ότι δεν υποτάσσεται σε καμιά ιεραρχία, κάποιες φορές φαίνεται να εκλαμβάνονται από τις δημόσιες υπηρεσίες ως αντιπαράθεση με το κράτος και τις πολιτικές του, αρνητική αντιμετώπιση, απόρριψη και ανταγωνισμός.

Τίποτε από όλα αυτά δεν ισχύει.

Η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συγκρότηση του διοικητικού μηχανισμού με σύγχρονους όρους είναι υπόθεση εθνική. Εξ ορισμού και εξ αντικειμένου, ο Επίτροπος Διοικήσεως επισημαίνει τις αδυναμίες του συστήματος εκείνων των πτυχών του που επιδέχονται βελτίωση, μπορεί και εξυπαρχής ανασύνταξη ή ανασυγκρότηση.

Αυτό δεν τον τοποθετεί στην αντίπερα όχθη και σε άλλο στρατόπεδο αλλά δίπλα από τις δημόσιες υπηρεσίες αρωγό, συνεργάτη και σύμμαχο στην μεγάλη προσπάθεια για την λειτουργία των θεσμών στο σύγχρονο δημοκρατικό κράτος, την προώθηση του μοντέλου μιας «έξυπνης» διοίκησης που σέβεται τον πολίτη είναι ευαίσθητη, αποτελεσματική και εξασφαλίζει την αξιοπρέπεια του.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τον Επίτροπο Διοικήσεως είναι να μετατραπεί σε ένα θεσμό εξωραϊστικό της κακής πραγματικότητας να δημιουργήσει δηλαδή στον πολίτη την ψευδαίσθηση ότι ασκεί έλεγχο στις κρατικές υπηρεσίες και στην πράξη να επιβραβεύει και να επιβεβαιώνει κάθε ενέργεια που στηρίζεται στο ισχύον, το υφιστάμενο και αντί του μεταρρυθμιστικού και εκσυγχρονιστικού του ρόλου να ενισχύει το status quo και το κατεστημένο.

Μία κατάσταση δηλαδή εκφυλισμού του θεσμού που πρώτα και κύρια πλήττει το κράτος αφού η ομαλή μα αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού είναι σύμπτωμα δημοκρατίας και ανοικτής διοίκησης.

Επομένως ο Επίτροπος Διοικήσεως θα πρέπει να αντιμετωπίζεται μέσα από το πρίσμα αυτό και την αδιαμφισβήτητη αρχή ότι *«ο Όμπουτσμαν πρέπει να είναι ελεύθερος να επιλαμβάνεται κάθε θέματος που επιπίπτει στις αρμοδιότητες του χωρίς οποιαδήποτε έγκριση από τις αρχές. Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι αρχές να συλλέγουν για τον ίδιο κάθε στοιχείο μαρτυρίας που είναι σχετικό με το έργο του»*.

(Οι παρατηρήσεις ανήκουν στον Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης Thomas Hammarberg).

Οι εισηγήσεις που ο Επίτροπος υποβάλλει αντί να ενοχλούν θα πρέπει απλά να προβληματίσουν και να κινητοποιούν τις υπηρεσίες για θετικές ενέργειες, και για το πως μπορούν να χρησιμοποιηθούν και να αξιοποιηθούν καλύτερα τα αποτελέσματα της δουλειάς του.

Θεωρώ εξαιρετικά ενθαρρυντικό το γεγονός ότι αρκετές υπηρεσίες ανταποκρίνονται ήδη προς αυτήν την κατεύθυνση δίνοντας με τον τρόπο αυτό την δυνατότητα στον Επίτροπο να προχωρεί σε πιο ώριμες παρεμβάσεις όπως εκείνη της διαμεσολάβησης, της εξεύρεσης δηλαδή αμοιβαία αποδεκτών και συναινετικών λύσεων. Σημειώνω με ιδιαίτερη ικανοποίηση ότι στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται ο πολύ ευαίσθητος τομέας των Κεντρικών Φυλακών, το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Υπουργείο Υγείας και η Αστυνομία λίγο πριν την εκπνοή του χρόνου. Οι εξελίξεις αυτές διαμορφώνουν το τοπίο με άλλους όρους και διευρύνουν τις δυνατότητες του Επιτρόπου για ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας και συνεργασίας με τη διοίκηση.

Το 2005 με τις προκλήσεις, την ένταση, την διερεύνηση θεμάτων πρωτογενούς προβληματισμού συνέβαλε στην ωρίμανση του θεσμού που βαδίζοντας στο 15^ο έτος της ζωής του ολοκληρώνει άλλο ένα κύκλο και μπορεί να λογαριάζει ότι η διαδρομή προς τα εμπρός δεν έχει ανακοπεί και ότι τα βήματα που έγιναν ήταν αξιόλογα και σημαντικά.

Ηλιάνα Νικολάου

Επίτροπος Διοικήσεως

II. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

1. *Η στελέχωση του Γραφείου*

Στην θέση αυτή στην Έκθεση του 2004 το κείμενο φέρει τίτλο «*Η ανάγκη για μια νέα δομή*». Το ίδιο κείμενο θα μπορούσε να φιλοξενηθεί και στις σελίδες αυτής της Έκθεσης. Αφού τίποτα δεν έχει αλλάξει στο θέμα αυτό και τα σχετικά υπομνήματα του Επιτρόπου Διοικήσεως προσδοκούν ακόμα την θετική αντίδραση της Εκτελεστικής Εξουσίας.

Δεν θα επαναλάβω την διαπίστωση ότι το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως αποτελεί σήμερα μια νέα υπηρεσία με άλλες ανάγκες, άλλες προτεραιότητες και άλλη αντιμετώπιση. Η μικρή υπηρεσία της δεκαετίας του 1990 έχει δώσει την θέση της σε μια εκτεταμένη υπηρεσία που σαφώς δεν μπορεί να χωρέσει στον ίδιο χώρο και στα πλαίσια που μοιάζουν αντιστρόφως ανάλογα με τον ρόλο που έχει να διαδραματίσει και τις σημαντικές αρμοδιότητες που της έχουν ανατεθεί.

Στο Γραφείο το 2005 υπηρετούσαν 22 Λειτουργοί ως εξής:

Αφροδίτη Κουφτερού	Ανώτερη Λειτουργός
Ελίζα Σαββίδου	Ανώτερη Λειτουργός
Άριστος Τσιάρτας	Ανώτερος Λειτουργός
Ελένη Χ' Ττοφή	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Μαρία Χριστοφόρου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Γιώργος Κρασσάς	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως Α' Τάξεως
Χρύσανθος Χρυσάνθης	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Κώστας Ιωάννου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Γεωργία Σταυρινίδου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Ελένη Συμεωνίδου	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Γιώργος Κακότας	Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Τάσος Κωστέας	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Νάσια Διονυσίου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Μαρία Καραγιάννη	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Έλενα Καρεκλά	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Νικολέττα Κουτσάκου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Πρόδρομος Χριστοφή	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Στέλλα Κομνηνού	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Γεωργία Πέρδικου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Τζοσεφίνα Χριστοδούλου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Μελίνα Τριγγίδου	Έκτακτη Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως
Πανίκος Γιωργαλλή	Έκτακτος Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως

Έντεκα δηλαδή από τους πιο πάνω Λειτουργούς υπηρετούσαν σε έκτακτη βάση. Τον Οκτώβρη του 2005 η Ανώτερη Λειτουργός κα. Αφροδίτη Κουφτερού υπέβαλε παραίτηση και αποχώρησε.

Εξίσου αν όχι πιο δύσκολα φαίνεται να είναι τα πράγματα και σε σχέση με το Διοικητικό Προσωπικό του Γραφείου που παραμένει περίπου αμετάβλητο παρά τις ουσιαστικές αλλαγές που έχουν επέλθει στο Γραφείο και που επέβαλαν την λειτουργία δύο νέων Αρχών για τις ανάγκες της Αρχής Κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων και της Αρχής Ισότητας.

Η νέα δομή του Γραφείου που έχει προταθεί αποβλέπει ακριβώς στην κάλυψη των κενών και των αδυναμιών στην στελεχιακή επάρκεια του που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην λειτουργία του Γραφείου και γίνονται πιο αισθητές όσο οι αρμοδιότητές του διευρύνονται.

Κρίνω επίσης σκόπιμο να υπενθυμίσω την βασική αρχή που διέπει την λειτουργία του Όμπουτσμαν όπως πρόσφατα έχει διατυπωθεί από τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Thomas Hammarberg.

«Κατ' εξοχήν, το Γραφείο του Όμπουτσμαν θα πρέπει να διαθέτει επαρκείς πόρους που να του επιτρέπουν να είναι ανεξάρτητο από την κυβέρνηση και να μην υπόκειται σε οποιαδήποτε οικονομική εξάρτηση που να επηρεάζει την ανεξαρτησία του».

2. Το νέο κτίριο του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως

Λίγο πριν εκπνεύσει το 2005 στα τέλη του Δεκεμβρίου το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως μετακόμισε στα νέα κτίρια στην οδό Διαγόρου αρ. 2. Η μεταστέγαση κρίθηκε αναγκαία για την λειτουργία των δύο νέων Αρχών και για σκοπούς σχετικής αυτονομίας. Για τον λόγο αυτό και όχι χωρίς λύπη εγκαταλείφθηκε το όμορφο διατηρητέο κτίριο της οδού Γλάδστωνος και το Γραφείο εγκαταστάθηκε στους τέσσερις πρώτους ορόφους της πολυκατοικίας της οδού Διαγόρου αρ.2 και στο παρακείμενο παλιό αρχοντικό.

Η μετακίνηση περιλαμβάνεται στα θετικά στοιχεία του χρόνου αυτού αφού έδωσε την δυνατότητα στο Γραφείο να λειτουργήσει στην βάση μιας εσωτερικής

αποκέντρωσης και να αυξήσει πιο αποτελεσματικά τις δυνατότητές του στις επιμέρους αρμοδιότητές που του έχουν ανατεθεί. Η σύμπτωση ακόμα της μετακίνησης με το χρόνο που ο Επίτροπος συμπληρώνει 15 χρόνια ζωής σηματοδοτεί και την ανοδική πορεία του θεσμού που απορρίπτει και αρνείται κάθε στασιμότητα.

3. Σχέσεις με Εκτελεστική και Νομοθετική Εξουσία

Οι καλές και αρμονικές σχέσεις με τις δύο εξουσίες του κράτους αποτελούν προτεραιότητα για τον Επίτροπο αφού οι δύο εξουσίες αποτελούν τους άξονες που τον στηρίζουν.

Το Υπουργικό Συμβούλιο εξακολουθεί σταθερά να συζητεί τις Εκθέσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως και να λαμβάνει μέτρα για την υλοποίηση των εισηγήσεών του και η Κοινοβουλευτική Αρχή Θεσμών, Αξιών του Επιτρόπου Διοικήσεως αποτελεί πάντα την αμεσότερη πρόσβαση του Επιτρόπου στις σχέσεις του με την Νομοθετική Εξουσία. Η Επιτροπή αξιοποιεί τον ρόλο της με τις προσκλήσεις που απευθύνει στον Επίτροπο για συμμετοχή στην συζήτηση θεμάτων που την απασχολούν και που τον αφορούν.

Παρόλα ωστόσο τα θετικά αυτά στοιχεία είναι φανερό πως η αντιμετώπιση του θεσμού και από τις δύο εξουσίες απαιτεί μια νέα προσέγγιση. Από πλευράς της Επιτροπής της Βουλής μια πιο συστηματική ενασχόληση με τα θέματα του θεσμού αφού οι αρμοδιότητές του και οι έρευνες που διενεργεί αφορούν πλέον κάθε πτυχή του διοικητικού συστήματος αλλά και του σεβασμού και της προώθησης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τόσο στον Ιδιωτικό όσο και στον Δημόσιο Τομέα.

Η απλή εξάλλου συζήτηση των εισηγήσεων του Επιτρόπου στο Υπουργικό Συμβούλιο δεν φαίνεται να εξαντλεί το θέμα. Η εισήγηση είναι να προωθηθεί η υπόδειξη συγκεκριμένων Λειτουργιών σε κάθε Υπουργείο που να είναι επιφορτισμένοι με την ευθύνη της υλοποίησης των εισηγήσεων του Επιτρόπου και να βρίσκονται για τον σκοπό αυτό σε σταθερή επικοινωνία μαζί του.

III. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ενδιαφέρουσα και εκτεταμένη ήταν η συμμετοχή του Γραφείου σε διεθνείς συναντήσεις, διασκέψεις και συνέδρια στην Ευρώπη σε θέματα της αρμοδιότητάς του και την ανέλιξη του θεσμού του Ombudsman.

Αυτό αντανakλά και την σημασία που το Γραφείο αποδίδει στις σχέσεις αυτές, στην ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών που το φέρουν σε άμεση επαφή με τις διεθνείς εξελίξεις και τάσεις.

Ιδιαίτερης σπουδαιότητας από την άποψη αυτή είναι η συμμετοχή της Επιτρόπου Διοικήσεως στο Διοικητικό Συμβούλιο του Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUCM) κατά του Ρατσισμού και από τον Δεκέμβριο του 2005 ο διορισμός της ως Μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στα πλαίσια αυτά η Επίτροπος Διοικήσεως μαζί με τον Ανώτερο Λειτουργό Α. Τσιάρτα, συμμετείχε και στις τρεις συνεδρίες του Διοικητικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου κατά του Ρατσισμού που έγιναν στην Βιέννη από τις 8 μέχρι τις 11 Μαρτίου 2005, 27 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2005 και 4 έως τις 7 Οκτωβρίου 2005.

Επίσης παρέστη με την ιδιότητα του Αν. Μέλους στην συνεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας που έγινε στο Στρασβούργο από τις 14 μέχρι τις 17 Δεκεμβρίου 2005.

Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Α. Τσιάρτας πήραν μέρος σε Σεμινάριο για την Ανεξάρτητη Αρχή κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων που έγινε στο Στρασβούργο από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 16 μέχρι τις 20 Φεβρουαρίου 2005.

Η Επίτροπος Διοικήσεως και ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Α. Τσιάρτας, εκπροσώπησαν το Γραφείο στην εκδήλωση για την επέτειο των πενήντα χρόνων του Δανού Ombudsman που έγινε στην Κοπεγχάγη από τις 30 Μαρτίου μέχρι τις 3 Απριλίου 2005 καθώς και στην Συνάντηση των Εθνικών Ombudsmen της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έγινε στην Χάγη από τις 10 μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2005.

Η Λειτουργός του Γραφείου Ελένη Συμεωνίδου συμμετείχε σε Συνέδριο με θέμα «Η Πλατφόρμα του Πεκίνου, Δέκα χρόνια μετά» που έγινε στο Λουξεμβούργο από τις 2 έως τις 5 Φεβρουαρίου 2005.

Η Ανώτερη Λειτουργός του Γραφείου Ελίζα Σαββίδου πήρε μέρος σε συζήτηση με θέμα «Συμμαχία κατά της Διακίνησης Προσώπων – Συνάντηση Εθνικών Εμπειρογνομώνων» που έγινε στην Βιέννη στις 28 Φεβρουαρίου 2005.

Ο Λειτουργός του Γραφείου Γιώργος Κακότας συμμετείχε στην Ετήσια Γενική Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Ανεξάρτητων Αρχών για την Ισότητα που έγινε στις Βρυξέλλες από τις 21 έως τις 25 Μαρτίου 2005.

Η Ανώτερη Λειτουργός του Γραφείου Αφροδίτη Κουφτερού συμμετείχε σε Συνέδριο με θέμα «Διαφορετικότητα – Διάλογος με την Κοινωνία» που οργανώθηκε στο Λουξεμβούργο από τις 27 έως 28 Ιουνίου 2005.

Ο Ανώτερος Λειτουργός του Γραφείου Α. Τσιάρτας συμμετείχε ως Εισηγητής σε Σεμινάριο για την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία και τις Πολιτικές κατά των Διακρίσεων που έγινε στο Βουκουρέστι από τις 19 μέχρι τις 21 Σεπτεμβρίου 2005.

Η Λειτουργός του Γραφείου Ν. Διονυσίου πήρε μέρος σε Ευρωπαϊκή Συνάντηση για τις Ελευθερίες των Πολιτών που έγινε στο Μιλάνο από τις 14 έως τις 15 Οκτωβρίου 2005.

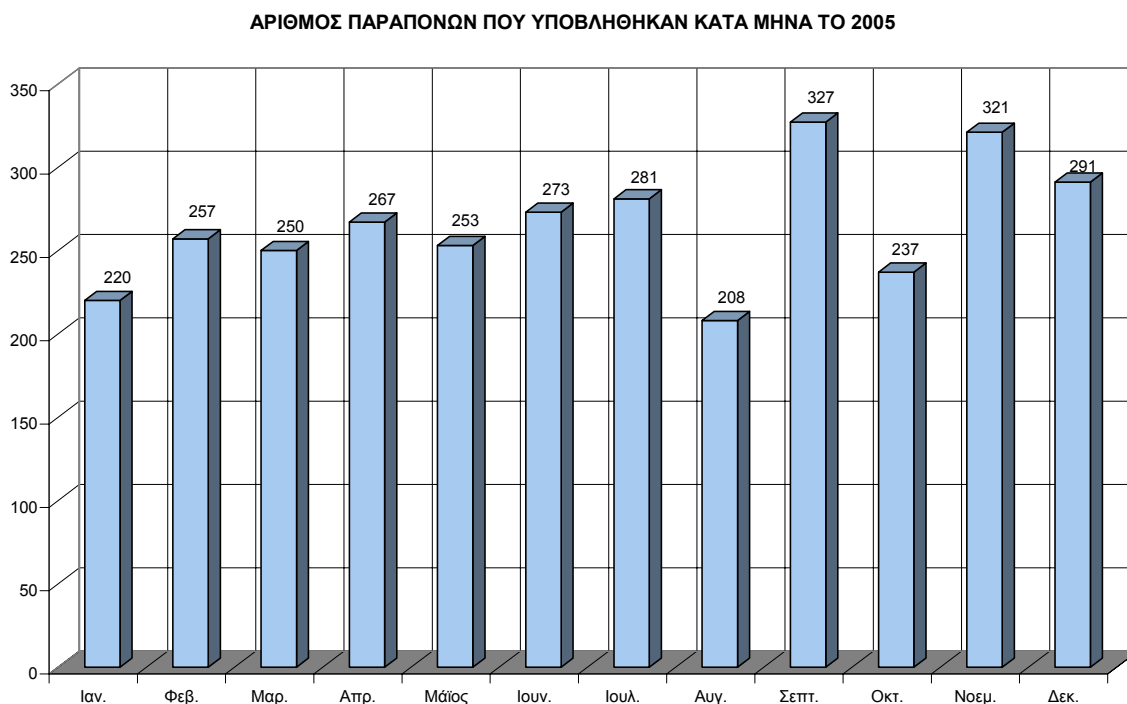
Η Επιτροπος Διοικήσεως και οι Λειτουργοί του Γραφείου όπως κάθε χρόνο πήραν μέρος σε διαλέξεις και εκδηλώσεις που έγιναν σε όλη την Κύπρο για τον ρόλο του Επιτρόπου Διοικήσεως και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ενώ ομάδα λειτουργών του Γραφείου εισηγήθηκαν θέματα της αρμοδιότητας του Επιτρόπου Διοικήσεως στα προγράμματα της Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης, για τους νεοεισερχόμενους στη δημόσια υπηρεσία.

IV. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΗΚΑΝ ΤΟ 2005 - Αριθμητική και στατιστική ανάλυση

1. Ανάλυση παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2005

Κατά τη διάρκεια του 2005 υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως 3.185 παράπονα. Ο αριθμός αυτός καταδεικνύει μια πολύ μεγάλη αύξηση, της τάξης του 28,2%, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (2004: 2.484) και είναι ο υψηλότερος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο σε ένα ημερολογιακό έτος, από την ημέρα έναρξης της λειτουργίας του.

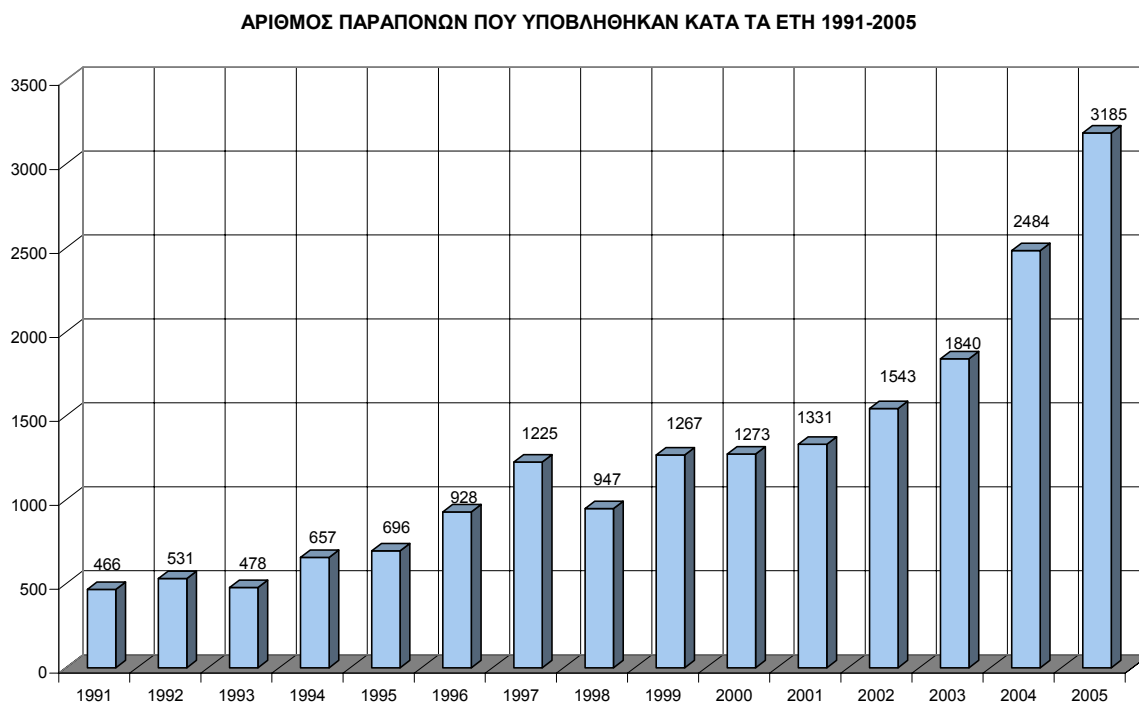
Ο μηνιαίος μέσος όρος των υποβληθέντων παραπόνων αυξήθηκε από 207 σε 265 παράπονα, ενώ η κατά μήνα κατανομή των 3.185 αυτών παραπόνων, με βάση την ημερομηνία υποβολής των, φαίνεται στο πιο κάτω ραβδόγραμμα:

Από το σύνολο των 3.185 παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2005, τα 2.638 (ή ποσοστό περίπου 82,8%,) κρίθηκε ότι εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και αποφασίστηκε να ερευνηθούν, τα 499 (ή ποσοστό 15,7%,) κρίθηκε ότι δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου Διοικήσεως και δε διερευνήθηκαν, ενώ άλλα 48 παράπονα (ή ποσοστό 1,5%) με βάση τη διακριτική

εξουσία που παρέχουν στον Επίτροπο Διοικήσεως οι περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμοι, αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν.

Από την έναρξη λειτουργίας του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως, το Μάρτιο του 1991, έως την 31^η Δεκεμβρίου, 2005, υποβλήθηκαν στο Γραφείο συνολικά 18.851 παράπονα. Συγκριτική εικόνα των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατ' έτος στο Γραφείο, φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί (ο αριθμός που αφορά το έτος 1991, αναφέρεται στους 9 περίπου μήνες λειτουργίας του Γραφείου κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου):

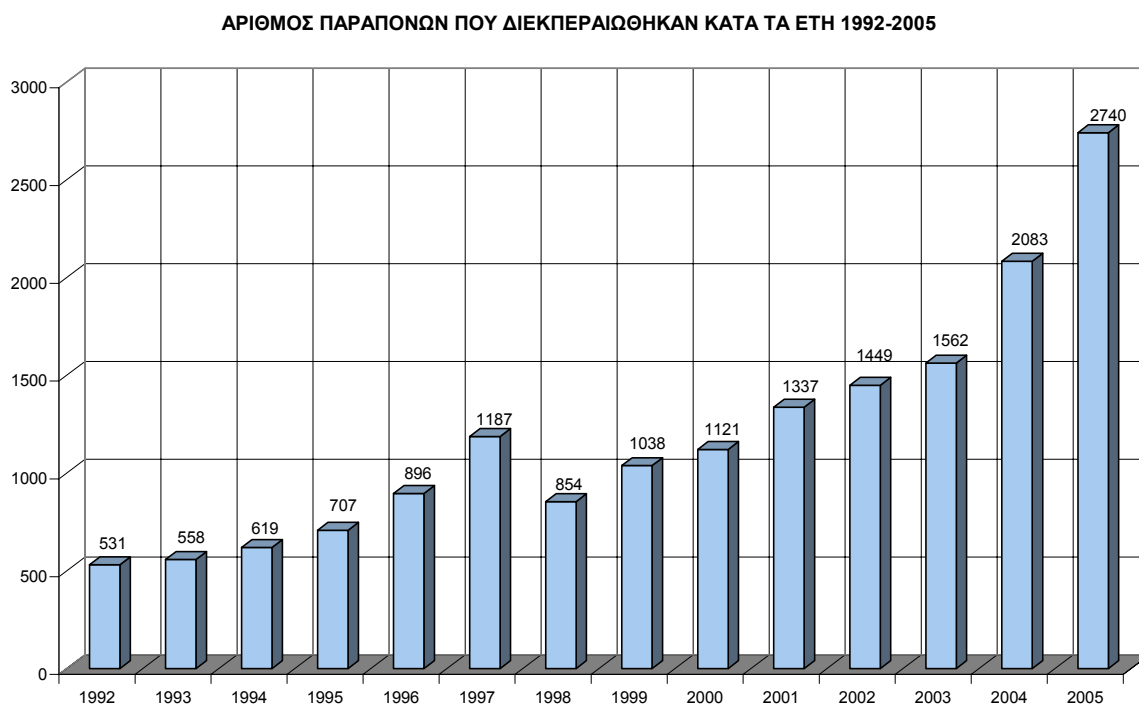
2. Αναφορά στην εργασία που διεκπεραιώθηκε το 2005

Πέρα από τα 3.185 παράπονα που υποβλήθηκαν το 2005, εκκρεμούσαν από προηγούμενα χρόνια άλλα 1.493 παράπονα, ενώ στις περιπτώσεις άλλων 10 παραπόνων που είχαν διεκπεραιωθεί σε προηγούμενα έτη, οι παραπονούμενοι επανήλθαν. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των παραπόνων προς διεκπεραίωση κατά το 2005 ανήλθε σε 4.688.

Από τα 4.688 αυτά παράπονα, διεκπεραιώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2005 τα 2.740. Ο αριθμός αυτός συνιστά ρεκόρ διεκπεραιωθέντων παραπόνων κατ' έτος, από την ημέρα έναρξης της λειτουργίας του Γραφείου και είναι αυξημένος κατά 657 παράπονα (αύξηση 31,5%,) σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος (2004: 2.083 παράπονα). Τα υπόλοιπα 1.948 παράπονα μεταφέρθηκαν προς διεκπεραίωση στο επόμενο έτος.

Ο μηνιαίος μέσος όρος των διεκπεραιωθέντων παραπόνων ανήλθε σε 228, ήταν δηλαδή αυξημένος κατά 55 παράπονα το μήνα σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των Λειτουργιών του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως αυξήθηκε, παράλληλα, κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, από 19 σε 22 (ορισμένοι από αυτούς, σε έκτακτη βάση). Αυτό συνέβαλε στην αύξηση και του ρυθμού διεκπεραίωσης των παραπόνων του Γραφείου.

Συγκριτική εικόνα των διεκπεραιωθέντων κατ' έτος παραπόνων κατά την περίοδο 1992-2005 φαίνεται στο ραβδόγραμμα που ακολουθεί.

Από τα 2.740 παράπονα που διεκπεραιώθηκαν κατά το έτος 2005 -

- 614 παράπονα αποφασίστηκε να μην ερευνηθούν για λόγους που εξηγούνται στη συνέχεια,

- σε 1.686 περιπτώσεις η έρευνα διακόπηκε για λόγους που, επίσης, εξηγούνται στη συνέχεια,
- σε 115 περιπτώσεις η έρευνα διακόπηκε μετά από παρέμβαση,
- σε μία περίπτωση, η έρευνα του παραπόνου κατέληξε σε αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα για εξέταση του ενδεχομένου λήψης μέτρων σε σχέση με διάπραξη ποινικού αδικήματος,
- σε 324 περιπτώσεις συντάχθηκε και υποβλήθηκε Έκθεση.

Αναλυτική κατάσταση των παραπόνων που διεκπεραιώθηκαν κατά τα τελευταία τρία χρόνια φαίνεται στον Πίνακα 1.

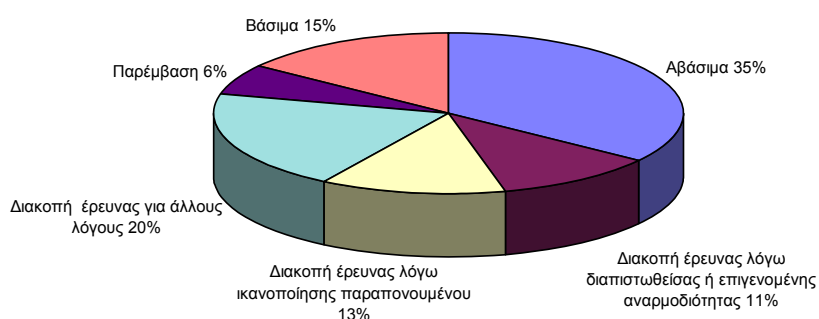
Πίνακας 1

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΟΥ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΡΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ									
	2003			2004			2005		
ΜΗ ΕΡΕΥΝΩΜΕΝΑ									
Λόγω αναρμοδιότητας	250			419			561		
Με βάση τη διακριτική ευχέρεια	20			53			53		
Σύνολο		270			472			614	
ΔΙΑΚΟΠΗ ΕΡΕΥΝΑΣ									
Λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου	120			142			284		
Λόγω αβάσιμου παραπόνου	432			550			743		
Λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενομένης αναρμοδιότητας	166			161			232		
Διευθέτηση μετά από Παρέμβαση	91			104			115		
Για άλλους λόγους	178			336			427		
Σύνολο		987			1293			1801	
ΕΚΘΕΣΕΙΣ									
Αβάσιμα παράπονα	2			2			1		
Βάσιμα παράπονα	302			316			323		
Σύνολο		304			318			324	
Αναφορά στο Γεν.Εισαγγελέα για ποινικά μέτρα ή στην αρμόδια αρχή για πειθαρχικά μέτρα		1			0			1	
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΘΕΝΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ			1562			2083			2740
ΕΚΚΡΕΜΟΥΝΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ			1087			1493			1948
Γ Ε Ν Ι Κ Ο Σ Υ Ν Ο Λ Ο			2649			3576			4688

3. *Ανάλυση διερευνηθέντων παραπόνων*

Από το σύνολο των 2.126 παραπόνων, των οποίων η διερεύνηση διακόπηκε ή ολοκληρώθηκε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου, 2005, τα 744 κρίθηκαν ως αβάσιμα, τα 323 ως βάσιμα, για 284 παράπονα διακόπηκε η διερεύνηση λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου, για 232 λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενόμενης αναρμοδιότητας και για 427 διακόπηκε η διερεύνηση για άλλους λόγους. Σε 115 παράπονα η διερεύνηση τερματίστηκε, αφού επήλθε διευθέτηση της ουσίας του παραπόνου μετά από την παρέμβαση του Γραφείου. Σε μία περίπτωση η έρευνα του παραπόνου κατέληξε σε αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα για εξέταση του ενδεχομένου λήψης μέτρων σε σχέση με διάπραξη ποινικού αδικήματος.

Συγκριτική εικόνα, με τα αντίστοιχα ποσοστά κατά κατηγορία, φαίνεται στην κυκλική γραφική παράσταση που ακολουθεί:

Από τα 744 παράπονα που κρίθηκαν αβάσιμα, για το ένα συντάχθηκε τελική Έκθεση, ενώ σε άλλες 743 περιπτώσεις η διερεύνηση των παραπόνων διακόπηκε και οι λόγοι για τη διακοπή αυτή επεξηγήθηκαν στους παραπονούμενους.

Αναλυτική κατάσταση των ερευνηθέντων παραπόνων παρατίθεται στον Πίνακα 2 που ακολουθεί:

Πίνακας 2

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΩΝ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ	
Αβάσιμα παράπονα	744
Βάσιμα παράπονα	323
Διακοπή έρευνας λόγω ικανοποίησης του παραπονούμενου	284
Διακοπή έρευνας λόγω διαπιστωθείσας ή επιγενόμενης αναρμοδιότητας	232
Διακοπή έρευνας για άλλους λόγους	427
Διευθέτηση παραπόνων μετά από Παρέμβαση	115
Αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα για ποινικά μέτρα	1
Σύνολο	2126

4. Τελικές Εκθέσεις

Κατά το 2005 υποβλήθηκαν, συνολικά, 324 Εκθέσεις. Από τα 324 αυτά παράπονα, τα 323 ήταν βάσιμα, ενώ ένα ήταν αβάσιμο, (σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι το Γραφείο, κατά κανόνα, δεν ετοιμάζει τελικές Εκθέσεις για τα παράπονα που κρίνονται αβάσιμα ως προς την ουσία τους). Στις Εκθέσεις που υποβλήθηκαν για τα 323 βάσιμα παράπονα, σε 69 περιπτώσεις έγιναν συστάσεις/εισηγήσεις προς την εμπλεκόμενη υπηρεσία, σε 253 περιπτώσεις οι Εκθέσεις περιείχαν και κριτική (πέρα από τις συστάσεις/εισηγήσεις,) ενώ σε μία περίπτωση η Έκθεση δεν περιείχε ούτε κριτική ούτε συστάσεις/εισηγήσεις, παρά μόνο γενικές παρατηρήσεις επί του διερευνηθέντος θέματος.

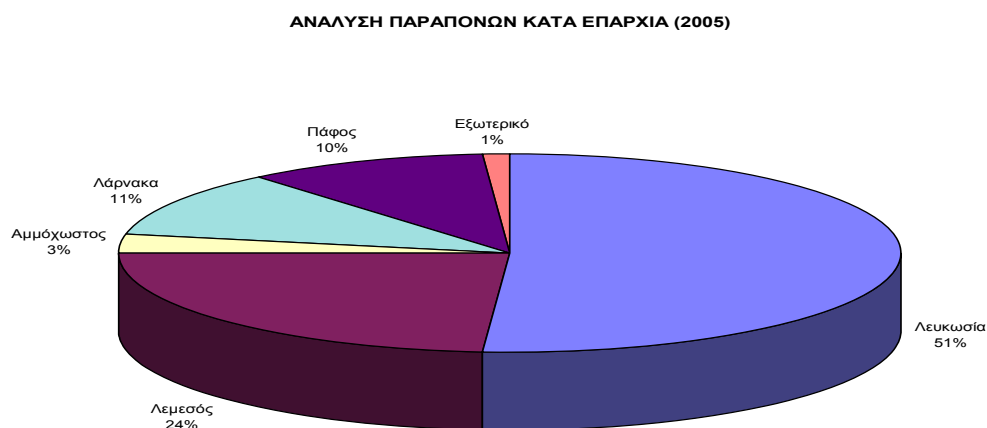
Συνοπτική εικόνα των τελικών Εκθέσεων που ετοιμάστηκαν κατά το 2005 φαίνεται στον Πίνακα 3 πιο κάτω:

Πίνακας 3

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΕΛΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ		
Αβάσιμα παράπονα		1
Βάσιμα παράπονα		323
-Με συστάσεις/εισηγήσεις	69	
-Με κριτική και συστάσεις/εισηγήσεις	253	
-Χωρίς κριτική, συστάσεις ή εισηγήσεις	1	
Σύνολο		324

5. Παράπονα που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία

Όπως φαίνεται και στην κυκλική γραφική παράσταση που ακολουθεί, τα περισσότερα παράπονα προήλθαν, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, από άτομα, εταιρείες ή οργανωμένα σύνολα που δήλωσαν διεύθυνση διαμονής ή έδρας τους, τη Λευκωσία. Τα ποσοστά των Επαρχιών παρέμειναν σχετικά σταθερά σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη.

Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά Επαρχία κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια, φαίνεται στον Πίνακα 4 που ακολουθεί:

Πίνακας 4

ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑ								
Επαρχία	2002		2003		2004		2005	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Λευκωσία	740	48	952	51,7	1346	54,1	1621	50,9
Λεμεσός	382	24,7	437	23,8	545	22	752	23,6
Πάφος	181	11,7	182	9,9	232	9,3	328	10,3
Αμμόχωστος	37	2,4	35	1,9	53	2,1	86	2,7
Λάρνακα	177	11,5	203	11	271	11	359	11,3
Κερύνεια	0	0	0	0	1	0	0	0
Εξωτερικό	26	1,7	31	1,7	36	1,5	39	1,2
Σύνολο	1543	100	1840	100	2484	100	3185	100

6. Ανάλυση παραπόνων κατά θέμα

Ο μεγαλύτερος αριθμός των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2005 αφορούσε σε υπαλληλικά/εκπαιδευτικά/εργατικά θέματα (20,5% του συνόλου), ενώ μεγάλα

επίσης ποσοστά αφορούσαν τα διαδικαστικά θέματα και οι καθυστερήσεις (7,1% του συνόλου), τα θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης (13,5% του συνόλου) και τα θέματα "Οικονομικά/ Φορολογικά/ Δασμοί/ Τέλη" (6,2% του συνόλου). Αυξητικές τάσεις σε ότι αφορά τον αριθμό παραπόνων παρατηρήθηκε στους τομείς "Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων", "Απαλλοτριώσεις / Επιτάξεις / Κατασκευές" και "Προσφορά Υπηρεσιών Υγείας".

Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά θέμα τα τελευταία τέσσερα χρόνια φαίνεται στον Πίνακα 5 που ακολουθεί:

Πίνακας 5

ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑ								
	2002		2003		2004		2005	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Απαλλοτριώσεις / Επιτάξεις / Κατασκευές	111	7,2	135	7,3	191	7,7	183	5,7
Υπαλληλικά / Εκπαιδευτικά / Εργατικά	292	19	375	20,4	623	25,1	652	20,5
Οικονομικά / Φορολογικά / Δασμοί / Τέλη	126	8,2	132	7,2	146	5,9	198	6,2
Προσφυγικά / Κρατικές Χορηγίες / Παραχωρήσεις	80	5,2	110	6	131	5,3	238	7,5
Υποτροφίες/Φοιτητικές Χορηγίες	22	1,4	23	1,3	26	1	38	1,2
Προσφορές	18	1,2	22	1,2	19	0,7	27	0,8
Κτηματολογικά	59	3,8	64	3,5	81	3,3	121	3,8
Έκδοση Αδειών / Άδειες Οδικών Μεταφορών	39	2,5	33	1,8	58	2,3	43	1,4
Προσφορά Υπηρεσιών Υγείας	17	1,1	33	1,8	40	1,6	72	2,3
Διαδικαστικά / Καθυστερήσεις	237	15,3	276	15	349	14,1	225	7,1
Θέματα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης	154	10	133	7,2	301	12,1	431	13,5
Πολοδομικά	58	3,8	76	4,1	71	2,9	132	4,1
Άμυνας / Στρατολογικά θέματα	12	0,8	16	0,8	11	0,4	20	0,6
Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	57	3,7	98	5,3	133	5,4	182	5,7
Περιβαλλοντικά Θέματα	77	5	119	6,5	116	4,7	158	5
Θέματα Κοινωνικών Ασφαλίσεων	37	2,4	54	3	51	2,1	61	2
Αναγνώριση Τίτλων Σπουδών	11	0,7	30	1,6	26	1	21	0,6
Κακοδιοίκηση	32	2	17	0,9	26	1	143	4,5
Άλλα	104	6,7	94	5,1	85	3,4	240	7,5
Σύνολο	1543	100	1840	100	2484	100	3185	100

7. Ανάλυση παραπόνων κατά Υπουργείο/Τμήμα/Υπηρεσία

Όπως συνέβη και κατά τα προηγούμενα χρόνια, ένας μεγάλος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2005, (ποσοστό περίπου 28% του συνόλου,) στρεφόταν

κατά υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών. Ο, συγκριτικά πολύ μεγάλος αριθμός παραπόνων εναντίον Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών, είναι, εν μέρει, φυσιολογικός, δεδομένου ότι πρόκειται για Τμήματα, όπως το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης κ.λπ., ή υπηρεσίες, όπως οι Επαρχιακές Διοικήσεις, που έχουν, εξ ορισμού, αυξημένου βαθμού επαφή με το κοινό και δέχονται και εξετάζουν πολλά αιτήματά του.

Συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια εναντίον των διαφόρων Υπουργείων, Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, Νομικών Προσώπων Δημόσιου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Διοίκησης, φαίνεται στον Πίνακα 6 που ακολουθεί. Ο συνολικός αριθμός παραπόνων για το 2005 στον εν λόγω Πίνακα παρουσιάζεται μεγαλύτερος από το συνολικό αριθμό παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά το 2005, όπως αναλύεται στην παρ. 1 πιο πάνω. Ο λόγος είναι ότι, ορισμένα από τα παράπονα στρέφονται εναντίον περισσότερων της μιας υπηρεσιών, και στον Πίνακα 6 τα παράπονα αυτά παρουσιάζονται ως να είχαν υποβληθεί κεχωρισμένα εναντίον καθεμιάς από τις υπηρεσίες αυτές.

Πίνακας 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ								
Υπουργεία	2002		2003		2004		2005	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
-Εσωτερικών	452	26,7	508	25,5	671	25,1	946	28
-Οικονομικών	109	6,4	122	6,1	194	7,3	194	5,8
-Συγκοινωνιών και Έργων	57	3,4	74	3,8	55	2	84	2,5
-Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	114	6,7	132	6,6	180	6,8	246	7,3
-Παιδείας και Πολιτισμού	81	4,8	109	5,4	153	5,8	161	4,8
-Υγείας	68	4	80	4	95	3,6	157	4,7
-Αμυνας	20	1,2	32	1,7	37	1,4	43	1,3
-Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	44	2,6	43	2,1	42	1,6	50	1,5
-Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	12	0,7	12	0,6	19	0,7	17	0,5
-Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	130	7,7	166	8,3	331	12,3	376	11,1
-Εξωτερικών	7	0,4	11	0,5	16	0,6	17	0,5
Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου	111	6,6	132	6,6	131	4,9	190	5,6
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	250	14,8	269	13,5	351	13,1	377	11,1
Κρατικές Υπηρεσίες που δεν υπάγονται σε Υπουργείο	120	7	162	8,1	200	7,4	214	6,3
Άλλες μη Κρατικές Υπηρεσίες	118	7	144	7,2	199	7,4	302	9
Σύνολο	1693	100	1996	100	2674	100	3374	100

Στον Πίνακα 7, πιο κάτω, δίνεται συγκριτική κατάσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν εναντίον των διαφόρων Τμημάτων και Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών κατά τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Τα περισσότερα παράπονα στράφηκαν κατά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης. Αυτό, επίσης, κατά κύριο λόγο, θα πρέπει να αποδοθεί στη φύση και την έκταση των σχέσεων των Τμημάτων αυτών με το κοινό.

Πίνακας 7

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΜΗΜΑΤΑ / ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ				
	2002	2003	2004	2005
Υπουργείο Εσωτερικών (Διοίκηση)	32	38	46	71
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	50	82	110	141
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	75	89	99	146
Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης	131	103	198	326
Υπηρεσία Εγγραφής	5	4	0	0
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	37	47	44	50
Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού	39	47	54	60
Επαρχιακή Διοίκηση Αμμοχώστου	3	1	5	7
Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας	15	16	21	26
Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου	34	34	31	41
Υπηρεσία Μεριμνης και Αποκαταστάσεως Εκτοπισθέντων	12	22	9	26
Υπηρεσία Θήρας	1	2	4	6
Υπηρεσία Διαχειρίσεως Τ/Κ Περιουσιών	13	7	2	16
Υπηρεσία Εγγραφής Σωματείων & Ιδρυμάτων	2	1	0	0
Πολιτική Άμυνα	1	3	4	3
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	1	4	2	2
Υπηρεσία Ασύλου	0	4	41	25
Υπηρεσία Εκλογών	1	4	1	0
Σύνολο	452	508	671	946

ΜΕΡΟΣ Β

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ

I. ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Ο κύκλος εργασιών του Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επικεντρώθηκε κατά το 2005 στη διερεύνηση παραπόνων για σοβαρές παραβιάσεις ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η προστασία των ατομικών ελευθεριών των πολιτών, ο ρόλος της αστυνομίας στη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προστασία των δικαιωμάτων ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού αποτέλεσαν το σημαντικότερο μέρος των παραπόνων που έτυχαν χειρισμού και των εκθέσεων που υποβλήθηκαν στις αρμόδιες αρχές.

Με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι παρά το γεγονός ότι το επίπεδο και οι πρακτικές σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν διαφέρουν ουσιαστικά από την εικόνα του περασμένου χρόνου, παρατηρούνται ορισμένες, μικρές έστω, ποσοτικές και ποιοτικές αποκλίσεις που δείχνουν ενδεχομένως νέους προσανατολισμούς των εξελίξεων στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε μερικές περιπτώσεις, όπως τα επεισόδια έξω από το τσιμεντοποιείο της Μονής και στο Συσκευαστήριο Ακακίου, η έρευνα των παραπόνων ανέδειξε τη σημαντικότητα διαφύλαξης, εκ μέρους της Αστυνομίας, βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως και τη συρροή και την αναγκαιότητα στάθμισης, μεταξύ περισσότερων συνταγματικά προστατευόμενων δικαιωμάτων. Στις εκθέσεις επισημαίνεται ότι οδηγό δράσης των αστυνομικών οργάνων σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να αποτελούν οι αρχές της πρακτικής αρμονίας και της αναλογικότητας ώστε η προσφορότερη κάθε φορά λύση να συνάδει με τις αρχές προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε άλλες περιπτώσεις τέθηκαν ενώπιον της Επιτρόπου Διοικήσεως και διερευνήθηκαν παράπονα πολιτών για προσβολές των ατομικών τους δικαιωμάτων, της προσωπικότητας, της ελευθερίας και της ασφάλειας τους από αστυνομικά όργανα στα πλαίσια ελέγχων ή κατά τη διάρκεια της κράτησης τους.

Έχει, δυστυχώς, παρατηρηθεί ότι σε μερικές περιπτώσεις, οι πρακτικές της Αστυνομίας τείνουν να συντηρούν το διαχρονικό αίτιο καχυποψίας μεταξύ των

πολιτών και της Αστυνομίας που δεν είναι άλλο από την ταύτιση του αστυνομικού ελέγχου με την κύρωση και την καταστολή. Κάτι τέτοιο δημιουργεί αρνητική εικόνα την αστυνομίας στα μάτια των πολιτών με ότι αυτό συνεπάγεται για τη νομιμοποίηση της δράσης των αστυνομικών οργάνων.

Σε εκθέσεις που υπέβαλε η Επιτροπος Διοικήσεως έχει εκφράσει την αποδοκιμασία της σε πρακτικές κακοποίησης, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης πολιτών και σε παραβιάσεις ατομικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών. Έχει, επιπλέον, επισημάνει ότι η αρμοδιότητα διατήρησης της δημόσιας τάξης εκ μέρους της Αστυνομίας δεν αίρει την υποχρέωση των αστυνομικών οργάνων να μην χρησιμοποιούν επώδυνα μέτρα, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις και αφού συνεκτιμηθούν σημαντικές παράμετροι, όπως η ηλικία και η κατάσταση της υγείας του ελεγχόμενου.

Όσον αφορά στους αστυνομικούς ελέγχους, για τους οποίους υποβλήθηκε σημαντικός αριθμός παραπόνων, δεν παραγνωρίζεται η αρμοδιότητα της Αστυνομίας να εκτιμά κατά την κρίση της και κατά περίπτωση τη βαρύτητα κάθε υπόνοιας ως προϋπόθεσης των πράξεων της. Όμως, η κρίση της αυτή δεν πρέπει να είναι ανεξέλεγκτη. Σε κάθε περίπτωση η δράση της Αστυνομίας θα πρέπει να στηρίζεται σε επαληθεύσιμα στοιχεία τα οποία θα καθιστούν ευχερή των έλεγχου της νομιμότητας της.

Κατά τη διάρκεια του 2005 διερευνήθηκε σημαντικός αριθμός παραπόνων αναφορικά με ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Την πλέον ευάλωτη από αυτές της ομάδες αποτελούν οι κρατούμενοι στις Κεντρικές Φυλακές. Παρά το ότι στις προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις επισημάνθηκαν κατ' επανάληψη οι χρόνιες παθογένειες του σωφρονιστικού μας συστήματος και υποβλήθηκαν συγκεκριμένες εισηγήσεις για αντιμετώπισή τους, οι φυλακές εξακολουθούν δυστυχώς να παραμένουν χώρος αποκοινωνικοποίησης και ώθησης στον κοινωνικό αποκλεισμό. Η συστηματική ενασχόληση με τα θέματα των κρατουμένων οδηγεί στη διαπίστωση ότι στις φυλακές κρατούνται συστηματικά αλλοδαποί, εξαρτημένοι ή μη χρήστες και διακινητές ναρκωτικών ουσιών, πρόσωπα που παρουσιάζουν ψυχικές διαταραχές και δυσχέρειες, νέοι που παρουσιάζουν παρεκκλίνουσα συμπεριφορά και άτομα που ζουν στα όρια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η εποικοδομητική μεταχείριση και επανένταξη των ατόμων αυτών πρέπει να ξεκινά με την είσοδο τους στη φυλακή, με την ίδια την οργανωτική δομή, τη λειτουργία και το θεσμικό πλαίσιο του σωφρονιστικού μας συστήματος. Επιπλέον, ο προοδευτικός

χαρακτήρας των κανονισμών των φυλακών εξουδετερώνεται εν πολλοίς από την αχρησία τους. Υπό τις συνθήκες αυτές ο στόχος της αναμόρφωσης και της επανένταξης υπονομεύεται αφού πλείστοι από τους κρατούμενους παραμένουν αδρανείς. Ως αποτέλεσμα πολλοί από όσους αποφυλακίζονται, έχοντας να αντιμετωπίσουν κοινωνικές προκαταλήψεις και διακρίσεις, είτε βιώνουν ένα νέο είδος κοινωνικού αποκλεισμού είτε επιστρέφουν στις φυλακές.

Ιδιαίτερη κατηγορία κρατουμένων συνιστούν οι αλλοδαποί, οι οποίοι κρατούνται για μακρά χρονικά διαστήματα σε αστυνομικά κρατητήρια βάσει διαταγμάτων κράτησης με σκοπό απέλασης. Τα διατάγματα αυτά εκδίδονται από τις μεταναστευτικές και όχι από δικαστικά όργανα και χωρίς να έχει προηγηθεί οποιαδήποτε ποινική καταδίκη των προσώπων που τίθενται υπό κράτηση. Η διάρκεια δε της κράτησης μπορεί, σε όχι σπάνιες περιπτώσεις, να είναι ιδιαίτερα μεγάλη, εξαιτίας της αδυναμίας απέλασης των προσώπων αυτών. Παράλληλα, οι συνθήκες κράτησης αγγίζουν κατά κανόνα τα όρια της αθλιότητας, αφού η κράτηση συντελείται σε χώρους εξ ορισμού ακατάλληλους για κράτηση πέραν των μερικών ημερών. Αυτό μπορεί δυνητικά να οδηγήσει σε διασάλευση της σωματικής και της ψυχικής υγείας των κρατουμένων, και, εν τέλει, σε υπονόμηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς τους.

Βαρύτητα δόθηκε επίσης σε κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας των ατόμων φορέων HIV/AIDS, καθώς και πρώην χρηστών ναρκωτικών, το δικαίωμα πληροφόρησης του ασθενούς για θέματα της κατάστασης της υγείας του και της ιατροφαρμακευτικής φροντίδας που έλαβε και τα δικαιώματα των μαθητών στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και του σχολικού περιβάλλοντος.

2. Αστυνομία

Με αφορμή παράπονο **(Α/Π 1683/2005)** που υποβλήθηκε από το πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Κύπρου, η Επίτροπος διερεύνησε τη μεταχείριση των δημοσιογράφων από μέλη της Μηχανοκίνητης Μονάδας Άμεσης Δράσης (ΜΜΜΑΔ) κατά τα επεισόδια που έλαβαν χώρα έξω από το Τσιμεντοποιείο Μονής, κατά τη διάρκεια απεργιακών κινητοποιήσεων των οδηγών φορτηγών αυτοκινήτων, στις 18 Ιουλίου 2005.

Η έρευνα εστιάστηκε κυρίως στη συνολική μεταχείριση που έτυχαν οι δημοσιογράφοι στα πλαίσια της επιχείρησης της Αστυνομίας για διασφάλιση της εξόδου φορτηγών

αυτοκινήτων από το τσιμεντοποιείο της Μονής, το οποίο είχε αποκλειστεί από τους απεργούς. Από τη διερεύνηση του παραπόνου, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι με την έλευση της ΜΜΑΔ και την εξασφάλιση της εισόδου των φορτηγών στο τσιμεντοποιείο, υπό την πίεση που ασκούσε και ο ιδιοκτήτης του, η προοπτική χρήσης βίας για διασφάλιση της εξόδου τους κατέστη προγνώσιμη και υπό τις δεδομένες συνθήκες αναπόφευκτη. Η απόφαση της Αστυνομίας για χρήση βίας έγινε εν αγνοία των απεργών, οι οποίοι δεν ενημερώθηκαν για τις συνέπειες που θα είχε τυχόν παρεμπόδιση της εξόδου των φορτηγών, ενώ με τη χρήση βίας παραβιάστηκε το δικαίωμα συνάθροισης των απεργών.

Κατά τη διάρκεια των επεισοδίων που σημειώθηκαν μεταξύ απεργών και αστυνομικών, συνελήφθη κινηματογραφιστής του ΡΙΚ από λοχία της ΜΜΑΔ. Με βάση τα όσα τέθηκαν υπόψη της, η Επίτροπος έκλινε προς την αποδοχή της άποψης ότι δεν ήταν αντικειμενικά και λογικά δικαιολογημένη η επέμβαση στο έργο του κινηματογραφιστή και ότι αυτή αποσκοπούσε στην αποτροπή της κινηματογράφησης και τηλεοπτικής προβολής σκηνών βίας μεταξύ αστυνομικών και απεργών.

Παράλληλα, σε σχέση με την παρουσία των δημοσιογράφων στο χώρο, η Επίτροπος τόνισε ότι Αστυνομία, έχοντας σχεδιάσει την επιχείρηση της, δεν έλαβε σοβαρά υπόψη το θέμα της δημοσιογραφικής κάλυψης των γεγονότων και την αναμενόμενη παρουσία των δημοσιογράφων στην περιοχή. Η στάση της αυτή φανέρωσε έλλειψη σοβαρού και λεπτομερούς σχεδιασμού, καθώς και αρνητική διάθεση και προχειρότητα στην προσέγγιση του θέματος της διασφάλισης της ενημέρωσης του κοινού.

Υπό αυτό το πρίσμα, η Επίτροπος υπογράμμισε ότι το δικαίωμα των πολιτών να λαμβάνουν αντικειμενική, ολοκληρωμένη και έγκυρη πληροφόρηση προστατεύεται ως μία από τις ουσιαστικότερες αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Ως εκ τούτου, οι δημόσιες αρχές υποχρεούνται όχι μόνο να απέχουν από κάθε ενέργεια που μπορεί να εμποδίσει την άσκηση του δικαιώματος για πληροφόρηση, αλλά και να διευκολύνουν την άσκησή της. Σε περιπτώσεις, μάλιστα, θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, όπως η συγκεκριμένη αστυνομική επιχείρηση, η αμεσότητα πρόσβασης των δημοσιογράφων στις πηγές πληροφόρησης συμβάλλει στην εμπέδωση της αρχής της διαφάνειας της αστυνομικής δράσης και της νομιμοποίησής της στα μάτια των πολιτών.

Στη βάση των πιο πάνω και για σκοπούς προβληματισμού, η Επίτροπος υπέβαλε την Έκθεσή της στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης και στον Πρόεδρο της Ένωσης Συντακτών Κύπρου, με την εισήγηση για λήψη των αναγκαίων μέτρων για

αποφυγή, στο μέλλον, παρόμοιων αρνητικών για την πολιτισμική μας διάσταση περιστατικών.

Παρόμοιας φύσης ήταν και το παράπονο με αρ. **Α/Π 2236/2004**, το οποίο αφορούσε τη στάση που τήρησε και τη συμπεριφορά που επέδειξε η Αστυνομία κατά τη διάρκεια των κινητοποιήσεων των πατατοπαραγωγών στο Ακάκι, στις 25 Νοεμβρίου 2004. Το παράπονο υπέβαλαν δύο από τα πρόσωπα που έλαβαν μέρος στις κινητοποιήσεις, τα οποία υποστήριξαν ότι συνελήφθησαν αυθαίρετα από την Αστυνομία και ότι, οι αστυνομικοί κατά την προσπάθειά τους να τους συλλάβουν, άσκησαν εναντίον τους υπέρμετρη βία που επέφερε τον τραυματισμό τους.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι η εκδήλωση των εν λόγω αγροτών γινόταν ήσυχα, χωρίς ταραχές, και ήταν επομένως μία ειρηνική συνάθροιση, υπό την έννοια τού άρθρου 21 του Συντάγματος. Οι συμμετάσχοντες ενημέρωναν την Αστυνομία για τις ενέργειες και τις προθέσεις τους, ενώ από τη στάση τους δε διαφαινόταν αυξημένος κίνδυνος εκτροπής σε βίαια επεισόδια, παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι προτίθεντο να διακόψουν την οδική κυκλοφορία για μικρό χρονικό διάστημα. Η Αστυνομία, ωστόσο, ήταν αποφασισμένη να αποτρέψει σε κάθε περίπτωση και με οποιοδήποτε τρόπο το ενδεχόμενο αυτό και, ενεργώντας κατά τρόπο απόλυτο, προχώρησε σε περιορισμό των αγροτών εντός του χώρου του Συσκευαστηρίου Ακακίου, παραβιάζοντας το δικαίωμά τους για ειρηνική συνάθροιση και περιορίζοντας την ελευθερία κίνησής τους, που προστατεύεται από το άρθρο 11 του Συντάγματος.

Οι ενέργειες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την πρόκληση των διαμαρτυριών των πατατοπαραγωγών, τη διατάραξη τής ειρηνικής μορφής τής συγκέντρωσής τους και τη σύλληψη και τραυματισμό δύο πολιτών. Με βάση τα όσα τέθηκαν υπόψη της, η Επίτροπος δεν κατέληξε σε ασφαλές συμπέρασμα ούτε για τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκαν τα γεγονότα αναφορικά με τις συλλήψεις και τους τραυματισμούς αυτούς, ούτε για την πειθαρχική ευθύνη των αστυνομικών που κατηγορήθηκαν σε σχέση με αυτά. Παρατήρησε, ωστόσο, ότι οι έρευνες που έγιναν από μέρους τής Αστυνομίας για διερεύνηση των πιο πάνω, δεν πληρούσαν το κριτήριο τής αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας, με αποτέλεσμα να καταλήξουν σε τρωτά συμπεράσματα. Διαφάνηκε, ειδικότερα, ότι η Αστυνομία από τη μια αδιαφόρησε για τους ισχυρισμούς των παραπονουμένων ότι έτυχαν κακοποίησης και εν γένει παραβίασης των δικαιωμάτων τους, ενώ από την άλλη επιδίωξε να απαλλάξει από οποιαδήποτε ευθύνη τους χειρισμούς και τις ενέργειες των μελών της.

Η Επίτροπος επισήμανε ότι ο Αρχηγός Αστυνομίας παρέλειπε να συμμορφωθεί με παλαιότερες υποδείξεις της σε σχέση με τις παθογένειες τού συστήματος αντιμετώπισης μαζικών εκδηλώσεων από την Αστυνομία. Εισηγήθηκε, συναφώς, όπως ο Αρχηγός Αστυνομίας προχωρήσει άμεσα στην υιοθέτηση και εφαρμογή νέων κανόνων χειρισμού μαζικών εκδηλώσεων, που θα ανταποκρίνονται στην υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων των πολιτών.

Στο παράπονο με αρ. **Α/Π 1398/2003**, εξετάστηκε η αρμοδιότητα της Αστυνομίας να καταδιώκει ιδιωτικά οχήματα, οι οδηγοί των οποίων έχουν υποπέσει σε παρεμβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Συγκεκριμένα, πολίτης ισχυρίστηκε ότι η Αστυνομία ενήργησε λανθασμένα και άκρως επικίνδυνα, όταν προσπάθησε να ανακόψει το όχημα του στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας-Λεμεσού για υπέρβαση του επιτρεπόμενου ορίου ταχύτητας.

Η Επίτροπος στην Έκθεσή της έκανε αναφορά στις αρχές που πρέπει να διέπουν την καταδίωξη και ανακοπή ενός οχήματος σε ένα υπεραστικό δρόμο, όπως αυτές υιοθετήθηκαν το 1996 από τη Διεθνή Οργάνωση των Αρχηγών Αστυνομίας. Σε αυτές, αναγνωρίζεται ότι οι καταδίωξεις αυτοκινήτων μπορούν να συνιστούν κίνδυνο για τη ζωή των αστυνομικών, των υπόπτων και του ευρύτερου κοινού και ότι αποτελεί ευθύνη των αστυνομικών αρχών να εκπαιδεύουν τα μέλη τους για την ασφαλή εκπλήρωση των καθηκόντων τους σε τέτοιες περιπτώσεις.

Συνεπώς, η απόφαση για την καταδίωξη θα πρέπει να βασίζεται στο συμπέρασμα του αστυνομικού οργάνου ότι ο επικείμενος κίνδυνος που θα διατρέξουν τα αστυνομικά όργανα ή το κοινό από μια καταδίωξη είναι λιγότερος από τον κίνδυνο που θα διατρέξει το κοινό σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί η καταδίωξη. Καθορίζεται μάλιστα ότι η διαδικασία καταδίωξης μπορεί να κινηθεί εφόσον α) ο ύποπτος δείχνει την πρόθεση του να αποφύγει τον έλεγχο της Αστυνομίας αρνούμενος να σταματήσει όταν του υποδειχθεί, ή β) ο αστυνομικός πιστεύει λογικά ότι ο ύποπτος, αν αφεθεί ανέλεγκτος θα συνιστούσε κίνδυνο για τις ανθρώπινες ζωές ή θα προκαλούσε τραυματισμούς. Επιπρόσθετα, κατά τη διαδικασία λήψης μιας απόφασης για καταδίωξη θα πρέπει να συνεκτιμούνται η κατάσταση του οδικού δικτύου, οι καιρικές συνθήκες, η τροχαία κίνηση, οι δυνατότητες του υπηρεσιακού αυτοκινήτου και η σοβαρότητα της παράβασης.

Στην προκειμένη περίπτωση διαπιστώθηκε ότι δεν είχε υποδειχθεί στον παραπονούμενο ότι έπρεπε να σταματήσει για έλεγχο, ενώ όταν οι εμπλεκόμενοι αστυνομικοί άρχισαν να τον καταδιώκουν δεν χρησιμοποίησαν όλα τα τεχνικά μέσα

που είχαν στη διάθεσή τους, όπως η χρήση των σειρήνων, για να τον προειδοποιήσουν και για να ζητήσουν τη μετακίνησή του στην αριστερή λωρίδα του αυτοκινητόδρομου. Αντ' αυτού, το περιπολικό κινούνταν με μεγάλη ταχύτητα και σε πολύ μικρή απόσταση από το αυτοκίνητο, με κίνδυνο πρόκλησης δυστυχήματος.

Με βάση τις πιο πάνω διαπιστώσεις, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Αστυνομία δεν εξάντλησε όλα τα διαθέσιμα, αναγκαία και αποτελεσματικά μέσα που είχε στη διάθεση της για ανακοπή του αυτοκινήτου του παραπονούμενου. Απεναντίας, ο τρόπος που διενεργήθηκε η ανακοπή του αυτοκινήτου του παραπονούμενου, ανεξάρτητα από το αν αυτή ήταν ή όχι δικαιολογημένη, δημιούργησε αυξημένους κινδύνους πρόκλησης δυστυχήματος σε ένα πολυσύχναστο αυτοκινητόδρομο.

Καταλήγοντας, η Επίτροπος συνέστησε ότι τέτοιες επιχειρήσεις πρέπει να διενεργούνται με τον πλέον προσηκόντα και αποτελεσματικό τρόπο από άρτια εκπαιδευμένο αστυνομικό προσωπικό που θα ελαχιστοποιεί, πρωτίστως, τους κινδύνους που συνεπάγονται τέτοιες επιχειρήσεις.

Σε σχέση με προσβολές της προσωπικότητας πολιτών από ενέργειες της Αστυνομίας, χαρακτηριστική είναι η περίπτωση **(Α/Π 731/2004)** πολίτη, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι η Αστυνομία, επικαλούμενη ψευδή και παραπλανητικά στοιχεία, τον διέσυρε και του αφαίρεσε την άδεια οδήγησής του, προβάλλοντας τον ανυπόστατο ισχυρισμό ότι αυτός νοσηλεύτηκε στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας.

Διαπιστώθηκε ότι ο παραπονούμενος κατείχε άδεια οδήγησης που εκδόθηκε το 1997. Η ισχύς της άδειάς του αναστάληκε το 2001, όταν ο παραπονούμενος απαλλάχθηκε από τη στρατιωτική του θητεία, με βάση την τότε ακολουθούμενη διαδικασία, σύμφωνα με την οποία η διάγνωση ανικανότητας εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων ενός πολίτη συνεπαγόταν την αναστολή ισχύος της άδειας οδηγού του. Ο παραπονούμενος υποστήριξε ότι δεν γνώριζε την απόφαση αυτή, μέχρι και το 2003, οπότε και την πληροφορήθηκε με αφορμή τροχαία παράβαση για την οποία καταγγέλθηκε. Τότε, με επιστολή του δικηγόρου του, ζήτησε ανάκληση της απόφασης αυτής. Η Αστυνομία ανέφερε ότι ο παραπονούμενος δεν παρέδωσε την άδειά του, όταν η ισχύς της αναστάληκε, στην Αστυνομία για το λόγο ότι το διάστημα εκείνο νοσηλευόταν στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας. Το θέμα, στο μεταξύ, παραπέμφθηκε λόγω αναρμοδιότητας σε ιατροσυμβούλιο, το οποίο αφού εξέτασε τον παραπονούμενο, αποφάσισε όπως του παραχωρηθεί άδεια οδήγησης για έξι μήνες,

μέχρι την επανεκτίμηση της κατάστασής του, ενώ με την παρέλευση της εξάμηνης αυτής περιόδου, του παραχωρήθηκε άδεια οδήγησης για ένα χρόνο.

Ο παραπονούμενος αμφισβήτησε έντονα ότι είχε νοσηλευτεί στο Ψυχιατρικό Ίδρυμα Αθαλάσσας, η Αστυνομία, όμως, συνέχισε να υποστηρίζει το αντίθετο. Από τη διερεύνηση τού παραπόνου, δεν διαφάνηκε ότι ο παραπονούμενος νοσηλεύτηκε στο εν λόγω Ίδρυμα. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος θεώρησε ότι η προφανής αδυναμία τής Αστυνομίας να τηρήσει στην προκειμένη περίπτωση την ισχύουσα κατά το έτος 2001 διαδικασία αναστολής ισχύος άδειας οδήγησης, με το πρόσχημα ότι δεν κατέστη εφικτή η σχετική πληροφόρηση τού παραπονούμενου, επειδή αυτός νοσηλευόταν στο Ψυχιατρείο, προκαλεί έντονο προβληματισμό και καθιστά δικαιολογημένη την αγανάκτησή του. Παράλληλα, η Επίτροπος παρατήρησε ότι, η αδικαιολόγητη αμέλεια και απαξιωτική και ανάρμοστη συμπεριφορά που επέδειξαν τα αστυνομικά όργανα κατά το χειρισμό του ευαίσθητου αυτού θέματος, προσβάλλει την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του παραπονούμενου.

Συνεκτιμώντας τα γεγονότα, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε όπως ο Αρχηγός της Αστυνομίας προχωρήσει στη διεξαγωγή έρευνας, για να αναζητηθούν και να καταλογιστούν ευθύνες για την απάνθρωπη μεταχείριση τής οποίας έτυχε ο παραπονούμενος. Στοιχειώδη και αυτονόητη θεώρησε, επίσης, την υποχρέωση τής Αστυνομίας να απολογηθεί στον παραπονούμενο για τη ζημιά που του προκάλεσε.

3. Φυλακές

Κατά το 2005, η Επίτροπος Διοικήσεως είχε την ευκαιρία να ασχοληθεί με το θεμελιώδες δικαίωμα των προσώπων που κρατούνται στις Κεντρικές Φυλακές να λαμβάνουν ιατρική φροντίδα αντίστοιχη με αυτήν που θα λάμβαναν στην κοινότητα, ώστε να προστατεύεται η υγεία τους και να προλαμβάνονται ή και να αποκαθίστανται οι δυσμενείς στην υγεία συνέπειες του εγκλεισμού τους. Αφορμή έγιναν τα παράπονα με αρ. **Α/Π 990/2004** και **Α/Π 1055/2004**, τα οποία υπέβαλαν δύο κρατούμενοι, σε σχέση με την ποιότητα των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών. Οι παραπονούμενοι έθεσαν, ιδίως, το ζήτημα τής διάδοσης μεταδοτικών ασθενειών εντός του χώρου των φυλακών και της ανεπάρκειας του συστήματος ιατρικής φροντίδας των κρατουμένων.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στη σχετική Έκθεσή της επεσήμανε ότι το δικαίωμα για προστασία της υγείας των μελών του κοινωνικού συνόλου ανήκει στα δημόσια εκείνα

δικαιώματα, που ανάγονται στις βασικές αξίες της αξιοπρέπειας του ατόμου. Στα πιο πάνω πλαίσια οριοθετείται και η υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την αποτροπή διάδοσης μεταδοτικών ασθενειών σε χώρους όπως οι φυλακές. Επιπρόσθετα, οι αρμόδιες Αρχές οφείλουν να σταθμίζουν σωστά και να αξιολογούν τις ειδικότερες ανάγκες κάθε ομάδας κρατούμενων, όπως είναι οι κρατούμενοι φορείς μεταδοτικών ασθενειών, με σκοπό τη δημιουργία ενός ισορροπημένου πλαισίου κατοχύρωσης και προστασίας των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Η Επιτροπή παρατήρησε ότι οι περί Φυλακών (Γενικοί) Κανονισμοί του 1997, παρότι έχουν εισαγάγει στο σωφρονιστικό μας σύστημα βασικές αρχές που διέπουν την παροχή ιατρικής φροντίδας στους κρατούμενους, παραμένουν, ως προς αυτό τουλάχιστον το μέρος, ανεφάρμοστοι. Συναφώς, έγιναν εισηγήσεις για την αναβάθμιση των υφιστάμενων ιατρικών εγκαταστάσεων εντός των φυλακών και την επαρκή στελέχωση τους με το απαραίτητο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Επιπλέον, τονίστηκε η σημασία της δημιουργίας πολυδύναμου ιατρικού κέντρου στις φυλακές.

Η Επιτροπή επισήμανε, τέλος, την ανάγκη για περαιτέρω οργάνωση τού θέματος της επιμόρφωσης των κρατούμενων σε σχέση με θέματα μεταδοτικών ασθενειών, σημειώνοντας ότι η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων, τόσο των κρατούμενων, όσο και του προσωπικού των φυλακών, αναφορικά με τους τρόπους μετάδοσης και τις μεθόδους πρόληψης των μεταδοτικών ασθενειών, θα οδηγήσουν στην εμπίδωση κλίματος αλληλοκατανόησης μεταξύ των κρατούμενων, στην αναβάθμιση των συνθηκών υγιεινής στις φυλακές και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατούμενων.

Μετά την υποβολή της Έκθεσης, εξασφαλίστηκε η μόνιμη και επί καθημερινής βάσεως απασχόληση γενικού παθολόγου και νοσηλευτών ιατρικής και ψυχιατρικής. Οι εξελίξεις αυτές έχουν συμβάλει στη βελτίωση του συστήματος παροχής υπηρεσιών και στην αναβάθμιση της ποιότητας τους. Περαιτέρω, έχει τροchioδρομηθεί η δημιουργία του Πολυδύναμου Ιατρικού Κέντρου, το οποίο αναμένεται, σύμφωνα με τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, να τεθεί σε λειτουργία κατά το 2009.

Σημαντική ήταν, επίσης, η παρέμβαση της Επιτροπής Διοικήσεως, στο θέμα του ύψους του επιδόματος φιλοπονίας, το οποίο, με βάση τους υφιστάμενους κανονισμούς, καταβάλλεται στους κρατούμενους. Το παράπονο, με αρ. **Α/Π 2480/2004**, υποβλήθηκε από κρατούμενο, ο οποίος υποστήριξε ότι το

καταβαλλόμενο ποσό αδυνατεί να καλύψει τις βασικές ανάγκες των κρατουμένων, με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε κατάσταση ανέχειας.

Διαπιστώθηκε ότι το ύψος των επιδομάτων, καθορίστηκε κατά βαθμίδες, με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου κατά το έτος 1996. Στη συνέχεια, εξαιτίας της αύξησης της τιμής των ειδών, για την προμήθεια των οποίων προοριζόταν το χορηγούμενο επίδομα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως εισηγήθηκε όπως αυτό διπλασιαστεί σε όλες τις βαθμίδες από την 1η Ιανουαρίου 2005. Παρόλ' αυτά, η διαδικασία αναθεώρησής του δεν προωθήθηκε και, ενόψει τούτου, το αρμόδιο Υπουργείο, τον Απρίλιο του 2005, εισηγήθηκε εκ νέου την αύξηση του επιδόματος, με βάση τα όσα προτάθηκαν τον προηγούμενο χρόνο.

Η Επίτροπος στην Έκθεση της σημείωσε ότι η εργασία αποτελεί σημαντικό παράγοντα της αναμορφωτικής διαδικασίας των κρατούμενων. Η εξασφάλιση, όμως, στοιχειωδών οικονομικών ανταλλαγμάτων, για κάλυψη των πιο βασικών τους αναγκών, αποτελεί κίνητρο για την ένταξή τους στα προγράμματα απασχόλησης των φυλακών. Το καταβαλλόμενο επίδομα φιλοπονίας, εντούτοις, ήταν ευτελές, δεν ανταποκρινόταν καθόλου στις σύγχρονες συνθήκες ζωής και συνιστούσε, μάλλον, αντικίνητρο για συμμετοχή των κρατουμένων στα προγράμματα απασχόλησης των φυλακών. Επισημάνθηκε, έτσι, η αναγκαιότητα στοιχειώδους εναρμόνισης του ύψους του επιδόματος φιλοπονίας με τις γενικότερες συνθήκες ζωής, με βασικές ανθρωπιστικές αξίες και αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έγινε εισήγηση όπως προχωρήσει άμεσα η ευρισκόμενη σε εξέλιξη διαδικασία για ουσιαστική αύξηση του επιδόματος φιλοπονίας.

Πράγματι, από την 1^η Ιανουαρίου 2006, τέθηκαν σε εφαρμογή οι σχετικές αποφάσεις του 2005, οι οποίες προέβλεπαν τον διπλασιασμό των ποσών που χορηγούνται ως επίδομα φιλοπονίας.

Σε δύο Εκθέσεις της, η Επίτροπος Διοικήσεως ασχολήθηκε με τους ελέγχους που γίνονται στους κρατούμενους. Στο παράπονο με αρ. **A/Π 1620/2004**, γυναίκα κρατούμενη κατήγγειλε τη μεταχείριση της οποίας ετύγγανε στη γυναικεία πτέρυγα των φυλακών και ειδικότερα, την άσκηση ελέγχου στην αλληλογραφία της, τη συστηματική υποβολή της σε σωματική έρευνα-απογύμνωση και τη συμπεριφορά των αρχιδεσμοφυλάκων απέναντί της.

Ως προς το πρώτο θέμα, διαπιστώθηκε ότι επιστολή που η παραπονούμενη θα απέστελλε σε φιλικό της πρόσωπο αναγνώστηκε από Αρχιδεσμοφύλακα. Η

Επίτροπος παρατήρησε ότι δεν υπήρχαν ειδικοί και συγκεκριμένοι λόγοι που δικαιολογούσαν την παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού τής αλληλογραφίας της παραπονούμενης, το οποίο προστατεύεται από το Σύνταγμα και διεθνείς συμβάσεις και, ως εκ τούτου, η παρέμβαση ήταν αδικαιολόγητη. Η Επίτροπος συνέστησε ότι ο έλεγχος της αλληλογραφίας κρατουμένων θα πρέπει να γίνεται από το Διευθυντή του Τμήματος Φυλακών, εφόσον ειδικές περιστάσεις το απαιτούν.

Ως προς το δεύτερο θέμα, διαπιστώθηκε ότι η παραπονούμενη κατά την επιστροφή της από την εργασία της, στα πλαίσια του Κέντρου Εξωιδρυματικής Απασχόλησης, υποβαλλόταν συστηματικά σε σωματική έρευνα-απογύμνωση. Η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι, λόγω της φύσης των εν λόγω ερευνών και της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που αφήνεται στους/στις δεσμοφύλακες που τις διενεργούν, δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο καταχρηστικής διενέργειάς τους. Ως εκ τούτου, εισηγήθηκε όπως η απόφαση έρευνας τέτοιας έκτασης λαμβάνεται από πρόσωπα ειδικώς επιφορτισμένα με το καθήκον αυτό και με βάση τις περιστάσεις του κάθε κρατούμενου, θα πρέπει, δε, να διενεργείται με τήρηση των κανόνων υγιεινής και με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε, περαιτέρω, την παροχή περισσότερων προνομίων στις γυναίκες κρατούμενες που, παρότι εντάσσονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης, εξακολουθούν να διαμένουν στη γυναικεία πτέρυγα των Φυλακών. Τέλος, επέκρινε το γεγονός ότι ο Διευθυντής των Φυλακών, στην απάντηση που της είχε αποστείλει σε σχέση με το υπό διερεύνηση παράπονο, συμπεριέλαβε γνωμάτευση της ψυχολόγου των φυλακών, σε σχέση με την κατάσταση τής ψυχικής υγείας τής παραπονούμενης.

Τα παράπονα με αρ. **A/Π 222/2005** και **A/Π 285/2005**, αφορούσαν στο σύστημα ελέγχου ούρων για σκοπούς ανίχνευσης ναρκωτικών ουσιών που εφαρμοζόταν στους κρατούμενους από τη Διεύθυνση των Φυλακών.

Στους παραπονούμενους, συγκεκριμένα, είχε διεξαχθεί ο εν λόγω έλεγχος, κατά τον οποίο βρέθηκαν θετικοί στη χρήση ναρκωτικών ουσιών και, για το λόγο αυτό, τους αφαιρέθηκε το προνόμιο της ένταξης στην Ανοιχτή Φυλακή. Οι ίδιοι αμφισβήτησαν τόσο τη νομιμότητα του ελέγχου που τους ασκήθηκε, όσο και την αξιοπιστία και εγκυρότητα των αποτελεσμάτων του. Ενόψει της σοβαρότητας του θέματος και του γεγονότος ότι και άλλοι κρατούμενοι είχαν εκφράσει τη δυσαρέσκειά τους σε σχέση με το ίδιο θέμα, η Επίτροπος διεύρυνε το αντικείμενο τής έρευνας, κατά τρόπο που να καλύπτονται οι γενικότερες παράμετροι, που αφορούν τόσο τον έλεγχο τής

διάδοσης ναρκωτικών ουσιών, όσο και το σύνολο των διαδικασιών που ακολουθούνται για απεξάρτηση και αποθεραπεία όσων χρηστών ναρκωτικών ουσιών κρατούνται στις φυλακές.

Διαπιστώθηκε ότι η πρακτική ελέγχου ούρων που υιοθέτησε και εφαρμόζε το Τμήμα Φυλακών ήταν πλημμελής. Ο συγκεκριμένος έλεγχος συνιστούσε επέμβαση στο δικαίωμα των κρατουμένων για σεβασμό στην προσωπική τους ζωή, που δε έβρισκε έρεισμα στη σχετική νομοθεσία. Ενδεικτικό της προβληματικότητας της εφαρμοζόμενης διαδικασίας ελέγχου ήταν και το γεγονός ότι, στο σύνολό της, χαρακτηριζόταν από αυστηρότητα, ακαμψία και κατασταλτική λογική. Η διαδικασία αυτή κατέληγε να επιβάλλεται ουσιαστικά στους κρατούμενους, ματαιώνοντας κάθε περιθώριο ελεύθερης συναίνεσής τους. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η διαδικασία αποκτήσει κανονιστική ισχύ και όπως γίνεται με τρόπο που να μην αφήνει υπόνοιες για παραβίαση δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Περαιτέρω, η έρευνα κατέδειξε την έλλειψη συστηματικών και ολοκληρωμένων θεραπευτικών προγραμμάτων των φυλακισμένων εξαρτημένων ατόμων. Η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι η πρακτική ελέγχου που υιοθετήθηκε από το Τμήμα Φυλακών για ανίχνευση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών από κρατούμενους δεν ήταν από μόνη της αρκετή για να επιλύσει το πρόβλημα της διάδοσης της χρήσης των ναρκωτικών στις φυλακές και ότι το ζητούμενο στην προκειμένη περίπτωση θα έπρεπε να είναι η εφαρμογή μιας πολύπλευρης, πολύμορφης και ολοκληρωμένης προσέγγισης του ζητήματος, που να αποσκοπεί στην απεξάρτηση, αποθεραπεία και επανένταξη και όχι στην τιμωρία.

Με το Νόμο 96(Ι)/2005, ο οποίος τροποποίησε τον περί Φυλακών Νόμο, κατοχυρώθηκε νομοθετικά η εξουσία του Διευθυντή Φυλακών να ζητά παράδοση δείγματος ούρων από κρατούμενο και ρυθμίστηκε η σχετική διαδικασία.

Η κράτηση εγκύου στις Φυλακές αποτέλεσε άλλο ένα ζήτημα το οποίο επέσυρε την παρέμβαση της Επιτροπής Διοικήσεως, όταν έγκυος και μητέρα δύο ανήλικων παιδιών, ηλικίας ενός και τεσσάρων ετών, υπέβαλε παράπονο σε σχέση με το γεγονός ότι της είχε επιβληθεί ποινή φυλάκισης (παράπονο με αρ. **Α/Π 1542/2005**).

Η Επίτροπος τόνισε ότι η κράτηση μίας εγκύου συνεπάγεται την αυξημένη υποχρέωση του κράτους να διασφαλίσει την προστασία της υγείας της ίδιας και του εμβρύου, παρέχοντας της μεταχείριση όσον το δυνατόν πλησιέστερη σε αυτήν που θα είχε εκτός φυλακής. Συναφώς, εισηγήθηκε όπως το εμπλεκόμενο Τμήμα

συνεχίσει να φροντίζει για την παρακολούθησή της από ειδικό γιατρό και όπως λαμβάνει όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα, που θα συμβάλουν στην προστασία της σωματικής της υγείας και της ψυχικής και πνευματικής της ισορροπίας.

Παράλληλα, η Επίτροπος παρατήρησε ότι, παρά τη θέσπιση και θέση σε ισχύ του Ν.33(Ι)/2005, που, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, αποκλείει τη δυνατότητα επιβολής ποινής φυλάκισης σε εγκύους και μητέρες ανήλικων παιδιών ηλικίας μέχρι τριών χρόνων, στην παραπονούμενη επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης. Λόγω δικής της αναρμοδιότητας να εξετάσει το θέμα, κοινοποίησε την Έκθεσή της στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

4. *Αλλοδαποί κρατούμενοι*

Με αφορμή την υποβολή μεγάλου αριθμού παραπόνων (**Α/Π 1326/2004 κ.α.**) από αλλοδαπούς κρατούμενους και μία μη κυβερνητική οργάνωση, αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης αλλοδαπών στις Κεντρικές Φυλακές και στα Αστυνομικά Κρατητήρια, η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε το ζήτημα των συνθηκών κράτησης των προσώπων αυτών, σε σχέση με το νομικό πλαίσιο που διέπει την κράτησή τους.

Συγκεκριμένα, αλλοδαποί που εξέτιαν ποινή φυλάκισης στις Κεντρικές Φυλακές παρέθεσαν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν κατά την κράτησή τους, και που εστιάζονταν κυρίως στην άνιση και κατά διάκριση μεταχείρισή τους σε σχέση με τους Κύπριους συγκρατούμενους τους. Παράπονα υποβλήθηκαν, επίσης, από αλλοδαπούς που βρίσκονταν υπό κράτηση σε αστυνομικά κρατητήρια, σε σχέση, κυρίως, με τη νομιμότητα και τις συνθήκες κράτησης, καθώς επίσης και με το δικαίωμα επικοινωνίας των κρατουμένων με τους δικηγόρους τους. Τέλος, μη κυβερνητική οργάνωση έθεσε υπόψη της Επιτρόπου Διοικήσεως την πληροφορία ότι, σε συγκεκριμένα αστυνομικά κρατητήρια, εκρατείτο μεγάλος αριθμός αλλοδαπών για, επίσης, μεγάλο χρονικό διάστημα, σε επιβλαβείς συνθήκες κράτησης.

Αναφορικά με τους αλλοδαπούς κρατούμενους στις Κεντρικές Φυλακές, η Επίτροπος Διοικήσεως επανέλαβε τη θέση της ότι αποτελεί, πλέον, αναγκαιότητα η αποποινικοποίηση της παράνομης εισόδου και παραμονής στην Κύπρο και η αντιμετώπισή της με εξωποινικές διαδικασίες. Παράλληλα θα πρέπει να δημιουργηθούν κέντρα φιλοξενίας των υπό απέλαση αλλοδαπών, συμβατά με τις ανάγκες και το νομικό καθεστώς τους. Μέχρι την υλοποίηση των πιο πάνω, οι κρατούμενοι – παραβάτες των μεταναστευτικών διαδικασιών θα πρέπει να

κρατούνται χωριστά από τους άλλους καταδίκους και να τους παραχωρείται ένα καθεστώς μεγαλύτερης εσωτερικής ελευθερίας και αυξημένων ευκαιριών επωφελούς απασχόλησης.

Σε κάθε περίπτωση, η Επίτροπος υπογράμμισε ότι όλοι οι αλλοδαποί κρατούμενοι στις Φυλακές θα πρέπει να απολαμβάνουν στο έπακρο όλα τα δικαιώματα που αφορούν την ενημέρωση, τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες και την επικοινωνία τους με τον έξω κόσμο. Η μεταφορά τους στην ανοιχτή φυλακή δε θα πρέπει να αποκλείεται, αλλά, αντίθετα, θα πρέπει να λαμβάνεται απόφαση κατά περίπτωση. Παράλληλα, ο Διευθυντής των Φυλακών θα πρέπει να ασκεί τις εξουσίες που του παρέχει η σχετική νομοθεσία, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι κρατούμενοι δεν τυγχάνουν συμπεριφοράς αντίθετης με την υποχρέωση σεβασμού στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

Σε σχέση, ειδικότερα, με τη συμπεριφορά των δεσμοφυλάκων, η Επίτροπος εισηγήθηκε την ετοιμασία και κυκλοφορία εγκυκλίου, με την οποία θα εφιστάται η προσοχή όλων των δεσμοφυλάκων στην υποχρέωσή τους, κατά την αντιμετώπιση των κρατουμένων, να επιδεικνύουν σεβασμό στα δικαιώματα των τελευταίων, εν γένει. Στην περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση τής υποχρέωσης αυτής, ενδείκνυται, όπως ανέφερε η Επίτροπος, η ενεργοποίηση των σχετικών πειθαρχικών διαδικασιών.

Όσον αφορά στην κράτηση αλλοδαπών στα αστυνομικά κρατητήρια, διαπιστώθηκε η ακαταλληλότητα των συνθηκών κράτησης, ο περιορισμένος χώρος στον οποίο εσυντελείτο η κράτηση και η παντελής έλλειψη δραστηριοτήτων. Τα χαρακτηριστικά αυτά, σε συνδυασμό με τη μακράς διάρκειας κράτηση και τον υπερπληθυσμό, συνέθεταν μία εικόνα αθλιότητας που, σε κάποιες περιπτώσεις, έφτανε στα όρια τής ταπείνωσης.

Με βασική αρχή ότι ο κάθε κρατούμενος πρέπει να τυγχάνει μεταχείρισης συμβατής με την αξιοπρέπεια τού ανθρώπου, έγιναν οι εξής βασικές εισηγήσεις:

- Ο Διευθυντής Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης να ασκεί την εξουσία του για έκδοση διαταγμάτων κράτησης για σκοπό απέλασης με φειδώ, δεδομένου ότι τούτο συνιστά τρόπο περιορισμού τού δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας.

- Να μελετηθεί το ενδεχόμενο θεσμοθέτησης ενός ανώτατου χρονικού ορίου κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών, μετά το πέρας του οποίου, η κράτηση να μπορεί να αντικατασταθεί με επιβολή περιοριστικών όρων.
- Για τις περιπτώσεις στις οποίες ενδεχομένως δικαιολογείται η κράτηση για περισσότερο χρόνο, το κράτος οφείλει να προχωρήσει στη δημιουργία ειδικών κέντρων κράτησης/φιλοξενίας. Θα πρέπει να καταστεί σαφές, ότι τα κέντρα αυτά δεν απευθύνονται σε εγκληματίες, αλλά σε παραβάτες των περί μετανάστευσης προβλεπομένων διαδικασιών. Συνεπώς, η τιμωρία τους δεν θα πρέπει να είναι η στέρηση της ελευθερίας τους, αλλά η απέλαση την οποία αναμένουν και για το λόγο αυτό θα πρέπει να παρέχονται ικανοποιητικές συνθήκες διαμονής, τόσο από υλικής πλευράς, όσο και από πλευράς δραστηριοτήτων και στελέχωσης.

Τέλος, αναφορικά με το δικαίωμα επικοινωνίας κρατουμένου με δικηγόρο, η Επίτροπος Διοικήσεως κατέστησε σαφές ότι η άσκησή του δεν εναπόκειται στη διακριτική εξουσία της Αστυνομίας και ότι ο Αρχηγός Αστυνομίας οφείλει να εξασφαλίσει έμπρακτα τη συμμόρφωση του Σώματος με την υποχρέωσή του να σέβεται, να προστατεύει και να διασφαλίζει το εν λόγω δικαίωμα. Εκφράστηκε η άποψη ότι, προς την κατεύθυνση αυτή, θα συμβάλει και η ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας ψήφησης του νομοσχεδίου για τα δικαιώματα προσώπων που συλλαμβάνονται και τελούν υπό κράτηση. Το εν λόγω Νομοσχέδιο ψηφίστηκε τελικά στις 30 Δεκεμβρίου 2005.

Δυστυχώς, το θέμα της μακρόχρονης κράτησης αλλοδαπών για σκοπούς απέλασης, σε ανεπαρκείς και επιβλαβείς συνθήκες, εξακολουθεί να παραμένει άλυτο μέχρι σήμερα. Παρά τις και συνεχιζόμενες παρεμβάσεις του Επιτρόπου Διοικήσεως στο όλο ζήτημα, η πρακτική της κράτησης προσώπων, βάσει διαταγμάτων που εκδίδει η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, συνεχίζεται χωρίς να αναζητούνται πιο πρόσφορες και πιο επιεικείς λύσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μένουν στάσιμες και άκαρπες οι όποιες προσπάθειες καλυτέρευσης των συνθηκών κράτησης, εις βάρος των δικαιωμάτων των προσώπων που κρατούνται.

5. Θέματα Εργασίας

Η Επίτροπος Διοικήσεως ασχολήθηκε σε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις με εργασιακά θέματα, ο τρόπος χειρισμού των οποίων επέφερε την παραβίαση των δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων προσώπων.

Το πρώτο, με αρ. **Α/Π 459/2005**, αφορούσε στη μη πρόσληψη της παραπονούμενης ως Ειδικού Αστυφύλακα, εξαιτίας του γεγονότος ότι στο παρελθόν είχε υπάρξει χρήστης ναρκωτικών ουσιών.

Διαπιστώθηκε ότι σύμφωνα με τους περί Ειδικών Αστυνομικών (Διαδικασία Διορισμού και Όροι Υπηρεσίας) Κανονισμούς του 2004, ο καλός χαρακτήρας και διαγωγή ενός υποψηφίου για θέσεις Ειδικού Αστυφύλακα αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσληψή του. Αντίστοιχες ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στους περί Αστυνομίας (Γενικούς) Κανονισμούς του 1989, οι οποίοι ίσχυαν κατά το χρόνο αξιολόγησης της παραπονούμενης. Όπως προέκυψε από τις θέσεις της Αστυνομίας που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής, καθοδηγητικό στοιχείο αξιολόγησης του χαρακτήρα της παραπονούμενης αποτέλεσε η προγενέστερη ανάμιξή της με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Η Επίτροπος παρατήρησε ότι, η υιοθέτηση πρακτικών, όπως η παρούσα, μπορούσε να οδηγήσει στην καθιέρωση, ως απόλυτου και ισόβιου κωλύματος διορισμού σε θέση δημόσιου υπαλλήλου, την προηγούμενη ανάμιξη του σε νομικά και κοινωνικά καταδικαστέες πράξεις. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, θα συνιστούσε κατάφορη παραβίαση τόσο των αρχών που πρέπει να διέπουν τη δράση της διοίκησης, όσο και βασικών δικαιωμάτων του ατόμου. Άλλωστε, σημείωσε η Επίτροπος, η διεξαγωγή οποιασδήποτε έρευνας για τον χαρακτήρα ενός ατόμου ενέχει, από τη φύση της, κινδύνους, και για το λόγο αυτό θα πρέπει να αποφεύγεται.

Η Επίτροπος, τόνισε, επίσης, ότι η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων τα οποία κινδυνεύουν επειδή ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα που αντιμετωπίζει ιδιαίτερες δυσκολίες ένταξης, όπως οι πρώην χρήστες ναρκωτικών ουσιών, αποτελεί γεγονός που πρέπει να διέπει την γενικότερη δράση της διοίκησης. Τα άτομα που είχαν οποιαδήποτε προγενέστερη ανάμιξη με ναρκωτικά, δεν θα πρέπει να στερούνται της δυνατότητας απασχόλησης στους κόλπους των αστυνομικών δυνάμεων, όχι μόνο γιατί αυτό δεν βοηθά στην επαγγελματική τους αποκατάσταση, αλλά και γιατί, η υπό προϋποθέσεις πρόσληψη των ατόμων αυτών μπορεί να αποβεί, σε σημαντικό βαθμό, υποβοηθητική στο έργο της Αστυνομίας κατά των ναρκωτικών.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η υποψηφιότητα της παραπονούμενης επανεξεταστεί, το ενδεχόμενο δε της μη πρόσληψης της δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να στηριχθεί στην εκ μέρους της προγενέστερη χρήση ναρκωτικών ουσιών, γεγονός το οποίο, απομονωμένο από άλλα στοιχεία, δεν μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή

συμπεράσματα για τον χαρακτήρα της. Επιπλέον, έγινε εισήγηση όπως, στο μέλλον, οι αρμόδιοι της Αστυνομίας μεριμνούν για τη αποφυγή τέτοιων φαινομένων διάκρισης και την προώθηση της κοινωνικής επανένταξης ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως η περίπτωση της παραπονούμενης.

Στο θέμα της πρόσβασης σε εργασία ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, και συγκεκριμένα ατόμων φορέων HIV/AIDS, αφορούσε και το παράπονο με αρ. **Α/Π 1015/2005**. Με αφορμή το παράπονο αυτό, και έχοντας υπόψη την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου υπ. αρ. 52.186 ημερομηνίας 21/07/2000 και την έγκριση, στις 30/01/2001, του Σχεδίου Εργοδότησης φορέων HIV/AIDS σχετικά με την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων αυτών, η Επίτροπος Διοικήσεως ζήτησε από το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως την πληροφορήσει για την πορεία εφαρμογής του πιο πάνω Σχεδίου, όπως και για τον αριθμό των ατόμων φορέων HIV/AIDS που έχουν προσληφθεί στο δημόσιο τομέα σε επαγγέλματα κυβερνητικού ωρομίσθιου προσωπικού, βάσει του Σχεδίου, από την ημερομηνία έγκρισής του μέχρι σήμερα.

Όπως διαφάνηκε από τη σχετική απαντητική επιστολή, η δράση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στα πλαίσια του πιο πάνω Σχεδίου, περιορίστηκε στην αποστολή φορέων HIV/AIDS ως υποψήφιων για εργοδότηση σε συγκεκριμένες ωρομίσθιες θέσεις. Την αποκλειστική αρμοδιότητα πρόσληψης έχουν τα εργοδοτικά Τμήματα, των οποίων οι Υπουργοί και Διευθυντές ενημερώνονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τους υποψήφιους. Σύμφωνα με την πιο πάνω επιστολή, μέχρι την ημερομηνία υποβολής της Έκθεσης, είχε εργοδοτηθεί, βάσει του πιο πάνω Σχεδίου, μόνο ένα άτομο σε μόνιμη ωρομίσθια θέση. Ο αριθμός των ατόμων που είχαν κατά διαστήματα εγγραφεί ως άνεργοι στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και είχαν ενημερώσει τους αρμόδιους Λειτουργούς ότι είναι φορείς του HIV/AIDS, ανερχόταν σε 8 περίπου άτομα στην περίοδο των τελευταίων 5 χρόνων, ενώ, κατά το χρόνο διεξαγωγής της σχετικής έρευνας ήταν εγγεγραμμένα στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, 2 άτομα για τα οποία οι αρμόδιοι Λειτουργοί γνώριζαν ότι είναι φορείς του HIV/AIDS.

Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι η κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, όπως τα οροθετικά άτομα, συμβάλει στην επίτευξη της ποιοτικής αναβάθμισης του βιοτικού επιπέδου αυτού του τμήματος του πληθυσμού, μέσω της εξασφάλισης της κοινωνικής συμμετοχής, την ένταξή στον εργασιακό χώρο, την επαγγελματική αποκατάσταση, και τη μέγιστη κοινωνική συνεισφορά των ατόμων αυτών. Περαιτέρω, τόνισε την αναγκαιότητα όπως, οι κυβερνητικές πρωτοβουλίες,

που στόχο έχουν την ρύθμιση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής ενσωμάτωσης ατόμων που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού, συνοδεύονται από ισχυρές στρατηγικές εφαρμογής και ελέγχου ούτως ώστε να μην παραμένουν γράμμα κενό.

Για την εξασφάλιση των πιο πάνω, έγιναν εισηγήσεις όπως οι αρμόδιες υπηρεσίες χειριστούν με σοβαρότητα και συνέπεια το θέμα της ενημέρωσης και επιμόρφωσης των πολιτών και των εργοδοτών ειδικότερα, αναφορικά με ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα και τις πολιτικές ενίσχυσης κοινωνικά ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Περαιτέρω, ενόψει του ότι, στοιχείο-κλειδί για την απόδοση οποιωνδήποτε μέτρων που στόχο έχουν την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού, αποτελεί η ύπαρξη, διαμόρφωση και χρήση συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων, έγινε εισήγηση όπως, με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα, αναβαθμιστεί η στατιστική υποδομή και η ανάλογη κατάρτιση αναφορικά με τη χρήση ποσοτικών δεικτών, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η κάλυψη υφιστάμενων κενών και να εξασφαλιστεί η αξιολόγηση της ποιότητας του αποτελέσματος σε σχέση με τις επίσημες προσπάθειες που εκπονούνται.

Αναφορικά με το συγκεκριμένο Σχέδιο για την επαγγελματική αποκατάσταση των φορέων HIV/AIDS, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως οι αρμόδιοι μελετήσουν το ενδεχόμενο διεύρυνσης του πλαισίου των επαγγελμάτων που αυτό καλύπτει, ώστε να μην περιορίζεται μόνο σε επαγγέλματα κυβερνητικού ωρομίσθιου προσωπικού.

Τα παράπονα με αρ. **A/Π 1110/2003** και **A/Π 1481/2004**, αναφέρονταν στον τρόπο με τον οποίο επέλεξε η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών να ελέγξει κατά πόσο δύο δεσμοφύλακες τηρούσαν τα εργασιακά τους καθήκοντα. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια της άδειας ασθενείας των παραπονουμένων, αυτοί δέχθηκαν επισκέψεις από συναδέλφους τους, οι οποίοι ήθελαν να εξακριβώσουν κατά πόσο οι παραπονούμενοι ήταν πράγματι ασθενείς.

Η Επίτροπος Διοικήσεως ανέφερε ότι το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής διασφαλίζει την προστασία της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου εναντίον επεμβάσεων εκ μέρους των δημόσιων αρχών. Τέτοιες επεμβάσεις είναι αποδεκτές μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου προκύπτει θέμα σεβασμού δικαιωμάτων ή ελευθεριών τρίτων ατόμων και όπου αυτές είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της νομιμότητας. Με βάση το σύνολο των συνθηκών, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι επισκέψεις δεσμοφυλάκων στις κατοικίες των

παραπονούμενων, προκειμένου να ελεγχθεί κατά πόσον αυτοί δικαιολογημένα απουσίαζαν από την εργασία τους, συνιστούσαν παρεμβάσεις στην ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή, αυθαίρετες και στερούμενες οποιουδήποτε κανονιστικού ή νομοθετικού ερείσματος, οι οποίες δεν μπορούσαν να δικαιολογηθούν από τους λόγους εύρυθμης λειτουργίας των φυλακών, τους οποίους επικαλείτο η Διεύθυνση των Φυλακών.

Έγινε, συνεπώς, εισήγηση όπως αναθεωρηθεί άμεσα η πρακτική που ακολουθείται από το Τμήμα Φυλακών, αναφορικά με τη διεξαγωγή κατ' οίκον ελέγχων σε μέλη του προσωπικού τα οποία βρίσκονται με άδεια ασθενείας. Σε σχέση με το δεύτερο παραπονούμενο, ο οποίος τιμωρήθηκε πειθαρχικά λόγω τής διαπιστωθείσας απουσίας του από την οικία του κατά τη διάρκεια άδειας ασθενείας, έγινε εισήγηση όπως το κατηγορητήριο και όλα τα σχετικά έγγραφα, αναφορικά με την εναντίον του πειθαρχική διαδικασία, αφαιρεθούν από τον υπηρεσιακό του φάκελο και όπως του επιστραφεί το πρόστιμο που κατέβαλε.

6. Θέματα Υγείας

Η παρέμβαση της Επιτρόπου Διοικήσεως σε θέματα πρόσβασης ασθενούς στα στοιχεία του ιατρικού φακέλου που την αφορούσαν αποτέλεσε το αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 2328/2004**. Το παράπονο αφορούσε, συγκεκριμένα, σε καθυστέρηση του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού να μεριμνήσει ώστε η παραπονούμενη να εξασφαλίσει τα στοιχεία του ιατρικού της φακέλου και σε υπέρμετρη καθυστέρηση του Υπουργείου Υγείας να διεξάγει και να ολοκληρώσει διοικητική έρευνα σε σχέση με τη νοσηλεία της παραπονούμενης στο προαναφερόμενο Νοσοκομείο.

Διαπιστώθηκε ότι, μεσολάβησε διάστημα τριών περίπου χρόνων για να εξασφαλίσει η παραπονούμενη τα ιατρικά στοιχεία που είχε αιτηθεί το 2002, μετά την περίθαλψή της στο Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού. Η Επίτροπος παρατήρησε ότι το γεγονός αυτό συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος ενημέρωσης της παραπονούμενης, και συνακόλουθα της υποχρέωσης για παροχή ιατρικής φροντίδας εντός εύλογου χρόνου.

Διαπιστώθηκε επίσης ότι, από τον ιατρικό φάκελο της παραπονούμενης έλειπαν ιατρικά στοιχεία, γεγονός που οδήγησε στο συμπέρασμα ότι δεν επιδείχθηκε η οφειλόμενη επιμέλεια εκ μέρους του Νοσοκομείου Λεμεσού για την ορθή τήρηση

ιατρικού αρχείου. Ως αποτέλεσμα, το δικαίωμα της παραπονούμενης να λάβει έγκαιρα δεύτερη ιατρική γνώμη αναφορικά με την κατάσταση της υγείας της, δεν διασφαλίστηκε αλλά αντίθετα κατέστη άνευ ουσιαστικής σημασίας.

Αναφορικά με τη διοικητική έρευνα που έγινε σε σχέση με την παροχή ιατρικής φροντίδας στην παραπονούμενη, η Επίτροπος επισήμανε ότι το υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα των τριών χρόνων που απαιτήθηκε για την περάτωσή της και το γεγονός ότι τέτοιες έρευνες δεν διενεργούνται από επιτροπές που έχουν τα θεσμικά εχέγγυα προσωπικής ανεξαρτησίας, αποτελούν στοιχεία που πλήττουν την πειστικότητα των πορισμάτων τους.

Έγιναν εισηγήσεις, όπως οι αρμόδιες αρχές προχωρήσουν στη λήψη όλων των απαραίτητων θεσμικών και κανονιστικών μέτρων για την εξασφάλιση της ορθής τήρησης των ιατρικών αρχείων των ασθενών, καθώς και την απρόσκοπτη άσκηση του δικαιώματος τους για πληροφόρηση.

7. Δικαιώματα των μαθητών

Οι μαθητές συνιστούν μια ξεχωριστή κατηγορία προσώπων, των οποίων τα δικαιώματα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία μπορούν να παραβιαστούν. Στο παράπονο με αρ. **Α/Π 2215/2004** μία μητέρα υποστήριξε ότι η Διεύθυνση του Γυμνασίου, στο οποίο φοιτούσε ο γιος της, αντέδρασε με υπερβολικό και αντιδημοκρατικό τρόπο όταν πληροφορήθηκε την οργανωμένη συλλογή υπογραφών των μαθητών για κατάργηση της μαθητικής στολής.

Η παραπονούμενη ανέφερε ότι ο γιος της διαμοίρασε μεταξύ συμμαθητών του ένα έντυπο που ετοιμάστηκε από οργανωμένη ομάδα μαθητών με σκοπό τη συλλογή υπογραφών για κατάργηση του θεσμού της μαθητικής στολής. Μια καθηγήτρια πήρε από τα χέρια ενός μαθητή το έντυπο και κατήγγειλε τον γιο της στη Διευθύντρια. Ο μαθητής κλήθηκε στο γραφείο της και του έγινε «ανάκριση» και «παρατήρηση» ενώ απειλήθηκε με «πολύ σκληρή τιμωρία».

Διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο επιχειρήθηκε, εκ μέρους της Διεύθυνσης του Σχολείου, ο περιορισμός της οργανωμένης πρωτοβουλίας των μαθητών και η στάση που τήρησε έναντι του μαθητή ενείχε ουσιαστικά εκφοβιστικό χαρακτήρα, αχρείαστο και περιττό υπό τις δεδομένες περιστάσεις ενώ δεν είχε επαρκή βάση για να δικαιολογηθεί. Η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό αφού έλαβε

υπόψη ότι η συγκεκριμένη πρωτοβουλία για συλλογή υπογραφών για κατάργηση της μαθητικής στολής δεν χαρακτηρίστηκε ως παρότρυνση των μαθητών για δημιουργία κλίματος ανωμαλίας στο σχολικό περιβάλλον. Μάλιστα, ο εν γένει χειρισμός του περιστατικού από τη Διεύθυνση του σχολείου, σε συνδυασμό με τις συναφείς απόψεις που εκφράστηκαν, δείχνουν μια αυστηρή και άκαμπτη στάση έναντι αυτής της μαθητικής πρωτοβουλίας και ειδικότερα έναντι του συγκεκριμένου μαθητή. Δεν φαίνεται, επίσης, να σταθμίστηκε το δικαίωμα έκφρασης των οργανωμένων μαθητών και η, επαρκής ή ανύπαρκτη, εξυπηρέτηση ενός θεμιτού σκοπού από την απαγορευτική παρέμβαση της Διεύθυνσης του σχολείου. Αν η στάθμιση αυτή λάμβανε χώρα πιθανότατα και η εξέλιξη να ήταν διαφορετική.

Ειδικότερα, η Επίτροπος Διοικήσεως δεν δέχθηκε ως πειστική τη θέση που εκφράστηκε ότι οι μαθητές θα μπορούσαν να διατυπώσουν το αίτημα τους για κατάργηση της μαθητικής στολής μόνο μέσω του Μαθητικού τους Συμβουλίου. Τέτοια επιχειρήματα παραγνωρίζουν καταρχήν το γεγονός ότι το δικαίωμα έκφρασης γνώμης αποτελεί θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα που δεν υπόκειται σε τέτοιου είδους περιορισμούς ή εξαρτήσεις. Πρόσθετα, αναιρούν την ουσία του δικαιώματος αυτού και τη διευρυμένη έκταση εφαρμογής του στο χώρο της εκπαίδευσης.

Η Επίτροπος Διοικήσεως επισήμανε, ακόμη, ότι οι Κανονισμοί Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, δεν κατοχύρωναν τα δικαιώματα των μαθητών ως ενεργών και ισότιμων συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ενόψει, δε, του ότι εκκρεμούσε ενώπιον της Βουλής τροποποίηση των εν λόγω Κανονισμών, η Επίτροπος Διοικήσεως έκρινε σκόπιμη την κοινοποίηση αντίγραφου της έκθεσής της στον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας της Βουλής των Αντιπροσώπων. Σημειώνεται, οι νέοι Κανονισμοί προσδιορίζουν και ρυθμίζουν, όχι μόνο τα καθήκοντα, αλλά και τα δικαιώματα των μαθητών.

8. Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου

Τα παράπονα με αρ. **Α/Π 113/2005 κ.α.**, τα οποία υποβλήθηκαν από τους βουλευτές-εκπροσώπους των τεσσάρων μονοεδρικών κομμάτων της Βουλής των Αντιπροσώπων, αφορούσαν στην τηλεοπτική προβολή τής συζήτησης για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2005, που διεξήχθη ενώπιον της Ολομέλειας τής Βουλής των Αντιπροσώπων, μεταξύ 8 και 10 Δεκεμβρίου 2004, από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

Οι τέσσερις βουλευτές, εκπρόσωποι των κομμάτων Νέοι Ορίζοντες, Κίνημα Ενωμένων Δημοκρατών, Ανανεωτικό Δημοκρατικό Κίνημα και Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών, προέβαλαν τον ισχυρισμό ότι το ΡΙΚ, ενεργώντας παράνομα και αδικαιολόγητα, απέκλεισε τα μονοεδρικά κοινοβουλευτικά κόμματα από το πρόγραμμα απευθείας τηλεοπτικής προβολής της συζήτησης του κρατικού προϋπολογισμού του 2005 κατά την τριήμερη συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 8, 9 και 10 Δεκεμβρίου 2004. Ήταν συγκεκριμένα ισχυρισμός τους ότι το ΡΙΚ προέβαλε, με απευθείας τηλεοπτική μετάδοση, τις απογευματινές συνεδρίες της Ολομέλειας της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 8 και 10 Δεκεμβρίου 2004, ενώ παρέλειψε να προβεί σε απευθείας τηλεοπτική μετάδοση της συνεδρίας της 9ης Δεκεμβρίου 2004, κατά την οποία μίλησαν οι τέσσερις βουλευτές των μονοεδρικών κομμάτων. Επιπλέον, το ΡΙΚ αρνήθηκε να μεταδώσει τηλεοπτικά, έστω από μαγνητοσκόπηση, τις ομιλίες των βουλευτών των μονοεδρικών κομμάτων.

Διαπιστώθηκε ότι το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, σε αντίθεση με την μέχρι τότε ακολουθούμενη πολιτική και πρακτική του, πράγματι, δεν κάλυψε με απευθείας τηλεοπτική σύνδεση την εν λόγω συνεδρία της Βουλής, κατά την οποία μίλησαν και πρόβαλαν τις θέσεις τους οι τέσσερις βουλευτές των μονοεδρικών κομμάτων. Πρόσθετα, το Ίδρυμα δεν προέβη ούτε σε μαγνητοσκοπημένη μετάδοση των ομιλιών.

Ο Γενικός Διευθυντής του εμπλεκόμενου Ιδρύματος πληροφόρησε την Επίτροπο ότι η μη κάλυψη της υπό αναφορά συζήτησης δεν οφείλετο ούτε σε κακό προγραμματισμό ούτε σε οποιαδήποτε έλλειψη εκτίμησης προς τους προέδρους ή εκπροσώπους των μονοεδρικών κομμάτων της Βουλής, αλλά σε τεχνικό πρόβλημα και σε πρόβλημα έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού των συνεργείων εξωτερικών μεταδόσεων.

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το εμπλεκόμενο Ίδρυμα επέδειξε ασύγγνωστη αμέλεια στο χειρισμό του θέματος, αποτυγχάνοντας να ενεργήσει ως θεσμικός εγγυητής του δικαιώματος των πολιτών για την πληρέστερη δυνατή ενημέρωση για ένα σημαντικό πολιτικό και πολιτειακό γεγονός δημοσίου ενδιαφέροντος, πράγμα νομικά απαράδεκτο και συνταγματικά ανεπίτρεπτο. Εξίσου ακατανόητη, παράδοση και ανησυχητική κρίθηκε και η επίκληση, εκ μέρους του Ιδρύματος, τεχνικών και γραφειοκρατικών εμποδίων που δεν επέτρεψαν την απευθείας μετάδοση των ομιλιών των τεσσάρων βουλευτών. Το δικαιολογητικό αυτό, όπως σημείωσε η Επίτροπος δε μειώνει καθόλου την παράλειψη του Ιδρύματος,

αντίθετα την επαυξάνει, αφού, σε ένα τόσο σημαντικό γεγονός, τέτοια «εμπόδια» έπρεπε να μπορούσαν να ξεπεραστούν.

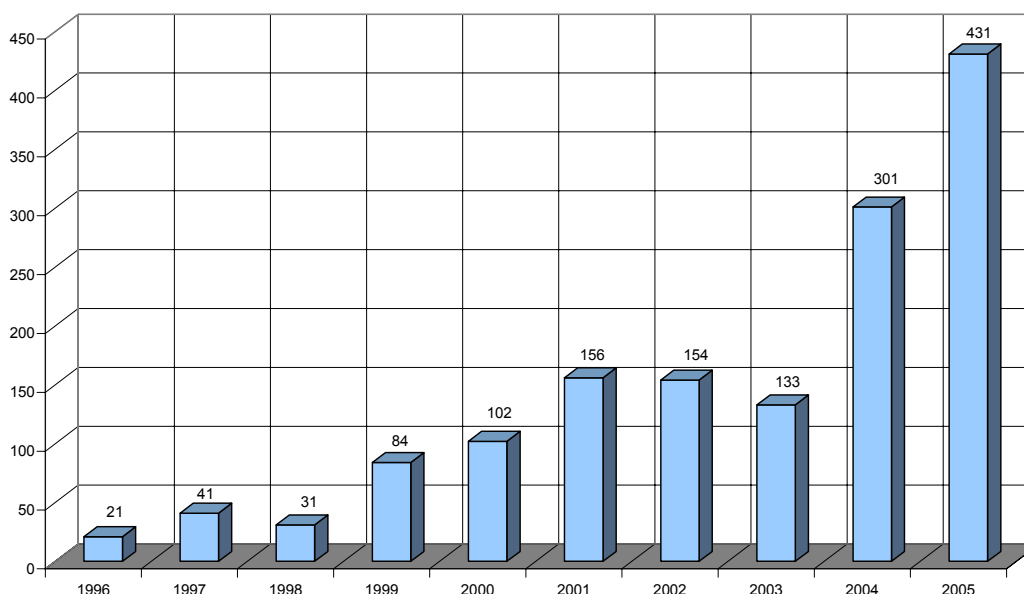
Επειδή, παρόλο που οποιαδήποτε εισήγηση στο στάδιο ετοιμασίας τής Έκθεσης δε θα μπορούσε να έχει επανορθωτικά αποτελέσματα, το θέμα κρίθηκε σοβαρό, το περιεχόμενο τής Έκθεσης τέθηκε υπόψη τού Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, με την εισήγηση όπως ληφθούν εκ μέρους του όλα τα δέοντα μέτρα για αποφυγή, στο μέλλον, παρόμοιων περιστατικών.

II. ΤΟΜΕΑΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

1. *Εισαγωγή*

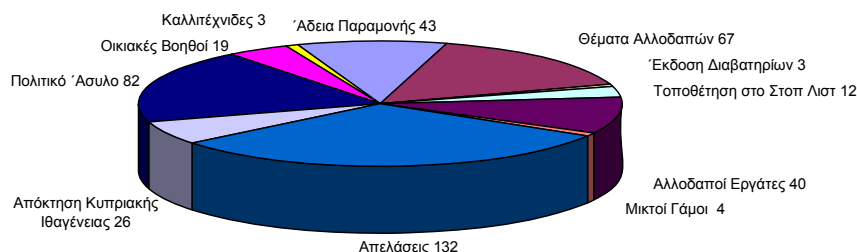
Η αύξηση των παραπόνων αλλοδαπών που παρατηρήθηκε το 2004 συνεχίστηκε και κατά το 2005. Συγκεκριμένα ο αριθμός αυτών των παραπόνων ανήλθε το 2005 στα 431, σημειώθηκε δηλαδή μια αύξηση κατά 43% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος κατά το οποίο είχαν υποβληθεί 301 παράπονα.

ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Η στελέχωση του Τομέα Αλλοδαπών συνέχισε και κατά το 2005 να είναι ελλιπής λαμβανομένου υπόψη του όγκου εργασίας καθώς και των σχετικών με την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση νέων υποχρεώσεων που προέκυψαν. Στον Τομέα Αλλοδαπών εργάσθηκαν συγκεκριμένα δύο έκτακτοι λειτουργοί υπό την επίβλεψη μίας Ανώτερης Λειτουργού, στην οποία ανατέθηκε να προϊστάται και της Αρχής Ισότητας.

Ο μεγαλύτερος αριθμός παραπόνων του Τομέα Αλλοδαπών αφορούσε απελάσεις (132 παράπονα). Ακολουθούν τα παράπονα από αιτητές ασύλου (82 παράπονα). Την Τρίτη αριθμητικά θέση κατέχουν τα σχετικά με τις άδειες παραμονής παράπονα (43 παράπονα) και την τέταρτη θέση τα παράπονα από οικονομικούς μετανάστες (40 από αλλοδαπούς εργάτες και 19 από οικιακές βοηθούς) που αφορούσαν κυρίως τη διοικητική εξέταση των αιτήσεων τους να τους επιτραπεί η αλλαγή εργοδότη. Παρατίθεται γραφική παράσταση των παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά κατηγορία.

2. Αιτητές Ασύλου

Το 2005 ο Τομέας Αλλοδαπών έδωσε προτεραιότητα στη διερεύνηση των παραπόνων που υποβλήθηκαν από αιτητές ασύλου, λόγω των ιδιαίτερα σοβαρών καταγγελιών για παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους και των βασικών αρχών του Προσφυγικού Δικαίου. Τα θέματα που ηγέρθηκαν από αυτά τα παράπονα αφορούσαν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αιτητών ασύλου, την οικονομική τους στήριξη, την εξυπηρέτηση τους εν γένει από τις κρατικές υπηρεσίες και τις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την εξέταση των αιτήσεων τους.

Αιτητής ασύλου από την Ακτή του Ελεφαντοστού υπέβαλε παράπονο κατά του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (**Α/Π 131/2005**) αναφορικά με την απόρριψη αίτησης του για χορήγηση δημοσίου βοηθήματος. Το παράπονο ερευνήθηκε δυνάμει των περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων 1991 έως 2005, καθώς και υπό το πρίσμα των νόμων που απαγορεύουν την άνιση μεταχείριση λόγω εθνικής καταγωγής¹. Διαπιστώθηκε ότι το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας απέρριψε την αίτηση του παραπονούμενου παρά το γεγονός ότι δεν ήταν εκούσια άνεργος.

Η υπό αναφορά περίπτωση κρίθηκε από την Επίτροπο ως ιδιαιτέρως σοβαρή. Με βάση τα στοιχεία του σχετικού διοικητικού φακέλου προέκυψε ότι συγκεκριμένοι Κύπριοι εργοδότες αρνήθηκαν να εργοδοτήσουν τον παραπονούμενο λόγω του

¹ Ν.58(Ι)/2004 και Ν.59(Ι)/2004

χρώματος του. Το γεγονός αυτό ήταν σε γνώση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας όταν αδικαιολόγητα απέρριψε την αίτηση του για δημόσιο βοήθημα θυματοποιώντας τον έτσι για δεύτερη φορά. Η Επίτροπος έκρινε ότι ο παραπονούμενος υπήρξε θύμα άμεσης διάκρισης στον τομέα της πρόσβασης σε θέσεις εργασίας και έμμεσης διάκρισης λόγω της εθνικής του καταγωγής στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και κοινωνικών παροχών. Η Επίτροπος εισηγήθηκε να καταβληθεί στον παραπονούμενο το πλήρες ποσό που δικαιούται ως δημόσιο βοήθημα σε μία εβδομάδα από τη λήψη της Έκθεσης.

Σημειώνεται ότι τα ευρήματα των ερευνών που έγιναν αναφορικά με αριθμό παρόμοιων με το πιο πάνω παραπόνων κατέδειξαν ότι ο χειρισμός από το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας των αιτήσεων για δημόσιο βοήθημα αιτητών ασύλου δεν συνάδει ούτε με το Προσφυγικό Δίκαιο ούτε με τη δεδηλωμένη ως προς το θέμα αυτό πολιτική και πρακτική.

Αριθμός παραπόνων από αιτούντες άσυλο στρεφόταν κατά της Αστυνομίας και αφορούσαν κυρίως καταγγελίες για κακοποίηση και κακομεταχείριση τους από μέλη της Δύναμης. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση αιτητή ασύλου **(Α/Π 1585/2004)** ο οποίος υποστήριξε ότι μέλη της Υπηρεσίας Αλλοδαπών Λεμεσού τον αναζήτησαν στο σπίτι του αλλά αυτός απουσίαζε. Την επόμενη ημέρα παρουσιάσθηκε αυτόβουλα στα Γραφεία της υπό αναφορά υπηρεσίας, όπου τέθηκε υπό κράτηση με την κατηγορία ότι δήλωσε ψευδή στοιχεία ταυτότητας και συγκεκριμένα ότι δεν ήταν Παλαιστίνιος, όπως είχε δηλώσει, αλλά Ιορδανός. Στη συνέχεια οδηγήθηκε σε γραφείο για ανάκριση όπου του ζητήθηκε να υπογράψει δήλωση ότι είναι Ιορδανός. Όταν αρνήθηκε να υπογράψει Αστυνομικοί τον κακοποίησαν χαστουκίζοντας τον και χτυπώντας το κεφάλι του στον τοίχο, οπότε αναγκάστηκε να υπογράψει τη δήλωση. Ακολούθως τον έβαλαν υπό κράτηση για τέσσερις ημέρες χωρίς να του παρασχεθεί ιατρική βοήθεια και παρά το σοβαρό τραυματισμό του στη μύτη. Εντέλει αφέθηκε ελεύθερος μετά από παρέμβαση της Υπηρεσίας Ασύλου. Την ίδια ημέρα εξετάστηκε από κρατικό ιατρό ο οποίος διέγινωσε κάταγμα στη μύτη.

Στην Έκθεση της η Επίτροπος αναφέρει ότι κατά το χρόνο σύλληψης του ο παραπονούμενος δεν έφερε οποιεσδήποτε εξωτερικές κακώσεις, ενώ, αντίθετα, κατά το χρόνο της απόλυσης του διαπιστώθηκε με ιατρική εξέταση ότι είχε υποστεί κάταγμα ρινός. Τεκμαίρεται, συνεπώς, ότι κατά το χρόνο κράτησης του κακοποιήθηκε από την Αστυνομία. Στην Έκθεση προστίθεται ότι οι μαρτυρίες τις οποίες η Αστυνομία επικαλέσθηκε στην προσπάθεια της να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο δεν πληρούσαν τους αναγκαίους όρους αντικειμενικότητας και αξιοπιστίας και κατ'

επέκταση δεν επαρκούσαν για να εξηγήσουν τον τρόπο με τον οποίο προκλήθηκαν τα τραύματα του παραπονούμενου. Η Επίτροπος κοινοποίησε την Έκθεση της στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για να εξετάσει, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες του το ενδεχόμενο η παραβίαση των δικαιωμάτων του παραπονούμενου να συνιστά ποινικό αδίκημα. Η Έκθεση κοινοποιήθηκε, επίσης, στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης με την εισήγηση να προωθηθεί η ολοκλήρωση της διαδικασίας υιοθέτησης του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου δημιουργίας ενός ανεξάρτητου οργάνου ελέγχου της Αστυνομίας.

Σε άλλη περίπτωση **(Α/Π 554/2005)**, που αφορούσε Ιρανό ο οποίος συνελήφθη και τελούσε υπό κράτηση παρά το ότι η αίτηση του για άσυλο εκκρεμούσε ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων, διαπιστώθηκε ότι ενώ η Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης είχε δώσει σαφείς οδηγίες να μην απελαθεί, η Αστυνομία προχώρησε στην απέλαση του. Στην Έκθεση τονίστηκε ότι παρόμοιοι χειρισμοί δεν συγχωρούνται δεδομένου ότι αφορούν ανθρώπινες ζωές που ενδέχεται πραγματικά να κινδυνεύουν σε περίπτωση παραβίασης της θεμελιώδους αρχής του Προσφυγικού Δικαίου για μη επαναπροώθηση. Πέραν, τούτου, οι απελάσεις αιτητών ασύλου των οποίων οι αιτήσεις εκκρεμούν εκθέτουν την Κυπριακή Δημοκρατία διεθνώς για την παραβίαση των συμβατικών της υποχρεώσεων.

Λόγω της σοβαρότητας της πιο πάνω περίπτωσης η Επίτροπος Διοικήσεως ανέφερε το όλο ζήτημα στον Αρχηγό Αστυνομίας ώστε να διατάξει έρευνα για να διαπιστωθεί ποιο ή ποια μέλη της Δύναμης και για πιο λόγο προχώρησαν στην απέλαση του παραπονούμενου.

Η αρχή της μη επαναπροώθησης αιτητών ασύλου διαπιστώθηκε ότι παραβιάστηκε με ενέργειες της Αστυνομίας και μετά από τη διερεύνηση παραπόνου που μου υποβλήθηκε από Δικηγόρο **(Α/Π 1207/2005, Α/Π1208/2005, Α/Π1209/2005)**. Η περίπτωση αφορούσε τρεις Σύριους, Κουρδικής καταγωγής, οι οποίοι αποτάθηκαν σε δικηγορικό γραφείο για νομική συμβουλή προκειμένου να αιτηθούν πολιτικό άσυλο. Ο Δικηγόρος τους ενημέρωσε γραπτώς την Υπηρεσία Ασύλου ότι τα συγκεκριμένα πρόσωπα ήθελαν να υποβάλουν αίτηση ασύλου. Ο Αν. Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ασύλου απάντησε γραπτώς στο Δικηγόρο ότι οι πελάτες του θα έπρεπε να παρουσιασθούν άμεσα στο Επαρχιακό Κλιμάκιο Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Αστυνομίας, για να υποβάλουν τις αιτήσεις τους. Ακολουθώντας αυτή την υπόδειξη ο δικηγόρος των παραπονουμένων τους συμβούλεψε να πάνε στα Γραφεία της ΥΑΜ Λεμεσού για να συμπληρώσουν τα σχετικά με τη διαδικασία ασύλου έντυπα. Όταν οι τρεις παραπονούμενοι παρουσιάστηκαν στα Γραφεία της

ΥΑΜ Λεμεσού τους συνέλαβαν και την ίδια ημέρα επαναπροωθήθηκαν στη χώρα τους. Σημειώνεται ότι κατά τη σύλληψη τους ήταν παρόν και τέταρτος συμπατριώτης τους ο οποίος διέφυγε της σύλληψης.

Κατά τη διερεύνηση του πιο πάνω παραπόνου η Αστυνομία έδωσε στην Επίτροπο ανακριβείς και παραπλανητικές πληροφορίες σε μια προσπάθεια να αποκρυβεί το γεγονός της μη οικιοθελούς αναχώρησης των παραπονουμένων από την Κύπρο. Η Επίτροπος ανέφερε το όλο ζήτημα στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για τη λήψη των ενδεδειγμένων κατά την κρίση του μέτρων. Επιπρόσθετα η Επίτροπος εισηγήθηκε στον Αν. Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Ασύλου όπως αφού έλθει σε συνεννόηση με το δικηγόρο των παραπονουμένων, γίνουν οι αναγκαίες διευθετήσεις ώστε ο τέταρτος αλλοδαπός, ο οποίος είχε διαφύγει της σύλληψης, να μπορέσει να υποβάλει αίτηση ασύλου.

Τα πλείστα από τα παράπονα που υποβλήθηκαν κατά της Υπηρεσίας Ασύλου αφορούσαν διαδικαστικά κυρίως θέματα. Ένα από αυτά ήταν το θέμα της κατακράτησης των διαβατηρίων των αιτούντων άσυλο από την Υπηρεσία Ασύλου για όσο διάστημα διαρκεί η εξέταση των αιτήσεων τους. Κατά τη διερεύνηση σχετικών παραπόνων **(Α/Π 18/2005, Α/Π 1159/2005, Α/Π 1381/2005)** διαπιστώθηκε ότι παρόμοια πρακτική ακολουθείται και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συμβούλευσε την Υπηρεσία Ασύλου όπως με εσωτερική οδηγία καθορισθεί ότι η κατακράτηση των διαβατηρίων θα γίνεται χωρίς να παραβιάζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης, και ότι στους αιτητές ασύλου θα δίδεται έγγραφο που να επιβεβαιώνει ότι το διαβατήριό τους κατακρατήθηκε καθώς και φωτοτυπία του ταξιδιωτικού τους εγγράφου. Η διαδικασία αυτή δεν τηρήθηκε από την Υπηρεσία Ασύλου. Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε την άποψη ότι η κατακράτηση των διαβατηρίων των αιτητών ασύλου χωρίς την ύπαρξη σχετικού νομοθετικού πλαισίου είναι επισφαλής και εισηγήθηκε την με τροποποίηση του σχετικού Νόμου ή με Κανονισμό ρύθμιση του όλου θέματος στη βάση των παρατηρήσεων της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών.

Σημαντικός αριθμός παραπόνων αιτητών ασύλου αφορούσε το κλείσιμο των φακέλων τους από την Υπηρεσία Ασύλου επειδή λανθασμένα θεωρήθηκε ότι είχαν αλλάξει διεύθυνση χωρίς να το δηλώσουν στην αρμόδια αρχή, όπως έχουν υποχρέωση να κάνουν σύμφωνα με τον περί Προσφύγων Νόμο. Από τη διερεύνηση σχετικών με αυτό το θέμα παραπόνων διαπιστώθηκε ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα οικεία Κλιμάκια Αλλοδαπών, στα οποία οι αιτητές ασύλου δηλώνουν την αλλαγή της

διεύθυνσης τους, παρέλειψαν να ενημερώσουν ή παρέλειψαν να ενημερώσουν έγκαιρα την Υπηρεσία Ασύλου, με αποτέλεσμα οι φάκελοι των επηρεαζομένων να κλείσουν. Σε άλλες περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι φάκελοι αιτητών ασύλου έκλεισαν μετά από αποτυχημένη προσπάθεια επίδοσης σ' αυτούς εγγράφων της Υπηρεσίας Ασύλου και τούτο επειδή λανθασμένα θεωρήθηκε ότι η επίδοση δεν μπόρεσε να γίνει λόγω του ότι είχαν αλλάξει διεύθυνση. Παρατηρήθηκε, επίσης, ότι κατά το χειρισμό αυτών των υποθέσεων δεν υπήρχε ο αναγκαίος συντονισμός και αλληλοενημέρωση μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, Υπηρεσίας Ασύλου και Κλιμακίων Αλλοδαπών) με αποτέλεσμα να σε ορισμένες περιπτώσεις να διενεργούνται αδικαιολόγητες συλλήψεις, κρατήσεις και απελάσεις αιτητών ασύλου.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση αιτητή ασύλου Παλαιστινιακής καταγωγής **(Α/Π 739/2005)**. Ο φάκελος του έκλεισε μετά από δύο αποτυχημένες προσπάθειες να του επιδοθούν από ιδιωτική εταιρεία έγγραφα της Υπηρεσίας Ασύλου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η άδεια παραμονής του παραπονούμενου να ακυρωθεί και ο ίδιος να συλληφθεί. Σε μεταγενέστερο στάδιο διευκρινίστηκε ότι ο παραπονούμενος δεν είχε αλλάξει διεύθυνση και ο φάκελος του άνοιξε ξανά. Παρόλο, τούτο, χωρίς να προηγηθεί επαρκής έρευνα και κυρίως χωρίς να διευκρινισθεί το αν ο φάκελος του στην Υπηρεσία Ασύλου είχε επανανοίξει, πράγμα καθοριστικό για τον προσδιορισμό του καθεστώτος παραμονής του ως νόμιμου ή μη, δόθηκαν οδηγίες από τη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για την απέλαση του. Ο παραπονούμενος απελάθηκε στη συνέχεια στην Ιορδανία η οποία όμως δεν τον δέχθηκε στο έδαφος της και τον έστειλε πίσω στην Κύπρο. Αντί ο παραπονούμενος να αφεθεί ελεύθερος, δεδομένου ότι ο φάκελος του στην Υπηρεσία Ασύλου είχε επανανοίξει, τέθηκε ξανά υπό κράτηση. Ελεύθερος αφέθηκε τελικά μετά από την παρέμβαση της Επιτρόπου Διοικήσεως.

Τον Τομέα Αλλοδαπών απασχόλησε και το θέμα της παρατεταμένης κράτησης αιτητών ασύλου ή αλλοδαπών των οποίων οι αιτήσεις για άσυλο απορρίφθηκαν μετά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εξέταση τους **(Α/Π 525/2005, Α/Π 1612/2005, Α/Π 738/2005, Α/Π 1636/2005)**. Στις σχετικές Εκθέσεις υπογραμμίστηκε κατ' επανάληψη ότι στο Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο η κράτηση αιτητών ασύλου είναι επιτρεπτή ως εξαιρετικό μέτρο και μόνο εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Τονίστηκε, επίσης, ότι η θέση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες είναι ότι η κράτηση γενικά των αιτητών ασύλου είναι ανεπιθύμητη.

Από τις πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις αδικαιολόγητης κράτησης αιτητών ασύλου ήταν αυτή ενός ζεύγους από την Τουρκία, Κουρδικής καταγωγής **(Α/Π 1091/2005)**. Από τη διερεύνηση του υπό αναφορά παραπόνου διαπιστώθηκε ότι σε επιχείρηση αναζητούμενων από την Αστυνομία προσώπων, σε συγκεκριμένη διεύθυνση, συνελήφθη μεταξύ άλλων και ο παραπονούμενος με τη σύζυγο του οι οποίοι έτυχε να βρίσκονται εκεί. Η σύλληψη τους έγινε κατ' αρχήν, για να εξακριβωθούν τα στοιχεία τους επειδή δεν είχαν στην κατοχή τους τα προσωπικά τους έγγραφα. Από τον έλεγχο που έγινε διαπιστώθηκε ότι δεν ήταν αναζητούμενα από την Αστυνομία πρόσωπα, ότι είχαν άδεια προσωρινής παραμονής σε ισχύ και ότι εκκρεμούσε στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων η εξέταση της Έφεσης τους κατά της απόφασης απόρριψης της αίτησης τους για άσυλο από την Υπηρεσία Ασύλου. Αντί να αφεθούν ελεύθεροι αμέσως μετά την εξακρίβωση των στοιχείων τους η Αστυνομία συνέχισε να τους κρατεί, αυθαίρετα πλέον, και εισηγήθηκε στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης την έκδοση εναντίον τους διαταγμάτων κράτησης και απέλασης. Η Διευθύντρια συμφώνησε και χωρίς να προηγηθεί επαρκής έρευνα εξέδωσε διατάγματα κράτησης και απέλασης, αναστέλλοντας ταυτόχρονα την εκτέλεση του διατάγματος απέλασης, βασιζόμενη σε στοιχείο ανύπαρκτο. Συγκεκριμένα θεώρησε τη διεύθυνση στην οποία οι παραπονούμενοι συνελήφθησαν ως τη νέα διεύθυνση διαμονής τους την οποία δεν δήλωσαν ως όφειλαν στην αρμόδια αρχή, πράγμα το οποίο δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα.

Σημειώνεται ότι στη διάρκεια του 2005 η Επίτροπος έλαβε πολύ μεγάλο αριθμό αναφορών για έκδοση διαταγμάτων κράτησης και απέλασης εναντίον αιτητών ασύλου κατά το τελικό στάδιο εξέτασης των αιτήσεων τους, με ταυτόχρονη αναστολή της εκτέλεσης των διαταγμάτων απέλασης μέχρι την έκδοση της τελικής απόφασης. Η Επίτροπος χαρακτήρισε ως ιδιαίτερα επικίνδυνη αυτή την πρακτική δεδομένου ότι θέτει αναπόφευκτα υπό αμφισβήτηση το βαθμό σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις κρατικές αρχές και δη του δικαιώματος της προσωπικής ελευθερίας του ατόμου. Η Επίτροπος εξέφρασε, επίσης, την ανησυχία της για το γεγονός ότι η υπό αναφορά πρακτική επενεργεί και ως μοχλός πίεσης, αν όχι και επηρεασμού, της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων για επίσπευση της έκδοσης της δικής της απόφασης προκειμένου οι κρατούμενοι αιτητές ασύλου να απελαθούν το συντομότερο δυνατό **(Α/Π 1091/2005)**.

Ένα άλλο θέμα που απασχόλησε τον Τομέα Αλλοδαπών ήταν αυτό των διαδικασιών απόσυρσης από αιτητές ασύλου των αιτήσεων τους. Διαπιστώθηκε ότι συχνά η απόσυρση αιτήσεων ασύλου γινόταν κάτω από ύποπτες συνθήκες και συγκεκριμένα

ενώ οι αιτητές ασύλου τελούσαν υπό αστυνομική κράτηση, μετά από την άσκηση, όπως υποστήριζαν, είτε ψυχολογικής είτε σωματικής βίας και χωρίς να είναι παρόν λειτουργός της Υπηρεσίας Ασύλου. Από τη διερεύνηση σχετικού με αυτό το θέμα παραπόνου **(Α/Π 418/2005)** που υποβλήθηκε από Ιρανό, διαπιστώθηκε ότι για την απόσυρση αιτήσεων ασύλου υπήρχε έντυπο το οποίο έπρεπε να υπογραφεί από το άτομο που δήλωνε την απόσυρση της αίτησης ασύλου στην παρουσία λειτουργού της Υπηρεσίας Ασύλου καθώς και μεταφραστή. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι η διαδικασία αυτή δεν τηρείτο πάντα, όπως στην περίπτωση του παραπονούμενου έγινε. Κατά τη διερεύνηση του υπό αναφορά παραπόνου ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ασύλου ενημέρωσε την Επίτροπο ότι είχε ήδη δώσει οδηγίες όπως στο εξής οι αποσύρσεις αιτημάτων για άσυλο γίνονται στην παρουσία Λειτουργών της Υπηρεσίας Ασύλου.

Κατά το 2005 υποβλήθηκε στην Επίτροπο και μια καταγγελία σε σχέση με το διοικητικό χειρισμό της περίπτωσης ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή ασύλου από την Τουρκία **(Α/Π 822/2005)**. Από τη διερεύνηση του υπό αναφορά παραπόνου διαπιστώθηκε ότι το διάταγμα απέλασης και κράτησης που εκδόθηκε εναντίον του ανήλικου, και δύο συγκαταουμένων του, στερείτο οποιουδήποτε νομικού ερείσματος. Τα τρία πρόσωπα είχαν κατηγορηθεί ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου για το αδίκημα της παράνομης εισόδου στη Δημοκρατία και αθώωθηκαν. Καμία άλλη ενέργεια ή χαρακτηριστικό τους δεν τους καθιστούσε απαγορευμένους μετανάστες, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, και επομένως η απέλαση τους, και κατ'επέκταση η κράτηση τους για σκοπό απέλασης, δεν εδικαιολογείτο. Αντίθετα, φάνηκε ότι τέθηκαν υπό κράτηση εξαιτίας της ιδιότητας τους ως αιτητές ασύλου. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης παραβίασε τη ρητή και κατηγορηματική απαγόρευση κράτησης ανήλικου αιτητή ασύλου. Παράλληλα η Υπηρεσία Ασύλου παραβίασε τη δική της υποχρέωση να ενημερώσει το Διευθυντή Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας για την περίπτωση του ασυνόδευτου ανήλικου, ώστε αυτός να ασκήσει τις αρμοδιότητες του ως κηδεμόνας του.

Στην Έκθεση της η Επίτροπος Διοικήσεως παρατήρησε, ως προς τους πιο πάνω χειρισμούς, ότι επιδείχθηκε μια ψυχρή αδιαφορία προς την τήρηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια επιδεικτική υπεροψία σε σχέση με τις προσταγές του δικαίου.

Με αχρείαστη σκληρότητα διαπιστώθηκε ότι χειρίσθηκαν οι μεταναστευτικές αρχές και την περίπτωση νεαρού αλλοδαπού, μέλους πολυμελούς οικογένειας αιτητών

ασύλου **(Α/Π 1995/2005)**. Διαπιστώθηκε ότι η μητέρα του παραπονούμενου ήρθε στην Κύπρο με το σύζυγο και τα έξι παιδιά της. Ενώ η εξέταση της αίτησης τους για άσυλο εκκρεμούσε, ο σύζυγος της απεβίωσε μετά από τραυματισμό του από άγνωστο πρόσωπο στο κεφάλι. Η υπόθεση δεν εξιχνιάστηκε. Όταν η αίτηση τους για άσυλο απορρίφθηκε, μετά την πρωτοβάθμια εξέταση της, ο Αν. Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ασύλου έδωσε οδηγίες για έκδοση στην οικογένεια άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. Στο μεταξύ η μητέρα του παραπονούμενου γέννησε το έβδομο παιδί της. Η οικογένεια συντηρούνταν με δημόσιο βοήθημα το οποίο δεν επαρκούσε σε σχέση με τις πραγματικές της ανάγκες. Για το λόγο αυτό ο μεγαλύτερος γιος (ο παραπονούμενος) εργαζόταν περιστασιακά σε οικοδομές. Μετά από εργατικό ατύχημα σε οικοδομή στην οποία εργαζόταν χωρίς τη νενομισμένη άδεια συνελήφθη και εναντίον του ασκήθηκε ποινική δίωξη. Αφού εξέτισε την ποινή φυλάκισης που του επέβαλε το δικαστήριο ξανασυνελήφθη με βάση διατάγματα κράτησης και απέλασης και τούτο παρά το ότι η αίτηση για άσυλο εκκρεμούσε ενώπιον της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως ο παραπονούμενος αφεθεί ελεύθερος.

Αναφορά γίνεται και στην περίπτωση δεκαοκτάχρονης Σύριας **(Α/Π 2802/2005)** η οποία ήλθε παράνομα στην Κύπρο με τα δύο ανήλικα παιδιά της για να συναντήσει το σύζυγο της, ο οποίος βρισκόταν εδώ με την ιδιότητα του αιτητή ασύλου. Εναντίον της νεαρής γυναίκας ασκήθηκε ποινική δίωξη σε σχέση με την παράνομη είσοδο της στη Κύπρο και καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης δύο μηνών. Κατόπιν, τούτου, η ίδια μεταφέρθηκε στις Κεντρικές Φυλακές μαζί με το δύο μηνών παιδί της, ενώ το δεύτερο παιδί, ηλικίας δύο περίπου ετών, τέθηκε υπό την προστασία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας. Ενώ εξέτιε την ποινή φυλάκισης της η παραπονούμενη υπέβαλε αίτηση ασύλου.

Η Επίτροπος στην Έκθεση της διευκρίνισε ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της η κρίση των δικαστικών αποφάσεων. Σημείωσε, επίσης, ότι με βάση τον περί Προστασίας Ανηλίκων Τέκνων Καταδικασθεισών ή Υπόπτων Μητέρων Νόμο απαγορεύεται η επιβολή ποινής φυλάκισης σε έγκυο γυναίκα ή μητέρα ανήλικου παιδιού ηλικίας μέχρι τριών ετών, παρά μόνο εάν συντρέχουν σωρευτικά ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες καταδεικνύουν τη σοβαρότητα του αδικήματος και την επικινδυνότητα του δράστη. Λόγω των ιδιαιτερώσεων περιστάσεων της περίπτωσης η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι μετά την έκτιση της ποινής ορθό θα ήταν να χορηγηθεί άδεια παραμονής στην παραπονούμενη μέχρι την ολοκλήρωση εξέτασης όχι μόνο της δικής της αίτησης για χορήγηση διεθνούς προστασίας, αλλά και μέχρι την ολοκλήρωση της εξέτασης της αντίστοιχης αίτησης του συζύγου της.

Τέλος, αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν από αιτητές ασύλου αφορούσε την άρνηση των Ιατρικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας να τους εκδώσει ταυτότητα νοσηλείας, επειδή δεν είχαν στην κατοχή τους την άδεια προσωρινής διαμονής. Διερευνήθηκαν τρία σχετικά με αυτό το ζήτημα παράπονα. Το πρώτο αφορούσε Παλαιστίνιο στον οποίο είχε χορηγηθεί το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας και του οποίου η σύζυγος βρισκόταν στον τελευταίο μήνα κύησης και είχε άμεση ανάγκη ιατρικής παρακολούθησης **(Α/Π 1339/2005)**. Το δεύτερο παράπονο υποβλήθηκε από αιτητή ασύλου από την Ινδία, με δύο ανήλικα παιδιά και με σύζυγο ετοιμόγεννη. Και σε αυτή την περίπτωση το Υπουργείο Υγείας έθετε ως προϋπόθεση για την έκδοση ταυτότητας νοσηλείας την προηγούμενη έκδοση της άδειας παραμονής **(Α/Π 1363/2005)**. Το τρίτο παράπονο υποβλήθηκε από Κούρδο της Συρίας αιτητή ασύλου, του οποίου η έγκυος γυναίκα έπρεπε να υποβληθεί άμεσα σε αιματολογικές εξετάσεις **(Α/Π 1487/2005)**.

Η θέση του Υπουργείου Υγείας ως προς το πιο πάνω θέμα ήταν ότι η εξυπηρέτηση των αιτητών ασύλου γίνεται με βάση το άρθρο 9 του περί Προσφύγων Νόμου το οποίο προνοεί ότι δικαιούνται κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας παραμονής τους δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όταν δεν έχουν επαρκείς πόρους συντήρησης. Διαπιστώθηκε ότι η τακτική που το Υπουργείο Υγείας εφαρμόζε στις περιπτώσεις που για ιατρικούς λόγους έπρεπε να εκδοθεί επείγοντως η ταυτότητα νοσηλείας, ήταν να ειδοποιεί την Υπηρεσία Ασύλου για επίσπευση της έκδοσης της άδειας παραμονής του συγκεκριμένου αιτητή.

Από την έρευνα προέκυψε ότι οι άδειες προσωρινής διαμονής των αιτητών ασύλου είτε δεν εκδίδονται ποτέ μέχρι και την ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησης τους, είτε εκδίδονται με υπερβολική καθυστέρηση, συχνά μηνών, που σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνά τον ένα χρόνο. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι στους αιτητές ασύλου χορηγείται με την υποβολή της αίτησης τους Βεβαίωση, που πιστοποιεί τόσο το καθεστώς όσο και το νόμιμο της παραμονής τους στην Κύπρο, υποκαθιστώντας ως ένα σημείο την άδεια προσωρινής διαμονής μέχρι την έκδοση της. Το πρόβλημα αυτών των καθυστερήσεων ήταν γνωστό εν πάση περιπτώσει στο Υπουργείο Υγείας. Παρόλο τούτο οι αρμόδιοι λειτουργοί των Ιατρικών Υπηρεσιών, περιοριζόμενοι σε μια άψυχη και γραμματική και μόνο ερμηνεία του Νόμου αρνούνταν να εκδώσουν ταυτότητα νοσηλείας στους αιτητές ασύλου των οποίων η άδεια παραμονής δεν είχε εκδοθεί ακόμη. Η Επίτροπος στη σχετική Έκθεση της εξέφρασε την άποψη ότι αυτή η πρακτική οδηγεί σε καταστρατήγηση εντέλει των διατάξεων του Νόμου και δη των

διατάξεων του που αναγνωρίζουν τα ελάχιστα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων και αυτό της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

3. Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ελάχιστα παράπονα υποβλήθηκαν από αναγνωρισμένους πρόσφυγες. Αυτά αφορούσαν κύρια αιτήματα τους που σχετίζονταν με την επαγγελματική τους αποκατάσταση και με οικονομικής φύσεως παροχές. Έκθεση υποβλήθηκε μόνο σε μια περίπτωση **(Α/Π 1376/2005)** μετά από τη διερεύνηση παραπόνου το οποίο υπέβαλε αναγνωρισμένος πρόσφυγας, ο οποίος ζει στην Κύπρο με τη σύζυγο και τα πέντε παιδιά του. Το παράπονο αφορούσε την απόρριψη αίτησης του να του χορηγηθεί η οικονομική βοήθεια που δίδεται στις πολύτεκνες οικογένειες για την αγορά αυτοκινήτου.

Διαπιστώθηκε ότι δικαιούχος του Σχεδίου παροχής οικονομικής βοήθειας σε πολύτεκνους για αγορά αυτοκινήτου είναι πολύτεκνη οικογένεια της οποίας ο ένας από τους συζύγους είναι Κύπριος πολίτης ή πολίτης κράτους μέλους της ευρωπαϊκής ένωσης. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι το άρθρο 23 της Σύμβασης της Γενεύης περί του καθεστώτος των Προσφύγων του 1951 καθορίζει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα επιφυλάσσουν στους πρόσφυγες που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος τους την ίδια με τους υπηκόους τους μεταχείριση όσον αφορά *«την υπό του Δημοσίου παρεχομένην πρόνοια και συνδρομή»*. Η μεταφορά των προνοιών της Σύμβασης έγινε με τους περί Προσφύγων Νόμους του 2000 έως 2004, στους οποίους προβλέφθηκε ότι οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες τυγχάνουν την ίδια μεταχείριση που παρέχεται στους Κύπριους πολίτες όσον αφορά, μεταξύ άλλων, το *«δημόσιο βοήθημα»*. Η Επιτροπος εξέφρασε την άποψη ότι κατά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της διάταξης του άρθρου 23 της Σύμβασης της Γενεύης δόθηκε εξαιρετικά στενή ερμηνεία του όρου *«πρόνοια και συνδρομή»*, σε βαθμό που εντέλει να μην αποδίδει πλήρως τη διεθνή επιταγή. Η Επιτροπος υπέβαλε την Έκθεση της στον Υπουργό Οικονομικών με την παράκληση να εξετάσει το ενδεχόμενο συμπερίληψης και των αναγνωρισμένων προσφύγων στους δικαιούχους του Σχεδίου παροχής οικονομικής βοήθειας σε πολύτεκνους για την αγορά αυτοκινήτου, με την υποβολή σχετικής Πρότασης στο Υπουργικό Συμβούλιο.

4. Φοιτητές

Από τη διερεύνηση παραπόνων τα οποία υποβλήθηκαν από αλλοδαπούς φοιτητές, που φοιτούν σε τριτοβάθμιες σχολές στην Κύπρο, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση τους ως προς τις διαδικασίες μετεγγραφής από μία σχολή σε άλλη.

Για το πιο πάνω θέμα υποβλήθηκαν πέντε παράπονα **(Α/Π 1864/04, Α/Π 1879/2004, Α/Π 1880/2004, Α/Π 1881/20404 και Α/Π 1882/2004)**. Διαπιστώθηκε ότι στους φοιτητές δίδονται μόνο προφορικές οδηγίες/πληροφορίες, πράγμα που δεν επαρκή δεδομένου ότι για να γίνει δεκτή μια αίτηση μετεγγραφής πρέπει να πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να τηρούνται χρονοδιαγράμματα και να προσκομίζεται αριθμός εγγράφων και βεβαιώσεων. Από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης υποστηρίχθηκε ότι οι διαδικασίες και τα κριτήρια που εφαρμόζονται για τις μετεγγραφές έχουν γνωστοποιηθεί στις Ιδιωτικές Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίες έχουν την ευθύνη να πληροφορούν σχετικά τους ενδιαφερόμενους φοιτητές. Στην Έκθεση της η Επίτροπος επισήμανε ότι, έστω και εάν οι τριτοβάθμιες σχολές έχουν ενημερωθεί για τις διαδικασίες μετεγγραφής, αυτό δεν υποκαθιστά την υποχρέωση της αρμόδιας υπηρεσίας να πληροφορεί επαρκώς τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ετοιμάσει ενημερωτικό έντυπο στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα το οποίο να περιέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την εν λόγω διαδικασία.

5. Μεικτοί γάμοι

Περί το τέλος του 2005 η Επίτροπος Διοικήσεως έγινε δέκτης μεγάλου αριθμού καταγγελιών από αιτητές άσυλου οι οποίοι εκκρεμούσης της εξέτασης της αίτησης τους είχαν τελέσει γάμο με Κυπρίους ή Ευρωπαίους πολίτες. Οι παραπονούμενοι κατάγγελλαν, συγκεκριμένα, ότι όταν παρουσιάζονταν στα οικεία Κλιμάκια Αλλοδαπών για να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής υπό το φως της τέλεσης του γάμου τους, μέλη των Κλιμακίων τους καθοδηγούσαν και ή τους ζητούσαν να αποσύρουν πρώτα την αίτηση τους για άσυλο. Όταν, όμως, απέσυραν την αίτηση τους για άσυλο, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα αυτόματα η άδεια παραμονής που είχαν με το καθεστώς του αιτούντος άσυλο να ακυρώνεται, τους συνελάμβαναν και τους έθεταν υπό κράτηση για να απελαθούν με την αιτιολογία ότι η παραμονή τους στην Κύπρο ήταν παράνομη.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση αιτητή ασύλου (**A/Π 2599/05**) ο οποίος παντρεύτηκε με Ευρωπαία και συνελήφθη για να απελαθεί όταν παρουσιάστηκε στο Κλιμάκιο Αλλοδαπών, αφού προηγούμενα είχε αποσύρει, όπως από την Αστυνομία του ζητήθηκε να κάνει, την αίτηση του για άσυλο. Στη σχετική Έκθεση της η Επίτροπος υπογράμμισε ότι οι αρχές της χρηστής διοίκησης και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος, απαγορεύουν στη διοίκηση να ενεργεί κακόπιστα και κατά τρόπο που να εξαπατά τον διοικούμενο.

Σημειώνεται ότι στην πιο πάνω περίπτωση διαπιστώθηκε πως το διάταγμα απέλασης του παραπονούμενου εκδόθηκε την ίδια με τη σύλληψη του ημέρα χωρίς να εξετασθεί το αίτημα του για άδεια παραμονής λόγω του γάμου του, χωρίς να ληφθεί υπόψη το ότι ήταν πλέον σύζυγος Ευρωπαϊάς και χωρίς να προηγηθεί διοικητική έρευνα εξακρίβωσης της εικονικότητας ή μη του γάμου του, και κατ'επέκταση, εξακρίβωσης του κατά πόσο ο παραπονούμενος ως σύζυγος Ευρωπαϊάς αποκτούσε και αυτός δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης στην Κύπρο. Η Επίτροπος εισηγήθηκε την επανεξέταση της όλης περίπτωσης.

6. Καθυστέρηση έκδοσης των αδειών παραμονής

Τον Τομέα Αλλοδαπών απασχόλησε, όπως και τα προηγούμενα έτη, και το θέμα των υπερβολικών καθυστερήσεων έκδοσης των αδειών προσωρινής διαμονής των αλλοδαπών καθώς και καθυστερήσεων στην εξέταση εν γένει αιτημάτων αλλοδαπών (**A/Π 2422/04, A/Π 2412/04, A/Π 1257/04, A/Π 18/05**). Σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια παρατηρήθηκε ότι το πρόβλημα των καθυστερήσεων στο Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης επιδεινώθηκε κατά το 2005, χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις βελτίωσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης του.

Από τη διερεύνηση παραπόνου το οποίο υπέβαλε αιτητής ασύλου (**A/Π 2422/04**) διαπιστώθηκε ότι η άδεια προσωρινής διαμονής του εκδόθηκε με καθυστέρηση ενός έτους. Στα πλαίσια διερεύνησης αυτού του παραπόνου η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ενημέρωσε την Επίτροπο Διοικήσεως ότι οι καθυστερήσεις οφείλονται στην αύξηση των αιτήσεων ασύλου και την απασχόληση των υπαλλήλων του κλάδου ασύλου με την ετοιμασία των εκθέσεων γεγονότων για τις ενστάσεις στις αιτήσεις habeas corpus και τις προσφυγές που καταχωρούνταν στο Ανώτατο Δικαστήριο. Η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης ανέφερε, επιπρόσθετα, ότι είχε ζητήσει έκτακτο προσωπικό για την

κάλυψη των καθυστερήσεων αλλά το Υπουργείο Οικονομικών δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί. Ανέφερε τέλος, ότι με την έγκριση του προϋπολογισμού του 2005 άρχισε η υπερωριακή απασχόληση του προσωπικού του Τμήματος της και αναμενόταν η κατάσταση να βελτιωθεί.

Το πρόβλημα των καθυστερήσεων είχε ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις για τους αιτούντες άσυλο και τούτο επειδή ο νομοθέτης συνδέει την άσκηση των δικαιωμάτων τους με την ύπαρξη άδειας παραμονής σε ισχύ. Επιπρόσθετα, με Εγκύκλιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης δόθηκαν οδηγίες σε όλες τις κρατικές υπηρεσίες να μην εξυπηρετούν αλλοδαπούς οι οποίοι δεν έχουν στην κατοχή τους άδεια παραμονής σε ισχύ. Δεδομένων των υπερβολικών καθυστερήσεων έκδοσης αυτών των αδειών η υπό αναφορά εγκύκλιος οδηγεί συχνά σε παράλογα αποτελέσματα ακόμα και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση αιτητή ασύλου στον οποίο οι Ταχυδρομικές Υπηρεσίες αρνήθηκαν να παραδώσουν ταχυδρομικό δέμα το οποίο του είχε σταλεί, επειδή δεν είχε στην κατοχή του άδεια προσωρινής διαμονής, η έκδοση της οποίας καθυστέρωσε όχι από δική του υπαιτιότητα **(Α/Π 18/05)**.

Ειδικά όσον αφορά την έκδοση των αδειών διαμονής των αιτούντων άσυλο η Επιτροπος εισηγήθηκε να επανεξετασθεί η ισχύουσα διαδικασία με στόχο την απλοποίηση και την τυποποίηση της. Στην εισήγηση αυτή προέβη η Επιτροπος λαμβάνοντας υπόψη της ότι η εξουσία του Διευθυντή να εκδίδει τις άδειες διαμονής των αιτητών ασύλου είναι δέσμια και κατ' επέκταση η έκδοση τους αφορά τυπική διαδικασία της οποίας η διεκπεραίωση να μη δικαιολογείται να καθυστερεί.

7. Απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας

Τα σχετικά με το θέμα της απόκτησης της Κυπριακής ιθαγένειας παράπονα που υποβλήθηκαν το 2005 αφορούσαν κατά κύριο λόγο την υπερβολική καθυστέρηση στη λήψη απόφασης. Διαφάνηκε ότι αυτές οι καθυστερήσεις δεν οφείλονται μόνο στον υπερβολικό όγκο εργασίας του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης αλλά και στη συνεχιζόμενη πρακτική αναβολής λήψης της απόφασης από έτος σε έτος ακόμα και στις περιπτώσεις αλλοδαπών που υπερκαλύπτουν τα κριτήρια απόκτησης της Κυπριακής ιθαγένειας. Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση που ερευνήθηκε κατά το 2005 ήταν αυτή ενός Αιγύπτιου ο οποίος ζει στην Κύπρο με τη σύζυγο του τα τελευταία 24 χρόνια **(Α/Π 1008/2005)**. Ο παραπονούμενος είχε υποβάλει αίτηση για απόκτηση της Κυπριακής ιθαγένειας το Νοέμβριο του 2003 και

μέχρι τον Αύγουστο του 2005 εξακολουθούσε να εκκρεμεί παρόλον ότι τόσο η Αστυνομία όσο και ο Έπαρχος Λεμεσού είχαν τοποθετηθεί θετικά όταν ζητήθηκαν οι απόψεις τους. Όταν το όλο θέμα υποβλήθηκε στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης για να προωθηθεί η λήψη απόφασης (τον Οκτώβριο του 2004), έδωσε οδηγίες όπως η αίτηση του παραπονούμενου για πολιτογράφηση εξετασθεί μετά από τρεις μήνες χωρίς από το φάκελο να προκύπτει οτιδήποτε που να δικαιολογεί αυτή τη διστακτικότητα.

Στην Έκθεση της η Επίτροπος σημείωσε ότι η καθυστέρηση που σημειώθηκε δεν είναι μεν εξαιρετικά μεγάλη, είναι, όμως, εντελώς αδικαιολόγητη, αφού κανένας αντικειμενικός λόγος δεν υπάρχει που να την δικαιολογεί. Ως εκ τούτου, πρόσθεσε, παύει να θεωρείται εύλογη και παραβιάζει τις αρχές της διοικητικής δεοντολογίας, οι οποίες εξυπηρετούν την περαιτέρω εμπέδωση της ποιοτικής δημοκρατίας. Η παραβίαση αποκτά μεγαλύτερη σημασία, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το ζήτημα που κρίνεται είναι καθοριστικό για τη ζωή του παραπονούμενου, ο οποίος πέρασε τη μισή περίπου ζωή του στην Κύπρο και αναμένει να απαλλαγεί από γραφειοκρατικές διαδικασίες και να διευκολυνθεί η μετέπειτα πορεία του αποκτώντας δικαιώματα Κύπριου και κατ' επέκταση Ευρωπαίου πολίτη.

8. Μακροχρόνιοι μετανάστες

Μια ιδιαίτερα σκληρή στάση διαπιστώθηκε ότι τηρούν οι μεταναστευτικές αρχές απέναντι στους μακροχρόνιους μετανάστες. Από τη διερεύνηση σχετικών με αυτό το θέμα παραπόνων φάνηκε να μην αποκλείεται η ύπαρξη μιας συντονισμένης προσπάθειας εκδίωξης από την Κύπρο μεταναστών οι οποίοι λόγω της μακρόχρονης παραμονής τους θα είχαν δικαίωμα να επωφεληθούν από τις πρόνοιες της ευρωπαϊκής οδηγίας για τους επί μακρόν διαμένοντες² λίγο πριν τη θέσπιση της εναρμονιστικής νομοθεσίας.

Σε σχέση με το πιο πάνω θέμα υποβλήθηκαν δύο Εκθέσεις. Η πρώτη αφορούσε οικογένεια Σέρβων οι οποίοι ζούσαν στην Κύπρο τα τελευταία έντεκα χρόνια με συνεπακόλουθο να αναπτύξουν και να οργανώσουν εδώ την οικογενειακή και επαγγελματική τους ζωή **(Α/Π 389/2005)** και των οποίων το αίτημα να τους

² 2003/109/EK, με ημερομηνία ενσωμάτωσης την 23 Ιανουαρίου 2006. Με βάση τις πρόνοιες της στους υπηκόους τρίτων χωρών που θα παρέχεται το καθεστώς του μακρόχρονου μετανάστη θα χορηγείται άδεια παραμονής διάρκειας τουλάχιστο πέντε χρόνων η οποία με τη λήξη της θα ανανεώνεται αυτοδικαίως μετά από αίτηση και εφόσον απαιτείται.

επιτραπεί η περαιτέρω παραμονή στην Κύπρο απορρίφθηκε. Στο να δημιουργηθεί η πραγματική κατάσταση της μακρόχρονης παραμονής είχε συμβάλει, όπως διαπιστώθηκε, και η ίδια η διοίκηση. Διαπιστώθηκε, ακόμα ότι τα τελευταία τρία χρόνια οι παραπονούμενοι με το παιδί τους, που γεννήθηκε στην Κύπρο, ζούσαν σε πλήρη ανασφάλεια για το μέλλον τους και φόβο ότι θα εκδιωχθούν από την Κύπρο την οποία θεωρούν πλέον ως τη δεύτερη τους πατρίδα.

Η Επίτροπος έκρινε ότι το αίτημα των παραπονουμένων να τους επιτραπεί η περαιτέρω παραμονή στην Κύπρο δεν εξετάστηκε με αναφορά όλες τις παραμέτρους που αφορούν την περίπτωση τους και σε συνδυασμό με τις αρχές και τα κριτήρια που το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθόρισε ως προς τις απελάσεις αλλοδαπών. Η Επίτροπος σημείωσε, επίσης, στην Έκθεση ότι η ευρωπαϊκή οδηγία για τους επί μακρόν διαμένοντες, που ουσιαστικά προωθεί το θεμελιώδη στόχο της κοινότητας για εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δεν μπορεί να αγνοείται από τη διοίκηση για το λόγο ότι δεν έχει ενσωματωθεί ακόμα στο εθνικό μας δίκαιο. Αντίθετα, θα πρέπει πλέον να αποτελεί κατευθυντήρια γραμμή κατά την εξέταση κάθε περίπτωσης μετανάστη με μακρά παραμονή στην Κύπρο, και η οποία εξέταση θα πρέπει να γίνεται καλόπιστα. Η Επίτροπος εισηγήθηκε την επανεξέταση της όλης περίπτωσης.

Η δεύτερη Έκθεση που υποβλήθηκε για το υπό αναφορά θέμα, με παρόμοια με τα πιο πάνω περιστατικά, αφορούσε οικογένεια Ρουμάνων οι οποίοι ζούσαν στην Κύπρο δεκατρία χρόνια **(Α/Π 1147/2005)**. Και σε αυτή την περίπτωση η Επίτροπος εισηγήθηκε στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης να επανεξετάσει την περίπτωση υπό το πρίσμα μεταξύ άλλων την πολιτική που υιοθετήθηκε από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή, για ειδική μεταχείριση των υπηκόων των υπό ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρών (Ρουμανία, Βουλγαρία) η οποία τείνει να τους εξομοιώσει ως ένα βαθμό με τους υπηκόους των κρατών μελών και καταργεί γι' αυτούς τον περιορισμό ως προς τα χρόνια παραμονής, επιτρέποντας ουσιαστικά την επαόριστον παραμονή τους.

9. Αλλοδαποί εργαζόμενοι

Το πιο σημαντικό από τα παράπονα που υποβλήθηκαν σ' αυτό το θεματικό κύκλο αφορούσε την περίπτωση εργάτη από τη Βουλγαρία ο οποίος κατάγγειλε ότι ο εργοδότης του, σε συνεργασία με Αστυνομικούς, προσπάθησε να τον διώξει από την Κύπρο, παρεμποδίζοντας τον έτσι από του να καταγγείλει στο Τμήμα Εργασίας την

εργατική διαφορά που είχε μαζί του **(Α/Π 1786/2004)**. Συγκεκριμένα, ο παραπονούμενος κατάγγειλε ότι οι συνθήκες εργασίας του δεν ήταν καλές γι' αυτό διευθέτησε συνάντηση με λειτουργό της ΠΕΟ. Σε συνάντηση που είχε με τον εργοδότη του για να τον ενημερώσει σχετικά παρουσιάστηκε ένας αστυνομικός, ο οποίος μαζί με τον εργοδότη τον υποχρέωσε να υπογράψει δήλωση ότι δεν είχε καμία χρηματική απαίτηση και του έδωσαν μια επιταγή ύψους £188 και ένα αεροπορικό εισιτήριο για τη Βουλγαρία. Στη συνέχεια τον οδήγησαν στην τράπεζα που διατηρούσε λογαριασμό για να αποσύρει τα χρήματα του, και στο σπίτι του για να πάρει τα προσωπικά του αντικείμενα. Τελικά, τον μετέφεραν στο Αεροδρόμιο Λάρνακας όπου τον παρέδωσαν σε άλλο αστυνομικό ο οποίος τον οδήγησε στον έλεγχο διαβατηρίων και από εκεί στην αίθουσα αναχωρήσεων. Τότε, ο παραπονούμενος επικοινωνήσε τηλεφωνικώς με το λειτουργό της ΠΕΟ, ο οποίος τον περίμενε για τη συνάντηση που είχαν διευθετήσει, και τον πληροφόρησε για τα όσα έγιναν. Μετά από παρέμβαση της συντεχνίας και της βουλευτή και Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, κ Σωτηρούλας Χαραλάμπους, ο παραπονούμενος οδηγήθηκε στην έξοδο του Αεροδρομίου όπου τον παρέλαβε εκπρόσωπος της ΠΕΟ.

Το παράπονο κρίθηκε βάσιμο. Στη σχετική Έκθεση της η Επίτροπος ανέφερε ότι από τα στοιχεία και τις μαρτυρίες που τέθηκαν υπόψη της προέκυψε ότι πράγματι προωθήθηκε ο μη οικιοθελής επαναπατρισμός του παραπονούμενου με σκοπό τη ματαίωση της υποβολής καταγγελίας για εργατική διαφορά και της διεκδίκησης των νομίμων δικαιωμάτων του. Υπογραμμίσθηκε, επίσης, ότι η συμμετοχή αστυνομικών οργάνων στα όσα διαδραματίστηκαν συνιστά χαρακτηριστικό δείγμα κατάχρησης εξουσίας και σοβαρή εκτροπή από τις θεσμικές εγγυήσεις μιας δημοκρατικής και ευνομούμενης πολιτείας. Η Επίτροπος υπέβαλε την Έκθεση της στον Αρχηγό Αστυνομίας με εισήγηση να διεξαχθεί πειθαρχική έρευνα για να διαπιστωθεί κατά πόσο οποιοδήποτε μέλος της Αστυνομίας που σχετίζεται με τα γεγονότα είχε διαπράξει πειθαρχικό αδίκημα.

10. Απελάσεις

Ο μεγαλύτερος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν το 2005 αφορούσε απελάσεις αλλοδαπών. Σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο η αύξηση αυτών των παραπόνων ήταν κατακόρυφη. Το 2004 είχαν υποβληθεί 38 παράπονα αναφορικά με απελάσεις ενώ το 2005 υποβλήθηκαν 132. Η διερεύνηση αυτών των παραπόνων ήταν ιδιαίτερος προβληματική. Κατά κανόνα το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και

Μετανάστευσης απέστειλε το σχετικό διοικητικό φάκελο, ο οποίος ζητείτο για τους σκοπούς της έρευνας, με καθυστέρηση πολλών μηνών, μετά την απέλαση των παραπονουμένων, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει εξαντικειμένου δυνατότητα οποιασδήποτε παρέμβασης της Επιτρόπου Διοικήσεως στις περιπτώσεις που εκ των υστέρων διαπιστωνόταν ότι το παράπονο ήταν βάσιμο.

Το κυριότερο πρόβλημα που διαπιστώθηκε σε σχέση με τις απελάσεις ήταν αυτό των συνοπτικών διαδικασιών και των παραβιάσεων των διαδικαστικών εγγυήσεων που θεσπίστηκαν για την προστασία των υπό απέλαση προσώπων. Συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι τα υπό απέλαση πρόσωπα τυπικά ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους χωρίς όμως να τους δίδεται πάντα η δυνατότητα άσκησης αυτών των δικαιωμάτων. Ενδεικτική είναι η περίπτωση αλλοδαπής οικιακής βοηθού σε σχέση με την οποία υποβλήθηκε Έκθεση **(Α/Π 931/2005)**. Η παραπονούμενη, παρά το ότι τυπικά είχε ενημερωθεί για το δικαίωμα της να προβάλει αντιρρήσεις για την απόφαση απέλασής της, δεν είχε την ευκαιρία να το ασκήσει. Συνελήφθη Παρασκευή απόγευμα. Κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου ήταν αδύνατο να παρουσιασθεί είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω δικηγόρου, ενώπιον οποιασδήποτε αρχής για να προβάλει αντιρρήσεις, αφού επρόκειτο για ημέρες αργίας. Ο δικηγόρος της απέστειλε σχετική επιστολή τη Δευτέρα, την οποία ωστόσο η Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης υποστήριξε ότι παρέλαβε μετά την απέλαση της παραπονούμενης.

Το 2004 η Επίτροπος Διοικήσεως είχε με Έκθεση της **(Α/Π 704/2004)** εισηγηθεί τη συγκεκριμενοποίηση του περιεχομένου και των όρων άσκησης του δικαιώματος των υπό απέλαση αλλοδαπών να προβάλλουν τις αντιρρήσεις τους καθώς, επίσης, και την ενημέρωση των αρμόδιων αρχών για την υποχρέωση τους όχι μόνο να πληροφορούν τα υπό απέλαση πρόσωπα για τα δικαιώματά τους αλλά και να τους παρέχουν κάθε εύλογο μέσο για την άσκηση τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα στις ειδοποιήσεις απέλασης, οι οποίες επιδίδονται στα υπό απέλαση πρόσωπα, να συμπεριληφθεί αναφορά στο δικαίωμα τους να προβάλουν αντιρρήσεις και να ζητήσουν τις υπηρεσίες μεταφραστή. Με αφορμή τα όσα διαπιστώθηκαν από τη διερεύνηση του πιο πάνω παραπόνου **(Α/Π 931/2005)** η Επίτροπος εισηγήθηκε στη Διευθύντρια Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης όπως άμεσα προχωρήσει σε καθορισμό της προθεσμίας άσκησης του δικαιώματος προβολής αντιρρήσεων από τα υπό απέλαση άτομα, καθώς και σε καθορισμό προθεσμίας λήψης απόφασης επί των αντιρρήσεων, μέχρι την έκδοση της οποίας η εκτέλεση του διατάγματος να αναστέλλεται.

11. Συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών

Το θέμα των συνθηκών κράτησης των αλλοδαπών είτε στις Κεντρικές Φυλακές, είτε στα Αστυνομικά κρατητήρια διερευνήθηκε από τον Τομέα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ειδικά όσον αφορά την κράτηση αλλοδαπών στα Αστυνομικά Κρατητήρια για σκοπούς απέλασης τους διαπιστώθηκε η ακαταλληλότητα των συνθηκών κράτησης και η παντελής έλλειψη δραστηριοτήτων. Τα χαρακτηριστικά αυτά, σε συνδυασμό με τη μακράς διάρκειας, συχνά, κράτηση και τον υπερπληθυσμό, συνέθεταν μια εικόνα αθλιότητας που, σε κάποιες περιπτώσεις, έφτανε στα όρια της ταπείνωσης των κρατουμένων.

Η Επίτροπος στη σχετική Έκθεση της εισηγήθηκε, μεταξύ άλλων, τη θεσμοθέτηση ανώτατου χρονικού ορίου κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών, μετά το πέρας του οποίου να μπορεί να αντικατασταθεί με επιβολή περιοριστικών όρων, και τη δημιουργία ειδικού κέντρου κράτησης των υπό απέλαση αλλοδαπών του οποίου οι συνθήκες να συνάδουν με το σκοπό και τη φύση της κράτησης. Περισσότερες λεπτομέρειες ως προς το θέμα των συνθηκών κράτησης αλλοδαπών παρατίθενται στο Μέρος Β, κεφ. «Τομέας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», της Ετήσιας Έκθεσης.

12. Ακύρωση θεωρήσεων εισόδου

Από τη διερεύνηση παραπόνων που αφορούσαν την ακύρωση θεωρήσεων εισόδου διαπιστώθηκε ότι οι σχετικές αποφάσεις δεν ήταν σε ορισμένες περιπτώσεις εύλογα επιτρεπτές (**Α/Π 2092/2004, Α/Π 2459/2004, Α/Π 2177/2004 και Α/Π 493/2005**). Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση αφορούσε Νιγηριανή η οποία ήρθε στην Κύπρο με θεώρηση εισόδου, μαζί με τα τρία παιδιά της, για να επισκεφθεί το σύζυγο της ο οποίος φοιτά σε Ανώτερη Τριτοβάθμια Σχολή. Κατά το διαβατηριακό έλεγχο ο αρμόδιος λειτουργός αμφισβήτησε τη γνησιότητα των θεωρήσεων εισόδου και η σύζυγος του παραπονούμενου με τα παιδιά στάληκαν πίσω στη χώρα τους με την ίδια πτήση.

Από τη διερεύνηση του πιο πάνω παραπόνου διαπιστώθηκε ότι μέρος της ευθύνης για την ταλαιπωρία που υπέστη η σύζυγος και τα παιδιά του παραπονούμενου έφερε η Κυπριακή προξενική αρχή στη Νιγηρία για το λόγο ότι εξέδωσε τις θεωρήσεις παραλείποντας τη σφράγιση και την υπογραφή τους. Ενόψει τούτου η αμφισβήτηση της γνησιότητας των θεωρήσεων ήταν κατ' αρχή δικαιολογημένη. Δεν αρκούσε,

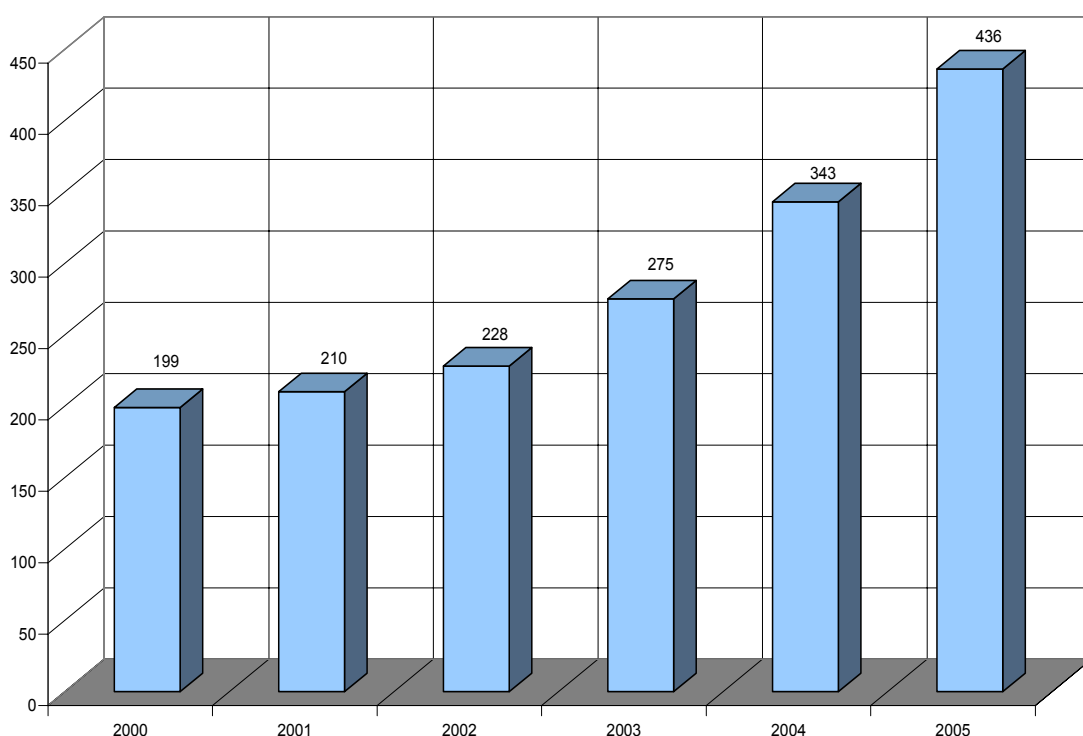
όμως, από μόνη της για τη λήψη νόμιμης απόφασης απαγόρευσης εισόδου στους κατόχους των θεωρήσεων. Από την έρευνα που έγινε εκ των υστέρων, δηλαδή αφού η οικογένεια του παραπονούμενου υποχρεώθηκε να επιστρέψει στη Νιγηρία, διαπιστώθηκε ότι οι θεωρήσεις εισόδου τους ήτανε γνήσιες. Η Επίτροπος έκρινε ότι ο όλος χειρισμός συνιστούσε κακή χρήση της διακριτικής εξουσίας του αρμόδιου λειτουργού. Αντί, ως όφειλε, να προχωρήσει στη διεξαγωγή έρευνας ως προς τη γνησιότητα των θεωρήσεων, επέλεξε την ευκολότερη για τον ίδιο λύση και τη δυσμενέστερη για την οικογένεια του παραπονούμενου, αυτήν της ακύρωσης των θεωρήσεων. Το γεγονός ότι η πτήση με την οποία η οικογένεια του παραπονούμενου αφίχθηκε στην Κύπρο αναχωρούσε σε σύντομο χρονικό διάστημα δεν δικαιολογούσε την παράλειψη διεξαγωγής επαρκούς έρευνας. Αφενός η οικογένεια θα μπορούσε να παραμείνει στο χώρο του Αεροδρομίου μέχρις ότου το θέμα διευκρινισθεί και αφετέρου τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, τα οποία διαθέτει η Αστυνομία, επιτρέπουν τη γρήγορη και έγκυρη εξέταση τέτοιων θεμάτων.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε την επανεξέταση της διαδικασίας ενημέρωσης των Κέντρων Ελέγχου Διαβατηρίων (ΚΕΔ) ώστε για κάθε θεώρηση εισόδου, είτε αυτή εκδίδεται από Πρεσβεία, είτε από Προξενική Αρχή, να γίνεται άμεση ενημέρωση όλων των ΚΕΔ των λιμένων και αερολιμένων εισόδου στη Δημοκρατία. Επιπρόσθετα η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο Εξωτερικών ετοιμάσει κατάλογο με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις και τα τηλέφωνα των Πρεσβειών και Προξενικών Αρχών της Δημοκρατίας τον οποίο να αποστέλλει στα ΚΕΔ, ώστε κατά το χειρισμό παρόμοιων περιπτώσεων να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με την αρχή που εξέδωσε τη θεώρηση εισόδου.

III. ΤΟΜΕΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. Εισαγωγή

Κατά το 2005, υποβλήθηκαν 436 παράπονα που εμπίπτουν στον τομέα αυτό και αφορούν στις σχέσεις διοίκησης – πολιτών, όπως διαμορφώνονται από τις ενέργειες, αποφάσεις ή παραλείψεις της σε σχέση με ζητήματα που άπτονται της ακίνητης ιδιοκτησίας τους και της ανάπτυξης της. Σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο η αύξηση έφθασε το 27%.

Από την μελέτη των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων, προκύπτει ότι υπάρχει συνεχής και σημαντική αύξηση του αριθμού των παραπόνων, η διερεύνηση των οποίων καταβάλλεται προσπάθεια να επισπεύδεται με μέτρα όπως η ορθολογική κατανομή καθηκόντων και η καλύτερη γενικά εσωτερική οργάνωση, η περαιτέρω αξιοποίηση της διαμεσολάβησης, η βελτίωση των σχέσεων με τη Διοίκηση. Ωστόσο, τα αποτελέσματα δεν είναι αρκούντως ικανοποιητικά, εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού των Λειτουργών, της περίπλοκης και πολύπλευρης φύσης των παραπόνων και σε αρκετές περιπτώσεις της μη επαρκούς συνεργασίας των εμπλεκόμενων αρχών.

2. Υπουργείο Εσωτερικών

Αρκετά παράπονα εναντίον του Υπουργείου Εσωτερικών επικεντρώνονται στην αδυναμία του να ασκήσει έγκαιρα τα καθήκοντα που του ανατέθηκαν, να ανταποκριθεί δηλαδή στο εύρος αρμοδιοτήτων του συνυφασμένων με την ακίνητη ιδιοκτησία και το δικαίωμα των πολιτών στην ανάπτυξη της.

Οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης της ακίνητης ιδιοκτησίας, αλλά και τα δικαιώματα των ιδιοκτητών της, καθορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία, στην οποία περιλαμβάνονται τα Τοπικά Σχέδια, η Δήλωση Πολιτικής και τα Σχέδια Περιοχών.

Με τη δημοσίευση τους, οι επηρεαζόμενοι από σχετικές ρυθμίσεις, ιδιοκτήτες, μπορούν να υποβάλουν ενστάσεις και ο Υπουργός Εσωτερικών, οφείλει να τις εξετάσει το ταχύτερο και να τις θέσει μαζί με τις δικές του παρατηρήσεις / εισηγήσεις στο Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο έχει αρμοδιότητα να επικυρώσει τα Σχέδια ή τη Δήλωση Πολιτικής, ανάλογα, ως έχουν, ή να επιφέρει τις κατά την κρίση του αναγκαίες τροποποιήσεις.

Διαπιστώθηκε όμως, ότι το Υπουργείο Εσωτερικών δεν επιτυγχάνει έγκαιρα τη συμπλήρωση της διαδικασίας που καθόρισε για εξέταση των ενστάσεων με αποτέλεσμα να εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Συγκεκριμένα, τον Νοέμβριο 2002, δημοσιεύθηκε το Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λεμεσού με το οποίο ρυθμίστηκε η ανάπτυξη περιοχής που εμπίπτει στα διοικητικά όρια του Δήμου Λεμεσού. Ο Υπουργός Εσωτερικών όρισε ότι η εξέταση των ενστάσεων θα έπρεπε να συμπληρωθεί εντός 10 μηνών από της υποβολής τους. Ωστόσο, η προθεσμία αυτή δεν τηρήθηκε. Οι ενστάσεις εκκρεμούσαν μέχρι το τέλος του 2005 **(Α/Π 2133/2004)**. Το Σχέδιο Περιοχής Κέντρου Λεμεσού οριστικοποιήθηκε τον Φεβρουάριο 2006, δηλαδή 3 και πλέον χρόνια μετά τη δημοσίευσή του.

Το ίδιο συνέβη και σε σχέση με τις χιλιάδες ενστάσεις που υποβλήθηκαν εναντίον των αναθεωρημένων Τοπικών Σχεδίων που δημοσιεύθηκαν τον Μάρτιο 2003 **(Α/Π 2133/2004)**.

Κατά συνέπεια, παραβιάζονται η νομοθετική διάταξη που επιβάλλει τη ταχεία εξέταση των ενστάσεων και το δικαίωμα των επηρεαζόμενων πολιτών να λαμβάνουν έγκαιρα τις σχετικές αποφάσεις, ενώ η Διοίκηση εφαρμόζει, ενόσω οι ενστάσεις εκκρεμούν,

τις ρυθμίσεις των Σχεδίων εναντίον των οποίων στρέφονται. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαίωμα στην υποβολή των ενστάσεων τείνει να καταστεί άνευ αντικειμένου αφού κανένα αποτέλεσμα δεν επιφέρει η άσκηση του σε εύλογο χρόνο και αναδεικνύεται η υπεροχή της Διοίκησης και η μειονεκτική θέση των πολιτών στο τομέα της διαμόρφωσης της πολεοδομικής πολιτικής, παρόλον ότι στόχος της είναι μεταξύ άλλων και η εξισορρόπηση κατά το δυνατό του δημοσίου και ιδιωτικού συμφέροντος.

Πρόκειται για παθογένεια, που εντοπίστηκε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν εκκρεμούσαν οι ενστάσεις εναντίον των τότε δημοσιευθέντων Τοπικών Σχεδίων και όπως η Επίτροπος Διοικήσεως υπέδειξε, ενδείκνυται να επαναξιολογηθεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για να αρθούν οι παράγοντες δυσλειτουργίας του σε βάρος των δικαιωμάτων που παρέχει στους ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας.

Σημαντικές καθυστερήσεις εξακολουθούν να παρατηρούνται επίσης στην εξέταση Ιεραρχικών Προσφυγών εναντίον αποφάσεων των Πολεοδομικών Αρχών **(Α/Π 1309/2005)**. Ο σχετικός Κανονισμός, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως και σε προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις της, υπαγορεύει την εξέταση και λήψη αποφάσεων σ' αυτές από την αρμόδια Υπουργική Επιτροπή χωρίς υπαίτια βραδύτητα, για να αποτρέψει τη διατήρηση τους σε εκκρεμότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα, επειδή, πρόκειται για θεσμό που αποβλέπει στον ιεραρχικό διοικητικό έλεγχο της νομιμότητας των πολεοδομικών αποφάσεων, τα πλεονεκτήματα του οποίου αποδυναμώνονται για τον πολίτη ή χάνουν την ουσιαστική τους σημασία όταν αυτός δεν ολοκληρώνεται σε εύλογο χρόνο.

Η Επίτροπος Διοικήσεως υπογράμμισε ότι το Υπουργείο Εσωτερικών, διαθέτει ήδη σημαντική εμπειρία στο χειρισμό Ιεραρχικών Προσφυγών και θα έπρεπε να είχε προβληματιστεί για την ακολουθούμενη διαδικασία εξέτασης τους και για την υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης της για να επιτυγχάνεται απρόσκοπτα και έγκαιρα ο ιεραρχικός διοικητικός έλεγχος και κατ' επέκταση να πραγματοποιείται ο σκοπός θέσπισης του.

Παραπονούμενος είχε υποβάλει κατά το 2000, αίτηση για πολεοδομική άδεια ανέγερσης πτηνοτροφικής μονάδας κατά παρέκκλιση της Δήλωσης Πολιτικής και κατέβαλε για το σκοπό αυτό το ποσό των £1.100. Η Πολεοδομική Αρχή διαβίβασε την αίτηση του στο Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων ένα χρόνο αργότερα και την αναγκαία έκθεση της μετά από δυο χρόνια.

Περί το τέλος του 2003 και κατά το 2004, το Υπουργείο Εσωτερικών εξασφάλισε σε σχέση με την αίτηση τις απόψεις της Τοπικής Αρχής και του Διευθυντή του Τμήματος Κτηνιατρικών Υπηρεσιών και υπέβαλε σχετικό σημείωμα στο Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων στις αρχές του 2005. Το Συμβούλιο αποφάσισε πως ήταν αναγκαία η διενέργεια δημόσιας ακρόασης και το Υπουργείο Εσωτερικών κάλεσε τον παραπονούμενο τον Μάιο του 2005, να καταβάλει για το σκοπό αυτό το ποσό των £3000.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, χαρακτήρισε πρωτοφανή τη καθυστέρηση που σημειώθηκε στην εξέταση της αίτησης του παραπονούμενου και επεσήμανε την απουσία εκ μέρους του Υπουργείου Εσωτερικών οποιουδήποτε προβληματισμού και ανησυχίας για τις συνέπειες της και για τον διαφαινόμενο γραφειοκρατισμό που στερεί από τους πολίτες τη δυνατότητα αν λαμβάνουν έγκαιρα τις πολεοδομικές αποφάσεις που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση της ιδιοκτησίας τους.

Κατά συνέπεια, ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως, δημιουργείται εύλογα η εντύπωση ότι η απαλλαγή από κατεστημένες πρακτικές ατέρμονης αναμονής για να ληφθούν απόψεις και εκθέσεις σε σχέση με εκκρεμούσες αιτήσεις, δεν έχει κριθεί αναγκαία από το Υπουργείο Εσωτερικών. Όμως, αν εξακολουθήσει η παρατηρούμενη στη προκειμένη περίπτωση ανοχή και συντήρηση τους, τα εμπλεκόμενα όργανα, όπως το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων και το Υπουργικό Συμβούλιο καθώς και τα δικαιώματα των πολιτών, σταδιακά θα υποσκάπτονται.

Ήδη στη προκειμένη περίπτωση, το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων παρέμεινε σοβαρά εκτεθειμένο αφού δεν μπόρεσε σε διάστημα 4 και πλέον ετών να επιληφθεί κατ' ουσίαν της αίτησης του παραπονούμενου και να διατυπώσει τις εισηγήσεις του στο Υπουργικό Συμβούλιο. Ταυτόχρονα, στο διάστημα αυτό, στερήθηκε και το Υπουργικό Συμβούλιο της δυνατότητας να ασκήσει τη δική του αποφασιστική αρμοδιότητα σε σχέση με την αίτηση.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε το Υπουργείο Εσωτερικών σε συνεργασία με το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων και τις Πολεοδομικές Αρχές να επικεντρωθούν στις αιτίες που ενδεχομένως παρεμποδίζουν την εξέλιξη και προώθηση της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων για παρεκκλίσεις και να υιοθετήσουν μέτρα που θα συμβάλουν στην απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού **(Α/Π 784/2005)**.

Ο Έπαρχος Λάρνακας περί το τέλος του 2003, ενημέρωσε το Υπουργείο Εσωτερικών για το ζήτημα της ανέγερσης κατοικιών εκτός του ορίου ανάπτυξης και

υδατοπρομήθειας, οι ιδιοκτήτες των οποίων ασκούν πιέσεις στα Κοινοτικά Συμβούλια για υδροδότηση τους, εξήγησε τις αιτίες και διαστάσεις του και εισηγήθηκε να απασχολήσει το Υπουργείο και να υιοθετηθεί ομοιόμορφη πολιτική και τακτική αντιμετώπισης του και ενδεχομένως να τροποποιηθεί ακόμα και η ισχύουσα νομοθεσία.

Στα μέσα του 2004, το Υπουργείο Εσωτερικών αποφάσισε τη σύσταση Ειδικής Επιτροπής η οποία συνήλθε σε σχετική συνεδρίαση ένα περίπου χρόνο αργότερα και αποφάσισε να υποβληθούν εκ μέρους των Επαρχών και των Τμημάτων Πολεοδομίας και Οικήσεως και Αναπτύξεως Υδάτων συγκεκριμένες απόψεις και στη συνέχεια να διεξαχθεί νέα συνεδρίαση για τη σύνοψη τους και τη λήψη αποφάσεων. Έκτοτε, το ζήτημα παρέμεινε σε εκκρεμότητα. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της επεσήμανε ότι οι ρυθμοί προώθησης του, καταδεικνύουν την αδυναμία της Διοίκησης να επισπεύδει τις ενέργειες της σε κρίσιμα ζητήματα με αποτέλεσμα να μην δίδονται έγκαιρα οι αναγκαίες λύσεις και οι πολίτες να ταλαιπωρούνται. Η Επίτροπος πρόσθεσε ότι ο φόρτος εργασίας, ο πολύπλοκος και πολυσύνθετος χαρακτήρας της σε αρκετές περιπτώσεις, δεν αγνοούνται ούτε υποτιμούνται. Όμως κατέληξε, θα έπρεπε να προσαρμοστεί ο διοικητικός μηχανισμός στο εύρος των απαιτήσεων και να καταστεί ικανός να αξιοποιεί αποτελεσματικά το χρόνο. Διαφορετικά, θα συνυπάρχει σταθερά με σοβαρές εκκρεμότητες. Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε να μεριμνήσει το Υπουργείο Εσωτερικών για τη συμπλήρωση της εργασίας που ανέλαβε η Ειδική Επιτροπή μέχρι το τέλος του χρόνου **(Α/Π 197/2004)**.

3. Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων

Παρατηρείται ότι εκτελούνται ακόμα από το Υπουργείο αυτό έργα δημόσιας ωφέλειας, εντός ιδιωτικής ακίνητης ιδιοκτησίας η οποία δεν έχει απαλλοτριωθεί και οι ιδιοκτήτες της δεν έλαβαν καμία αποζημίωση, κατά παράβαση του Άρθρου 23 του Συντάγματος.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1821/2004**, διαπιστώθηκε ότι το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων προέβη σε διεύρυνση του δρόμου Πεδουλά – Προδρόμου κατά τη δεκαετία του 1990, χωρίς να απαλλοτριώσει προηγούμενα το απαιτούμενο μέρος της ιδιωτικής ακίνητης ιδιοκτησίας. Η συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με την Επίτροπο Διοικήσεως, δεν είναι μοναδική. Φαίνεται δε ότι το Υπουργείο μπορεί μεν να εκτελεί σημαντικά κατά την κρίση του έργα δημόσιας ωφέλειας, χωρίς να επιδεικνύει το δέοντα σεβασμό στα δικαιώματα των πολιτών

όπως αυτά κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα και τον περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμο. Η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε τον έγκαιρο προγραμματισμό των έργων, επιτάχυνση της απαραίτητης προκαταρκτικής διαδικασίας και έναρξη της εκτέλεσης τους μόνο όταν έχει δημοσιευθεί γνωστοποίηση απαλλοτρίωσης και διάταγμα επίταξης.

Σε άλλη περίπτωση, διαπιστώθηκε ότι το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων επέταξε ιδιωτική ακίνητη ιδιοκτησία κατά τα έτη 1992 και 1995, χωρίς να καταβάλει στο διάστημα που έκτοτε μεσολάβησε, αποζημίωση στους ιδιοκτήτες της, επειδή, εκκρεμούσαν διαβουλεύσεις του Υπουργείου με την Αρχή Λιμένων και διαφορές της τελευταίας με εργολάβο. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της ανέφερε ότι στο κράτος δικαίου προέχει η συμμόρφωση με τις συνταγματικές και νομοθετικές διατάξεις και επομένως το Υπουργείο υποχρεούτο στην αποζημίωση των επηρεαζόμενων από την επίταξη, ανεξάρτητα των ζητημάτων που το απασχολούσαν και αφορούσαν στις σχέσεις του με την Αρχή Λιμένων **(Α/Π 7/2004)**.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1906/2004** αφορούσε στην παράλειψη του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων να συμμορφωθεί με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το Υπουργείο υποστήριξε ότι άρχισε η σχετική διαδικασία. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της σημείωσε, όμως, ότι η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου εκδόθηκε στις 21 Απριλίου 2004 και το Υπουργείο, στις παρόμοιες περιπτώσεις δεν έχει απεριόριστο χρόνο στη διάθεση του. Απαιτείται να ενεργεί άμεσα ώστε να συμπληρώνει τη διαδικασία επανεξέτασης της ακυρωθείσας απόφασης του σε εύλογο χρόνο. Όταν δε παρέρχεται ένα ολόκληρο έτος, όπως στη προκειμένη περίπτωση, δεν αποφεύγεται η συνάρτηση του με απροθυμία του Υπουργείου να ανταποκριθεί η οποία τείνει να λάβει χαρακτήρα παράλειψης και κατ' επέκταση παραβίασης όχι μόνο του δεδουλευμένου της δικαστικής απόφασης αλλά και της αρχής της νομιμότητας.

Ιδιωτική εταιρεία ζήτησε από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων να της επιστρέψει μέρος τεμαχίου της που απαλλοτριώθηκε κατά τη δεκαετία του 1960 και δεν χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό που προοριζόταν. Η εταιρεία επικαλέστηκε απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου που εκδόθηκε σε άλλη σχετική περίπτωση, ωστόσο το Υπουργείο υποστήριξε ότι το μέρος του τεμαχίου της ήταν απαραίτητο για τη συμπλήρωση του οδικού δικτύου προς το λιμάνι Λεμεσού. Η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι η προσέγγιση του Υπουργείου στο αίτημα της παραπονούμενης δίστατο της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τόνισε ότι σύμφωνα με αυτήν, η απαλλοτρίωση έγινε για την κατασκευή του λιμανιού και η κράτηση του για άλλο σκοπό, δηλ. για την κατασκευή δρόμου προς το λιμάνι δεν

ήταν δυνατή, επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Συντάγματος, η απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά για το σκοπό που απαλλοτριώθηκε. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε επανεξέταση του αιτήματος της εταιρείας **(Α/Π 1831/2004)**.

Η πρόσβαση παραπονούμενου στο τεμάχιο του που βρίσκεται σε χωριό της Επαρχίας Πάφου, αποκόπηκε κατά την εκτέλεση έργου δημόσιας ωφέλειας από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, χωρίς να αποκατασταθεί, παρ'όλον ότι παρήλθαν 4 χρόνια. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, σημείωσε ότι στον παραπονούμενο είχαν δοθεί διαβεβαιώσεις για αποκατάσταση της πρόσβασης του, στις οποίες το Τμήμα δεν ανταποκρίθηκε με την υπευθυνότητα που επιβάλλεται να χαρακτηρίζει τη διοικητική δράση, ενώ απαιτείτο να ληφθούν έγκαιρα διορθωτικά μέτρα για να μην παρεμποδίζεται η χρήση και αξιοποίηση του τεμαχίου του **(Α/Π 1474/2004)**.

4. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Κατά το 1971, το εν λόγω Υπουργείο απαλλοτρίωσε τη κατοικία παραπονούμενης με σκοπό να επεκτείνει την αυλή του Παγκυπρίου Γυμνασίου, όμως δεν προχώρησε στην εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών και το έτος 1985, η κατοικία κηρύχθηκε διατηρητέα. Επομένως η κατεδάφιση της δεν ήταν πλέον δυνατή για την επίτευξη του σκοπού της απαλλοτρίωσης. Παρ'όλον τούτο, το Υπουργείο απέρριψε το αίτημα της παραπονούμενης να της επιστραφεί η κατοικία. Ως εκ τούτου, η παραπονούμενη προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο στη σχετική απόφαση του υπέδειξε στο Υπουργείο πως η κατοικία θα έπρεπε να της επιστραφεί. Το Υπουργείο, αγνόησε την εν λόγω απόφαση και εξέδωσε σε σχέση με την κατοικία διάταγμα επίσχεσης το οποίο ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο κατά το 2004. Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, τόνισε ότι παρήλθαν 20 περίπου χρόνια αφότου η κατοικία κηρύχθηκε διατηρητέα και στο διάστημα αυτό, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού την κατακράτησε, ενώ όφειλε, με βάση τη παράγραφο 5 του άρθρου 23 του Συντάγματος να αναλάβει το ίδιο την πρωτοβουλία επιστροφής της, επειδή ο σκοπός της απαλλοτρίωσης κατέστη ανέφικτος. Το Υπουργείο, όχι μόνο δεν επέδειξε τον οφειλόμενο σεβασμό στη συνταγματική διάταξη που επέβαλλε να προχωρήσει προς τη κατεύθυνση αυτή, αλλά απέρριψε το σχετικό αίτημα της παραπονούμενης, αγνόησε το δεδουλευμένο της δικαστικής απόφασης και επιδίωξε την καταστρατήγηση του με την έκδοση του διατάγματος επίσχεσης. Ουσιαστικά, το Υπουργείο ενήργησε άκρως εξωθεσμικά και συνεπώς αυθαίρετα, ως εάν να μην υπάρχει κράτος δικαίου

που καθορίζει και προσδιορίζει τα όρια των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του έναντι των πολιτών, της ακίνητης ιδιοκτησίας και της δικαστικής εξουσίας.

5. Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

Μεγάλος αριθμός των παραπόνων που υποβάλλονται στην Επίτροπο Διοικήσεως, εξακολουθούν να στρέφονται κατά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και των Επαρχιακών Κτηματολογικών Γραφείων και να αφορούν στην αδυναμία τους να προωθούν έγκαιρα και να επιτυγχάνουν σε εύλογο χρόνο τη λήψη αποφάσεων στις αιτήσεις που υποβάλλουν ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας και εμπίπτουν στις αρμοδιότητες τους.

Στα πλαίσια της διερεύνησης των παραπόνων, το Τμήμα αυτό και τα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία συνεργάζονται με το Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως, παρέχουν τα στοιχεία και τις πληροφορίες που ζητούνται και δεν παρακωλύουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, επαναλαμβάνεται όμως, ότι η παρατεταμένη εκκρεμότητα αιτήσεων, η συσσώρευση μεγάλου όγκου εργασίας και συνακόλουθα η μη ικανοποιητική εξυπηρέτηση του κοινού, συνεχίζουν να αποτελούν κρίσιμα ζητήματα που έπρεπε ήδη να είχαν αντιμετωπιστεί. Σημειώνεται δε, ότι αυτά δεν εγείρονται μόνο από τους επηρεαζόμενους αλλά επισημαίνονται και από τους Επαρχιακούς Κτηματολογικούς Λειτουργούς σε σχετικές επιστολές τους στην Επίτροπο Διοικήσεως αναφορικά με συγκεκριμένα παράπονα.

Κατά το 1993, υποβλήθηκε στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Πάφου αίτηση διαχωρισμού τεμαχίων σε σχέση με την οποία διεξήχθη επιτόπια έρευνα από Κτηματολόγο μετά από 3 χρόνια και κατά το 2002, δηλαδή 6 χρόνια αργότερα, αποφασίστηκε η επανεξέταση της, η οποία συμπληρώθηκε κατά το 2005, όταν ήδη είχαν παρέλθει 12 χρόνια από την υποβολή της αίτησης **(Α/Π 75/2005)**.

Κατά το 1986, αποφασίστηκε η επαναχωρομέτρηση περιοχής στην Επισκοπή που υπέστη κατολίσθηση τη δεκαετία του 1920. Στα πλαίσια της σχετικής εργασίας, το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Πάφου αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα, ωστόσο, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί η μη συμπλήρωση της επαναχωρομέτρησης σχεδόν 19 χρόνια αφότου άρχισε **(Α/Π 1073/2004)**.

Αίτηση παραπονούμενου για επίλυση συνοριακής διαφοράς μεταξύ τεμαχίου του και γειτονικού παρέμεινε σε αδράνεια στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Πάφου, από το 1999 που υποβλήθηκε μέχρι το 2002. Κατά το έτος αυτό, διεξήχθη η απαραίτητη επιτόπια χωρομετρική εργασία και μετά από ένα και πλέον χρόνο, διαπιστώθηκε ότι ήταν αναγκαίο να επαναληφθεί. Συνολικά παρήλθαν 6 χρόνια μέχρι να συμπληρωθεί η εξέταση της αίτησης και να καταστεί δυνατό να διαβιβαστεί ο φάκελος της στο Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για λήψη απόφασης **(Α/Π 1168/2005)**.

Σε σχέση με παρόμοια αίτηση που υποβλήθηκε στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λεμεσού το 2001, η επιτόπια έρευνα διεξήχθη 4 και πλέον χρόνια αργότερα. Η παρατηρούμενη καθυστέρηση προώθησης της αίτησης αποδόθηκε από τον Επαρχιακό Κτηματολογικό Λειτουργό στο φόρτο εργασίας του Γραφείου του **(Α/Π 1289/2005)**.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 750/2005**, διαπιστώθηκε ότι ο παραπονούμενος με αίτηση του κατά το 1999, ζήτησε από το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας την επίλυση συνοριακής διαφοράς μεταξύ τεμαχίου του και γειτονικού, για να μπορέσει στη συνέχεια να ανεγείρει κατοικία. Η αίτηση παρέμεινε σε εκκρεμότητα μέχρι το 2005 και τότε διαπιστώθηκε ότι για την επίλυση της συνοριακής διαφοράς θα έπρεπε να προηγηθεί αποτύπωση της ευρύτερης περιοχής στην οποία βρίσκεται το τεμάχιο του παραπονούμενου.

Αίτηση για παραχώρηση δικαιώματος διόδου προς όφελος τεμαχίου, υποβλήθηκε το 2002 στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας, εκκρεμούσε για 2 χρόνια και για το λόγο αυτό, ο παραπονούμενος δεν ήταν δυνατό να υποβάλει στη Πολεοδομική Αρχή αίτηση για πολεοδομική άδεια ανάπτυξης του τεμαχίου **(Α/Π 2131/2004)**.

Σε άλλη περίπτωση, αίτηση για πώληση σε δημόσιο πλειστηριασμό συνιδιοκτητών τεμαχίων εκκρεμούσε για 2 και πλέον χρόνια χωρίς ουσιαστικές ενέργειες προς τη κατεύθυνση της διεκπεραίωσης της, εξαιτίας του φόρτου εργασίας του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Πάφου **(Α/Π 443/2004)**.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 383/2005**, διαπιστώθηκε ότι το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Πάφου, αποδέχθηκε την κατάθεση εκ μέρους της παραπονούμενης αγοραπωλητηρίου εγγράφου βάσει των διατάξεων του περί Γαιών (Ειδική Εκτέλεση) Νόμου, ενώ δυο μέρες προηγουμένως είχε κατατεθεί από άλλο πρόσωπο αγοραπωλητήριο έγγραφο που αφορούσε στην ίδια ακίνητη ιδιοκτησία.

Ο Επαρχιακός Κτηματολογικός Λειτουργός, δεν αρνήθηκε μεν τις ευθύνες του Γραφείου του σε σχέση με το συγκεκριμένο γεγονός, αλλά τις δικαιολόγησε επικαλούμενος δυσκολίες που αντιμετωπίζονται.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της ανέφερε ότι η δυνατότητα που παρέχεται από την ισχύουσα νομοθεσία στους αγοραστές να καταθέτουν στα Επαρχιακά Κτηματολογικά Γραφεία τα αγοραπωλητήρια έγγραφα ακίνητης ιδιοκτησίας, αποβλέπει στη προστασία τους και στην εμπέδωση της ασφάλειας των συναλλαγών μεταξύ ιδιωτών. Πρόσθεσε δε, ότι η σημαντικότητα του ρόλου του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Πάφου στον τομέα της αγοραπωλησίας γης στην Επαρχία αυτή, που τα τελευταία χρόνια διευρύνεται σταθερά, επιβάλλει εντατικοποίηση των προσπάθειών αξιοποίησης των υφιστάμενων μηχανισμών εντοπισμού των εμπράγματων βαρών για σκοπούς ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων αγοραστών, επιμέλεια και προσήλωση από μέρους του προσωπικού και ενδεχομένως προβληματισμό για ρυθμίσεις που θα μετριάσουν τις αδυναμίες που ακόμα υφίστανται και πιθανόν να στερούν από τους πολίτες την πλήρη διοικητική προστασία που προσδοκούν.

Ο υπεύθυνος του Κλάδου Μεταβιβάσεων του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου Πάφου, παρέλαβε δήλωση μεταβίβασης τεμαχίου, την οποία δεν υπέγραψε μεν, αλλά έδωσε οδηγίες υπολογισμού της αγοραίας αξίας του τεμαχίου και των μεταβιβαστικών τελών, τα οποία κατέβαλε η αγοράστρια εταιρεία, ενώ το τεμάχιο βαρυνόταν με προσωρινό δικαστικό διάταγμα και επομένως η μεταβίβαση του στην εταιρεία δεν ήταν δυνατό να γίνει.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, μετά την ενημέρωση που έτυχε για το πρόβλημα που προέκυψε, προέβη σε υποδείξεις για αντιμετώπιση του στο βαθμό που ήταν πλέον δυνατό και στην εταιρεία επιστράφηκαν τα μεταβιβαστικά τέλη που είχε καταβάλει. Ωστόσο, αναφέρει η Επίτροπος στην έκθεση, επιβαλλόταν να διεξαχθεί έρευνα σε σχέση με τους χειρισμούς στους οποίους προέβη ο υπεύθυνος του Κλάδου Μεταβιβάσεων του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου, ανεξάρτητα από το ότι μετατέθηκε, για να διαπιστωθεί κατά πόσον συνέτρεχαν λόγοι πειθαρχικής δίωξης του.

Στην έκθεση της, η Επίτροπος Διοικήσεως ανέφερε επίσης, ότι ο έλεγχος της ορθής άσκησης των καθηκόντων των Λειτουργών της δημόσιας διοίκησης, αποτελεί καθήκον και υποχρέωση των αρμοδίων αρχών, ιδιαίτερα όταν ενώπιον τους τίθενται

γεγονότα και στοιχεία από τα οποία διαφαίνονται, έλλειψη επαγγελματικής συνέπειας και υπευθυνότητας, παράλειψη και αμέλεια. Πρόσθεσε δε, ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να απαλλαγούν από την εσωστρέφεια βάσει της οποίας παρόμοια περιστατικά εντάσσονται στη κατηγορία των αποκλειστικά εσωτερικών ζητημάτων και να υιοθετήσουν επίσης την αρχή της διαφάνειας που υπαγορεύει την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων αναφορικά με τα αποτελέσματα των διοικητικών ερευνών που αφορούν σε ενέργειες, πράξεις ή παραλείψεις Λειτουργών στα πλαίσια αιτήσεων ή διαδικασιών στις οποίες εμπλέκοντο προσωπικά. Στη προκειμένη περίπτωση, κανένα άμεσο μεν όφελος δεν θα αποκόμιζε η εταιρεία από το αποτέλεσμα τέτοιας έρευνας, αλλά οπωσδήποτε αν της κοινοποιείτο, θα αποκαθίστατο η εμπιστοσύνη της προς την αρμόδια αρχή, καθώς και το κύρος και η αξιοπιστία της τελευταίας.

Για τους λόγους αυτούς, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε να μεριμνήσει ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για τη διενέργεια έρευνας εντός ενός μηνός για να εξακριβωθεί κατά πόσον ο υπεύθυνος του Κλάδου Μεταβιβάσεων του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου διέπραξε πειθαρχικό αδίκημα και σε τέτοια περίπτωση να προβεί στις καθορισμένες στον περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμο ενέργειες και να ενημερώσει την εταιρεία **(Α/Π 1636/2004)**.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 2395/2004**, αφορούσε στην απόφαση του Διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας να παραχωρηθεί δικαίωμα διόδου προς όφελος ιδιωτικού τεμαχίου.

Διαπιστώθηκε ότι το δικαίωμα διόδου, όπως καθορίστηκε από το Διευθυντή, διέρχεται από δημόσιο πεζόδρομο και μέρος της ζώνης προστασίας της παραλίας.

Ο Επαρχιακός Λειτουργός του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, είχε υποδείξει έγκαιρα στο Διευθυντή ότι κάθε δημόσιος πεζόδρομος προορίζεται για χρήση από το κοινό και ειδικότερα μόνο από πεζούς, η μεμονωμένη έστω χρήση του από οχήματα συνιστά παράνομη ενέργεια και δημιουργεί κινδύνους στους διακινούμενους, η δε ισχύουσα νομοθεσία απαγορεύει τη διακίνηση οχημάτων στη ζώνη προστασίας της παραλίας.

Υπό το φως των δεδομένων αυτών, η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεσή της, επεσήμανε ότι ο Διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, δεν προστάτευσε ως όφειλε τα δημόσια αγαθά. Αντίθετα, υπερβαίνοντας την εξουσία που του ανατέθηκε, επέτρεψε τη δημιουργία δουλείας σε βάρος του δημοσίου

πεζόδρομου και της ζώνης προστασίας της παραλίας προς όφελος ιδιωτικής περιουσίας.

6. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως

Οι αρμοδιότητες του Τμήματος αυτού στη ρύθμιση και στον έλεγχο της ανάπτυξης, είναι στενά συνυφασμένες με το δικαίωμα στην ιδιωτική ακίνητη ιδιοκτησία και την προαγωγή ορθολογιστικής πολεοδομικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως αντιμετωπίζει την πρόκληση της επιτυχίας μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του ιδιωτικού και δημοσίου συμφέροντος και της διαμόρφωσης σταθερών σχέσεων εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

Φαίνεται όμως από τα παράπονα που εξακολουθούν να υποβάλλονται στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως, ότι η εργασία που επιτελεί το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και τα Επαρχιακά Γραφεία, τυγχάνει σε αρκετές περιπτώσεις επικριτικής αντιμετώπισης και αμφισβήτησης της αντικειμενικότητας, ορθότητας και νομιμότητας της.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1498/2004**, αφορούσε στην απόφαση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως να επιτρέψει την ανέγερση υπεραγοράς ειδών κατοικίας και κήπου, τύπου D.I.Y, εντός οικιστικής περιοχής. Η έρευνα του παραπόνου κατέδειξε ότι η Πολεοδομική Αρχή εμβάθυνε στην προτεινόμενη ανάπτυξη και μεταξύ άλλων σε σημαντικούς παράγοντες, που άπτονται εξειδικευμένων θεμάτων και απαιτούν ειδικές γνώσεις, όπως η διασφάλιση της ομαλής κυκλοφορίας των οχημάτων και η μη αρνητική επίδραση στην πρωτεύουσα οικιστική χρήση. Επίσης, εντόπισε τις αδυναμίες του υφιστάμενου οδικού δικτύου, αξιολόγησε και αξιοποίησε τις δυνατότητες που τις παρείχαν οι διατάξεις του Τοπικού Σχεδίου για επιβολή όρων στη πολεοδομική άδεια με σκοπό την αναβάθμιση του και τη βελτίωση της λειτουργικότητας του. Περαιτέρω, υιοθέτησε τις απόψεις / εισηγήσεις που έλαβε από άλλα Τμήματα και Υπηρεσίες και συνεκτίμησε τη θετική αντιμετώπιση της αίτησης από την πλειοψηφία της Τοπικής Αρχής.

Ωστόσο, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, αναπόφευκτα η υπεραγορά θα συνυπάρχει με την καθημερινότητα των κατοίκων της γύρω περιοχής και για τη διακίνηση από και προς αυτήν, εκτός του προβλεπόμενου οδικού δικτύου, θα χρησιμοποιείται το ήδη υφιστάμενο, όπως παρακείμενη Λεωφόρος, που ήδη είναι βεβαρυμένη με αρκετή διακίνηση. Επομένως, η ομαλή ένταξη και λειτουργία της

υπεραγοράς εντός της οικιστικής περιοχής, χωρίς ουσιώδεις αρνητικές επιδράσεις στη διακίνηση, θα εξαρτηθούν από την επάρκεια και αποτελεσματικότητα του ελέγχου που θα ασκεί η Πολεοδομική Αρχή στη κατεύθυνση της υλοποίησης των όρων της πολεοδομικής άδειας, με τους οποίους επιδιώχθηκε μεταξύ άλλων η άρση αρνητικών επιδράσεων σε βάρος της πρωτεύουσας οικιστικής χρήσης.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1336/2003**, διαπιστώθηκε ότι το Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας παρείχε διακριτική ευχέρεια στη Πολεοδομική Αρχή να επιτρέψει την ανέγερση κλινικής εντός της οικιστικής περιοχής, υπό την προϋπόθεση ότι θα λάμβανε υπόψη και θα συνεκτιμούσε τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Η Επίτροπος Διοικήσεως κατέληξε ότι η Πολεοδομική Αρχή δεν υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας. Επεσήμανε όμως ότι η συνεκτίμηση γενικών και αόριστων όρων, όπως οι επιπτώσεις στη ποιότητα ζωής, είναι γενικά ιδιαίτερα δυσχερές για τις Πολεοδομικές Αρχές και οι σχετικές αποφάσεις τους αντιμετωπίζονται σε πολλές περιπτώσεις με επιφύλαξη και ανησυχία από τους πολίτες. Η αποψίλωση των οικιστικών περιοχών από άλλες χρήσεις, δεν αποτελεί μεν ικανοποιητική λύση αλλά, όπως η Επίτροπος σημείωσε, θα ήταν δυνατό να εξειδικεύονται ικανοποιητικά τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις χωροθέτησης τους στα Σχέδια Ανάπτυξης, για να περιορίζεται το εύρος της διακριτικής ευχέρειας των Πολεοδομικών Αρχών και να διαμορφώνεται στους πολίτες η πεποίθηση ότι το επίπεδο των ανέσεων τους τυγχάνει της απαιτούμενης προστασίας.

Περαιτέρω, η επιφυλακτική προσέγγιση των πολιτών στις παρόμοιες αναπτύξεις εντός των οικιστικών περιοχών, επιβάλλει να επικεντρώνονται οι Πολεοδομικές Αρχές στον έλεγχο της τήρησης των όρων που τις διέπουν, αλλά και στην υιοθέτηση μέτρων που θα αποβλέπουν στην ικανοποιητική ενημέρωση τους για τις πρόνοιες της εφαρμοστέας νομοθεσίας, τα πορίσματα των ερευνών τους αναφορικά με τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής και τις δυνατότητες που παρέχονται για διασφάλιση της. Εναπόκειται, δηλαδή, σε μεγάλο βαθμό στις Πολεοδομικές Αρχές η διαμόρφωση σχέσεων εμπιστοσύνης με το κοινό.

Φαίνεται όμως, ότι ακόμα το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως εμμένει σε τακτικές που δεν συμβάλλουν προς τη κατεύθυνση αυτή, αλλά συντηρούν την αντίληψη ότι αδιαφορεί για ευαίσθητα ζητήματα. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η άρνηση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως αλλά και του Υπουργείου Εσωτερικών, να θέσουν το σχέδιο αναβάθμισης της Λεωφόρου Καλλιπόλεως στην προκαταρκτική εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, υποστηρίζοντας ότι με τις τροποποιήσεις που έγιναν, το έργο κατέστη ηπιότερου χαρακτήρα.

Η αιτιολογία αυτή δεν έγινε δεκτή από την Επίτροπο Διοικήσεως και στην έκθεση της σημείωσε ότι αποτυπώνει μια συντηρητική διοικητική αντίληψη, που καταλήγει να αφίσταται από τη διακηρυγμένη κρατική περιβαλλοντική πολιτική. Η εξαγγελία της πολιτικής αυτής, ανέφερε στη σχετική έκθεση της η Επίτροπος Διοικήσεως, δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες στους πολίτες ότι το συνταγματικό δικαίωμα τους στη ζωή στην έννοια του οποίου εμπίπτει το δικαίωμα διαβίωσης σε ένα ποιοτικά βελτιωμένο περιβάλλον θα διαφυλάσσεται. Η εφαρμογή όμως της πολιτικής συναρτάται με πράξεις και ενέργειες πρόληψης αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Το δημόσιο συμφέρον δεν εξυπηρετείται από την εκτέλεση έργων κυκλοφοριακής υποδομής αν τα έργα αυτά επιφέρουν μη αναστρέψιμες περιβαλλοντικές συνέπειες. Η πρόληψη τους είναι ουσιαστικότερης σημασίας και επιτυγχάνεται αν εντοπιστούν έγκαιρα και καθοριστούν μέτρα αποτροπής τους. Επομένως, η εκτέλεση των οδικών έργων επιβάλλεται να προωθείται σε συνάρτηση με την προστασία του περιβάλλοντος, όπως ακριβώς επιδιώκει και η ισχύουσα νομοθεσία.

Για τους πιο πάνω λόγους, η Επίτροπος Διοικήσεως εισηγήθηκε όπως το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και το Υπουργείο Εσωτερικών αντιμετωπίσουν θετικά τη θέση της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος για υποβολή του έργου στην προκαταρκτική εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, σύμφωνα με την καθορισμένη στη νομοθεσία διαδικασία **(Α/Π 997/2004)**.

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1562/2003**, υποβλήθηκε από το Κοινοτικό Συμβούλιο Κισσόνεργας και αφορούσε στη παράλειψη της Πολεοδομικής Αρχής Πάφου να επιβάλει σε δυο πολεοδομικές άδειες όρο παραχώρησης μέρους του υπό ανάπτυξη τεμαχίου στο δημόσιο για τη δημιουργία δημόσιου χώρου πρασίνου. Διαπιστώθηκε ότι η Πολεοδομική Αρχή εξέλαβε ως δεδομένο ότι εφόσον το τεμάχιο ήταν κατά ορισμένα τετραγωνικά μέτρα μικρότερο των 2500 τ.μ. δεν ήταν δυνατό να επιβληθεί στις πολεοδομικές άδειες ανάπτυξης του τέτοιος όρος. Η Επίτροπος Διοικήσεως έκρινε ότι, η Πολεοδομική Αρχή δεν ερμήνευσε ορθά τη σχετική νομοθετική διάταξη και δεν άσκησε τη διακριτική ευχέρεια που της παρείχε. Συγκεκριμένα, δεν εξέτασε κατά πόσον το είδος των προτεινόμενων με τις ενώπιον της αιτήσεις αναπτύξεων, σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά της περιοχής, όπως παλιά βρύση, δικαιολογούσαν ή όχι την παραχώρηση μέρους του τεμαχίου, μικρότερο του 15% του εμβαδού του, για δημιουργία δημόσιου χώρου πρασίνου.

Επομένως, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, η Πολεοδομική Αρχή δεν ανταποκρίθηκε δεόντως στην άσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατέθηκαν και ενδεχομένως να στέρησε την περιοχή από δημόσιο χώρο πρασίνου που θα λειτουργούσε προς όφελος της.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **A/Π 716/2004**, διαπιστώθηκε ότι η Πολεοδομική Αρχή Λεμεσού προέβη σε μη ικανοποιητικές ρυθμίσεις του οδικού δικτύου, με αποτέλεσμα ο παραπονούμενος, ιδιοκτήτης τεμαχίου στη περιοχή, να ταλαιπωρηθεί για αρκετά χρόνια, επιδιώκοντας διορθωτικές εκ μέρους της παρεμβάσεις. Η Επίτροπος Διοικήσεως, συνεκτιμώντας το σύνολο των στοιχείων που προέκυψαν από την έρευνα που διεξήγαγε, εισηγήθηκε στη Πολεοδομική Αρχή να μελετήσει εκ νέου τις δυνατότητες υπόδειξης κατάλληλης πρόσβασης στο τεμάχιο του παραπονούμενου, την οποία να μπορεί να αξιοποιήσει για την περαιτέρω ανάπτυξη του.

Ιδιοκτήτης τεμαχίου στη Πέγεια, ισχυρίστηκε ότι ανεγειρόταν τριώροφη οικοδομή σε τεχνικά υπερυψωμένο, με τοίχο αντιστήριξης, έδαφος, το ύψος του οποίου κυμαινόταν από 4,5 μέχρι 6 μέτρα, με αποτέλεσμα να αποκόπτεται η θέα του τεμαχίου του και άλλων παρακείμενων προς τη θάλασσα.

Διαπιστώθηκε ότι η Πολεοδομική Αρχή Πάφου χορήγησε πολεοδομική άδεια ανέγερσης πέντε κατοικιών και δυο κολυμβητικών δεξαμενών, δεν εξουσιοδότησε όμως την ανέγερση τοίχου αντιστήριξης. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι στα υποβληθέντα με την αίτηση σχέδια, το υπό ανάπτυξη τεμάχιο δεν παρουσιάστηκε με σοβαρές υψομετρικές διαφορές. Για το λόγο αυτό, όπως ανέφερε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της, η Πολεοδομική Αρχή θα ήταν ορθό να εξετάσει, κατά πόσον πριν από την έναρξη των οικοδομικών εργασιών, το τεμάχιο είχε σοβαρές υψομετρικές διαφορές με τα γειτονικά, αν η ανέγερση του τοίχου αντιστήριξης ήταν αναγκαία και κατά πόσον τα υποδειχθέντα στην αίτηση υψόμετρα ήταν υφιστάμενα, δηλ. ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα **(A/Π 1849/2004)**.

Αρκετά παράπονα αφορούσαν στη καθυστέρηση εξέτασης αιτήσεων για πολεοδομικές άδειες ανάπτυξης ακίνητης ιδιοκτησίας. Οι Πολεοδομικές Αρχές δεν καθίσταται δυνατό να εξετάζουν τις αιτήσεις αυτές και να κοινοποιούν τις αποφάσεις τους στους αιτητές εντός 3 μηνών, όπως προβλέπεται στο σχετικό Κανονισμό. Παρόλον τούτο, παραλείπουν να ζητούν τη συγκατάθεση τους στην παράταση της εν λόγω προθεσμίας, ενώ όπως η Επίτροπος υπέδειξε, αν αξιοποιούσαν τη δυνατότητα αυτή, μπορεί να επιτύχαναν την κατανόηση των αιτητών στις προσπάθειες τους να

επιτύχουν τη συμπλήρωση της απαραίτητης έρευνας των πραγματικών και νομικών ζητημάτων των αιτήσεων τους **(Α/Π 1925/2005)**.

Παρατηρούνται επίσης καθυστερήσεις από μέρους των Πολεοδομικών Αρχών στην ετοιμασία των εγγράφων που αφορούν στις αιτήσεις με τις οποίες ζητούνται πολεοδομικές άδειες κατά παρέκκλιση των Σχεδίων Ανάπτυξης και τα οποία είναι απαραίτητα για να μπορεί το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων να ετοιμάζει και να υποβάλλει τις σχετικές εισηγήσεις του στο Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη αποφάσεων.

Από την έρευνα του παραπάνου με αρ. **Α/Π 1834/2005**, διαπιστώθηκε ότι η αίτηση της παραπονούμενης για ανέγερση δυο κατοικιών σε τεμάχιο της σε χωριό της Επαρχίας Λευκωσίας, κατά παρέκκλιση της Δήλωσης Πολιτικής, υποβλήθηκε το 2003 και δυο χρόνια αργότερα δεν είχε συμπληρωθεί η εξέταση της, επειδή, υπήρξε καθυστέρηση σε όλα τα στάδια από τα οποία διήλθε και σημαντικό μερίδιο της ευθύνης αναλογούσε στη Πολεοδομική Αρχή Λευκωσίας.

Σχετικό είναι επίσης το παράπονο με αρ. **Α/Π 1960/2005**. Η καθυστέρηση εξέτασης της σχετικής αίτησης από το Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων οφειλόταν στο ότι ένα χρόνο μετά την υποβολή της, η Πολεοδομική Αρχή Λευκωσίας δεν είχε ακόμα διαβιβάσει την αναγκαία έκθεση της. Η Επαρχιακός Λειτουργός του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως απέδωσε το γεγονός αυτό στο φόρτο εργασίας του Γραφείου της αλλά και στη παράλειψη του παραπονούμενου να θέσει εξαρχής με την αίτηση του όλα τα απαραίτητα στοιχεία και πληροφορίες.

Στην έκθεση επισημάνθηκε ότι οι αιτήσεις μπορεί να μην συνοδεύονται με όλα τα απαραίτητα έγγραφα / σχέδια / στοιχεία και επομένως να μην διευκολύνεται η Πολεοδομική Αρχή στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Όμως, αν υπεισέλθει έγκαιρα στην εξέταση τους, θα είναι εφικτό να εντοπίσει εκείνα που ελλείπουν και να τα ζητήσει έγκαιρα από τους αιτητές. Ο φόρτος εργασίας των Πολεοδομικών Αρχών, εξαιτίας της συνεχιζόμενης αναπτυξιακής δραστηριότητας δεν αγνοείται, όπως ούτε η υποχρέωση τους να υποβάλλουν στο Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων, σε σχέση με τις αιτήσεις για χορήγηση πολεοδομικών αδειών κατά παρέκκλιση των Σχεδίων Ανάπτυξης, εμπεριστατωμένες εκθέσεις, η ετοιμασία των οποίων προϋποθέτει έρευνα και διατύπωση απόψεων με δέουσα αιτιολογία.

Όμως, προστίθεται στην έκθεση, αν η Πολεοδομική Αρχή χρειάζεται ένα και πλέον χρόνο από την υποβολή μιας αίτησης, μέχρι να ετοιμάσει την έκθεση της στο

Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων, συνεπάγεται ότι επιμηκύνεται υπερβολικά το διάστημα που συνολικά θα απαιτηθεί μέχρι εν τέλει να καταστεί δυνατό να τεθεί ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου για λήψη απόφασης. Η Επίτροπος υπογράμμισε ότι η όλη διαδικασία, όπως καθορίζεται στους σχετικούς Κανονισμούς, αποσκοπεί στο να διευκολύνει τη λήψη απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο και αν η συμπλήρωση της καθυστερεί, συνεπάγεται ότι ουσιαστικά το Υπουργικό Συμβούλιο στερείται της δυνατότητας άσκησης της αρμοδιότητάς του σε εύλογο χρόνο.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 2256/2004**, διαπιστώθηκε καθυστέρηση δυο χρόνων από μέρους της Πολεοδομικής Αρχής Πάφου να προβεί στην επανεξέταση αίτησης του παραπονούμενου για πολεοδομική άδεια ανέγερσης κατοικίας σε τεμάχια του, μετά από ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Στο διάστημα αυτό, απασχολούσε την Πολεοδομική Αρχή συγκεκριμένο νομικό ζήτημα, όμως, όπως σημείωσε η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεσή της, κάθε αρμόδια αρχή οφείλει να αντιμετωπίζει υπεύθυνα τα οποιαδήποτε θέματα και αποτελεί δικό της καθήκον και ευθύνη η έγκαιρη αναζήτηση των κατά το δυνατό ορθότερων λύσεων. Αν δεν είναι εφικτό, πρόσθεσε η Επίτροπος, να καταλήξει η αρμόδια αρχή σε απόφαση, κυρίως σε νομικά ζητήματα, επιβάλλεται να μεριμνά για την παραπομπή τους στη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας για να εξασφαλίζει σχετικές γνωμοδοτήσεις και ο χρόνος να μην παρέρχεται ουσιαστικά αναξιοποίητος.

Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ακυρωτικών αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο χρόνος συμμόρφωσης της αρμόδιας αρχής, δεν επαφίεται γενικά και αόριστα στη κρίση της. Η παράγραφος 5 του Άρθρου 146 του Συντάγματος, επιβάλλει στη Διοίκηση την υποχρέωση ενεργού συμμόρφωσης. Συνεπώς, μετά από ακυρωτική απόφαση, η αρμόδια αρχή οφείλει να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία των ενεργειών και να επιδιώκει την αμεσότητα των αποτελεσμάτων τους κατά τρόπο που να αποφεύγονται εντυπώσεις απροθυμίας ή δυστροπίας να ανταποκριθεί στη συνταγματική της υποχρέωση.

Γενικότερα, το ζήτημα των καθυστερήσεων στην προώθηση των πολεοδομικών αιτήσεων ανάπτυξης ακίνητης ιδιοκτησίας, είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και οι διαστάσεις του σοβαρές και επομένως δεν μπορεί παρά να αναμένεται ότι θα εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες αντιμετώπισης του και θα επικεντρωθούν, μεταξύ άλλων, στην ικανοποιητική στελέχωση και εσωτερική οργάνωση των Πολεοδομικών Αρχών, στην αναθεώρηση / απλούστευση της ακολουθούμενης διαδικασίας εξέτασής τους, στην αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Στην αρμοδιότητα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, εμπίπτει και η διαχείριση των κυβερνητικών οικισμών στους οποίους στεγάζονται εκτοπισθέντες, οι οικονομικοί πόροι των οποίων κατά κανόνα είναι πενιχροί. Αναγνωρίζεται δε ότι επιδιώκεται η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους, κυρίως στα πλαίσια προγραμμάτων συντήρησης των οικιστικών μονάδων ή αναδόμησης τους. Από τη διερεύνηση όμως του παραπόνου με αρ. **A/Π 1690/2005**, διαπιστώθηκε ότι η δώροφη κατοικία που παραχωρήθηκε στη παραπονούμενη σε Κυβερνητικό Οικισμό δεν διασφάλιζε στην ίδια και την οικογένεια της αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Η παραπονούμενη ενημέρωσε το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως ότι θα έπρεπε να μετακινηθεί σε κατάλληλη κατοικία, αλλά το αίτημα της δεν έτυχε αξιολόγησης σε συνάρτηση με τις προσωπικές της συνθήκες, αλλά μιας τεχνοκρατικής και ψυχρής αντιμετώπισης. Μετά την παρέμβαση της Επιτρόπου Διοικήσεως, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Διαχείρισης Κυβερνητικών Οικισμών του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, επέδειξε προθυμία εξεύρεσης κατοικίας μεταστέγασης της οικογένειας της παραπονούμενης και το αίτημα της ικανοποιήθηκε.

Οι Πολεοδομικές Αρχές εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν αρνητικά τις αιτήσεις με τις οποίες ζητούνται πολεοδομικές άδειες ανάπτυξης τεμαχίων, που στα Τοπικά Σχέδια καθορίζονται ως απαραίτητα για αξιοποίηση από το δημόσιο, όπως για ανέγερση σχολικών κτιρίων.

Στη περίπτωση του παραπόνου με αρ. **A/Π 1346/2005**, η Πολεοδομική Αρχή διατήρησε σε εκκρεμότητα την αίτηση του παραπονούμενου και των συνιδιοκτητών του, από τις αρχές του 2004, αναμένοντας την έκβαση προσφυγών στο Ανώτατο Δικαστήριο, εναντίον απορριπτικών πολεοδομικών αποφάσεων, σε παρόμοιες αιτήσεις, που αφορούσαν δηλαδή στην ανάπτυξη τεμαχίων που είχαν καθοριστεί σε Σχέδιο Ανάπτυξης ως απαραίτητα για την ανέγερση σχολικών κτιρίων.

Η Επίτροπος Διοικήσεως ανέφερε ότι μπορεί μεν να εκκρεμούν προσφυγές στο Ανώτατο Δικαστήριο, αλλά η ήδη υπάρχουσα νομολογία είναι αρκούντως διαφωτιστική και καθοδηγητική. Απόρριψη αίτησης για πολεοδομική άδεια επειδή το προτεινόμενο για ανάπτυξη τεμάχιο καθορίστηκε ως απαραίτητο για την ανέγερση στο μέλλον σχολικού κτιρίου, συνεπάγεται στέρηση του τεμαχίου από τον ιδιοκτήτη του κατά παράβαση του άρθρου 23 του Συντάγματος.

Στο κράτος δικαίου η διοικητική δράση προσδιορίζεται και περιορίζεται από το εκάστοτε ισχύον δίκαιο, το Σύνταγμα, τους Νόμους που ψηφίζει η Βουλή και τις Κανονιστικές Πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου ή άλλων διοικητικών οργάνων που

εκδίδονται με εξουσιοδότηση του. Το Σύνταγμα αποτελεί τον υπέρτατο Νόμο και η Διοίκηση κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της υποχρεούται να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του που αφορούν στα κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. Συνεπώς, η Πολεοδομική Αρχή κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της πρέπει μεν να λαμβάνει υπόψη τις ρυθμίσεις του ισχύοντος Τοπικού Σχεδίου αλλά και να τις ερμηνεύει κατά τρόπο που η απόφαση της να προσαρμόζεται στη συνταγματική διάταξη και να μην συνιστά παραβίαση της.

Η Πολεοδομική Αρχή, κατέληξε η Επίτροπος Διοικήσεως, όφειλε να ενεργήσει στο εν λόγω πλαίσιο, βάσει του οποίου έχει διαμορφωθεί και η υπάρχουσα νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου και να αποφασίσει στην αίτηση του παραπονούμενου και των συνιδιοκτητών του.

Σχετικό είναι επίσης το παράπονο με αρ. **A/Π 1535/2004**. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως δεν συγκατατέθηκε στην ηλεκτροδότηση οικοπέδων που προέκυψαν από διαχωρισμό τεμαχίου στη Πάφο, επειδή, ορισμένα από αυτά δεσμεύτηκαν στο Τοπικό Σχέδιο ως απαραίτητα για την ανέγερση Λυκείου.

Η Επίτροπος Διοικήσεως επανέλαβε ότι δεν νομιμοποιείται το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως να επιδιώκει να στερεί από τον ιδιοκτήτη ακίνητης ιδιοκτησίας τη δυνατότητα να συμπληρώνει την ανάπτυξη της, για το λόγο ότι εξακολουθεί να του ανήκει, μέχρι να συμπληρωθεί η απαλλοτρίωση της για το σκοπό δημόσιας ωφέλειας για τον οποίο προορίζεται, δηλαδή να λάβει και την αποζημίωση που θα υπολογιστεί ότι του αναλογεί.

Στην έκθεση της σε σχέση με τα παράπονα με αρ. **A/Π 610/2002** και **A/Π 521/2005**, η Επίτροπος Διοικήσεως επεσήμανε ότι 15 περίπου χρόνια μετά την εφαρμογή του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, που επιτρέπει στη Διοίκηση, μεταξύ άλλων, να καθορίζει τις χρήσεις της γης καθώς και εκείνη που επιλέγει ως καταλληλότερη για την εκτέλεση δημόσιων έργων, δεν έχουν εξευρεθεί ευέλικτες και επαρκείς διαδικασίες που θα διασφαλίζουν αφενός το δημόσιο συμφέρον και αφετέρου το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, με αποτέλεσμα σχετικοί χειρισμοί, αποφάσεις και παραλείψεις των Πολεοδομικών Αρχών να απολήγουν σε προσβολή του εν λόγω δικαιώματος και παραβίαση του άρθρου 23 του Συντάγματος.

7. Επαρχιακές Διοικήσεις

Οι αρμοδιότητες των Επαρχών και γενικότερα η εργασία των Γραφείων τους, διακρίνονται για την ευρύτητα τους αλλά και την αμεσότητα της συνάφειας τους με ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες, αγγίζουν την καθημερινότητα τους και αφορούν σε αρκετές περιπτώσεις στην ακίνητη ιδιοκτησία τους και την ανάπτυξη της. Παρατηρείται όμως, ότι αποφάσεις, ενέργειες και χειρισμοί των Επαρχιακών Διοικήσεων, σε αρκετές περιπτώσεις ταλαιπωρούν τους πολίτες επειδή μπορεί να στερούνται νομιμότητας ή να διαιωνίζουν εκκρεμότητες που θα έπρεπε να είχαν τερματιστεί.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **A/Π 229/2005**, διαπιστώθηκε ότι η Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού ταλαιπώρησε αδικαιολόγητα την παραπονούμενη με την εμμονή της να θέσει στην άδεια περίφραξης τεμαχίου της, όρο, παραχώρησης μέρους του για σκοπούς ρυμοτομίας. Η ισχύουσα νομοθεσία, η οποία ερμηνεύθηκε κατ'επανάληψη από το Ανώτατο Δικαστήριο, δεν επιτρέπει την επιβολή τέτοιου όρου σε άδεια οικοδομής όταν δεν έχει προηγηθεί δημοσίευση σχετικού ρυμοτομικού σχεδίου. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος Διοικήσεως επέκρινε την Επαρχιακή Διοίκηση για την προσέγγιση της στην αίτηση της παραπονούμενης και εισηγήθηκε τη χορήγηση της άδειας περίφραξης που ζήτησε χωρίς την επιβολή ρυμοτομικού όρου.

Τεχνικό συνεργείο της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου τοποθέτησε οχετό διοχέτευσης των νερών της βροχής στη περιοχή που βρίσκεται το τεμάχιο του παραπονούμενου. Εξαιτίας όμως μεγάλης υψομετρικής διαφοράς, ποσότητα νερού κατέληγε αντί σε παρακείμενο αργάκι στο τεμάχιο του παραπονούμενου, ο οποίος διαμαρτυρήθηκε στην Επαρχιακή Διοίκηση, αλλά δεν λήφθηκε κανένα διορθωτικό εκ μέρους της μέτρο **(A/Π 598/2005)**.

Από παράνομα κτηνοτροφικά υποστατικά στην Επισκοπή, προκαλείτο οχληρία που ταλαιπωρούσε τους περιοίκους και αποφασίστηκε η μετακίνηση τους σε κτηνοτροφική περιοχή της Κοινότητας. Ωστόσο, οι κάτοχοι τους αρνήθηκαν να μετακινηθούν, η δε Επαρχιακή Διοίκηση παρέλειψε να ασκήσει εναντίον τους ποινική δίωξη για το γεγονός ότι τα ανήγειραν χωρίς καμία άδεια. Εξαιτίας της εν λόγω παράλειψης, διατηρούνταν τα παράνομα υποστατικά και συνεχιζόταν η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στην περιοχή **(A/Π 1814/2004)**.

Το παράπονο με αρ. **A/Π 8/2004**, αφορούσε στην ανέγερση οικοδομών, οι οποίες σύμφωνα με την παραπονούμενη, επεμβαίνουν στο δημόσιο δρόμο. Σχετική

καταγγελία της υποβλήθηκε στην Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού περί τα μέσα του 2002, η οποία όμως, 3 χρόνια αργότερα, εξακολουθούσε να δηλώνει άγνοια της πραγματικής επιτόπου κατάστασης, αν δηλ. έγινε ή όχι επέμβαση στο δρόμο και ή στη ρυμοτομική γραμμή, όπως αυτή καθορίστηκε στις άδειες ανέγερσης των οικοδομών. Η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε στην έκθεση της ότι υπήρξε παράλειψη της Επαρχιακής Διοίκησης να εξετάσει το ενδεχόμενο παραβίασης ουσιαστών όρων των αδειών και αδιαφορία της για το ότι πιθανόν η παραπονούμενη, αλλά και το κοινό, να στερούνταν του δικαιώματος απρόσκοπτης χρήσης του δρόμου.

Τουρκοκυπριακά τεμάχια στη Τόχνη μετατράπηκαν σε σκουπιτόδοπο από κατοίκους της περιοχής και σύμφωνα με τον παραπονούμενο, που ενημέρωσε την Επαρχιακή Διοίκηση Λάρνακας, δεν λήφθηκαν μέτρα αποκατάστασης τους και τερματισμού της παράνομης χρήσης τους. Εν τέλει η Επαρχιακή Διοίκηση αποφάσισε την εκτέλεση εργασιών που θα καθιστούσαν πλέον αδύνατη την απόρριψη σκουβάλων στα τεμάχια **(Α/Π 2244/2004)**.

Ο Κηδεμόνας Τουρκοκυπριακών Περιουσιών παραχώρησε στη σύζυγο του παραπονούμενου άδεια χρήσης τουρκοκυπριακής κατοικίας στη Πάφο για τη στέγαση της οικογένειάς τους. Η κατοικία περιήλθε στη κατοχή της αδειούχου και αποτελούσε πλέον την οικογενειακή στέγη και απαραβίαστο χώρο ιδιωτικής διαβίωσης. Όμως, όταν η αδειούχος απουσίασε για ορισμένο χρονικό διάστημα στις κατεχόμενες περιοχές και ο σύζυγος της συνελήφθη από την Αστυνομία για διάπραξη ποινικού αδικήματος, η Υπηρεσία Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, μετακίνησε από την κατοικία τα προσωπικά αντικείμενα της οικογένειας και άλλαξε την κλειδαριά με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο πλέον να την χρησιμοποιεί για σκοπούς στέγασης.

Η Επίτροπος Διοικήσεως στην έκθεση της ανέφερε ότι η είσοδος στην κατοικία προϋποθέτει τη συγκατάθεση της αδειούχου ή έστω του συζύγου της, ανεξάρτητα αν την χρησιμοποιούσαν μόνιμα ή προσωρινά. Επίσης, με βάση την άδεια χρήσης, ο Κηδεμόνας Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, δεν είχε δικαίωμα αυτόβουλης ανάκτησης της κατοχής της κατοικίας, ούτε έστω και μετά από γραπτή προειδοποίηση στην οικογένεια.

Το δικαίωμα του Κηδεμόνα περιορίζονταν μόνο στον τερματισμό της άδειας χρήσης και συνεπώς, τόσο στο συμβατικό όσο και στο συνταγματικό επίπεδο, ούτε ο ίδιος ούτε η Επαρχιακή Διοίκηση νομιμοποιούνταν να δώσουν οδηγίες σε δημόσιους

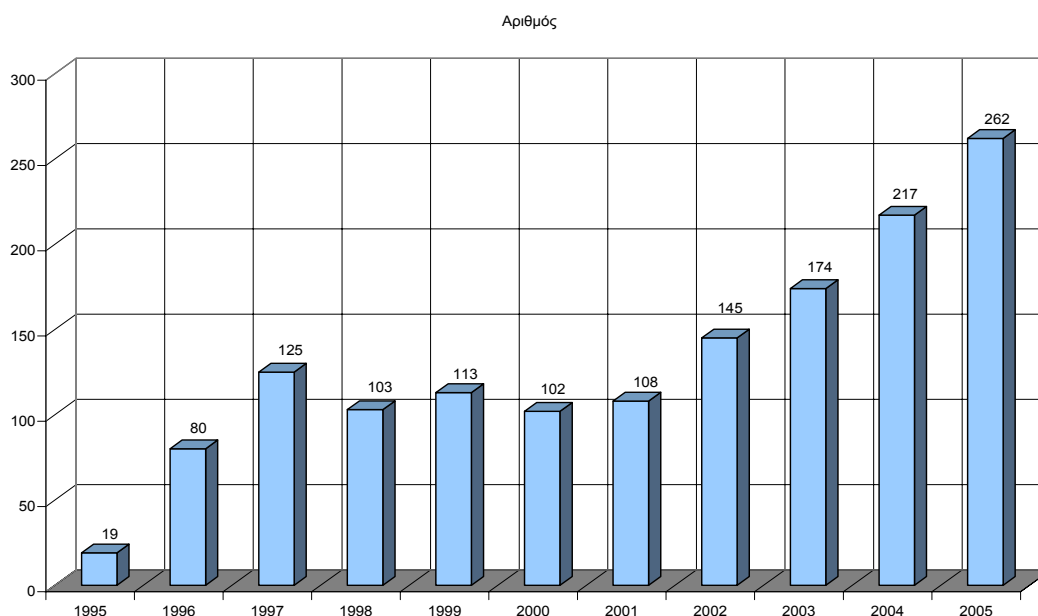
λειτουργούς να εισέλθουν στην κατοικία και να ανακτήσουν την κατοχή της κατά τον τρόπο που το έπραξαν.

Η Επαρχιακή Διοίκηση αιτιολόγησε τις ενέργειες που έγιναν προβάλλοντας την ανάγκη στέγασης άλλης οικογένειας και υποστήριξε ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός διαθέσιμων κατοικιών για την ικανοποίηση σχετικών αιτημάτων. Η εξασφάλιση στέγης στα πρόσωπα που απευθύνονται στην αρμόδια αρχή και αναμφίβολα ανήκουν στην οικονομικά ασθενέστερη ομάδα του πληθυσμού, αποτελεί ανέφερε η Επιτροπή Διοικήσεως, υποχρέωση στην οποία οφείλει να ανταποκρίνεται, αλλά ουδόλως επιτρέπεται στα πλαίσια των προσπαθειών που καταβάλλει, η παραβίαση συνταγματικών διατάξεων και ατομικών δικαιωμάτων άλλων πολιτών **(Α/Π 1876/2005)**.

IV. ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

1. *Εισαγωγή*

Άνοδο σημείωσε και φέτος ο αριθμός των παραπόνων που υποβλήθηκε στην Επιτροπή Διοικήσεως και αφορούσε πράξεις ή παραλείψεις αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, κατά το 2005 υποβλήθηκαν συνολικά 262 παράπονα που αφορούσαν ενέργειες ή παραλείψεις Δήμων. Συγκριτική εικόνα των παραπόνων που υποβλήθηκαν από το 1995, φαίνεται στο σχεδιάγραμμα που ακολουθεί:

2. *Δήμοι*

Η συμμετοχή των Δήμων στην οικοδομική ανάπτυξη της διοικητικής τους περιφέρειας καθώς και οι σημαντικές αρμοδιότητες που έχουν στο θέμα της επιβολής και εφαρμογής της οικοδομικής νομοθεσίας, αποτέλεσαν και φέτος τον κύριο λόγο προσφυγής στο Γραφείο του Επιτρόπου Διοικήσεως.

(i) **Καθυστέρηση Εξέτασης Αιτήσεων για Εξασφάλιση πολεοδομικής/οικοδομικής άδειας:**

Παρά τις κατ'επανάληψη εισηγήσεις της Επιτροπής για εξεύρεση λύσεων προς αντιμετώπιση των αδικαιολόγητων καθυστερήσεων που παρατηρούνται κατά την

εξέταση πολεοδομικών και οικοδομικών αδειών, το θέμα αυτό εξακολουθεί να παραμένει ένα σύνηθες αντικείμενο παραπόνου. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1394/2004** κατά του Δήμου Λευκωσίας. Οι παραπονούμενοι αιτήθηκαν πολεοδομική άδεια για τη διεξαγωγή βελτιωτικών εργασιών σε διατηρητέα οικοδομή. Όπως διαπίστωσε η Επίτροπος, η εξέταση της αίτησής τους διήρκησε 13 μήνες, ενώ χρειάστηκαν άλλοι 8 μήνες για την εξασφάλιση άδειας οικοδομής. Ο Δήμος Λευκωσίας δεν αμφισβήτησε τον ισχυρισμό των παραπονούμενων ότι υπήρξε καθυστέρηση στην εξέταση των αιτήσεών τους, αλλά υποστήριξε ότι αυτή οφειλόταν σε προβλήματα που παρουσίαζαν οι αιτήσεις.

Η Επίτροπος επεσήμανε καταρχήν ότι ο Κανονισμός 5(2) των περί Πολεοδομίας (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές) Κανονισμών, επιβάλλει στην Πολεοδομική Αρχή την υποχρέωση να εξετάσει αίτηση για εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας εντός 3 μηνών από τη λήψη της, εκτός εάν συμφωνηθεί γραπτώς, μεγαλύτερη προθεσμία με τον αιτητή. Δεδομένου ότι ο Δήμος Λευκωσίας δεν είχε κάνει χρήση της ευχέρειας που του παρέχει ο Κανονισμός, παρέμενε δεσμευμένος να εξετάσει την αίτηση εντός 3 μηνών, οι εκ των υστέρων δε δυσχέρειες που επικαλέστηκε για την καθυστέρηση, δεν μπορούσαν, όπως σημείωσε η Επίτροπος να τον απαλλάξουν από το καθήκον του.

Καταλήγοντας, η Επίτροπος αναφέρθηκε στο σημαντικότερο ρόλο που έχει να διαδραματίσει ο Δήμος Λευκωσίας, ως Πολεοδομική Αρχή, στη ρύθμιση και διαμόρφωση της ανάπτυξης της περιφέρειάς του και στην επιτακτική ανάγκη λήψης αποφάσεων εντός του καθορισμένου και εύλογου χρόνου, ιδιαίτερα όσον αφορά τις περιπτώσεις επιδιόρθωσης διατηρητέων οικοδομών, οι οποίες αποτελούν κομμάτι του αρχιτεκτονικού μας πλούτου.

Παράπονο για καθυστέρηση υποβλήθηκε επίσης αναφορικά με την εξέταση απλούστερων αιτήσεων, όπως είναι αυτές για την εξασφάλιση άδειας για την ανέγερση διαφημιστικής πινακίδας. Ο παραπονούμενος (παράπονο με αρ. φακ. **Α/Π 872/2004**) είχε διωχθεί ποινικά από το Δήμο Πάφου το 2003, για την ανάρτηση διαφημιστικής πινακίδας, χωρίς άδεια. Με σκοπό να αποφύγει την καταδίκη, ο παραπονούμενος απευθύνθηκε στο Δήμο Πάφου, υποβάλλοντας αίτηση για νομιμοποίηση της πινακίδας το Νοέμβριο του 2003 και προσέφυγε στο Γραφείο της Επιτρόπου τον Μαΐο του 2004 επειδή δεν είχε λάβει απάντηση στο αίτημά του. Στην επιστολή του προς την Επίτροπο, ο Δήμαρχος Πάφου της ανέφερε ότι, αν και ο Δήμος δεν είχε απαντήσει γραπτώς στο αίτημά του, εντούτοις λειτουργοί της

αρμόδιας υπηρεσίας του είχαν αναφέρει επανειλημμένα ότι η έκδοση της άδειας ήταν αδύνατη.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, οι προφορικές τοποθετήσεις, δεν συνιστούν απάντηση σε αιτήσεις που ο πολίτης είναι υποχρεωμένος να υποβάλει γραπτώς. Αντίθετα, η πρακτική αυτή στερεί στον παραπονούμενο το δικαίωμα να προσφύγει στη δικαιοσύνη, ενώ παράλληλα δημιουργεί προσδοκίες ότι, η αίτηση, σε κάποιο στάδιο στο μέλλον, ενδεχομένως να αντιμετωπιστεί θετικά. Υπό το φως των επιστημάνσεων της, η Επίτροπος εισηγήθηκε την άμεση εξέταση της αίτησης του παραπονούμενου και την γραπτή ενημέρωσή του για την απόφαση που θα ληφθεί.

(ii) Αίτηση για την ανάπτυξη συνιδιοκτητού τεμαχίου:

Το παράπονο με αρ. **Α/Π 1112/05**, εστιάστηκε στον ισχυρισμό της παραπονούμενης ότι ο Δήμος Λεμεσού είχε προβεί στην έκδοση της άδειας οικοδομής προς όφελος του συνιδιοκτήτη της για την ανάπτυξη του συνιδιοκτητού τεμαχίου τους, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστεί η συγκατάθεσή της. Οι ισχυρισμοί της παραπονούμενης επιβεβαιώθηκαν από τη Δημοτικό Γραμματέα του Δήμου Λεμεσού, η οποία σημείωσε ότι *«το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε την έκδοση της εν λόγω άδειας αφού έκρινε ότι δεν επηρεάζονται τα συμφέροντα της συνιδιοκτήτριας»*.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, σύμφωνα με τον Κανονισμό 2(1) των Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Αιτήσεις και Ιεραρχικές Προσφυγές) Κανονισμών του 1990 (Κ.Δ.Π. 55/90) *«αίτηση για χορήγηση πολεοδομικής άδειας υποβάλλεται στην Πολεοδομική Αρχή σε τέσσερα αντίτυπα ... και υπογράφεται από τον ιδιοκτήτη της ακίνητης ιδιοκτησίας ή τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπό του»* ενώ αντίστοιχη πρόνοια υπάρχει και στον Κανονισμό 5(1) των περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών.

Το ερώτημα κατά πόσον νομιμοποιείται η Πολεοδομική και η Αρμόδια Αρχή να προχωρήσει στην έκδοση πολεοδομικής και οικοδομικής άδεια αντίστοιχα, στις περιπτώσεις όπου ένας εκ των συνιδιοκτητών δεν έχει συνυπογράψει την αίτηση, αποτελεί θέμα που απαντήθηκε σε δύο Γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα, με τη δεύτερη Γνωμάτευση να ανακαλεί ουσιαστικά την πρώτη.

Συγκεκριμένα, στην Γνωμάτευση με αρ. φακ. *Γ.Ε.50(Α)/1966/6 ημερομηνίας **26 Αυγούστου, 1993*** ο Γενικός Εισαγγελέας υπέδειξε ότι *με βάση την αρχή της επιείκειας, θα μπορούσε να γίνει δεκτή ... η αίτηση που υπογράφεται από τον ένα από τους συνιδιοκτήτες του ακινήτου, νοουμένου ότι διακριβωθεί πέραν πάσης αμφιβολίας*

ότι η αίτηση κατ'ουδένα τρόπο παραβιάζει τα νόμιμα συμφέροντα όλων των λοιπών συνιδιοκτητών.

Ωστόσο, η πιο πάνω θέση διαφοροποιήθηκε ριζικά με δεύτερη γνωμάτευση ημερομηνίας **19 Δεκεμβρίου 1996** στην οποία επισημάνθηκε ότι «*στις περιπτώσεις όπου είναι εγγεγραμμένοι περισσότεροι του ενός ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας, τόσο η αίτηση για πολεοδομική άδεια όσο και η αίτηση για άδεια διαχωρισμού ακίνητης ιδιοκτησίας σε οικοπέδα πρέπει να υπογράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες ή από τον εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο ενός εκάστου εξ αυτών.*»

Δεδομένης της σαφέστατης θέσης του Γενικού Εισαγγελέα, η Επίτροπος έκρινε ότι ο Δήμος Λεμεσού δεν είχε εξουσία να εκδώσει πολεοδομική ή και οικοδομική άδεια προς όφελος του συνιδιοκτήτη της παραπονούμενης, εφόσον η σχετική αίτηση δεν είχε υπογραφεί από την ίδια και εισηγήθηκε την εκ νέου εξέταση της αίτησης από το Δήμο Λεμεσού και την μελέτη του ενδεχομένου ανάκλησης των αδειών που είχαν εκδοθεί.

Παράλληλα και ως προς τη θέση του Δήμου Λεμεσού ότι οι Δημοτικές Αρχές δεν δεσμεύονται από τις Γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα, η Επίτροπος σημείωσε ότι, αν και τυπικά η θέση αυτή είναι ορθή, η εφαρμογή της στην προκείμενη περίπτωση, επηρεάζει την ομοιομορφία που πρέπει να διέπει όλες τις αποφάσεις της Διοίκησης. Εξάλλου, επεσήμανε η Επίτροπος, η αρχή της ισότητας επιβάλλει στη Διοίκηση την, κατά την άσκηση της διακριτικής της εξουσίας, ίση ή ομοιόμορφη μεταχείριση πολιτών που τελούν υπό τις ίδιες και παρόμοιες συνθήκες. Επομένως, εφόσον τα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και οι Έπαρχοι, δεσμεύονται από τις Γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα, όσον αφορά θέματα εφαρμογής των διατάξεων του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου και των Κανονισμών αντίστοιχα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι Δήμοι έχουν εξουσία να παρεκκλίνουν από αυτές, για το λόγο ότι δεν μπορεί μία αίτηση να τυγχάνει χειρισμού ανάλογα με το διοικητικό όργανο που την εξετάζει.

(iv) Παράνομες Οικοδομές και Ανάπτυξη:

Ένας μεγάλος αριθμός παραπόνων που υποβλήθηκαν κατά του 2005, αφορούσαν ισχυρισμούς για παράνομη ανέγερση οικοδομών ή ανέγερση κατά παράβαση των εγκριθέντων με την πολεοδομική και οικοδομική άδεια σχεδίων. Επειδή η διερεύνηση τέτοιων παραπόνων καταλήγει, κατά κανόνα, σε υποβολή εισήγησης από πλευράς της

Επιτρόπου, για λήψη δικαστικών μέτρων προς αποκατάσταση της νομιμότητας, η διερεύνηση ορισμένων από αυτά διακόπηκε όταν διαπιστώθηκε ότι δικαστικά μέτρα λαμβάνονταν ή επρόκειτο να ληφθούν άμεσα. Υπήρξαν ωστόσο περιπτώσεις όπου οι Δημοτικές Αρχές, δεν επέδειξαν την αναμενόμενη συνεργασία και αντιμετώπιση, με αποτέλεσμα να καθίσταται επιτακτική η ανάγκη υποβολής σχετικής Έκθεσης.

Η ανέγερση παράνομου τουριστικού συγκροτήματος αποτελούμενου από 50 διώροφες κατοικίες και 44 κολυμβητικές δεξαμενές, ήταν το αντικείμενο του παραπόνου με αρ. **Α/Π 1092/2005** κατά του Δήμου Παραλιμνίου. Όπως η παραπονούμενη υποστήριξε, στα πλαίσια της εκτέλεσης της ανάπτυξης, είχε επίσης κατασκευαστεί οδικό δίκτυο το οποίο θα επηρέαζε δυσμενώς τα δικά της παρακείμενα τεμάχια και καθιστούσε αδύνατη τη μελλοντική ανάπτυξή τους, αφού μεγάλο μέρος τους θα έπρεπε να διατεθεί για συμπλήρωση χώρου επαναστροφής οχημάτων.

Κύρια διαπίστωση της Επιτρόπου αποτέλεσε το γεγονός ότι η εξέταση της αίτησης για εξασφάλιση άδειας για την ανέγερση της συγκεκριμένης ανάπτυξης δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί παρά το γεγονός ότι είχαν σχεδόν αποπερατωθεί οι κατασκευαστικές εργασίες. Όπως διαφάνηκε κατά τη διερεύνηση, το γεγονός αυτό ήταν υπόψη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Παραλιμνίου, το οποίο είχε ωστόσο απορρίψει δύο φορές την εισήγηση για λήψη δικαστικών μέτρων. Αντί αυτού, ο Δήμος αρκέστηκε στην αποστολή τυποποιημένων επιστολών προς τους κατασκευαστές του τουριστικού συγκροτήματος, με τις οποίες τους καλούσε να τερματίσουν τις εργασίες.

Αφού αναφέρθηκε στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, η Επίτροπος επεσήμανε ότι η αποστολή επιστολών, με τις οποίες ο εμπλεκόμενος πληροφορείται ότι δικαστικά μέτρα *θα* ληφθούν, χωρίς αυτά ποτέ να προωθούνται, δεν είναι αποτελεσματική. Αντιθέτως, φαίνεται να καλλιεργεί στους παρανομούντες την πεποίθηση ότι η παράβασή τους περνά απαρατήρητη, ενώ εύλογα δημιουργεί σε τρίτους την υποψία ότι κάποιοι τυγχάνουν ευνοϊκής μεταχείρισης. Η Επίτροπος εισηγήθηκε την άμεση λήψη δικαστικών μέτρων και την επανεξέταση του σχεδίου του οδικού δικτύου, ενόψει συγκεκριμένων προβληματισμών που είχαν τεθεί από το Επαρχιακό Γραφείο Αμμοχώστου του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Καθυστέρηση στη λήψη δικαστικών μέτρων διαπιστώθηκε και κατά τη διερεύνηση του παραπόνου με αρ. **Α/Π 2248/2004** κατά του Δήμου Λεμεσού. Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι, εντός του κοιμητηρίου του Αγίου Νικολάου, είχαν ανεγερθεί παράνομα υποστατικά (γραφείο ιερέα και αποχωρητήριο), με αποτέλεσμα

να αποκόπτεται η πρόσβαση του ιδίου προς τον τάφο των γονέων του. Στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου, διαπιστώθηκε ότι το 2002, οι διαχειριστές του κοιμητηρίου είχαν υποβάλει αίτηση για εξασφάλιση άδειας ανέγερσης μικρής εκκλησίας και γραφείου, η οποία είχε ωστόσο απορριφθεί από το Δήμο Λεμεσού, χωρίς αυτό να αποτελέσει, προφανώς, λόγο μη εκτέλεσης της ανάπτυξης. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η ανέγερση παράνομων οικοδομών χωρίς άδεια συνιστά ποινικό αδίκημα και εισηγήθηκε τη λήψη δικαστικών μέτρων.

Όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω, η Επίτροπος έκρινε σκόπιμο τον τερματισμό της διερεύνησης παραπόνων, όταν διαπιστωνόταν πρόθεση του Δήμου για λήψη δικαστικών μέτρων στο άμεσο μέλλον. Ωστόσο σε κάποιες περιπτώσεις, η υποβολή Έκθεσης, ακόμα και μετά τη λήψη δικαστικών μέτρων ήταν αναγκαία, ώστε να αποφευχθούν παρόμοιοι λανθασμένοι χειρισμοί στο μέλλον.

Παράδειγμα αποτελεί το παράπονο με αρ. **A/Π 1929/2005** κατά του Δήμου Έγκωμης. Ο παραπονούμενος ιδιοκτήτης τεμαχίου, αποτάθηκε αρχικά στο Δήμο Έγκωμης τον Νοέμβριο του 2002, ισχυριζόμενος ότι ο ιδιοκτήτης γειτονικού του τεμαχίου είχε πρόθεση να κατασκευάσει τοίχο επί του κοινού συνόρου των δύο τεμαχίων, που θα υπερέβαινε το επιτρεπόμενο ύψος. Δέον να σημειωθεί ότι, από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής Διοικήσεως, ο ισχυρισμός αυτός του παραπονούμενου είχε επιβεβαιωθεί από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Δήμου Έγκωμης τον ίδιο μήνα.

Το εύλογο ερώτημα για την Επίτροπο, το οποίο συνιστούσε και το λόγο υποβολής της Έκθεσης, ήταν το γιατί τα δικαστικά μέτρα προωθήθηκαν τελικά 2 χρόνια αργότερα και αφού η ανέγερση του τοίχου είχε ολοκληρωθεί, είχαν δε επιδοθεί στο μεταξύ δύο Ειδοποιήσεις Επιβολής.

Η Επίτροπος τόνισε εκ νέου την ανάγκη λήψης δικαστικών μέτρων, ευθύς μετά τη διαπίστωση παραβίασης των διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας, ώστε να αποκλείεται και να αποφεύγεται η δημιουργία τετελεσμένων. Η Επίτροπος επεσήμανε επίσης το σημαντικό ρόλο που έχει να διαδραματίσει η τοπική αυτοδιοίκηση στον έλεγχο της ανάπτυξης, καθήκον που της έχει ανατεθεί από το νομοθέτη. Καταλήγοντας η Επίτροπος σημείωσε ότι η εγκυρότητα με την οποία ο κάθε Δήμος εκτελεί το καθήκον αυτό, καθορίζουν και οριοθετούν την ικανότητά του να ανταποκριθεί άμεσα στις ανάγκες των πολιτών του.

Μη έγκαιρη λήψη δικαστικών μέτρων ήταν επίσης η διαπίστωση της Επιτροπής Διοικήσεως μετά το πέρας της διερεύνησης του παραπόνου με αρ. **Α/Π 753/2005** κατά του Δήμου Αγίου Αθανασίου. Οι παραπονούμενοι προσέφυγαν στο Γραφείο της Επιτροπής, ισχυριζόμενοι ότι γειτονική υπό ανέγερση οικοδομή, εντός της αμιγώς οικιστικής περιοχής τους, επρόκειτο να μετατραπεί σε σχολή χορού.

Διαπιστώθηκε ότι οι παραπονούμενοι είχαν θέσει τους προβληματισμούς τους υπόψη του Δημάρχου Αγίου Αθανασίου από το Νοέμβριο του 2003, όταν οι ίδιες οι Υπηρεσίες του Δήμου διαπίστωσαν ότι υπήρχαν παραβιάσεις των εγκριθέντων με την πολεοδομική και οικοδομική άδεια σχεδίων. Αντί όμως να προωθηθεί η λήψη δικαστικών μέτρων, ο Δήμος παρέπεμψε τον ιδιοκτήτη της οικοδομής για εξασφάλιση νέας πολεοδομικής άδειας. Δύο χρόνια αργότερα διαπιστώθηκε ότι η οικοδομή, όπως είχε ανεγερθεί, δεν καλυπτόταν ούτε από τη δεύτερη πολεοδομική άδεια που εξασφαλίστηκε, γεγονός που οδήγησε το Δήμο στη λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον του ιδιοκτήτη της.

Η Επίτροπος διατύπωσε την άποψη ότι η επιβολή της νομιμότητας ενδεχομένως να μην καθυστερούσε αν ο Δήμος λάμβανε μέτρα έγκαιρα ή τουλάχιστον πριν την ολοκλήρωση των οικοδομικών εργασιών.

Κατά τη διερεύνηση παραπόνων για οικοδομικές παρανομίες, η Επίτροπος διαπίστωσε αδυναμία όχι μόνο όσον αφορά τη διαδικασία εξασφάλισης σχετικών διαταγμάτων αλλά και σε σχέση με την εφαρμογή τους. Το θέμα αυτό εξετάστηκε στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου με αρ. φακ. **Α/Π 218/2004** κατά του Δήμου Αγίας Νάπας.

Η παραπονούμενη, ιδιοκτήτρια λούνα παρκ επί παραλιακού δρόμου της Αγίας Νάπας, ισχυρίστηκε ότι ο Δήμος παρέλειπε να λάβει μέτρα εφαρμογής διαταγμάτων κατεδάφισης που είχαν εξασφαλιστεί για παρόμοια γειτονική της ανάπτυξη. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, οι ποινές που επισύρει το αδίκημα της παρακοής διατάγματος δικαστηρίου, είναι ιδιαίτερα σοβαρές και τονίζουν την πρόθεση του νομοθέτη να ενισχύσει το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τομέα της εφαρμογής της πολεοδομικής νομοθεσίας. Επομένως, απροθυμία εκ μέρους δημοτικής αρχής να λάβει τα προβλεπόμενα με τη νομοθεσία μέτρα για παρακοή διατάγματος, πέραν του ότι συνιστά παράλειψη εκτέλεσης καθήκοντος που πηγάζει από νόμο, αποδυναμώνει το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Δεδομένου ότι, οι ισχυρισμοί της παραπονούμενης επιβεβαιώθηκαν στα πλαίσια της διερεύνησης του παραπόνου, η Επίτροπος εισηγήθηκε την άμεση λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον του κατόχου της γειτονικής της ανάπτυξης, με σκοπό την εφαρμογή των διαταγμάτων κατεδάφισης που είχαν εξασφαλιστεί.

(v) Οχληρία από γειτονικές αναπτύξεις

Η συνύπαρξη ασύμβατων χρήσεων και οι συνεχείς διεκδικήσεις του πολίτη για βελτίωση του περιβάλλοντα χώρου του, δημιούργησε μία κατηγορία παραπόνων με κύριο άξονα τον ισχυρισμό για πρόκληση οχληρίας από τη λειτουργία γειτονικών αναπτύξεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το παράπονο με αρ. φακ. **A/Π 1088/2005** κατά του Δήμου Πόλεως Χρυσοχούς. Η παραπονούμενη ιδιοκτήτρια κατοικίας ισχυρίστηκε ότι οι ανέσεις της επηρεάζονται δυσμενώς από τη λειτουργία πίστας αυτοκινήτων GO KARTS σε γειτονικό τεμάχιο. Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου, η Επίτροπος διαπίστωσε ότι η συγκεκριμένη ανάπτυξη λειτουργεί εδώ και χρόνια, παρά το γεγονός ότι η εξέταση της αίτησης για εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας δεν είχε ολοκληρωθεί και κατ'επέκταση δεν είχε εξασφαλιστεί ούτε άδεια οικοδομής. Διαπιστώθηκε μάλιστα ότι ο Δήμος, είχε αποσύρει ποινική υπόθεση που είχε καταχωρήσει ο ίδιος, επειδή αποφάσισε ότι θα εξέφραζε θετικές απόψεις για χορήγηση της ζητούμενης πολεοδομικής άδειας. Παρά την πεποίθηση του Δήμου Πόλης Χρυσοχούς ότι το θέμα όδευε προς διευθέτηση, η Επίτροπος διαπίστωσε πως 7 χρόνια μετά την υποβολή της αίτησης, η εξέταση της εξακολουθούσε να βρίσκεται σε εκκρεμότητα, γεγονός που καθιστούσε την ανάπτυξη καθόλα παράνομη.

Η Επίτροπος, αφού παρέθεσε και ανέλυσε τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις, επεσήμανε ότι η απαίτηση του νομοθέτη για εξασφάλιση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας πριν από τη λειτουργία της οποιασδήποτε ανάπτυξης δεν είναι άνευ ουσίας αλλά αποσκοπεί στο να δώσει στη Διοίκηση τη δυνατότητα να εξετάσει τα χαρακτηριστικά της προτεινόμενης ανάπτυξης και να αποφασίσει, μεταξύ άλλων, κατά πόσον αυτή θα επηρεάσει δυσμενώς ή αρνητικά τους περιοίκους. Στην προκείμενη περίπτωση, η ιδιοκτήτρια της ανάπτυξης είχε προβεί στην εκτέλεσή της, παραγνωρίζοντας τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις και προκαταλαμβάνοντας ουσιαστικά την τοποθέτηση της αρμόδιας πολεοδομικής αρχής. Η Επίτροπος κατάληξε στο συμπέρασμα ότι ο Δήμος Πόλεως Χρυσοχούς είχε επιδείξει υπέρμετρη ανοχή και εισηγήθηκε την άμεση λήψη δικαστικών μέτρων.

Παράπονο για πρόκληση οχληρίας υποβλήθηκε επίσης και από κατοίκους της ενορίας Καθολικής στη Λεμεσό, εντός της οποίας υφίσταται και λειτουργεί εδώ και χρόνια μηχανουργείο επιδιόρθωσης βαρέων οχημάτων (παράπονο με αρ. φακ.: **Α/Π 1945/2005**).

Κατά τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι το υποστατικό, η εγκριμένη χρήση του οποίου ήταν εργοστάσιο σουμίου, λειτουργεί παράνομα ως μηχανουργείο από το 1993. Τον ίδιο χρόνο ο Δήμος Λεμεσού είχε προχωρήσει στην καταχώρηση ποινικής αγωγής και μετά από σχετικό αίτημα του δικηγόρου του, το Δικαστήριο εξέδωσε το 1994 «διάταγμα παύσεως της χρήσεως χωρίς την άδεια της αρμόδιας αρχής». Εντούτοις, και όπως διαφάνηκε, το διάταγμα συντάχθηκε από το Πρωτοκολλητήριο του Δικαστηρίου τον Δεκεμβρίου του 2003, δηλαδή 9 χρόνια μετά την έκδοσή του, προφανώς γιατί τότε ζητήθηκε από το Δήμο και καταβλήθηκαν τα σχετικά τέλη.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι, εφόσον ο Δήμος προχώρησε το 1993 στη λήψη δικαστικών μέτρων, η μη έγκαιρη σύνταξη του διατάγματος και κατά συνέπεια η μη επίδοσή του στους κατόχους της οικοδομής, συνιστά αναιτιολόγητη και ανεξήγητη παράλειψη που αναμφίβολα επηρέασε την αποκατάσταση της νομιμότητας. Επομένως και δεδομένου ότι, οι κάτοχοι του υποστατικού δεν φρόντισαν να εκμεταλλευτούν το χρόνο που τους δόθηκε και δεν αποτάθηκαν για την εξασφάλιση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας, η εκ νέου λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον τους θα έπρεπε, σύμφωνα με την Επίτροπο, να θεωρείται αναπόφευκτη.

Επειδή κατά τη διερεύνηση του πιο πάνω παραπόνου ο Δήμος Λεμεσού διατύπωσε τη θέση ότι δεν είναι δυνατό, αφενός να λαμβάνονται μέτρα εναντίον κατόχων παράνομων και οχληρών υποστατικών και αφετέρου να μην τους παρέχεται εναλλακτική τοποθεσία μεταστέγασης της επιχείρησής τους, η Επίτροπος έκρινε σκόπιμο να σημειώσει ότι εναπόκειται στον ίδιο το Δήμο να εκπονήσει σχέδιο και να προωθήσει τη δημιουργία βιοτεχνικής ζώνης. Ωστόσο η μέχρι σήμερα αδυναμία του Δήμου να προωθήσει τέτοιο σχέδιο, δεν μπορεί να αποτελεί επιχείρημα κάθε φορά που διαπιστώνεται παράνομη χρήση υποστατικού.

Ισχυρισμοί για πρόκληση για πρόκληση οχληρίας διατυπώθηκαν επίσης και όσον αφορά ηπιότερες αναπτύξεις. Πιο συγκεκριμένα, το παράπονο με αρ. φακ. **Α/Π 455/2005** αφορούσε ισχυρισμό για πρόκληση οχληρίας από αλλαγή χρήσης γειτονικής πολυκατοικίας από οικιστική σε εμπορική μονάδα. Όπως υποστήριξαν οι παραπονούμενοι, η αλλαγή αυτή είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του φαινομένου

της παράνομης στάθμευσης, γεγονός που δυσχέραινε την είσοδο και έξοδο τους προς και από τις κατοικίες τους.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι οι πολεοδομικές ζώνες χρήσης της γης που καθορίζονται στα Τοπικά Σχέδια και η υποχρέωση όσων επιθυμούν να αλλάξουν υφιστάμενες χρήσεις οικοδομών να εξασφαλίζουν προηγούμενα τις αναγκαίες άδειες, αποτελούν επαρκή νομοθετικά μέτρα αποτροπής της συνύπαρξης ασύμβατων μεταξύ τους χρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, συνέχισε η Επίτροπος, ο ρόλος των τοπικών αρχών είναι ιδιαίτερα σημαντικός και επικεντρώνεται στην υποχρέωσή τους για άμεση λήψη δικαστικών μέτρων εναντίον όσων επιφέρουν παράνομα αλλαγές στη χρήση των οικοδομών.

(vi) Ο περί Γάμου Νόμος

Ο τομέας της τοπικής αυτοδιοίκησης είχε, κατά το 2005, την ευκαιρία να εξετάσει αριθμό παραπόνων που αφορούν στις νέες αρμοδιότητες που έχουν εκχωρηθεί στις τοπικές αρχές από τη νομοθετική εξουσία. Παράδειγμα αποτελεί το παράπονο με αρ. φακ: **A/Π 526/2005** που υποβλήθηκε από το Δήμο Γερμασόγειας κατά των Δήμων Αγίας Νάπας, Δερύνειας, Παραλιμνίου, Πάφου και Πόλεως Χρυσοχούς.

Ο Δήμαρχος του Δήμου Γερμασόγειας υποστήριξε ότι οι εμπλεκόμενοι Δήμοι τελούν γάμους σε ξενοδοχεία, παραλίες και σκάφη αναψυχής και όχι στα Γραφεία των Δημαρχείων τους, όπως απαιτείται από τις διατάξεις του περί Γάμου Νόμου του 2003. Θέση του Δημάρχου Γερμασόγειας ήταν ότι, η πρακτική αυτή, ικανοποιεί μεν τις απαιτήσεις των τουριστικών γραφείων και των ίδιων των μελλόνυμφων, έχει όμως οικονομικές επιπτώσεις για τους Δήμους που δεν παραβιάζουν τα πλαίσια της σχετικής νομοθεσίας.

Μετά από μελέτη του συνόλου των διατάξεων του περί Γάμου Νόμου του 2003, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 11 του περί Γάμου Νόμου, δεν επιτρέπει την τέλεση γάμων σε χώρους εκτός των Δημοτικών Μεγάρων.

Παρά την πιο πάνω κατάληξή της, η Επίτροπος προχώρησε να σημειώσει ότι το ερώτημα που απασχολεί τους Δήμους είναι ουσιαστικό και όχι απλά νομικό, συνίσταται δε στο αν υπάρχει συγκεκριμένος απαγορευτικός λόγος για μη τέλεση γάμων σε χώρους εκτός Δημοτικών Μεγάρων, με δεδομένο ότι το κύρος του γάμου δεν επηρεάζεται από τον τόπο τέλεσής του. Η τοποθέτηση αυτή της Επιτροπής έγινε με γνώμονα την άποψη ορισμένων εκ των Δημάρχων ότι , η τέλεση γάμων σε

χώρους εκτός του Δημοτικού Μεγάρου, αποτελεί ουσιαστικά αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρονται κατά κύριο λόγο σε ξένους υπηκόους που επιθυμούν να τελέσουν γάμο στη Κύπρο και επιδιώκουν να το συνδυάσουν με τις διακοπές τους.

Η Επίτροπος αποδέκτηκε ως πραγματικότητα την τοποθέτηση ορισμένων Δημάρχων ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις που διαθέτουν οι πλείστοι Δήμου, ενδεχομένως να μην είναι οι κατάλληλες για να δημιουργήσουν το πανηγυρικό κλίμα που επιθυμούν οι μελλονύμφοι. Η Επίτροπος ωστόσο επεσήμανε ότι το λόγο έχει η νομοθετική εξουσία, στην κρίση της οποίας θα πρέπει να τεθεί ενδεχόμενο αίτημα για τροποποίηση του περί Γάμου Νόμου. Επί του προκειμένου η Επίτροπος σημείωσε ότι το θέμα χρήζει σοβαρού προβληματισμού, ιδιαίτερα υπό το φως της διαπίστωσής της ότι υπήρξαν περιπτώσεις τέλεσης γάμων σε σκάφη στην ανοικτή θάλασσα, γεγονός που εγείρει ερωτηματικά για το κατά πόσον τα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι μέρος της τοπικής επικράτειας οποιουδήποτε Δήμου.

3. Κοινότητες

Η θέσπιση του περί Κοινοτήτων Νόμου το 1999 αποτελούσε μία φιλόδοξη προσπάθεια που σκοπό είχε τον τερματισμό της εξάρτησης των κοινοτήτων από την Κεντρική Διοίκηση, η οποία ήταν ήδη βεβαρημένη με σωρεία αρμοδιοτήτων και εξουσιών. Μέχρι σήμερα, 7 χρόνια μετά, και παρά την πεποίθηση του νομοθέτη ότι οι κοινότητες θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αυτόνομα, η αποκέντρωση των εξουσιών από την Κεντρική Διοίκηση και τις Επαρχιακές Διοικήσεις συγκεκριμένα, προχωρεί με αργούς ρυθμούς, κυρίως λόγω του ότι οι υπηρεσίες των κοινοτήτων συμβουλίων δεν είναι επαρκώς στελεχωμένες, ούτε με γραφειακό αλλά ούτε με επιστημονικό προσωπικό, με αποτέλεσμα να είναι στις πλείστες περιπτώσεις αδύνατη η επίλυση προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο.

(i) Προκήρυξη Προσφορών

Το προς εξέταση θέμα στο παράπονο με αρ. **Α/Π 2052/2004** ήταν η διαδικασία που ακολουθήθηκε από το Κοινοτικό Συμβούλιο Τσερίου για την κατακύρωση προσφοράς για περισυλλογή αχρήστων αντικειμένων.

Ο παραπονούμενος ισχυρίστηκε ότι η εταιρεία του δεν ενημερώθηκε έγκαιρα για την διαδικασία, με αποτέλεσμα να μην ανταποκριθεί στην πρόσκληση για υποβολή προσφορών, πριν την λήξη της προθεσμίας. Σύμφωνα ωστόσο με τους ισχυρισμούς

τους, η προσφορά της εταιρείας του υποβλήθηκε τελικά εκπρόθεσμα κατόπιν επικοινωνίας του με τη Γραμματέα του Κοινοτικού Συμβουλίου, η οποία επίσης τον παρότρυνε να συμπληρώσει το σχετικό έντυπο, βάζοντας προγενέστερη ημερομηνία. Παράλληλα και όπως, ο παραπονούμενος υποστήριξε, η προσφορά κατακυρώθηκε σε άλλο προσφοροδότη, χωρίς ωστόσο το Συμβούλιο να αιτιολογήσει την απόφασή του αυτή.

Από πλευράς του, το Κοινοτικό Συμβούλιο υποστήριξε ότι παρέλαβε την προσφορά του παραπονούμενου, παρά το γεγονός ότι η προθεσμία υποβολής προσφορών είχε λήξει. Όσον αφορά τον ισχυρισμό του παραπονούμενου ότι δεν είχε προηγηθεί δημοσίευση της πρόθεσης του Συμβουλίου να αναθέσει την περισυλλογή ακρήστων αντικειμένων σε ιδιώτες, το Κοινοτικό Συμβούλιο ανέφερε ότι η προϋπολογιζόμενη δαπάνη είχε εκτιμηθεί στις £30,000, γεγονός που επέτρεπε τη διεξαγωγή συνοπτικών διαδικασιών, χωρίς να προηγηθεί δημοσίευση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 54 του περί Συνάψεως Συμβάσεων (Προμήθειες, Έργα και Υπηρεσίες) Νόμου του 2003.

Κατόπιν μελέτης των σχετικών στοιχείων που τέθηκαν υπόψη της, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι:

- ο το Κοινοτικό Συμβούλιο δεν είχε δώσει οποιαδήποτε στοιχεία που να τεκμηριώνουν την απόφασή του να διεξάγει τη διαδικασία βάσει του άρθρου 54,
- ο το Συμβούλιο δεν είχε εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους είχε κάνει δεκτή εκπρόθεσμη προσφορά – αυτή του παραπονούμενου - δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους υπόλοιπους προσφοροδότες να αμφισβητήσουν το αποτέλεσμα της διαδικασίας και δημιουργώντας παράλληλα προσδοκίες στον ίδιο,
- ο της απόφασης κατακύρωσης δεν είχε προηγηθεί η διεξαγωγή της δέουσας έρευνας, ούτε είχε παρατεθεί επαρκής αιτιολογία, δεδομένης της λακωνικότητας των πρακτικών της Συνεδρίας του Κοινοτικού Συμβουλίου κατά την οποία αποφασίστηκε η κατακύρωση.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε στο Κοινοτικό Συμβούλιο την εκ νέου μελέτη των διατάξεων του περί Συνάψεως Συμβάσεων (Προμήθειες, Έργα και Υπηρεσίες) Νόμου του 2003, ώστε να αποφευχθούν παρόμοιοι λανθασμένοι χειρισμοί στο μέλλον.

(ii) Επιβολή Τελών

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, έτσι και το 2005, μεγάλος αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε αναφορικά με την επιβολή διαφόρων τελών και ειδικότερα τελών

σκυβάλων από τις τοπικές αρχές. Στις πλείστες περιπτώσεις η Επίτροπος επεσήμανε στους παραπονούμενους την αδυναμία παρέμβασής της, ιδιαίτερα όταν το τέλος που επιβλήθηκε ήταν εντός του ορίου που θέτει η σχετική νομοθεσία. Σε μία ωστόσο περίπτωση (παράπονο με αρ. **Α/Π 2383/2004**) κρίθηκε σκόπιμη η υποβολή Έκθεσης. Αντικείμενο του παραπόνου ήταν η απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοφάγου να επιβάλει στην παραπονούμενη τέλη αποκομιδής σκυβάλων για υποστατικά τα οποία δεν κατείχε η ίδια αλλά ενοικίαζε σε τρίτα άτομα.

Η Επίτροπος επεσήμανε ότι σύμφωνα με το άρθρο 82(στ) του περί Κοινοτήτων Νόμου, το Κοινοτικό Συμβούλιο έχει καθήκον να προνοεί για την καθαριότητα και υγιεινή κατάσταση της κοινότητας με τη συλλογή, αποκομιδή, διάθεση και επεξεργασία των σκυβάλων. Στην προκειμένη περίπτωση, η επιβολή του τέλους σκυβάλων έγινε βάσει του Κανονισμού 104 των περί Διοίκησης Τοπικών Υποθέσεων (Γενικοί Κανονισμοί) του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοφάγου 2003, ο οποίος προβλέπει ότι «... τέλη θα πληρώνονται από τον **ιδιοκτήτη** ή τον **κάτοχο** **οποιοδήποτε οικήματος**»

Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, δεδομένης της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στο Κοινοτικό Συμβούλιο να επιβάλλει τέλη σκυβάλων στον ιδιοκτήτη **ή** στον κάτοχο του υποστατικού, η απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου να επιβάλει τέλη σκυβάλων στην παραπονούμενη ήταν εύλογα επιτρεπτή και εντός των πλαισίων της συγκεκριμένης κανονιστικής διάταξης, που σκοπό έχει να διασφαλίζει την πληρωμή των οφειλόμενων τελών στο Συμβούλιο. Ωστόσο η Επίτροπος σημείωσε ότι, στις περιπτώσεις εκείνες όπου η χρήση των υπηρεσιών που προσφέρει το Κοινοτικό Συμβούλιο, γίνεται από τον κάτοχο και όχι από τον ιδιοκτήτη, η επιβολή τελών στον κάτοχο ενδεχομένως να είναι ορθότερη. Στα πλαίσια αυτά η Επίτροπος επικρότησε την ενέργεια του Κοινοτικού Συμβουλίου Ξυλοφάγου να προχωρήσει στην ετοιμασία εντύπου με το οποίο παρέχεται η ευκαιρία στον κάθε ιδιοκτήτη, να γνωστοποιήσει στο Συμβούλιο τα στοιχεία των ενοικιαστών - και κατ'επέκταση κατόχων του υποστατικού του - ώστε το τέλος σκυβάλων να επιβάλλεται σε αυτούς - και παρότρυνε τα άλλα Συμβούλια να πράξουν το ίδιο.

(iii) Έκτακτα Επιδόματα

Αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε και όσον αφορά την παροχή εκτάκτων βοηθημάτων σε κατοίκους ορεινών περιοχών, ιδιαίτερα ως προς το σκέλος της απόφασης του Κοινotάρχη για καθορισμό του θέματος της μόνιμης διαμονής στην κοινότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το παράπονο με αρ. **Α/Π 201/2005**, το οποίο

στρέφεται κατά της άρνησης του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου Πραιτωρίου να παραχωρήσει στον παραπονούμενο «Έκτακτο Βοήθημα» που διατέθηκε στην Κοινότητα.

Διαπιστώθηκε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφασή του ημερ. 22 Δεκεμβρίου 2004 ενέκρινε πρόταση για παραχώρηση έκτακτου επιδόματος σε 22.200 περίπου κατοίκους των 98 ορεινών κοινοτήτων που βρίσκονται σε υψόμετρο 600 μέτρων και άνω. Το Πραιτώρι ενέπιπτε στις κοινότητες αυτές. Αναφορικά με τον τρόπο κατανομής του επιδόματος αποφασίσθηκε να εκδοθεί η επιταγή στον Κοινοτάρχη της κάθε Κοινότητας, ο οποίος είχε την αρμοδιότητα να την κατανείμει στους κατοίκους του χωριού. Η μόνη προϋπόθεση παροχής του έκτακτου βοηθήματος ήταν η μόνιμη κατοικία σε κοινότητα με υψόμετρο πέραν των 600 μ. Ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου Πραιτωρίου αρνήθηκε να παραχωρήσει το Έκτακτο Βοήθημα στον παραπονούμενο, αφού, όπως υποστήριξε δεν είναι μόνιμος κάτοικος της Κοινότητας. Ο παραπονούμενος όμως υποστήριξε ότι είναι μόνιμος κάτοικος της κοινότητας και για να το αποδείξει προσκόμισε διαβεβαιώσεις των συγχωριανών του και αποδείξεις των λογαριασμών του.

Το γεγονός ότι ο παραπονούμενος και ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου Πραιτωρίου παρέθεσαν εκ διαμέτρου αντίθετους ισχυρισμούς δεν επέτρεψαν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων αναφορικά με τη διαμονή του παραπονούμενου στο Πραιτώρι. Στο συγκεκριμένο σχέδιο δεν καθορίστηκε η ερμηνεία του όρου «μόνιμος κάτοικος» και η διαφορά του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου και του παραπονούμενου, ενδεχομένως να οφείλετο στις διαφορετικές ερμηνείες που αποδίδουν στον όρο αυτό. Για ερμηνεία του όρου η Επίτροπος Διοικήσεως κατέφυγε σε λεξικά Ελληνικής Γλώσσας, όπως και το Δικαστήριο σε περιπτώσεις που τίθενται ενώπιον του παρόμοιοι προβληματισμοί και συμπέρανε ότι, κάποιος μπορεί να θεωρηθεί μόνιμος κάτοικος, π.χ. του Πραιτωρίου, αν διαμένει εκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, έστω και αν κατέχει οικία ή διαμένει προσωρινά και κάπου αλλού. Το άτομο όμως που κατέχει οικία στο Πραιτώρι και διαμένει εκεί μόνο για ορισμένες μέρες (ενώ μόνιμα διαμένει αλλού) δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνιμος κάτοικος. Και οι δύο όμως έχουν υποχρεώσεις προς την κοινότητα, να καταβάλλουν τις φορολογίες εκείνες που καθορίζονται από το Κοινοτικό Συμβούλιο.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε επανεξέταση του θέματος της διαμονής του παραπονούμενου στο Πραιτώρι αφού λαμβάνονταν υπόψη τα στοιχεία της Έκθεσής της. Στα πλαίσια αυτά η Επίτροπος υπέδειξε ότι η προσκόμιση βεβαιώσεων από τα

μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου Πραιτωρίου και καταναλωτικών λογαριασμών ενδεχομένως να καθιστούσαν τη λήψη της απόφασης ευκολότερη.

(iii) Διάνοιξη Δρόμων:

Η Επίτροπος διερεύνησε παράπονο κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Παλώδιας (**Α/Π 1258/2004**), το οποίο, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του παραπονούμενου, είχε επενέβη παράνομα στο τεμάχιο του διανοίγοντας δρόμο, με σκοπό να καταστεί δυνατή η υδροδότηση κατοικίας σε γειτονικό τεμάχιο. Οι ισχυρισμοί του παραπονούμενου τέθηκαν υπόψη του Κοινοτικού Συμβουλίου, το οποίο ωστόσο παρέλειψε να ανταποκριθεί, με αποτέλεσμα η διερεύνηση του παραπόνου να καθυστερήσει και να στηριχθεί στις απόψεις που εξασφαλίστηκαν από τον Έπαρχο Λεμεσού.

Από τα στοιχεία που έθεσε υπόψη της Επιτρόπου ο Έπαρχος Λεμεσού, προέκυψε ότι ο δρόμος, που επενέβαινε όντως στο τεμάχιο του παραπονούμενου, είχε διανοιχτεί χωρίς να έχουν προηγηθεί οι νόμιμες διαδικασίες.

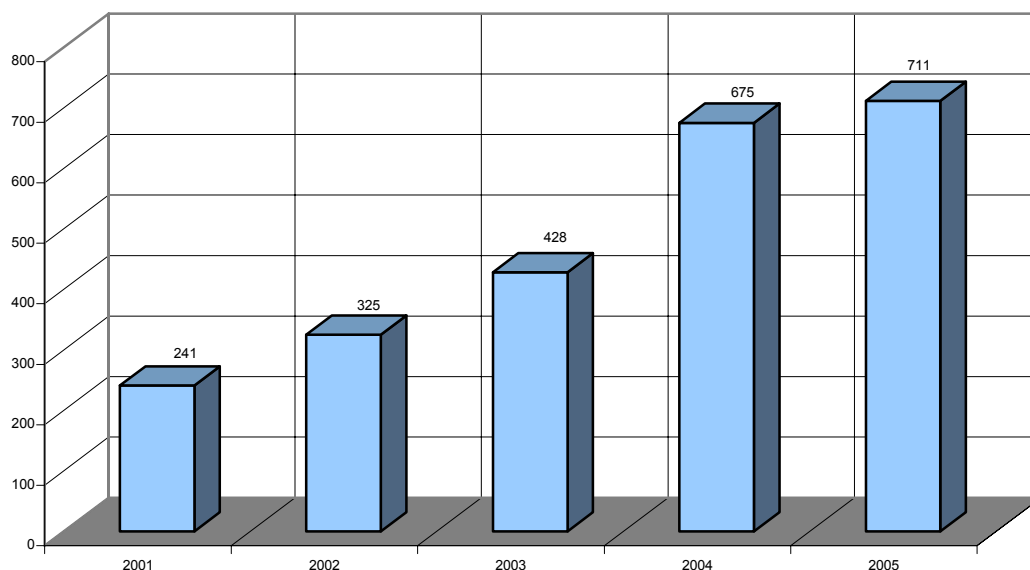
Η Επίτροπος επεσήμανε ότι το Άρθρο 23 του Συντάγματος προστατεύει το δικαίωμα της ιδιωτικής ακίνητης ιδιοκτησίας και υπαγορεύει στη Διοίκηση σεβασμό του και αποχή από ενέργειες, πράξεις ή παραλείψεις που συνεπάγονται παραβίασή του. Στην προκειμένη περίπτωση και όπως διαπίστωσε η Επίτροπος, το Κοινοτικό Συμβούλιο Παλώδιας είχε αγνοήσει τη συνταγματική επιταγή και είχε επέμβει παράνομα στο τεμάχιο του παραπονούμενου, με τη διάνοιξη δρόμου, ενώ άρχισε εκ των υστέρων τη διαδικασία εγγραφής του σε δημόσιο. Η Επίτροπος επεσήμανε ότι η έναρξη της διαδικασίας εγγραφής του δρόμου σε δημόσιο, δεν προσέδιδε νομιμότητα στη διαδικασία που ακολουθήθηκε και εισηγήθηκε την άρση της επέμβασης και την αποκατάσταση της νομιμότητας.

V. ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Στον Τομέα περιλαμβάνονται τρεις θεματικές ενότητες: θέματα παιδείας (π.χ. παράπονα μαθητών κατά του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και των Καθηγητικών Συλλόγων των σχολείων στα οποία φοιτούν, παράπονα κατά του Πανεπιστημίου Κύπρου, κατά του Κυπριακού Συμβουλίου Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών, κατά του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, της Υπηρεσίας Χορηγιών όσον αφορά φοιτητικές χορηγίες κ.α.), παράπονα εκπαιδευτικών κατά της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας και του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και παράπονα υπαλλήλων, τόσο της Δημόσιας Υπηρεσίας όσο και των ημικρατικών οργανισμών και των Αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, αναφορικά με ενέργειες των τελευταίων υπό την ιδιότητα του εργοδότη των πρώτων.

Για άλλη μια χρονιά σημειώθηκε αύξηση του αριθμού των παραπόνων που δέχθηκε ο συγκεκριμένος τομέας, όπως φαίνεται πιο κάτω, στο σχετικό πίνακα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 2001 μέχρι το 2005 ο αριθμός παραπόνων έχει σχεδόν τριπλασιαστεί, ενώ κατά το υπό αναφορά έτος ο αριθμός του προσωπικού που υπηρετούσε στον Τομέα παρέμεινε, ουσιαστικά, σταθερός, σε σχέση με το 2004, με όλες τις αναμενόμενες συνέπειες, σε σχέση με το χρόνο διεκπεραίωσης των παραπόνων.

2. Θέματα Παιδείας και Μαθητών

Παραβίαση βασικών αρχών του διοικητικού δικαίου, όπως αυτές κατοχυρώνονται στο Ν. 158(1)/99 διαπίστωσε η Επίτροπος κατά τη διερεύνηση παραπόνου κατά του ΚΥΣΑΤΣ **(Α/Π 1550/2003)**. Όπως διαπιστώθηκε, η αίτηση του παραπονούμενου αρχικά απορρίφθηκε, χωρίς να προηγηθεί η διενέργεια δέουσας έρευνας. Τέτοια έρευνα άρχισε μόνο μετά την υποβολή, εκ μέρους του παραπονούμενου, αίτησης για επανεξέταση του θέματος, παρά δε το γεγονός ότι, μετά από την τελευταία, παρήλθε μεγάλο χρονικό διάστημα, η σχετική έρευνα του ΚΥΣΑΤΣ, κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών προβλέψεων, μέχρι την υποβολή της Έκθεσης, δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί. Έγινε εισήγηση για ολοκλήρωση της διερεύνησης του θέματος και λήψη απόφασης εντός δύο, το πολύ, μηνών.

Όμοια ήταν τόσο τα αντικείμενα όσο και οι σχετικές διαπιστώσεις που έγιναν από την Επίτροπο, αναφορικά με τρία άλλα παράπονα **(Α/Π 1519/2004, Α/Π 2474/2004 και Α/Π 83/2005)**, εναντίον του ΚΥΣΑΤΣ. Η Επίτροπος τόνισε ότι, δεδομένου πως η αναγνώριση τίτλων σπουδών είναι, κατά κανόνα, άμεσα συνυφασμένη με την επαγγελματική αποκατάσταση και σταδιοδρομία των αποτεινομένων στο ΚΥΣΑΤΣ, αυτό, ως το κατά νόμο αρμόδιο όργανο για την αναγνώριση τίτλων σπουδών, έχει την υποχρέωση να ενεργεί ταχέως, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια για ολοκλήρωση της εξέτασης των αιτήσεων που του υποβάλλονται, μέσα σε εύλογο χρόνο. Έγινε εισήγηση όπως, εντός σύντομου χρονικού διαστήματος, ολοκληρωθεί η εξέταση των αιτήσεων των παραπονούμενων.

3. Θέματα Εκπαιδευτικών

(i) Αξιολογήσεις Εκπαιδευτικών Λειτουργιών

Κατά το έτος 2005 υπήρξε ελαφρά μείωση των παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο μου και αφορούσαν τις αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών λειτουργιών. Από τη διερεύνηση των παραπόνων αυτών διαπιστώθηκε ότι στην πλειοψηφία τους ήσαν βάσιμα, επειδή, κατά κύριο λόγο, έπασχε η αιτιολογία της απόφασης, η οποία δόθηκε μετά την εξέταση των ενστάσεων που υποβλήθηκαν. Η έλλειψη αιτιολογίας στις αποφάσεις ενός συλλογικού οργάνου συνιστά παράβαση νόμου, η οποία προσλαμβάνει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις εκείνες, όπου, από τις αποφάσεις των οργάνων αυτών εξαρτάται η επαγγελματική σταδιοδρομία αλλά και η ανέλιξη

των προσώπων που αφορούν. Οι υπό αξιολόγηση λειτουργγοί θα πρέπει να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους απορρίφθηκε η ένστασή τους, πολύ δε περισσότερο πρέπει να γνωρίζουν σε ποιους τομείς υστερούν και σε ποιο βαθμό, ώστε να επιδείξουν μεγαλύτερη προσοχή και επιμέλεια στο μέλλον (**A/Π 1997/2005, A/Π 1231/2004, A/Π 1212/2004, A/Π 2242/2004**).

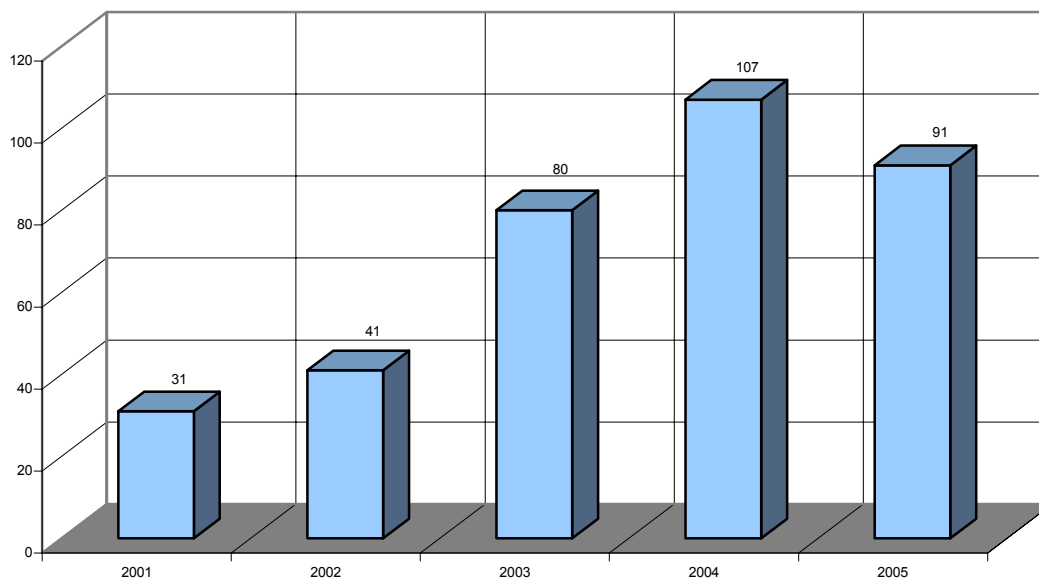
Σε μία περίπτωση διαπιστώθηκε ότι η ένσταση της παραπονούμενης δεν προωθήθηκε για εξέταση, όπως προνοούν οι σχετικοί Κανονισμοί, επειδή και τα τρία μέλη του Κλιμακίου αφυπηρέτησαν λίγο μετά την υποβολή της επίμαχης αξιολόγησης, η οποία, για το λόγο αυτό, δεν κατέστη τελική. Ως εκ τούτου, έγινε εισήγηση, όπως γίνει αποδεκτό το αίτημα της παραπονούμενης να τύχει αξιολόγησης, δυνατότητα η οποία υποστηρίζεται από τους σχετικούς Κανονισμούς. Για τη συγκεκριμένη υπόθεση το αρμόδιο Υπουργείο κατέφυγε στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ζητώντας σχετική γνωμοδότηση, η οποία εκκρεμεί ακόμα (**A/Π 2168/2004**).

Σε άλλη περίπτωση διαπιστώθηκε μεγάλη καθυστέρηση στη διαδικασία εξέτασης της ένστασης του παραπονούμενου, η οποία ολοκληρώθηκε μετά την υποβολή του παραπόνου στο Γραφείο μου και χωρίς να προκύπτει καμία νόμιμη αιτία που να δικαιολογεί την καθυστέρηση αυτή.

Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι, κατά το χρόνο ετοιμασίας της αρχικής αξιολόγησης, η απόφαση του Κλιμακίου δεν ήταν ομόφωνη, αφού η οικεία Επιθεωρήτρια διαφώνησε με τα άλλα δύο μέλη, υποστηρίζοντας, ότι ο παραπονούμενος θα έπρεπε να βαθμολογηθεί με μία επιπρόσθετη μονάδα στον υπό ένσταση τομέα, αιτιολογώντας, μάλιστα, την άποψη αυτή. Αντίθετα, τα άλλα δύο μέλη δεν αιτιολόγησαν, όπως όφειλαν τη διαφωνία τους, αφήνοντας τα επιχειρήματα της οικείας Επιθεωρήτριας, η οποία ήταν η μόνη από τους τρεις που είχε προσωπική άποψη για τον παραπονούμενο, ουσιαστικά αναπάντητα (**A/Π 1509/2005**).

(ii) Ενέργειες Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας

Πτωτική ήταν η τάση που ακολούθησε ο ρυθμός υποβολής παραπόνων εναντίον της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας κατά το 2005, σε σύγκριση με το 2004, κάτι που συνέβη για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια, όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί.

Τα παράπονα που υποβλήθηκαν αφορούσαν όλο, σχεδόν, το φάσμα των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, όπως είναι ο καταρτισμός καταλόγων διοριστέων, η αναγνώριση προϋπηρεσίας, οι διορισμοί και προαγωγές στη δημόσια εκπαίδευση και άλλα.

Ειδικότερα, όπως αναφέρθηκε σε συγκεκριμένη Έκθεση, η Επιτροπή απέρριψε το αίτημα του παραπονούμενου, να του παραχωρήσει πρόσθετες μονάδες για το πτυχίο Νομικής που κατέχει, ως επιπρόσθετο προσόν, χωρίς να αιτιολογήσει την απόφασή της αυτή (**Α/Π 43/2005**).

Σε άλλη περίπτωση, η Επιτροπή έκρινε ότι το πιστοποιητικό αγγλικής γλώσσας, που κατείχε η παραπονούμενη, από το Κρατικό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Παλουριώτισσας, δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό, επειδή, κατά την άποψή της, ήταν ανεπίσημο και δεν είχε ιδρυματική ταυτότητα. Από τη διερεύνηση που έγινε, διαπιστώθηκε, ότι η απόφαση αυτή της Επιτροπής αντέβαινε στο άρθρο 12 των περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, στο οποίο αναφέρεται, ότι ένα διοικητικό όργανο κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, αναγνωρίζει ως ισχυρές και εφαρμόζει τις πράξεις άλλων διοικητικών οργάνων, εφόσον αυτές έχουν εξωτερικά τα γνωρίσματα έγκυρων πράξεων (**Α/Π 839/2004**).

Διαπιστώθηκε επίσης, ότι η Επιτροπή, σε διαδικασία προαγωγής, στηρίχθηκε στις συστάσεις του εκπροσώπου του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, οι οποίες ήσαν ανατιολογήτες, με αποτέλεσμα και η δική της καταληκτική απόφαση να πάσχει (**Α/Π 1895/2004**).

Σε άλλη περίπτωση διαπιστώθηκε, ότι η Επιτροπή δεν προχώρησε σε δέουσα έρευνα, όπως όφειλε, για τη διακρίβωση των προσόντων της παραπονούμενης και την υπαγωγή αυτών στις πρόνοιες του οικείου Σχεδίου Υπηρεσίας, με αποτέλεσμα να μην εγγράψει την παραπονούμενη στον αντίστοιχο πίνακα διοριστέων. Αντ' αυτού παρέπεμψε την παραπονούμενη στο ΚΥ.Σ.Α.Τ.Σ., μεταθέτοντας σ' αυτήν την ευθύνη που ουσιαστικά βάραινε την Επιτροπή (**Α/Π 1715/2005**).

Αντίθετη με την ισχύουσα νομοθεσία κρίθηκε ότι ήταν η απόφαση της Επιτροπής, με την οποία ενέγραψε τους παραπονούμενους στον πίνακα διοριστέων Καθηγητών Πληροφορικής, σε ημερομηνία πολύ μεταγενέστερη της αρχικής τους αίτησης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή, με απόφαση πολιτικής που λήφθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2002, αποφάσισε, ότι οι κάτοχοι πτυχίου Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, που προέρχονται από τις Πολυτεχνικές Σχολές του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου και των Πανεπιστημίων Πατρών και Κρήτης, έχουν δικαίωμα να εγγράφονται στους πίνακες διοριστέων Καθηγητών Πληροφορικής/Επιστήμης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών. Ως εκ τούτου, προχώρησε και ενέγραψε τους παραπονούμενους στον οικείο πίνακα διοριστέων, με βάση τη δεύτερη αίτησή τους, που ακολούθησε την πιο πάνω απόφαση πολιτικής και όχι με βάση την αρχική που είχε προηγηθεί αυτής, παραβιάζοντας, έτσι, τη σχετική νομοθεσία, που ορίζει ότι η σειρά προτεραιότητας των υποψηφίων στους οικείους πίνακες διοριστέων καθορίζεται πρωτίστως από το έτος υποβολής της αίτησης για εγγραφή στους σχετικούς πίνακες (**Α/Π 1501/2004**).

Κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας κρίθηκε ότι λήφθηκε και η απόφαση της Επιτροπής, με την οποία απορρίφθηκε αίτημα του παραπονούμενου για αναγνώριση, ως εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας, της προηγούμενης απασχόλησής του σε "Office hours", στο Πανεπιστήμιο Michigan State των Η.Π.Α., με την αιτιολογία ότι η απασχόληση αυτή δε συνιστά οργανωμένη διδασκαλία. Συγκεκριμένα, ο Κανονισμός 3 των περί Εκπαιδευτικών Λειτουργιών (Καθορισμός Αναγνωρισμένης Υπηρεσίας για Σκοπούς Διορισμού, Προαγωγής και Προσauseξήσεων) Κανονισμών, καθορίζει ποια απασχόληση αναγνωρίζεται ως εκπαιδευτική υπηρεσία, συμπεριλαμβάνοντας στο έργο που αναγνωρίζεται, την εργασία που εμπεριέχει το στοιχείο της εποπτείας και/ ή της καθοδήγησης και/ ή το στοιχείο της επιστημονικής έρευνας. Πουθενά στους εν λόγω Κανονισμούς δεν τίθεται ως προϋπόθεση, για τέτοια αναγνώριση, η οργανωμένη διδασκαλία, όρος ο οποίος χρησιμοποιήθηκε από την εμπλεκόμενη υπηρεσία, προφανώς, από πλάνη (**Α/Π 1188/2005**).

Αυθαίρετη και παντελώς ατεκμηρίωτη κρίθηκε σε άλλη περίπτωση η απόφαση της Επιτροπής, με την οποία μετέθεσε την παραπονούμενη σε νηπιαγωγείο στη Λευκωσία, αντί σε κάποιο από τις επτά δεδηλωμένες προτιμήσεις της, όπου υπήρχαν κενές θέσεις (**A/Π 1968/2004**).

(iii) Ενέργειες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

Αντίθετη με τη νομοθεσία κρίθηκε ότι ήταν η απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, με την οποία τοποθέτησε τον παραπονούμενο, που είχε σπουδές στην ειδική εκπαίδευση, σε τρία δημοτικά σχολεία στην Πάφο, ως απλό δάσκαλο, αντί σε σχολείο στο οποίο φοιτούν παιδιά με ειδικές ανάγκες, ούτως ώστε να του ανατεθούν καθήκοντα σύμφωνα με την ειδικότητά του και προς όφελος των παιδιών αυτών (**A/Π 1923/2004**).

Σε άλλη περίπτωση, διαπιστώθηκε αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ολιγωρία, εκ μέρους του αρμόδιου Υπουργείου, για την προκήρυξη της θέσης Επιθεωρητή Α' για τα Θρησκευτικά, η οποία ήταν κενή για δύο περίπου χρόνια (**A/Π 1955/2004**).

Με αφορμή άλλο παράπονο, διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχαν Κανονισμοί οι οποίοι να ρυθμίζουν τους όρους απασχόλησης των υπαλλήλων των Σχολικών Εφορειών, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα, κυρίως ως προς την ομοιόμορφη μισθοδοτική τοποθέτηση και ανέλιξή τους (**A/Π 1529/2004**).

Σε μία άλλη περίπτωση κρίθηκε ως ανατιολόγητη η απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, με την οποία προχώρησε στην πλήρωση της θέσης του Βοηθού Κορυφαίου για τη Βιόλα (**A/Π 2392/2004**).

Από τη διερεύνηση δύο άλλων παραπόνων διαπιστώθηκε, επίσης, ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν προσμέτρησε, ως όφειλε, το σύνολο των μηνών που οι παραπονούμενοι εργάστηκαν, ως εκπαιδευτικοί με σύμβαση, με αποτέλεσμα να τους καταβληθεί μειωμένος 13^{ος} μισθός (**A/Π 2105/2004**).

Ως λογικά μη επιτρεπτή κρίθηκε, εξάλλου, η απόφαση του εμπλεκόμενου Υπουργείου με την οποία δινόταν προτεραιότητα για απασχόληση στο ολοήμερο σχολείο, στους διορισμένους εκπαιδευτικούς αντί τους αδιόριστους. Παρατηρήθηκε επίσης, ότι οι διορισμένοι εκπαιδευτικοί που απασχολούνταν στο ολοήμερο σχολείο, αμείβονταν με πιο ψηλό μισθό από ότι οι μη διορισμένοι, κατά παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης (**A/Π 403/2004, A/Π 2105/2004**).

4. Υπαλληλικά Θέματα

(i) Διαδικασία προσλήψεων

Θέμα παράνομης διαδικασίας πρόσληψης σε θέσεις του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού απασχόλησε την Επίτροπο κατά την εξέταση παραπόνου εναντίον του Συμβουλίου αυτού **(Α/Π 1289/2004)**. Όπως διαπιστώθηκε, ενώ το εμπλεκόμενο Συμβούλιο είχε αποφασίσει να ακολουθήσει συγκεκριμένους Κανονισμούς για την πλήρωση των εν λόγω θέσεων, η σχετική διαδικασία διεξήχθη, τελικά, κατά παράβαση των Κανονισμών αυτών. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία θεώρησε ως εσωτερικούς υποψήφιους τέσσερα άτομα, τα οποία, κατά τον ουσιώδη χρόνο, δεν υπηρετούσαν στο Συμβούλιο.

Πρόέκυψε, επίσης, ότι δεν είχαν τηρηθεί άρτια πρακτικά, δηλαδή δεν κατεγράφη η επίδοση των υποψηφίων στις προφορικές συνεντεύξεις, ούτε και οποιαδήποτε σύγκριση μεταξύ τους, προκειμένου να διαφανεί ποιοι υπερτερούσαν και γιατί. Περαιτέρω, δεν υιοθετήθηκε ενιαίο μέτρο κρίσης, αφού το μοναδικό στοιχείο, το οποίο λήφθηκε υπόψη και υπήρξε καθοριστικό, ήταν η προϋπηρεσία των εν λόγω τεσσάρων στο Συμβούλιο.

Με δεδομένο ότι είχαν ήδη δημιουργηθεί δικαιώματα τρίτων, των προσληφθέντων, η Επίτροπος δεν προέβη σε οποιαδήποτε εισήγηση, πέραν του να ληφθούν υπόψη οι διαπιστώσεις της, για αποφυγή παρόμοιων περιστατικών στο μέλλον.

Με το ίδιο δεδομένο, παρόμοια ήταν και η εισήγηση που έγινε αναφορικά με δύο παράπονα **(Α/Π 820/2004 και Α/Π 786/2005)**, που είχαν, επίσης, ως αντικείμενο την αξιολόγηση υποψηφίων σε διαδικασίες πρόσληψης που διενεργήθηκαν από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού και το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, αντίστοιχα. Κατ' αυτές υιοθετήθηκαν κριτήρια άλλα από τα δημοσιευθέντα, με συνέπεια, πρόσωπα που κατείχαν συγκεκριμένα προσόντα να μην τα δηλώσουν στην αίτηση τους και να μην πιστωθούν με τις ανάλογες μονάδες.

Η Επίτροπος ανέφερε ότι, αν τα επιπλέον κριτήρια, τα οποία οι υπηρεσίες εφάρμοσαν για σκοπούς αξιολόγησης αποτελούσαν πράγματι προσόντα για διεκδίκηση των θέσεων, τότε οι υπηρεσίες, με το συγκεκριμένο τρόπο διατύπωσης των προκηρύξεων των θέσεων, χωρίς δηλαδή καμιά αναφορά σ' αυτά, ενήργησαν με ασυνέπεια, παραλείποντας να παράσχουν επαρκή πληροφόρηση.

Η κατ' ισχυρισμό παράλειψη του Τμήματος Εργασίας να παραπέμψει τον παραπονούμενο σε προσωπική συνέντευξη για εξεύρεση εργασίας, παρά το γεγονός ότι ήταν εγγεγραμμένος ως άνεργος από το 2001, ήταν το αντικείμενο παραπόνου που εξέτασε η Επίτροπος κατά του εν λόγω Τμήματος **(Α/Π 1370/2004)**. Επειδή, όμως, δεν κατέστη δυνατή η διαπίστωση της πραγματικής διάστασης των γεγονότων, αφού, εκτός από τους ισχυρισμούς της κάθε πλευράς, οι οποίοι ήταν αντίθετοι, δεν υπήρχε οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ασφαλής βάση στην προκειμένη περίπτωση, η Επίτροπος περιορίστηκε στην εισήγηση όπως επισπευσθεί η διαδικασία εξεύρεσης εργασίας στον παραπονούμενο, αφού διασφαλιστεί πρώτα η δυνατότητα επικοινωνίας μαζί του.

Η παράνομη/ παράτυπη εργοδότηση συνεργατών από το Δήμο Πάφου ήταν το αντικείμενο παραπόνου που εξετάστηκε από την Επίτροπο κατά του εν λόγω Δήμου **(Α/Π 327/2003)**.

Διαπιστώθηκε ότι ο εμπλεκόμενος Δήμος προκήρυξε και πλήρωσε ανύπαρκτες στην υπηρεσία του θέσεις, τις οποίες παρουσίαζε ως συμβάσεις συνεργασίας. Η Επίτροπος έκρινε ότι το καθεστώς, υπό το οποίο οι εν λόγω συνεργάτες παρείχαν τις υπηρεσίες τους στον εμπλεκόμενο Δήμο, ήταν παράνομο και εισηγήθηκε την επανεξέταση του όλου θέματος.

Η έλλειψη δέουσας έρευνας από πλευράς του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού, αναφορικά με τα προσόντα της παραπονούμενης, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης για σκοπούς πρόσληψης σε θέσεις του εν λόγω Τμήματος, απασχόλησε την Επίτροπο κατά τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον του **(Α/Π 710/2005)**.

Η μη τήρηση πρακτικών και η έλλειψη αιτιολογίας ήταν και το αντικείμενο τριών παραπόνων **(Α/Π 430/2004, Α/Π 2118/2004 και Α/Π 2308/2004)** κατά του Επαρχιακού Γραφείου Δημοσίων Έργων Αμμοχώστου, της Διεύθυνσης του Γενικού Νοσοκομείου Λεμεσού και του Τμήματος Κρατικών Αγορών και Προμηθειών, αντίστοιχα, αναφορικά με διαδικασίες πρόσληψης σε θέσεις των εν λόγω υπηρεσιών.

Διαπιστώθηκε ότι, κατά τις προφορικές συνεντεύξεις των υποψηφίων που έγιναν από τις αρμόδιες υπηρεσίες, τα όποια στοιχεία καταγράφηκαν στα σχετικά πρακτικά, δεν είχαν σχέση με την απόδοση των υποψηφίων στην προφορική εξέταση. Περαιτέρω, δεν περιλαμβάνετο οποιαδήποτε αιτιολογία σχετικά με την απόφαση που έλαβε η κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος έκρινε ότι οι εν λόγω αποφάσεις έπασχαν και εισηγήθηκε την επανεξέταση τους.

Πρόβλημα όσον αφορά την ισχύ των Σχεδίων Υπηρεσίας κατά το χρόνο προκήρυξης θέσεων στο Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας διαπιστώθηκε κατά τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον του εν λόγω Τμήματος **(Α/Π 798/2005)**.

Όπως προέκυψε, στις 24 Μαρτίου 2005, προκηρύχθηκε μία μόνιμη θέση Λειτουργού Ευημερίας, για την οποία υποψήφιοι μπορούσαν να είναι, μεταξύ άλλων, οι Κοινωνιολόγοι και οι Ψυχολόγοι, βάσει του εν ισχύι Σχεδίου Υπηρεσίας. Στις 31 Μαρτίου 2005, προκηρύχθηκε αριθμός θέσεων Λειτουργού Ευημερίας, σε έκτακτη βάση, για τη διεκδίκηση των οποίων αποκλείονταν οι πιο πάνω, κατά παράβαση του εν λόγω Σχεδίου Υπηρεσίας. Η προκήρυξη αυτή βασιζόταν σε προσχέδιο Σχεδίου Υπηρεσίας.

Με βάση τη σχετική νομοθεσία, κανένα άτομο δεν προσλαμβάνεται σε οποιαδήποτε θέση Λειτουργού Ευημερίας στη δημόσια υπηρεσία, εκτός εάν είναι εγγεγραμμένο στο Μητρώο Επαγγελματιών Κοινωνικών Λειτουργών, στο οποίο αποκλείονται από το να εγγραφούν οι Κοινωνιολόγοι και οι Ψυχολόγοι. Το εν ισχύι Σχέδιο Υπηρεσίας, ωστόσο, περιελάμβανε τα πτυχία Ψυχολογίας και Κοινωνιολογίας ως αποδεκτά προσόντα. Διαπιστώθηκε ότι η προκήρυξη της μόνιμης θέσης βασίστηκε στο εν ισχύι Σχέδιο Υπηρεσίας. Παρόλα αυτά, ενδέχεται, η τελική απόφαση να βρισκόταν σε ανακολουθία με τη σχετική νομοθεσία. Επειδή, όμως, η διαδικασία αφορούσε ενέργεια της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας, η Επίτροπος δεν είχε αρμοδιότητα να προβεί σε οποιαδήποτε εισήγηση.

Όσον αφορά τη δεύτερη προκήρυξη, η Επίτροπος παρατήρησε ότι αυτή βασίστηκε πάνω στο προσχέδιο του Σχεδίου Υπηρεσίας, το οποίο δεν είχε εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, ούτε ψηφίστηκε από τη Βουλή και συνεπώς, η εφαρμογή του δεν ήταν δυνατή. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος κατέληξε ότι η εν λόγω προκήρυξη ήταν παράνομη και εισηγήθηκε όπως η διαδικασία ανασταλεί και/ ή ακυρωθεί μέχρι την ψήφιση του νέου Σχεδίου Υπηρεσίας της εν λόγω θέσης.

Σωρεία λόγων για τους οποίους έπασχε ο αναπληρωματικός διορισμός στη θέση Δημοτικού Γραμματέα του Δήμου Λευκωσίας διαπίστωσε η Επίτροπος μετά από εξέταση σχετικού παραπόνου **(Α/Π 1355/2004)**.

Συγκεκριμένα, ενώ, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, αρμόδιο όργανο για λήψη μιας τέτοιας απόφασης ήταν το Δημοτικό Συμβούλιο, στην προκειμένη περίπτωση την απόφαση έλαβε ο Δήμαρχος, μετά από σχετική εξουσιοδότηση από την Επιτροπή

Προσωπικού του εμπλεκόμενου Δήμου, η οποία εν πάση περιπτώσει, απαιτείται να τυγχάνει τής εγκρίσεως τού Δημοτικού Συμβουλίου. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν έγινε. Διαπιστώθηκε, ακόμα, έλλειψη δέουσας έρευνας.

Η Επίτροπος επέστησε την προσοχή στις σχετικές προσβλέψεις τού περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, αναφορικά με την καθ' ύλη αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων που εκδίδουν μια πράξη και την απαγόρευση υποκατάστασης σε τέτοιες περιπτώσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη απόφαση έπασχε καθότι λήφθηκε από αναρμόδιο όργανο, η δε παρανομία της δε θα μπορούσε να θεραπευτεί από το γεγονός ότι το θέμα τέθηκε, εν τέλει, ενώπιον του αρμόδιου οργάνου.

Έγινε εισήγηση για επανεξέταση του όλου θέματος.

(ii) Προαγωγές

Παράπονο για την απόφαση του Συμβουλίου Αποχετεύσεων Λευκωσίας να προαγάγει, στη θέση Επόπτη, συγκεκριμένο εργάτη, χωρίς να έχει προηγηθεί οποιοσδήποτε καθορισμός κριτηρίων και οποιαδήποτε σχετική διαδικασία υπέβαλε η Συντεχνία ΣΗΔΗΚΕΚ-ΠΕΟ **(Α/Π 54/2003)**. Διαπιστώθηκε ότι διαδικασία προαγωγής στην υπό αναφορά θέση στο εμπλεκόμενο Συμβούλιο δε διεξήχθη. Αποφασίστηκε, απλώς, η ανάθεση καθηκόντων επίβλεψης ομάδας εργατών σε άλλο εργάτη, που, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 6 της Συλλογικής Σύμβασης μεταξύ Δήμων της μείζονος Λευκωσίας αφενός και των Συντεχνιών των εργατοϋπαλλήλων Δήμων και Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου, αφετέρου, ήταν δυνατή. Συνεπώς, η απόφαση τού εμπλεκόμενου Συμβουλίου να προχωρήσει σε κάτι τέτοιο ήταν, κατ' αρχήν, θεμιτή. Ωστόσο, η επιλογή για το σκοπό αυτό, συγκεκριμένου εργάτη, κρίθηκε αυθαίρετη και αναιτιολόγητη, αφού, κατά παράβαση των προβλέψεων του Περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, η σχετική απόφαση λήφθηκε χωρίς να προηγηθεί οποιαδήποτε διαδικασία επιλογής και χωρίς να υπάρχει οπουδήποτε καταγεγραμμένη η απόφαση και η αιτιολογία της επιλογής που έγινε. Η Επίτροπος υπέβαλε εισήγηση για επανεξέταση του θέματος.

Μετά από διερεύνηση παραπόνου εναντίον της Αστυνομίας, σε σχέση με τη διαδικασία προαγωγών στη θέση Λοχία, κατά τα έτη 2001 και 2002, διαπιστώθηκε ότι η απόφαση που λήφθηκε έπασχε, λόγω πραγματικής πλάνης, αφού συγκεκριμένα προσόντα του παραπονούμενου, τα οποία αποτελούσαν νόμιμα στοιχεία κρίσης, δεν έτυχαν αξιολόγησης **(Α/Π 1088/2002)**.

Η έλλειψη πρακτικών και αιτιολογίας, κατά τη διαδικασία προαγωγής σε θέση του Τμήματος Κρατικών Αγορών και Προμηθειών ήταν το θέμα που απασχόλησε την Επίτροπο, κατά την εξέταση παραπόνου εναντίον του Τμήματος αυτού **(Α/Π 2111/2004)**. Η Επίτροπος επισήμανε ότι η τήρηση άρτιων πρακτικών είναι υποχρέωση κάθε οργάνου που ασκεί διοικητική λειτουργία. Κάθε όργανο οφείλει, όπως είπε, κατά την άσκηση διακριτικής εξουσίας, να δίνει σαφή αιτιολογία, ώστε να μην αφήνει αμφιβολίες ως προς το ποιος είναι ο πραγματικός λόγος που οδήγησε το διοικητικό όργανο στη λήψη απόφασης συγκεκριμένου περιεχομένου. Σημείωσε, περαιτέρω, ότι δεν αποτελεί επαρκή αιτιολογία η αναφορά σε γενικούς χαρακτηρισμούς, που μπορούν να τύχουν εφαρμογής σε οποιαδήποτε περίπτωση.

(iii) Τοποθετήσεις – Μετακινήσεις

Παράλειψη του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού να ενημερώσει εγκαίρως επηρεαζόμενο υπάλληλο για την απόφαση μετακίνησής του, ώστε ο υπάλληλος αυτός να έχει την δυνατότητα να ρυθμίσει υπάρχουσες εκκρεμότητες αλλά και να προετοιμαστεί ψυχολογικά για την αλλαγή εργασιακού χώρου, διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου κατά του Τμήματος αυτού **(Α/Π 279/2005)**. Η Επίτροπος διαπίστωσε, περαιτέρω, ότι η εν λόγω μετακίνηση δε στόχευε στην κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών και ότι σημειώθηκε καθυστέρηση στην ανάθεση στον παραπονούμενο των νέων του καθηκόντων. Εισηγήθηκε, συναφώς, όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία επανεξετάσει την απόφασή της.

Η έλλειψη Κανονισμών που να καθορίζουν τα κριτήρια, βάσει των οποίων γίνεται η τοποθέτηση ή/ και μετακίνηση των ατόμων που υπηρετούν στην Εξωτερική Υπηρεσία ήταν το θέμα που απασχόλησε την Επίτροπο κατά την εξέταση παραπόνων κατά του Υπουργείου Εξωτερικών **(Α/Π 1536/2004, Α/Π 1883/2005)**.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι είναι επιθυμητό να καταβάλλεται σε κάθε περίπτωση προσπάθεια, ώστε η μετάθεση λειτουργού να γίνεται σε χώρα που συμπίπτει με τις επιλογές του, αφού θεωρείται αποδεδειγμένο ότι οι υπάλληλοι μπορούν να αποδώσουν καλύτερα όταν οι ίδιοι αισθάνονται ικανοποιημένοι από την εργασία τους. Αναφέρθηκε επίσης ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι οικογενειακές περιστάσεις συνιστούν, μεν, παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη, δεν αποτελούν, όμως, το καθοριστικό κριτήριο κατά τη λήψη σχετικής απόφασης. Το αρμόδιο διοικητικό όργανο πρέπει να αποβλέπει πρώτιστα στην επάρκεια, αποτελεσματικότητα και εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας.

Η Επίτροπος σχολίασε και το γεγονός ότι η διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας αρχής είναι ευρεία και ότι οι περιορισμοί που τίθενται από τους σχετικούς Κανονισμούς ρυθμίζουν μόνο το θέμα της διάρκειας παραμονής των μελών της εξωτερικής υπηρεσίας στο εξωτερικό και κέντρο, χωρίς να καθορίζουν οποιαδήποτε άλλα κριτήρια, βάσει των οποίων θα μπορούσαν να γίνονται οι μεταθέσεις. Ενόψει τούτου, η Επίτροπος ανέφερε ότι το εμπλεκόμενο Υπουργείο θα μπορούσε να προβληματιστεί αναφορικά με το ενδεχόμενο καθορισμού κριτηρίων που να διέπουν το θέμα των μεταθέσεων. Έθεσε ως παράδειγμα την εξωτερική υπηρεσία της Ελλάδας, στην οποία οι μεταθέσεις των διπλωματικών υπαλλήλων γίνονται, αφού ληφθούν υπόψη η αίτηση του υπαλλήλου, οι υπηρεσιακές ανάγκες, η ανάγκη εναλλαγής σε θέσεις χωρών ειδικών συνθηκών και μη, η ιδιαιτερότητα της θέσης στην οποία καλείται να υπηρετήσει και τα ουσιαστικά προσόντα του υπαλλήλου.

Η Επίτροπος κατέληξε στην άποψη ότι η εισαγωγή τέτοιων ρυθμίσεων στην Κύπρο θα βοηθούσε στην εμπέδωση της αξιοκρατίας και διαφάνειας και θα μείωνε και τις πιθανές αντιδράσεις των επηρεαζομένων.

(iv) Αξιολογήσεις

Παράλειψη του Τμήματος Οδικών Μεταφορών να εξετάσει την ένσταση που υπέβαλε ο παραπονούμενος κατά της υπηρεσιακής του έκθεσης για το έτος 2002 διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση σχετικού παραπόνου **(Α/Π 721/2005)**. Συγκεκριμένα, η εμπλεκόμενη υπηρεσία, παρά τις δύο επιστολές του παραπονούμενου, παρέλειψε να εξετάσει την ένστασή του. Η εν λόγω έκθεση προωθήθηκε, στη συνέχεια, στην Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, χωρίς η τελευταία να είναι ενήμερη αναφορικά με την υποβολή ένστασης. Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία αξιολόγησης του παραπονούμενου για το έτος 2002 δεν είχε ολοκληρωθεί. Για το λόγο αυτό, εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία ενημερώσει σχετικά την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, προκειμένου η ίδια να αποφασίσει για τις ενέργειες που επιβάλλετο να γίνουν.

Παράνομη διαδικασία ανάκλησης έκθεσης αξιολόγησης υπαλλήλου και ετοιμασία άλλης έκθεσης, για το έτος 2001 διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου **(Α/Π 1041/2003)**. Συγκεκριμένα, η παραπονούμενη είχε αξιολογηθεί, για το έτος 2001, σύμφωνα με τις καθορισθείσες διαδικασίες, αντίγραφο, δε, του φύλλου αξιολόγησής της της επιδόθηκε το Δεκέμβριο του 2002. Λίγες μέρες αργότερα, της επιδόθηκε αντίγραφο φύλλου νεότερης

αξιολόγησής της για το ίδιο έτος και της αναφέρθηκε ότι η προηγούμενη αξιολόγησή της ανακαλείτο. Η νεότερη αξιολόγησή της έγινε με τρόπο που δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως νόμιμη ανάκληση της προγενέστερης. Η Επίτροπος εισηγήθηκε να αποσυρθεί το φύλλο νεότερης αξιολόγησης της παραπονούμενης από τον προσωπικό της φάκελο και να τοποθετηθεί, στη θέση του, αντίγραφο του φύλλου της παλαιότερης, το οποίο η μεν παραπονούμενη κατέχει, η δε Αρχή αρνείται την ύπαρξή του.

(v) Οικονομικά και άλλα ωφελήματα

Κριτική στην απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος αναφορικά με το χειρισμό αιτήματος υπαλλήλου του για μισθοδοτική ανέλιξή του, άσκησε η Επίτροπος σε Έκθεση που υπέβαλε στο εν λόγω Υπουργείο **(Α/Π 395/2004)**. Σ' αυτήν αναφέρθηκε ότι η εν λόγω απόφαση λήφθηκε καθ' υπόδειξη άλλου οργάνου, στερείτο οποιασδήποτε αιτιολογίας και αντέβαινε στην αρχή της καλής πίστης, παραβιάζοντας, έτσι, τις σχετικές διατάξεις του Περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου. Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως το εμπλεκόμενο Υπουργείο επανεξετάσει την απόφασή του.

Η αδικαιολόγητη καθυστέρηση και/ ή παράλειψη του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας να παραχωρήσει το ποσό που αντιστοιχεί σε υπερωριακή απασχόληση, κατά το έτος 1997, παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες, υπενθυμίσεις και επαφές της υπαλλήλου, ήταν το αντικείμενο παραπόνου εναντίον του **(Α/Π 2315/2004)**.

Θέση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ήταν ότι πριν από το έτος 2002 δεν υπήρχε η απαιτούμενη για το σκοπό αυτό έγκριση του Υπουργείου Υγείας. Διαπιστώθηκε ωστόσο, ότι η θέση αυτή δεν ευσταθούσε, αφού προέκυψε ότι υπερωρίες καταβάλλονταν στην παραπονούμενη για μεγάλο χρονικό διάστημα πριν από το 2002, με μόνη εξαίρεση το έτος 1997.

Η Επίτροπος κατέκρινε την προχειρότητα με την οποία το εμπλεκόμενο Υπουργείο για χρόνια αντιμετώπιζε το θέμα της παραπονούμενης και εισηγήθηκε όπως αυτό τύχει διερεύνησης και διευθέτησης. Σημείωσε, επίσης, ότι σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η προ του έτους 2002 καταβολή υπερωριακής αμοιβής στην παραπονούμενη έγινε αχρεωστήτως, η οποιαδήποτε αναζήτηση τους θα ήταν παράνομη, αφού κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στην αρχή της καλής πίστης.

Τη διαφωνία της με την απόφαση του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού να αποκόψει το επίδομα εξωτερικού για όσο χρονικό διάστημα υπάλληλος ήταν στην Κύπρο με άδεια ασθενείας, και όχι στο εξωτερικό όπου υπηρετούσε, εξέφρασε η Επίτροπος, με αφορμή την εξέταση παραπόνου εναντίον του εν λόγω Τμήματος **(Α/Π 33/2004)**.

Η παραπονούμενη, η οποία υπηρετούσε στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Δημοκρατίας στα Ηνωμένα Έθνη, στη Νέα Υόρκη, ήρθε στην Κύπρο με άδεια απουσίας από τις 15 Απριλίου μέχρι τις 9 Μαΐου 2003. Στη συνέχεια, έλαβε άδεια ασθενείας και παράταση άδειας ασθενείας από τις 12 Μαΐου μέχρι 26 Ιουλίου 2003. Επέστρεψε στη Νέα Υόρκη στις 27 Ιουλίου και ανέλαβε καθήκοντα στις 2 Αυγούστου 2003.

Όπως διαπιστώθηκε, με βάση τους Σχετικούς Κανονισμούς, η παροχή των επιδομάτων εξωτερικού δε διακόπτεται όταν ο υπάλληλος είναι με άδεια απουσίας ή με άδεια ασθενείας. Τα επιδόματα εξωτερικού μειώνονται κατά το ποσοστό που μειώνονται οι απολαβές Κύπρου στην περίπτωση υπαλλήλου για τον οποίον εφαρμόζονται οι κανονισμοί για παράταση άδειας ασθενείας χωρίς πλήρεις απολαβές. Η Επίτροπος ανέφερε πως, το γεγονός ότι η παραπονούμενη κατά τη διάρκεια της απουσίας της βρισκόταν στην Κύπρο δε διαφοροποιεί με οποιοδήποτε τρόπο τα ωφελήματα που δικαιούται, αφού πουθενά δεν καθορίζεται ότι το γενικό επίδομα εξωτερικού δεν παραχωρείται όταν ο υπάλληλος απουσιάζει με άδεια ασθενείας ευρισκόμενος εκτός της έδρας που είναι τοποθετημένος.

Με αυτά τα δεδομένα, η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση, για αποκοπή του επιδόματος εξωτερικού για την περίοδο που η παραπονούμενη βρισκόταν με παράταση άδειας ασθενείας με πλήρεις απολαβές, πάσχει, αφού δε συνάδει με τους σχετικούς Κανονισμούς, όπου καθορίζονται οι περιπτώσεις που είναι δυνατός ο τερματισμός της παροχής των εν λόγω επιδομάτων και τότε είναι δυνατή η μείωση τους και εισηγήθηκε την επανεξέταση του όλου θέματος, με στόχο την τήρηση των διατάξεων των Γενικών Οδηγιών του Σχεδίου Επιδομάτων Εξωτερικού.

Η καθυστέρηση για συμμόρφωση σε απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου υπήρξε αντικείμενο παραπόνου εναντίον του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος **(Α/Π 57/2005)**.

Η σχετική απόφαση εκδόθηκε στις 30 Ιουλίου 2004, η δε Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, από τον Ιανουάριο του 2005, κάλεσε την εμπλεκόμενη υπηρεσία να συμμορφωθεί χωρίς καθυστέρηση σ' αυτήν, επανεξετάζοντας το θέμα και

καταβάλλοντας στον παραπονούμενο συγκεκριμένα χρηματικά ποσά. Μέχρι την υποβολή της Έκθεσης, η εμπλεκόμενη υπηρεσία δεν ενημέρωσε τον παραπονούμενο για την απόφαση που λήφθηκε κατά την επανεξέταση του θέματος. Η Επίτροπος έκρινε, συνεπώς, ότι η καθυστέρηση αυτή ήταν υπερβολική και αδικαιολόγητη και εισηγήθηκε όπως το εμπλεκόμενο Υπουργείο προχωρήσει άμεσα σε γραπτή ενημέρωση του παραπονούμενου.

Η άρνηση παραχώρησης εκπαιδευτικής άδειας ήταν το αντικείμενο παραπόνου που υποβλήθηκε εναντίον της Αστυνομίας **(Α/Π 781/2005)**.

Διαπιστώθηκε ότι ο Αρχηγός Αστυνομίας απέρριψε σχετικό αίτημα των δύο παραπονούμενων, ισχυριζόμενος την αύξηση των υπηρεσιακών αναγκών που παρουσιάζονται κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, στην επαρχία που αυτοί ήταν τοποθετημένοι.

Η Επίτροπος σημείωσε ότι δεν προηγήθηκε οποιαδήποτε ουσιαστική έρευνα, για να διαπιστωθεί αν και σε ποιο βαθμό η απουσία των δύο παραπονουμένων θα δυσχέραινε καθ' οιονδήποτε τρόπο το επιτελούμενο στην περιοχή έργο. Ούτε λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι και οι δύο είχαν μεγάλο αριθμό συσσωρευμένης άδειας, μέρος της οποίας θα παραγράφετο αν δεν της έκαναν χρήση.

Η Επίτροπος κατέληξε στο ότι η επίμαχη απόφαση του Αρχηγού Αστυνομίας λήφθηκε χωρίς να προηγηθεί δέουσα έρευνα και είναι ανατιολόγητη.

(vi) Πειθαρχικές διαδικασίες

Θέμα παράλειψης εξέτασης καταγγελιών, εκ μέρους της Διεύθυνσης του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, για πιθανή διάπραξη πειθαρχικού αδικήματος, οι οποίες υποβλήθηκαν από υπάλληλό του εναντίον συναδέλφου του, ήταν το αντικείμενο παραπόνου κατά του Ιδρύματος αυτού **(Α/Π 1508/2003)**.

Το εμπλεκόμενο Ίδρυμα προέβαλε ως λόγο, για τον οποίο η εξέταση των καταγγελιών δεν προωθήθηκε το ότι, κατά το χρόνο υποβολής τους, εκκρεμούσε εναντίον τού παραπονούμενου ποινική υπόθεση, έπειτα από καταγγελία της καταγγελθείσας από τον ίδιο υπαλλήλου.

Ο Πειθαρχικός Κώδικας τού εμπλεκόμενου Ιδρύματος, ανέφερε η Επίτροπος, ορίζει ότι δεν επιτρέπεται να ασκηθεί καμία πειθαρχική δίωξη εναντίον υπαλλήλου, πριν την

περάτωση της ποινικής διαδικασίας. Στην προκειμένη περίπτωση, η καταγγελία υποβλήθηκε από τον παραπονούμενο εναντίον συναδέλφου του, εναντίον της οποίας δεν έχει ασκηθεί καμία ποινική δίωξη σχετική με τις καταγγελίες του. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος σημείωσε πως το γεγονός ότι είχε ασκηθεί και εκκρεμούσε ποινική δίωξη εναντίον του παραπονούμενου, μετά από υποβολή καταγγελίας εκ μέρους της συγκεκριμένης συναδέλφου του, είναι άσχετο και σε καμία περίπτωση δεν αποτελούσε νόμιμο λόγο μη διερεύνησης των καταγγελιών του παραπονούμενου. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η Διεύθυνση του εμπλεκόμενου Ιδρύματος προχωρήσει στη διερεύνηση των καταγγελιών του παραπονούμενου και όπως τον ενημερώσει σχετικά.

Η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε στη διερεύνηση καταγγελιών που υποβλήθηκαν από εκπαιδευτικό λειτουργό προς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, καθώς και η πειθαρχική έρευνα που διενεργήθηκε εις βάρος του ίδιου ατόμου από το εμπλεκόμενο Υπουργείο, χωρίς πρώτα να του γνωστοποιηθεί η εναντίον του καταγγελία, απασχόλησαν της Επίτροπο κατά τη διερεύνηση παραπόνου κατά του εν λόγω Υπουργείου **(Α/Π 198/2005)**.

Όπως διαπιστώθηκε, η διερεύνηση της καταγγελίας του παραπονούμενου, που αφορούσε την κατ' ισχυρισμό ανάρμοστη συμπεριφορά της Διευθύντριας του Σχολείου όπου υπηρετούσε προς το άτομο του, ολοκληρώθηκε δώδεκα μήνες μετά την υποβολή της. Ο δε διορισμός ερευνώντος λειτουργού, για τη διεξαγωγή πειθαρχικής έρευνας εις βάρος τού παραπονούμενου, έγινε δεκαέξι μήνες μετά την αναφορά του περιστατικού. Η Επίτροπος σημείωσε ότι καμιά αιτιολογία δε δόθηκε από πλευράς της εμπλεκόμενης υπηρεσίας αναφορικά με την καθυστέρηση που παρατηρήθηκε και επισήμανε ότι έρευνες που αρχίζουν μετά από καταγγελίες πρέπει να ολοκληρώνονται το συντομότερο δυνατό, αφού η άσκηση πειθαρχικού ελέγχου στους υπαλλήλους δεν αποσκοπεί μόνο στην τιμωρία αυτού που βρίσκεται ένοχος πειθαρχικού αδικήματος, αλλά αφορά και στην εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας και την εμπέδωση της εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτή.

Όσον αφορά την έναρξη πειθαρχικής έρευνας εναντίον του παραπονούμενου, η Επίτροπος ανέφερε ότι για να αρχίσει πειθαρχική έρευνα εναντίον εκπαιδευτικού λειτουργού, πρέπει να έχει καταγγελθεί στην αρμόδια αρχή ή να υποπέσει στην αντίληψη της ότι ο εκπαιδευτικός λειτουργός δυνατό να έχει διαπράξει πειθαρχικό αδίκημα, κάτι το οποίο δεν προέκυψε ότι συνέβηκε στην παρούσα περίπτωση. Πουθενά, όπως είπε, δεν έγινε αναφορά σε οποιοδήποτε αδίκημα, με το οποίο να

σχετιζόταν ο παραπονούμενος. Ως εκ τούτου, η Επίτροπος εισηγήθηκε τον τερματισμό της πειθαρχικής έρευνας εναντίον του και σχετική ενημέρωση του.

(vii) Δικαίωμα αναφοράς

Διαπιστώσεις για παράβαση του Άρθρου 29 του Συντάγματος έγιναν με αφορμή την υποβολή παραπόνου εναντίον του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου **(Α/Π 2257/2004)**, το οποίο είχε ως αντικείμενο την παράλειψη απάντησης σε συγκεκριμένα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν.

Η Επίτροπος σημείωσε πως το γεγονός ότι δόθηκαν, όπως διαπιστώθηκε, στον παραπονούμενο προφορικές εξηγήσεις δεν αίρει την υποχρέωση της υπηρεσίας για γραπτή πληροφόρηση του, δικαίωμα το οποίο διασφαλίζεται από το Άρθρο 29 του Συντάγματος. Για το λόγο αυτό, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η υπηρεσία απαντήσει γραπτώς στον παραπονούμενο, έστω και αργά.

(viii) Οργανωτική δομή Τμημάτων

Παράπονο για την απόφαση του Υπουργείου Υγείας να μη συμπεριλάβει στις προτάσεις του για πλήρωση τριών θέσεων Διευθυντών Κλινικών πρόταση για πλήρωση τέτοιας θέσης στην ειδικότητα Ωτορινολαρυγγολόγου εξέτασε η Επίτροπος **(Α/Π 1658/2004)**. Στην Έκθεσή της σημείωσε ότι η ειδικότητα στην οποία κατανέμεται κενή θέση Διευθυντή Κλινικής/ Τμήματος καθορίζεται, σύμφωνα με το σχέδιο υπηρεσίας της θέσης, επακριβώς, κατά την πλήρωση τής θέσης, ανάλογα με τις ανάγκες τής υπηρεσίας, με βάση, όμως, την καθορισμένη οργανωτική δομή του Τμήματος. Περαιτέρω, τόνισε ότι, μέχρι σήμερα δεν έχει καθοριστεί η οργανωτική δομή του κάθε Τμήματος/ Κλινικής των κυβερνητικών ιατρικών ιδρυμάτων και έτσι δεν είναι δυνατή και η εφαρμογή της σχετικής πρόνοιας του Σχεδίου Υπηρεσίας της θέσης Διευθυντή Κλινικής/ Τμήματος. Γι' αυτό, όπως τόνισε, θα πρέπει να προωθηθεί άμεσα το θέμα αυτό με βάση τις ανάγκες που υπάρχουν σε κάθε ειδικότητα, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι η πλήρωση κενών θέσεων γίνεται με ορθολογικά κριτήρια. Παράλληλα, επισημάνθηκε ότι, λόγω της ανυπαρξίας καθορισμένης οργανωτικής δομής του κάθε Τμήματος, η κατανομή των θέσεων Διευθυντή Κλινικής/ Τμήματος αφήνεται, ουσιαστικά, στη διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας αρχής, η οποία, όμως, δε σημαίνει αυθαιρεσία ή εξουσία της τελευταίας να ενεργεί κατ' αρέσκεια. Η Επίτροπος τόνισε πως τα διοικητικά όργανα, κατά την άσκηση της διακριτικής τους εξουσίας έχουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή της χρηστής διοίκησης. Εισηγήσή της ήταν όπως, μέχρι τον καθορισμό της δομής κάθε Τμήματος και την

εφαρμογή της σχετικής διάταξης του Σχεδίου Υπηρεσίας της υπό αναφορά θέσης, η αρμόδια αρχή προχωρήσει στην κατανομή των θέσεων Διευθυντή, υιοθετώντας συγκεκριμένα κριτήρια, εκ των προτέρων γνωστά, η δε αρχαιότητα του κάθε ιατρικού λειτουργού και τα καθήκοντα που αυτός στην πράξη ασκεί, θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα κριτήρια που θα καθοριστούν και να συνεκτιμούνται δεόντως.

(ix) Συνθήκες υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας

Παράλειψη του Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις του Επιθεωρητή Εργασίας, αναφορικά με τις συνθήκες υγείας και ασφάλειας στο χώρο όπου εργάζονται υπάλληλοί του, καθώς και αμέλεια του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας να λάβει οποιαδήποτε μέτρα εναντίον του Σφαγείου, προκειμένου αυτό να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις που είχαν γίνει, διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον τους **(Α/Π 2251/2004)**. Η Επίτροπος στην Έκθεσή της ανέφερε ότι η υποχρέωση διατήρησης συνθηκών υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας έχει, βεβαίως, ως βάση το νόμο και τις διεθνείς συμβάσεις, άπτεται, όμως, και του συνταγματικού δικαιώματος ζωής. Περαιτέρω, ότι, με βάση το άρθρο 3 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, μια συμβαλλόμενη χώρα αναλαμβάνει την υποχρέωση όχι μόνο να θεσπίζει κανονισμούς σχετικούς με την ασφάλεια και υγεία στον τόπο εργασίας, αλλά και να τους εφαρμόζει.

(x) Εκπαίδευση προσωπικού – Τερματισμός υπηρεσιών

Κριτική στην απόφαση του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας να επιλέξει πρόσωπο που υπηρετούσε, κατά τον ουσιώδη χρόνο, πάνω σε δεκαπενθήμερη βάση για παρακολούθηση εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος, μεγάλης διάρκειας και υψηλού κόστους στο εξωτερικό, άσκησε η Επίτροπος Διοικήσεως σε Έκθεση που υπέβαλε στο εν λόγω Τμήμα **(Α/Π 1255/2004)**. Η Επίτροπος στην Έκθεση αυτή σημείωσε ότι οι συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, καθώς και η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν δημιουργήσει πρόσθετες ανάγκες επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού που στελεχώνει τη δημόσια υπηρεσία, έτσι ώστε αυτό να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις, να συμμορφωθεί με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και να προσφέρει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Η εκπαίδευση του προσωπικού δε θα πρέπει, όπως είπε, να στοχεύει στην εξυπηρέτηση των προσωπικών επιθυμιών και φιλοδοξιών των μελών του, αλλά στην κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών, θα πρέπει, δε, να θεωρείται ως μια επένδυση του κράτους, η οποία, λογικά, αναμένεται ότι, μακροχρόνια, θα αποδώσει. Στα πλαίσια αυτά, εκφράστηκε η άποψη ότι η εκπαίδευση προσωπικού σε πολύ εξειδικευμένα θέματα,

θα πρέπει, όπου τούτο είναι δυνατό, να επικεντρώνεται στο μόνιμο προσωπικό, το οποίο, λογικά, αναμένεται ότι θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει προς όφελος της υπηρεσίας και για μακρά χρονική περίοδο τις γνώσεις και δεξιότητες που με αυτήν αποκτά.

Παράπονο για εξαναγκασμό τους σε υποβολή αίτησης για ευδόκιμο τερματισμό των υπηρεσιών τους υπέβαλαν αποστρατευμένοι Αξιωματικοί εναντίον του Υπουργείου Άμυνας **(Α/Π 1862/2004)**. Συγκεκριμένα, ισχυρίστηκαν ότι υπέβαλαν τις αιτήσεις αυτές μετά από εκβιασμό ότι, σε αντίθετη περίπτωση, θα τερματίζοντο οι υπηρεσίες τους και θα έχαναν συγκεκριμένα ωφελήματα, υποστήριξαν, δε, ότι τελούσαν κάτω από συνθήκες όμοιες με αυτές υπό τις οποίες τελούσαν και οι δεκατέσσερις Αξιωματικοί που αποστρατεύθηκαν το 2002 και οι οποίοι δικαιώθηκαν από το Ανώτατο Δικαστήριο. Περαιτέρω, ότι θα πρέπει και στη δική τους περίπτωση να ισχύσει ότι αποφασιστεί για τους εν λόγω Αξιωματικούς.

Στην Έκθεσή της η Επίτροπος διευκρίνισε εξ αρχής ότι όσοι από τους παραπονούμενους είχαν ανεπιφύλακτα υποβάλει αίτηση για ευδόκιμο τερματισμό της σταδιοδρομίας τους, στερούνται της δυνατότητας αμφισβήτησης της απόφασης που λήφθηκε, όπως αναφέρεται και σε σχετική γνωμοδότηση της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας. Της δυνατότητας αυτής στερούνται και όσοι υπέβαλαν τις αιτήσεις τους με επιφύλαξη των δικαιωμάτων τους στην περίπτωση εκείνη που οι πρόνοιες των σχετικών Κανονισμών κριθούν αντισυνταγματικές, δεδομένου ότι το Ανώτατο Δικαστήριο δεν έκανε μια τέτοια διαπίστωση. Στην εν λόγω απόφαση κρίθηκε προβληματική η εφαρμογή συγκεκριμένου Κανονισμού.

Η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως οι περιπτώσεις όσων από τους παραπονούμενους υπέβαλαν τις αιτήσεις τους με επιφύλαξη των δικαιωμάτων τους, σε περίπτωση που οι σχετικοί Κανονισμοί κριθούν ανενεργοί, τύχουν του ίδιου χειρισμού με εκείνες των συναδέλφων τους που είχαν προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο. Όσον αφορά τους παραπονούμενους που υπέβαλαν τις αιτήσεις τους χωρίς οποιαδήποτε επιφύλαξη και αισθάνονται, υπό το φως της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ότι έχουν αδικηθεί, η Επίτροπος ανέφερε στην Έκθεσή της ότι μπορούν, αν επιθυμούν, να αποταθούν και να προβάλουν τις θέσεις τους στο Υπουργείο Άμυνας που είναι και το μόνο αρμόδιο να αποφασίσει για οποιαδήποτε διαφοροποίηση της απόφασης που λήφθηκε.

(xi) Προσλήψεις – Αξιολογήσεις εκτάκτων

Η παραπονούμενη φοίτησε στην Αγγλική Σχολή Λευκωσίας από το 1960-1966, ακολουθώντας πρόγραμμα εξαετούς φοίτησης. Το εμπλεκόμενο Τμήμα, όμως, κατά την αξιολόγηση των υποψηφίων, δε συμπεριέλαβε την παραπονούμενη στο σχετικό κατάλογο, θεωρώντας ότι αυτή δεν κατείχε απολυτήριο αναγνωρισμένης σχολής μέσης παιδείας, για το λόγο ότι, βάσει σχετικής βεβαίωσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, απόφοιτος τής υπό αναφορά σχολής είναι το πρόσωπο που συμπληρώνει επταετή κύκλο φοίτησης και στο οποίο δίδεται σχετικό πιστοποιητικό.

Όπως η Επίτροπος σημείωσε, αρμόδιος φορέας για αναγνώριση των προσόντων που η παραπονούμενη κατείχε, ως επεχόντων θέση απολυτηρίου σχολής μέσης εκπαίδευσης είναι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, στο οποίο και όφειλε το εμπλεκόμενο Τμήμα να αποταθεί. Γί' αυτό, εισηγήθηκε όπως τούτο γίνει άμεσα, δεδομένης της υποχρέωσης κάθε διοικητικού οργάνου να προβαίνει σε δέουσα έρευνα όλων των νομίμων στοιχείων κρίσης πριν την κατάληξη σε οριστική απόφαση. Υπέδειξε, επίσης, όπως, σε περίπτωση που το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού κατέληγε σε θετική για την παραπονούμενη απόφαση, το εμπλεκόμενο Τμήμα προβεί σε επανεξέταση της αίτησης και περιλάβει την ίδια στον κατάλογο υποψηφίων, στη σειρά που δικαιούτο εξ' αρχής να καταταγεί. Σημείωσε, επιπλέον, ότι, αν η σειρά κατάταξης της θα της είχε ήδη δώσει το δικαίωμα διορισμού, θα έπρεπε να της προσφερθεί άμεσα διορισμός, μόλις προέκυπτε ανάγκη.

Παράλειψη του Διευθυντή Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης να ενημερώσει την παραπονούμενη έκτακτη υπάλληλο για την πρόθεση του να την αξιολογήσει δυσμενώς και να της παράσχει το δικαίωμα ακρόασης διαπιστώθηκε από τη διερεύνηση παραπόνου εναντίον του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού **(1507/2004)**. Η Επίτροπος στην Έκθεσή της ανέφερε ότι, για ένα τόσο σοβαρό θέμα, όπως είναι η δυσμενής αξιολόγηση ενός εκτάκτου υπαλλήλου, που ουσιαστικά ισοδυναμεί με τη στέρηση τού δικαιώματός του για εκ νέου πρόσληψη σε έκτακτη βάση, θα πρέπει ο οικείος προϊστάμενος να πληροφορεί γραπτώς τον επηρεαζόμενο υπάλληλο σχετικά με την πρόθεσή του να προβεί σε κάτι τέτοιο, παρέχοντάς του, ταυτόχρονα, και το δικαίωμα να ακουστεί, κάτι που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έγινε. Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η έκθεση αξιολόγησης τής παραπονούμενης είχε παράτυπα συνταχθεί και εισηγήθηκε όπως αυτή αφαιρεθεί από το φάκελό της.

VI. ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. *Εισαγωγή*

Ο Τομέας Κοινωνικής Προστασίας εξέτασε, κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, υποθέσεις το αντικείμενο των οποίων αφορούσε στην προστασία κοινωνικών δικαιωμάτων. Οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, στην κοινωνική ασφάλιση, και στην πρόνοια όπως αυτή εκφράζεται μέσω της απόδοσης των διάφορων δημόσιων παροχών, δημόσιων βοηθημάτων, επιδομάτων και χορηγιών. Οι υπηρεσίες που εμπλέκονται, κατά κανόνα, στα παράπονα που έχουν σχέση με τον Τομέα Κοινωνικής Προστασίας, είναι οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

Κατά το υπό επισκόπηση έτος, τα παράπονα που αφορούσαν στον τομέα Κοινωνικής Προστασίας και υποβλήθηκαν εναντίον των πιο πάνω υπηρεσιών, ανήλθαν σε 179.

Οι περισσότερες υποθέσεις που στρέφονταν εναντίον των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων αφορούσαν συντάξεις ανικανότητας, συντάξεις γήρατος και συντάξεις χηρείας και είχαν σχέση με απορριπτικές αποφάσεις σε αιτήσεις παροχών, με καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση αιτήσεων, με την ελλιπή ή λανθασμένη ενημέρωση για τα δικαιώματα ή υποχρεώσεις των πολιτών και με την ελλιπή ή προβληματική αιτιολόγηση δυσμενών για τον πολίτη διοικητικών πράξεων. Ικανός αριθμός παραπόνων υποβλήθηκε και σε σχέση με το επίδομα μητρότητας/τέκνων και την ειδική χορηγία.

Τα παράπονα κατά των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στρέφονταν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, εναντίον αποφάσεων απόρριψης ή τερματισμού της καταβολής των δημοσίων βοηθημάτων, ή αφορούσαν στα κριτήρια προσδιορισμού των καλυπτόμενων αναγκών και στο ύψος των καταβαλλομένων στους δικαιούχους ποσών τα οποία ήταν, κατά την κρίση των παραπονουμένων, χαμηλά.

2. *Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων*

Κατά τη διάρκεια του έτους 2005 συνεχίστηκε η εξέταση παραπόνων που αφορούσαν αποφάσεις των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων για διακοπή ή απόρριψη αιτήσεων για συντάξεις ανικανότητας και για επιδόματα ασθενείας (π.χ. **Α/Π**

519/05, Α/Π 847/05, Α/Π 553/03). Οι αποφάσεις αυτές στηρίζονταν, κατά κανόνα, σε γνωματεύσεις Ιατρικών Συμβουλίων που εξέταζαν τους παραπονούμενους, σε ότι αφορούσε στην ικανότητά τους να εργασθούν. Με δεδομένο ότι ο έλεγχος της κρίσης των Ιατρικών Συμβουλίων δεν μπορεί να αποτελέσει, ως προς την ουσία της, αντικείμενο έρευνας του Επιτρόπου Διοικήσεως, τα περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ήταν πολύ περιορισμένα. Η εξέταση των παραπόνων αυτών κατέδειξε ότι η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε ερευνήσει ικανοποιητικά τις περισσότερες υποθέσεις και/ή είχε ασκήσει τη διακριτική της ευχέρεια για την απόρριψη των αιτήσεων κατά τρόπο λογικό. Εν όψει τούτου, τα παράπονα κρίθηκαν αβάσιμα και δεν υποβλήθηκαν εισηγήσεις σε σχέση με αυτά.

Σε μία υπόθεση, (**Α/Π 1510/03**), παραπονούμενη αποτάθηκε στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως διαμαρτυρόμενη για τον τερματισμό της καταβολής επιδόματος τέκνου σε σχέση με παιδί της που φοιτούσε στη Νοσηλευτική Σχολή. Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, μια οικογένεια δικαιούται επίδομα τέκνου για κάθε εξαρτώμενο τέκνο της, νοουμένου ότι έχει τέσσερα, τουλάχιστον, παιδιά τα οποία συντηρούνται «*εξ ολοκλήρου ή κατά κύριο λόγο*» από τους γονείς. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε κρίνει ότι, ως φοιτητής της εν λόγω Σχολής, το παιδί δεν εσυντηρείτο αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο από τους γονείς του, αφού είχε δικαίωμα σε δωρεάν διατροφή και διαμονή, και ελάμβανε εκπαιδευτικό επίδομα. Διαπιστώθηκε ότι η περίπτωση δεν είχε διερευνηθεί επαρκώς, αφού το παιδί της παραπονούμενης δεν είχε στην πράξη επωφεληθεί του δικαιώματος δωρεάν διαμονής στο οικοτροφείο της Νοσηλευτικής Σχολής, από κάποιο, δε, χρονικό σημείο των σπουδών του και μετά, εδικαιούτο, απλώς, ένα γεύμα δωρεάν την ημέρα. Το εκπαιδευτικό επίδομα κυμαινόταν από £100 μέχρι £155 μηνιαίως. Υποβλήθηκε εισήγηση επανεξέτασης της υπόθεσης εκ μέρους της εμπλεκόμενης υπηρεσίας. Στη σχετική Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως επισήμανε και το γεγονός πως, ενώ είχε προηγηθεί η έκδοση ακυρωτικής απόφασης τού Ανωτάτου Δικαστηρίου για λόγους έλλειψης δέουσας έρευνας σε άλλη υπόθεση παρόμοιου περιεχομένου, η εμπλεκόμενη υπηρεσία έλαβε και την υπό αναφορά απόφασή της, χωρίς και πάλι να κάνει επαρκή έρευνα των γεγονότων.

Σε μία άλλη περίπτωση (**Α/Π 64/03**), υποβλήθηκε παράπονο κατά της απόφασης των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων να μην καταβάλουν βοήθημα τοκετού και επίδομα μητρότητας σε παραπονούμενη, επειδή οι ασφαλιστέες αποδοχές της κατά το προ της εγκυμοσύνης της έτος, ήταν χαμηλότερες του καθοριζομένου στο νόμο ποσού. Η παραπονούμενη ήταν κατά το έτος εκείνο και πάλι έγκυος και ένεκα

τούτου δεν είχε εργαστεί κανονικά και δεν είχε συμπληρώσει τις απαιτούμενες για την καταβολή του επιδόματος μητρότητας εισφορές. Η παραπονούμενη υποστήριζε ότι, σε ότι αφορούσε στο βοήθημα τοκετού, θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι εισφορές του πατέρα των παιδιών, ο οποίος δεν ήταν μεν νυμφευμένος με αυτήν, είχε όμως αναγνωρίσει επίσημα (με ένορκο δήλωση στο δικαστήριο), τα παιδιά. Στη σχετική Έκθεσή της, η Επίτροπος Διοικήσεως τόνισε ότι οι προϋποθέσεις εισφοράς καθορίζονται δεσμευτικά στον Τρίτο Πίνακα των Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμων σε αυτόν, δε, δεν προνοείται οτιδήποτε σε σχέση με το ενδεχόμενο αδυναμίας της ασφαλισμένης να εργαστεί (για λόγους, π.χ., εγκυμοσύνης ή ασθένειας) και, της συνεπακόλουθης επίπτωσης της μη συμπλήρωσης των απαιτούμενων από το νόμο εισφορών. Ως εκ τούτου, κρίθηκε ότι η παραπονούμενη δεν πληρούσε απαιτούμενη εκ του νόμου προϋπόθεση, και δεν υπήρχε τρόπος ικανοποίησης τού αιτήματος της. Αναφορικά, όμως, με το βοήθημα τοκετού, η Επίτροπος Διοικήσεως παρατήρησε ότι ο νόμος παρείχε την ευχέρεια να ληφθούν υπόψη οι ασφαλιστές αποδοχές του συζύγου. Στην υπό αναφορά, όμως, περίπτωση, κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να γίνει, αφού το ζευγάρι δεν ήταν παντρεμένο, ο πατέρας, δηλαδή, των παιδιών, παρόλο που τα είχε αναγνωρίσει, δεν ήταν σύζυγος της αιτήτριας. Η Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι η συγκεκριμένη πρόνοια τού νόμου δημιουργούσε αδικίες, αφού εξαιρεί από την παροχή βοηθημάτων/ επιδομάτων, μία ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι, είτε εξ επιλογής είτε εξ ανάγκης, έχουν δημιουργήσει οικογένειες, χωρίς να έχουν συνάψει γάμο και, ως αποτέλεσμα, οι οικογένειες αυτές τυγχάνουν άνισης μεταχείρισης από την πολιτεία σε θέματα κοινωνικών παροχών. Εισήγηση της Επιτρόπου ήταν όπως, η εμπλεκόμενη υπηρεσία εγκύψει στο θέμα και εξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας.

Σε σχέση με το ίδιο επίδομα (μητρότητας), μία άλλη παραπονούμενη προσέφυγε στην Επίτροπο Διοικήσεως υποβάλλοντας παράπονο εναντίον των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του Υπουργείου Οικονομικών (Α/Π **1931/04**). Η παραπονούμενη, πολύτεκνη μητέρα 4 παιδιών, λάμβανε επίδομα τέκνου μέχρι την 30η Ιουνίου 2002 από τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η παροχή αυτή τερματίστηκε την 1η Ιουλίου 2002, αφού ένας υιός της συμπλήρωσε το 18ο έτος της ηλικίας του και έπαυσε να θεωρείται εξαρτώμενο της τέκνο, σύμφωνα με τον περί Παροχής Επιδόματος Τέκνου Νόμο. Από την ημερομηνία αυτή, όμως, η παραπονούμενη κατέστη δικαιούχος επιδόματος μάνας. Το επίδομα αυτό άρχισε να της καταβάλλεται από την 1η Ιανουαρίου 2003, ενώ θα έπρεπε να της είχε καταβληθεί και για την περίοδο Ιουλίου - Δεκεμβρίου 2002. Με την υποβολή του παραπόνου της, η παραπονούμενη διεκδίκησε το επίδομα μάνας για την περίοδο

αυτή. Για το ίδιο θέμα είχε προηγουμένως αποταθεί, ανεπιτυχώς, τόσο στο Υπουργείο Οικονομικών όσο και στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Διαπιστώθηκε ότι η Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών ανέλαβε την ευθύνη καταβολής του επιδόματος μάνας από την 1η Ιανουαρίου 2003, σύμφωνα με νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ την ίδια ημερομηνία και συνέχισε να καταβάλλει το επίδομα σε όλες τις μητέρες που είχαν δικαίωμα σε αυτό, σύμφωνα με την προηγούμενη νομοθεσία. Ο κατάλογος των δικαιούχων που της διαβιβάστηκε με την αλλαγή της νομοθεσίας από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, δεν περιελάμβανε το όνομα της παραπονούμενης, αφού αυτή δεν είχε υποβάλει αίτηση στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την περίοδο Ιουλίου - Δεκεμβρίου 2002. Υπέβαλε την αίτησή της μετά την αλλαγή της νομοθεσίας, όταν την ευθύνη για την καταβολή του την είχε ήδη αναλάβει το Υπουργείο Οικονομικών. Ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων επιβεβαίωσε στην Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων του Υπουργείου Οικονομικών ότι η παραπονούμενη τηρούσε τις προϋποθέσεις για πληρωμή του επιδόματος μάνας και ότι αν αυτή είχε υποβάλει αίτηση στο Τμήμα του, θα της καταβαλλόταν το σχετικό επίδομα για την πιο πάνω περίοδο. Εγέρθηκε ακολούθως το ερώτημα ποια από τις δύο εμπλεκόμενες υπηρεσίες θα έπρεπε να καταβάλει το εν λόγω επίδομα στην παραπονούμενη. Ο Γενικός Εισαγγελέας του οποίου ζητήθηκε η γνώμη, απάντησε ότι η καταβολή του επιδόματος θα έπρεπε να γίνει από την Υπηρεσία Χορηγιών και Επιδομάτων (του Υπουργείου Οικονομικών) που είχε αναλάβει την αρμοδιότητα καταβολής του. Στις 2 Νοεμβρίου 2005, ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών ενημέρωσε την Επίτροπο ότι το επίδομα θα καταβαλλόταν στην παραπονούμενη «το συντομότερο». Στην Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε την ευαρέσκειά της για τη συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών στη διευθέτηση του θέματος που παρέμενε εκκρεμές για μεγάλο χρονικό διάστημα, και του οποίου η μη επίλυση συνιστούσε αδικία εις βάρος της παραπονούμενης.

Κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους το Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως απασχόλησε και πάλι το θέμα της εκπρόθεσμης υποβολής αιτήσεων για παροχές και συντάξεις (π.χ. **A/Π 81/05** και **A/Π 2689/05** για σύνταξη γήρατος). Ως γνωστό, η περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων νομοθεσία καθορίζει τις προθεσμίες εντός των οποίων οι ασφαλισμένοι πρέπει να υποβάλλουν τις αιτήσεις τους για τις παροχές, τα επιδόματα και τις συντάξεις που πληρώνονται από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η Επίτροπος έκρινε ότι οι αποφάσεις της εμπλεκόμενης υπηρεσίας να απορρίψει αιτήσεις που υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα, ή να καταβάλει την παροχή μόνο για περίοδο τριών μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, ήταν σύννομες και δεν υπέβαλε εισηγήσεις.

Το θέμα των κριτηρίων παροχής συντάξεων χρείας αποτέλεσε επίσης αντικείμενο διερεύνησης της Επιτροπής Διοικήσεως κατά το υπό αναφορά έτος (π.χ. Α/Π 2889/05). Σε μία περίπτωση παραπονούμενη προσέφυγε στην Επίτροπο κατά της απορριπτικής απόφασης των Υπηρεσιών Κοινωνικών ασφαλίσεων σε αίτησή της για σύνταξη χρείας, ισχυριζόμενη ότι είχε δικαίωμα στην εν λόγω σύνταξη αφού ο γάμος της με τον αποβιώσαντα πρώην σύζυγό της δεν είχε λυθεί (και) από το Εκκλησιαστικό Δικαστήριο. Διαπιστώθηκε ότι αυτός είχε λυθεί με απόφαση Πολιτικού Δικαστηρίου και ότι ένεκα τούτου, η απόφαση της εμπλεκόμενης υπηρεσίας ήταν σύννομη.

Η Επίτροπος Διοικήσεως εξέτασε, επίσης, αριθμό παραπόνων που αφορούσαν στο ύψος της σύνταξης γήρατος ή της σύνταξης χρείας των παραπονούμενων (π.χ. Α/Π 1167/05, Α/Π 1123/05). Οι παραπονούμενοι θεωρούσαν ότι το ύψος της σύνταξής τους ήταν χαμηλό και ζητούσαν την αύξησή του. Επεξηγήθηκε στους παραπονούμενους ότι το ύψος των συντάξεων καθορίζεται δια νόμου, ότι αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ύψος και τη συννοχή των ασφαλιστέων ή πιστωμένων ασφαλιστέων εισφορών τους και από τον αριθμό των εξαρτωμένων τους, και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου Διοικήσεως για αύξησή τους.

Σε άλλες περιπτώσεις (π.χ., **Α/Π 1301/05**), παραπονούμενοι προσέφυγαν στην Επίτροπο Διοικήσεως επειδή οι αιτήσεις τους για παροχή συντάξεων (σύνταξης γήρατος, ανικανότητας, ή κοινωνικής σύνταξης) είχαν απορριφθεί. Από τη διερεύνηση των υποθέσεων διαπιστώθηκε ότι ο λόγος της απόρριψης ήταν διότι αυτοί δεν πληρούσαν βασική προϋπόθεση εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ή προϋπόθεση διαμονής τους στην Κύπρο. Το ύψος των απαιτούμενων εισφορών και η περίοδος διαμονής στην Κύπρο καθορίζονται δεσμευτικά στη νομοθεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν υπήρχαν περιθώρια οποιασδήποτε παρέμβασης της Επιτροπής Διοικήσεως στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι σχετικές πρόνοιες της νομοθεσίας επεξηγήθηκαν όμως στους παραπονούμενους για πληροφόρησή τους.

Την Επίτροπο Διοικήσεως απασχόλησε σοβαρά και το θέμα της μηνιαίας χορηγίας που παραχωρείται σε συνταξιούχους με βάση το «Σχέδιο Ειδικής Χορηγίας σε συνταξιούχους στα πλαίσια παραχώρησης αντισταθμιστικών μέτρων λόγω της φορολογικής μεταρρύθμισης» (**Α/Π 571/05, Α/Π 639/05, Α/Π 1279/05**). Σύμφωνα με τις πρόνοιες του Σχεδίου, η εν λόγω χορηγία παραχωρείται σε

συνταξιούχους των οποίων το άθροισμα των μηνιαίων συνταξιοδοτικών τους ωφελημάτων είναι χαμηλότερο των £500. Το Σχέδιο προνοεί, επίσης, ότι *«Συνταξιούχοι ανικανότητας/αναπηρίας με βαθμό/ποσοστό κάτω του 100% θα δικαιούνται τη χορηγία που θα δικαιούνταν αν ήταν ανάκανοι/ανάπηροι με βαθμό ανικανότητας ή αναπηρίας 100% επί του ποσοστού της αναπηρίας τους.»* (Παρ. (ε) του Σχεδίου). Τα μηνιαία εισοδήματα παραπονουμένων που προσέφυγαν στην Επίτροπο ήταν χαμηλότερα από τις £500 το μήνα, αλλά, όπως ανέφερε στην Επίτροπο ο Αν. Διευθυντής της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, *«το ποσό της σύνταξης αναπηρίας που λαμβάνεται υπόψη για σκοπούς πληρωμής της ειδικής χορηγίας είναι εκείνο που αναλογεί σε βαθμό 100% και όχι το ποσό της σύνταξης αναπηρίας που καταβάλλεται στο δικαιούχο με βάση τον πραγματικό βαθμό αναπηρίας του (ο οποίος ήταν χαμηλότερος του 100%).»* Η εμπλεκόμενη υπηρεσία, δηλ., δεν είχε εξετάσει τις περιπτώσεις με βάση το πραγματικό εισόδημα που οι παραπονούμενοι ελάμβαναν ως σύνταξη αναπηρίας, αλλά, με βάση το εισόδημα που θα είχαν σε περίπτωση που το ποσοστό αναπηρίας τους ήταν 100%. Προσθέτοντας το (υποθετικό) αυτό ποσό με τα άλλα (πραγματικά) συνταξιοδοτικά εισοδήματα των παραπονούμενων, η εμπλεκόμενη υπηρεσία θεώρησε ότι τα συνολικά μηνιαία εισοδήματά τους υπερέβαιναν τις £500 και δεν τους κατέβαλε την ειδική χορηγία. Στη σχετική Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως εξέφρασε τον έντονο προβληματισμό της για τη χρησιμότητα/σκοπιμότητα της υιοθέτησης του κριτηρίου του Σχεδίου που αφορά σε συνταξιούχους αναπηρίας/ανικανότητας με ποσοστό χαμηλότερο του 100%, υπενθύμισε ότι ο σκοπός του Σχεδίου ήταν η παραχώρηση χορηγίας σε συνταξιούχους με χαμηλά εισοδήματα και, συγκεκριμένα, πρόσωπα των οποίων τα μηνιαία εισοδήματα από συντάξεις δεν υπερβαίνουν τις £500 και παρατήρησε ότι με την εφαρμογή του συγκεκριμένου κριτηρίου εξαιρέθηκαν από την ειδική χορηγία πρόσωπα, που κατά τα άλλα ενέπιπταν στο πνεύμα με το οποίο συντάχθηκε και εφαρμόζεται το Σχέδιο. Στην κατακλείδα της Έκθεσής της, η Επίτροπος ανέφερε τα εξής:

«Το γεγονός αυτό, σε συνάρτηση με το ότι η ειδική χορηγία καταβάλλεται σε συνταξιούχους που δεν είναι λήπτες συντάξεων ανικανότητας/αναπηρίας και οι οποίοι έχουν εισοδήματα που υπερβαίνουν τα πραγματικά εισοδήματα που άτομα όπως την παραπονούμενη λαμβάνουν, συνιστά κατά την άποψή μου, αναιτιολόγητη διάκριση και αδικία. Έχω τη άποψη ότι η εξαίρεση συνταξιούχων στη βάση του αποτελέσματος μιας μαθηματικής πράξης που δε βασίζεται σε πραγματικά αλλά σε υποθετικά εισοδήματα, δε συνάδει με το σκοπό για τον οποίο συντάχθηκε και εφαρμόζεται το Σχέδιο και εύλογα προκάλεσε το περί δικαίου αίσθημα της παραπονούμενης. ... Εισηγούμαι όπως, η εμπλεκόμενη υπηρεσία

εξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης ή και απόλειψης της παραγράφου (ε) του Σχεδίου, ούτως ώστε, οι συνταξιούχοι αναπηρίας/ανικανότητας που τα πραγματικά συνταξιοδοτικά τους ωφελήματα είναι χαμηλότερα των £500 το μήνα, να καθίστανται δικαιούχοι της ειδικής χορηγίας.»

Η εμπλεκόμενη υπηρεσία συμφώνησε με τις υποδείξεις της Επιτροπής Διοικήσεως και υπέβαλε πρόταση τροποποίησης του Σχεδίου στο Υπουργείο Οικονομικών. Παρά το γεγονός ότι παρόμοιες επισημάνσεις είχαν γίνει για το ίδιο θέμα και πέρυσι, το Σχέδιο δεν έχει μέχρι και σήμερα αναθεωρηθεί.

3. Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Με αφορμή παράπονο που υπέβαλε στην Επίτροπο Διοικήσεως άτομο του οποίου η παροχή δημόσιου βοηθήματος τερματίστηκε, (**Α/Π 741/03**), η Επίτροπος Διοικήσεως σχολίασε την ερμηνεία του όρου «αξιοποίηση περιουσίας» στις περιπτώσεις αιτητών δημόσιου βοηθήματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δημόσιο βοήθημα που καταβαλλόταν για χρόνια στον παραπονούμενο διακόπηκε επειδή διαπιστώθηκε ότι αυτός ήταν κάτοχος ακίνητης περιουσίας, την οποία δεν εκμεταλλευόταν ή αξιοποιούσε. Ο παραπονούμενος υποστήριξε ότι η ύπαρξη της ακίνητης περιουσίας ήταν γνωστή στην εμπλεκόμενη υπηρεσία εξ' αρχής και ότι ο ίδιος αδυνατούσε να την εκμεταλλευτεί λόγω της φύσης της (γεωργική γη) αλλά και λόγω σωματικής του αδυναμίας (ήταν άτομο με μειωμένη σωματική ικανότητα) και των ιδιαίτερα δύσκολων οικογενειακών συνθηκών του. Στην Έκθεσή της η Επίτροπος Διοικήσεως σημείωσε ότι ο όρος «αξιοποίηση της περιουσίας» ερμηνεύεται από την εμπλεκόμενη υπηρεσία ως αφορούσα και πώληση/αποξένωση της περιουσίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η μόνη αξιοποίηση που μπορούσε να τύχει η περιουσία του παραπονούμενου ήταν η πώλησή της, αφού τα κτήματα ήταν πρόσφορα εκμετάλλευσης για γεωργικούς μόνο σκοπούς, με πολύ χαμηλή εισοδηματική απόδοση. Υποβλήθηκε εισήγηση επανεξέτασης της απόφασης τερματισμού του βοηθήματος του παραπονούμενου, αλλά και της πολιτικής της υπηρεσίας αναφορικά με την «αξιοποίηση» περιουσίας, ώστε αυτή να μην καταλήγει σε άτεγκτα και εξοντωτικά αποτελέσματα.

Σε άλλη περίπτωση υπόθεσης τερματισμού του δημόσιου βοηθήματος (**Α/Π 368/05**), ο παραπονούμενος τραυματίστηκε σε τροχαίο ατύχημα και, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, δεν ήταν, έκτοτε, σε θέση να εργασθεί. Κατά την εξέταση της αίτησής του, η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε ενώπιόν της δύο ιατρικές

εκθέσεις/γνωματεύσεις από ιδιώτη ιατρό, οι οποίες επιβεβαίωναν τον ισχυρισμό του παραπονούμενου και έκαναν αναφορά σε σοβαρά προβλήματα στη σπονδυλική στήλη και στην ανάγκη χειρουργικής επέμβασης. Παρά ταύτα, ο παραπονούμενος δεν θεωρήθηκε ως ανάπηρο άτομο, επειδή, σύμφωνα με την εμπλεκόμενη υπηρεσία, τα ιατρικά πιστοποιητικά του δεν διευκρίνιζαν κατά πόσο μετά την εγχείρηση αυτός θα αντιμετώπιζε μόνιμη αναπηρία ή αν θα μειώνονταν ουσιωδώς οι ικανότητες του για εργασία, όπως προνοεί η νομοθεσία. Η εμπλεκόμενη υπηρεσία είχε, δηλ. κρίνει, ότι υπήρχε θεραπεία για το πρόβλημα υγείας που αντιμετώπιζε και, κατά συνέπεια, δεν ετίθετο θέμα, σ' εκείνο το στάδιο, δικαιωμάτων για αναπηρικό επίδομα. Μετά την υποβολή τού παραπόνου, ο παραπονούμενος υπέβαλε στην Επίτροπο πρόσθετες ιατρικές γνωματεύσεις που επιβεβαίωναν την αδυναμία του να εργαστεί, καθώς και το ότι, το πρόβλημα της υγείας του ήταν χρόνιο και οι πιθανότητες για πλήρη αποκατάσταση της υγείας του ήταν πολύ περιορισμένες. Η έρευνα κατέδειξε ότι σε μία από τις ιατρικές γνωματεύσεις που ήταν υπόψη της εμπλεκόμενης υπηρεσίας κατά την εξέταση τής αίτησης, πέραν από τη διάγνωση ότι ο παραπονούμενος δεν ήταν σε θέση να εργαστεί λόγω τού τραυματισμού του, αναφερόταν επίσης ότι «είναι απρόβλεπτο αν και πότε θα υπάρξει βελτίωση τού προβλήματός (του)». Η Επίτροπος επισήμανε ότι η πιο πάνω αναφορά ήταν αντίθετη με τη θέση τής εμπλεκόμενης υπηρεσίας και έκρινε ότι η συγκεκριμένη ιατρική γνωμάτευση συνιστούσε διάγνωση απροσδιόριστης διάρκειας σωματικού περιορισμού, όπως αυτός προβλέπεται στην ερμηνεία τού όρου «ανάπηρος» που δίδεται στη νομοθεσία. Σε ότι αφορά στις γνωματεύσεις που προσκόμισε ο παραπονούμενος μετά τη λήψη της υπό κρίση απόφασης, η Επίτροπος διατύπωσε την άποψη ότι αυτές ενίσχυαν την πιο πάνω θέση της, αφού σε αυτές γινόταν ακόμα πιο σαφής αναφορά σε χρόνιο πρόβλημα υγείας και εκφραζόταν η άποψη ότι, ακόμα και εάν ο παραπονούμενος υποβαλλόταν σε χειρουργική επέμβαση, η πρόγνωση για αποκατάσταση τής υγείας του και η δυνατότητα άσκησης τού επαγγέλματός του ήταν περιορισμένη.

Μέσα στα πλαίσια εξέτασης του πιο πάνω παραπόνου, η Επίτροπος σχολίασε και τη γενικότερη διαδικασία που ακολουθούν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας κατά την εξέταση αιτήσεων για παραχώρηση δημοσίων βοηθημάτων σε ανάπηρα άτομα. Διατύπωσε την άποψη ότι η διαδικασία αυτή είναι ελλιπής και παρέχει μεγάλο περιθώριο υποκειμενικής κρίσης στους Κοινωνικούς Λειτουργούς. Η Επίτροπος ανέφερε ότι η ορθότερη, κατά την άποψή της κρίση για το εάν ένα πρόσωπο πληροί τις προϋποθέσεις τής νομοθεσίας για να θεωρηθεί ως «ανάπηρο», διασφαλίζεται με την εξέτασή του από ανεξάρτητο συλλογικό όργανο ειδικών επιστημόνων, όπως γίνεται στην περίπτωση αιτητών συντάξεων ανικανότητας/αναπηρίας. Σημείωσε επίσης ότι σύμφωνα με τροποποιητικό νόμο που τέθηκε σε ισχύ από τον Ιούλιο του

2003, όσα πρόσωπα αιτήθηκαν δημόσιου βοηθήματος και απορρίφθηκαν θα μπορούσαν να παραπέμπονταν σε συμβουλευτικές πολυθεματικές ομάδες για επανεξέταση τής περίπτωσης τους. Η Επίτροπος εξέφρασε τον προβληματισμό της για το γεγονός ότι οι πολυθεματικές αυτές ομάδες δεν είχαν ακόμα λειτουργήσει και εισηγήθηκε όπως η εμπλεκόμενη υπηρεσία προβεί, χωρίς καθυστέρηση, στις απαιτούμενες ενέργειες για προώθηση τής σύστασης και λειτουργίας τους.

Παρόμοια απόφαση διακοπής δημόσιου βοηθήματος αναπηρίας σε παραπονούμενη **(Α/Π 2175/04)**, είχε βασισθεί στην «περιγραφή» αρμόδιας Κοινωνικής Λειτουργού, η οποία, μέσα στα πλαίσια μίας κατ' οίκον επίσκεψης στην οικία της παραπονούμενης, είχε κρίνει ότι αυτή δεν παρουσίαζε σοβαρό πρόβλημα υγείας. Και αυτό, παρά το ότι, ιατρική έκθεση κυβερνητικού ιατρού ανέφερε ρητά ότι η κατάσταση της υγείας της, είχε καταστήσει την παραπονούμενη ανίκανη για εργασία για περίοδο δύο ετών. Μετά την υποβολή του παραπόνου, η παραπονούμενη έθεσε ενώπιον της Επιτρόπου μία ακόμη ιατρική γνωμάτευση, αυτή τη φορά από ιδιώτη ορθοπεδικό, σύμφωνα με την οποία η παραπονούμενη «...είναι ανίκανη να εκτελέσει οποιαδήποτε εργασία που χρήζει χρήση του δεξιού χεριού ..», καθώς και ότι η κατάσταση της υγείας της είναι μόνιμη. Παρόλο που για σκοπούς της περί Δημοσίων Βοηθημάτων Νομοθεσίας η ανικανότητα για εργασία δεν ταυτίζεται με την «αναπηρία», η Επίτροπος έκρινε ότι οι δύο πιο πάνω γνωματεύσεις, εύλογα παραπέμπουν σε «απροσδιόριστης διάρκειας σωματικό περιορισμό», όπως αυτός προβλέπεται στην ερμηνεία του όρου «ανάπηρος» που δίνεται στη Νομοθεσία. Η Επίτροπος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ισχύον νομικό πλαίσιο δεν απέκλειε την περίληψη της παραπονούμενης στην κατηγορία των αναπήρων προσώπων, όπως αυτά ορίζονται στο νόμο και συνέστησε επανεξέταση της περίπτωσης. Στη σχετική Έκθεσή της η Επίτροπος σημείωσε επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 26 του περί Γενικών Αρχών Διοικητικού Νόμου του 1999, οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται μετά από άσκηση διακριτικής εξουσίας πρέπει να είναι «επαρκώς και δεόντως αιτιολογημένες», ιδίως, όταν αφορούν σε πράξεις οι οποίες είναι «δυσμενείς για το διοικούμενο» ή/και είναι «αντίθετες ως προς το περιεχόμενό τους με προηγηθείσα εισήγηση ή έκθεση του αρμόδιου οργάνου..». Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η απόφαση τερματισμού του βοηθήματος είχε ληφθεί - σχεδόν αποκλειστικά - στη βάση των εκτιμήσεων που η αρμόδια Κοινωνική Λειτουργός αποκόμισε όταν επισκέφθηκε την παραπονούμενη στο σπίτι της. Η Επίτροπος διατύπωσε τη θέση ότι οι αποφάσεις που άπτονται εξειδικευμένων ιατρικών γνώσεων, δε μπορούν να αιτιολογούνται μόνο, ή κατά κύριο λόγο, στη βάση υποκειμενικών στοιχείων κρίσης και έκρινε ότι η αιτιολόγηση της υπό κρίση απόφασης είναι ανεπαρκής.

Σε μια άλλη, παρόμοια, περίπτωση τερματισμού καταβολής δημόσιου βοηθήματος (**A/Π 341/04**), διαπιστώθηκε ότι το δημόσιο βοήθημα που καταβαλλόταν στην παραπονούμενη για περίοδο περίπου ετών τερματίστηκε επειδή αυτή είχε μεταβιβάσει στην κόρη της ακίνητη περιουσία αξίας περίπου £62.000. Σε επιστολή που απέστειλε η Επίτροπος Διοικήσεως στην Αν. Διευθύντρια της εμπλεκόμενης Υπηρεσίας, ανέφερε ότι η επίκληση του πιο πάνω λόγου αντέβαινε τις πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας αφού αυτή μπορούσε να γίνει μόνο για την επιστροφή, από δωροδόχο, παράτυπα καταβληθέντος βοηθήματος και όχι για τον τερματισμό της καταβολής του. Η εμπλεκόμενη Υπηρεσία συμφώνησε με την υπόδειξη της Επιτρόπου, και δόθηκαν οδηγίες για συνέχιση της παροχής δημόσιου βοηθήματος προς την παραπονούμενη. Στην Έκθεσή της, η Επίτροπος εξέφρασε την ευαρέσκειά της για την ανταπόκριση και συνεργασία της εμπλεκόμενης υπηρεσίας.

Σε μία άλλη περίπτωση διακοπής δημοσίου βοηθήματος (**A/Π 553/04**), η Επίτροπος επισήμανε ότι η νομοθεσία δεν προνοεί για τον χωρίς εξαιρέσεις τερματισμό του δημοσίου βοηθήματος όταν ένας από τους γονείς εργάζεται (όπως η περίπτωση του παραπονούμενου) και ότι για να διασωθεί η συνοχή και η ευημερία μιας οικογένειας, παρέχεται στο Διευθυντή των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας η δυνατότητα, κατ' εξαίρεσης παροχής δημοσίου βοηθήματος, ούτως ώστε τα παιδιά να μη στερηθούν οικονομικούς πόρους, και οι γονείς τους να οργανώσουν τον οικογενειακό τους χρόνο για τη φροντίδα των παιδιών τους. Η έρευνα της Επιτρόπου κατέδειξε την ανεπάρκεια της κοινωνικοοικονομικής έρευνας επί της οποίας είχε βασιστεί η απόφαση διακοπής του δημοσίου βοηθήματος. Κρίθηκε ότι η απόφαση της υπηρεσίας είχε αποβεί εις βάρος της ευημερίας των παιδιών και της σταθερότητας της οικογενειακής δομής. Υποβλήθηκε εισήγηση επανεξέτασης της περίπτωσης.

Με αφορμή παράπονο (**A/Π 1743/04**) που αφορούσε παράλειψη των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να εξετάσουν ένσταση παραπονούμενης κατά της απόφασης για δημιουργία ξενώνα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες στην οδό όπου διαμένει, η Επίτροπος Διοικήσεως ασχολήθηκε με το ευρύτερο θέμα της δημιουργίας τέτοιων ξενώνων. Η παραπονούμενη θεωρούσε την εν λόγω απόφαση παράνομη και είχε εκφράσει τη θέση ότι η στέγαση αυτής της ειδικής κατηγορίας ατόμων στη γειτονιά της θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στο συναισθηματικό κόσμο των μελών της οικογένειάς της. Στην Έκθεση επισημάνθηκε η αδικαιολόγητη παράλειψη των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να ανταποκριθούν στις επιστολές της παραπονούμενης και να παραθέσουν γραπτώς τις απόψεις τους, αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα. Όμως, το ουσιαστικό ζήτημα στη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως ανέφερε η Επίτροπος, παρέμενε η εκδηλωθείσα αντίδραση της

παραπονούμενης στην εγκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες σε σπίτι που γειτνιάζει με την οικία της. Η αντίδραση αυτή, σχολίασε, είναι αποτέλεσμα παγιωμένων αντιλήψεων και προκαταλήψεων λόγω της μακρόχρονης πολιτικής και κοινωνικής πρακτικής εγκλεισμού των ατόμων αυτών σε ιδρύματα καθώς και ενός φόβου που πηγάζει από άγνοια. Γι' αυτό, σε περιπτώσεις αποασυλοποίησης ατόμων και ένταξής τους στην κοινότητα, κρίνεται, όπως η Επίτροπος είπε, απαραίτητη η κοινοτική διαβούλευση, η ενημέρωση και ο διάλογος, που θα εμπλέκει όλους τους φορείς τής τοπικής κοινότητας και τους πολίτες, ούτως ώστε να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις αποδοχής, στήριξης και ένταξης των ατόμων αυτών μέσα στην κοινότητα. Περαιτέρω, όπως αναφέρθηκε, απαιτείται, παράλληλα με την αποασυλοποίηση, η οικοδόμηση ενός ολοκληρωμένου δικτύου παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών, που θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα άτομα αυτά και τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας.

Στην Επίτροπο Διοικήσεως υποβλήθηκε, κατά τη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, μικρός αριθμός παραπόνων που αφορούσαν στο ύψος των δημοσίων βοηθημάτων παραπονούμενων. Οι παραπονούμενοι θεωρούσαν ότι το ύψος των βοηθημάτων αυτών ήταν χαμηλό και ζητούσαν την αύξησή του. Επεξηγήθηκε στους παραπονούμενους ότι το ύψος των δημοσίων βοηθημάτων καθορίζεται δια νόμου και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια παρέμβασης του Επιτρόπου Διοικήσεως για αύξησή τους.

